תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות רי״ד

תוספות רי"ד על יבמות

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רי"ד על יבמות

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-ריד-על-יבמות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 6
דף ב: 7
דף ג. 9
דף ד. 10
דף ה: 10
דף ח. 10
דף ט. 10
דף י. 11
דף י: 11
דף יא. 12
דף יא: 13
דף יב. 14
דף יב: 15
דף יג. 16
דף יג: 18
דף יד. 20
דף יד: 21
דף טז: 21
דף יז. 21
דף יח: 23
דף יט. 24
דף יט: 25
דף כ. 25
דף כא. 27
דף כא: 28
דף כב. 29
דף כב: 30
דף כג: 31
דף כד: 35
דף כה: 37
דף כו. 39
דף כו: 41
דף כז. 41
דף כז: 42
דף כח: 42
דף כט. 43
דף ל. 43
דף ל: 44
דף לא: 45
דף לב. 48
דף לג: 48
דף לה. 49
דף לה: 50
דף לז. 52
דף לז: 53
דף לח. 55
דף לח: 59
דף לט. 60
דף לט: 61
דף מ. 63
דף מ: 63
דף מא. 64
דף מא: 65
דף מב. 66
דף מב: 67
דף מג. 68
דף מג: 69
דף מד. 69
דף מד: 71
דף מה. 71
דף מה: 72
דף מו. 72

דף מז 75
דף מז: 77
דף מח 78
דף מח: 78
דף מט 79
דף נ 80
דף נ: 82
דף נא 84
דף נב 85
דף נב: 85
דף נג: 85
דף נד 86
דף נד: 87
דף נה: 87
דף נו 88
דף נו: 89
דף נט 89
דף נט: 90
דף ס 90
דף ס: 91
דף סא 91
דף סא: 92
דף סב 92
דף סב: 92
דף סג: 93
דף סד 93
דף סד: 94
דף סה 95
דף סה: 97
דף סו 100
דף סו: 101
דף סז 101
דף סז: 103
דף סח 104
דף סח: 104
דף סט 104
דף סט: 105
דף ע 106
דף עא 106
דף עא: 107
דף עה 107
דף עו 107
דף עו: 108
דף עח 109
דף עח: 109
דף עט 109
דף עט: 109
דף פ 110
דף פ: 110
דף פא 112
דף פג 112
דף פג: 113
דף פד 113
דף פד: 114
דף פה 114
דף פה: 115
דף פו 116
דף פו: 116
דף פז 116
דף פז: 117
דף פח 118
דף פח: 118
דף פט 118
דף פט: 119

דף צ: 119
דף צא. 120
דף צא: 121
דף צב. 122
דף צב: 124
דף צג: 125
דף צד. 126
דף צד: 127
דף צה. 129
דף צה: 129
דף צו. 130
דף צו: 131
דף צז. 134
דף צז: 134
דף צח. 135
דף צח: 136
דף צט. 137
דף צט: 137
דף ק. 138
דף ק: 139
דף קא: 141
דף קב. 141
דף קב: 143
דף קג. 143
דף קג: 144
דף קד. 145
דף קד: 146
דף קה. 147
דף קה: 148
דף קו. 148
דף קו: 151
דף קז. 153
דף קז: 154
דף קח. 155
דף קח: 156
דף קט. 157
דף קט: 158
דף קי. 159
דף קי: 160
דף קיא. 160
דף קיא: 160
דף קיב. 162
דף קיב: 165
דף קיג. 166
דף קיג: 166
דף קיד. 168
דף קיד: 170
דף קטו. 171
דף קטו: 174
דף קטז. 175
דף קטז: 176
דף קיז. 176
דף קיז: 178
דף קיח. 179
דף קיח: 180
דף קיט. 183
דף קיט: 185
דף קכ. 187
דף קכ: 187
דף קכא. 188

דף ב.

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף כל הדורות, בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו מאמו ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא הי' בעולמו וכלתו הרי אלו פוטרת צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם וכלן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או נמצאו יילנות צרותיהן מורתת שאין אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ובאם חמיו שנמצאו או שמיאנו, כיצד פוטרת צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשאוה לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה, כיצד אם מתיהן צרותיהן מורתות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת ומתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת, וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת, שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו אחות אביו אחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו ב"ש מתירין הצרות לאחיו וב"ה אוסרין חלצו ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין נתיבמו ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין אע"פ שאלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש כל הטהרות והטומאות שאלו מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות אלו ע"ג אלו:

פי' ט"ו נשים הן שהן מותרת לראובן והן עריות לשמעון אחיו מצד האב ומפני שהן מותרת לראובן והן עריות לשמעון אחיו מצד האב ומפני שהן מותרת לראובן קוראן התנא נשים, אבל שש עריות דסיפא שהן אסורות לכל האחין ואין קדושין תופסין בהן לשום אח קוראן עריות, בתו של שמעון מותרת לראובן וכן בת בתו ובת בנו וכן בת אשתו שאם נשא שמעון אשה והולידה לו בת יכול ראובן ליקח אותתה הבת וכן בת בתה ובת בנה לשמעון הן עריות, וכן אם נשא שמעון אשה יוכל ראובן ליקח אם אותה האשה שהאי חמותו של שמעון ואם אמה שהאי אם חמותו של שמעון ואם אביה של אותה האשה שהיא אם חמיו של שמעון, וכן נמי יכול ליקח ראובן אחות שמעון ממצד האם כגון יעקב שנשא לאה והוליד ממנה ראובן עוד נשא רחל שהיתה לה בת מאיש אחר והוליד ממנה ראובן עוד נשא רחל שהיתה לה בת מאשי אחר והוליד ממנה שמעון ואותה הבת היא אחות שמעון מצד האם והיא נכרית לראובן וכן נמי יכול ראובן לישא אחות אחל שהיא אשת אביו ולשמעון האי אחות אמו וכן נמי יכול ראובן ושמעון לישא שתי אחיות

ואשת ראובן היא לשמעון אחות אשתו וכן נמי יכול ראובן לישא אשת אחיו של שמעון מצד האם כגון יעקב נשא לאה והוליד ממנה שמעון עוד נשא רחל והוליד ממנה ראובן ורחל כשנשאה יעקב הי' לה בן מאשי אחר ואותו הבן הוא אתח לשמעון מצד האב ולראובן הוא נכרי הלך אותו הבן ונשא אשה ונתאלמנה ממנו או נתגרשה אותה האשה האי אסורה שהאי אשת אחיו מאמו ומותרת לראובן, וכן נמי יכול ראובן לישא אשת אחיו שלא הי' עולמו כגון יעקב שהוליד ראובן ואח אחד והלך אותו האח ונשא אשה ומת בלא בנים ונפלה אשתו לפני ראובן ליבום ואח"כ נולד שמעון אותה היבמה נקראת לשמעון אשת אחיו שלא הי' בעולמו וכתיב כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה א' בעולם אותו האח ראוי ליבם פרט לזה שלא היתה להן ישיבה א' בעולם הלכך אותה היבמה אשת אותו האח האחר אסורה לשמעון ומותרת לראובן, דכשימות ראובן אע"פ שמכח ראובן נופלת לפניו שזיקת אותו האח פקעה כשיבמה ראובן ועכשו מכח ראובן היא נופלת עליו אפ"ה כיון שנאסרה עליו שעה א' היא אסור הלו עד עולם וכן נמי יכול ראובן לישא אשת בת שמעון אחיו אם מת או גרשה ועל שמעון היא אסורה מפני שהיא כלתו אלו הן ט"ו נשים שהן אסורות לשמעון איסור ערוה ולראובן אחיו הן מותרת ואם נשא ראובן א' מהן ומת בלא בנים פטורה האי מן החליצה ומן היבום, א' מהן ומת בלא בנים פטורה היא מן החליצה ומן היובום, וכן נמי אם נשא ראובן אשה אחרת עם ערות שמעון כמו שהערוה פטורה מיבום ומחליצה כך צרתה פטורה, שהערוה פוטרות צרתה הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף כל העולם:

דף ב:

וכולן אם מתו או מיאנו לומר בחמותו ואם חמותו ובאם חמיו שנמצאו איילנות או מיאנו, פי' אם מתו ט"ו נשים או שנתגרשו קודם מיתת בעליהן שבשעת נפילת הצרה ליבום אין הערוה צרתה אע"פ שהיתה צרתה מתחילה כיון שבשעת נפילה אינה צרתה מותרת להתיבם, וכן נמי אם היתה הערוה יתומה קטנה שהשיאוה אמה או אחי' ומיאנה בו בחיי' צרתה מותרת אע"פ שלא נתן לה גט שבמיאון נפטרת ועקרה כל הקדושין כאילו אינן, וכן נמי אם נמצאת הערוה איילנות צרתה מותרת מפני שקדושי איילנות הן קדושי טעות כדאמרינן לקמן וכאילו לא היתה הערוה צרתה. ואי אתה יכול לומר בחמותו וכו' שהרי יש להן בנים איילנות היא דוכרניתא דלא ילדה ממאנת נמי כיון שהביאה שתי שערות א"י למאן ובנים א"א להיות בלא סמנים כדאמרי' בגמ' אר"ס בנים ה"ה כסמנין

ור"ז אמר אין בנים בלא סמנים ואע"ג דבדקנוה ואין בה שתי שערות, משום צער לידה חיישינן שמא נשרו:

כיצד פוטרת צרותיהן היתה בתו או א' מכל העריות נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים כשם שהיא פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן ק' כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרת היתה בתו או א' מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת הוא צרתה מותרת וכל היכולה למאן ולא מיאנה חולצת ולא מתיבמת פי' היתה הערוה קטנה ויתומה שהשיאוה אמה ואחי' שאין קדושיה אלא מדרבנן ולא הספיקה למאן עד שמת בעלה צרתה חולצת ולא מתיבמת שלהתיבם אינה יכולה מפני שנשאות צרות ערותה מדרבנן ובאל חליצה נמי לא נפקא דכיון דקדושין מדרבנן לא אלימי לאפקועי צרה בכדי הלכך חולצת ולא מתיבמת ואי קשיא הכא תנן שאי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו וכו' ואמרי בפ' המדיר שאפי' בנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה היכא דהוי קדושי טעות, י"ל דהכי אמרי התם אר"כ משמי' דעולא המקדש ע"ת ובעל צריכה הימנו גט זה הי' מעשה ואל הי' כח לחכמים להוציאה בלא גט ולאפוקי מהאי תנא דתניא והיא לא נתפסה אסורה הא נתפסה מותרת, ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפסה מותרת ואיזהו זו, זו שקדושיה קדושי טעות שאפי' בנה מורכב ע"כ ממאנת והולכת לה, אלמא חכמים פליגי על ר"י ואמרו כיון דבעלה ולא מיאנה אחולי' אחלה להנאה, ואע"ג דאיכא לאקשויי לחכמים נמי כגון שקידש אחיו את חמותו על תנאי ולא נתקים התנאי וקדושין קדושי טעות שהרי לא אחלה להנאה שהיא ממאנת ויוצאה אע"פ שיש לה בנים ולא ממאנת, אין זה כלום דקדושין על תנאי ולא נתקים התנאי אינן קדושין כלל ופשיטא דצרתה מותרת ולא איצטריך לתנא למיתני אלא קדושי איילנות שהי' בסתם בלי תנאי ועמדה עד עכשו בחזקת אשתו ועכשו נמצאו למפרע קדושי טעות, וכן נמי הממאנת שעמדה עד עכשו בחזקת אשתו מדרבנן ועכשו מינה ועקרה הקדושין אבל המקדש ע"ת לעולם לא נתקיימו הקדושין עד שיקים התנאי הלכך כי לא קיים תנאו לא הי' קדושין כלל ומ"ה דלא איצטריך לאתנא:

שש עריות חמורות מאלו מפני שנשאת לאחרים צרותיהן מותרות אמו אשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו, פי' אלו שש עריות חמורות מהן בזה הענין שהן אסורות לכל האחים והלכך אם נשאת א' מהן לאשי זה ולו אשה אחרת ומת צרתה מותרת לא' מן האחין שאין צרתה אסורה אלא הנופלת לפניו עם הערוה

ליבום. אמרי' בגמ' מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו אלא אנוסת אביו וקתני מפני שנישאת לאחרים, לאחרים אין לאחים לא מאן שמעת לי' האי סברא ר"י דתנן נישא אדם אנוסת אביו ומפותח אביו ואנוסת בנו ומפותח בנו ור"י אוסר באנוסת אביו ומפותח אביו וסתם מתני' ר"י הוא ומ"ה לא תנאי י"ו נשים, פי' לרבנן י"ו הן שפוטרין צרותיהן הרי יכול ראובן לישא אם שמעון שהיא אנוסת אביו והיא נופלת לפניו ליבום ופוטרת צרתה ואשת אחיו מאביו הוא כגון שגירשה או שמת ויש לו בנים שהיא אסורה לכל האחים:

דף ג:

ואמרי' מנה"מ, פי' שאלו ט"ו נשים פוטרות צרותיהן דאלו שש עריות צרותיהן מותרת, דת"ר ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עלי' בחיי' מלי' מה ת"ל לפי שנאמר יבמה יבא עלי' שומע אני אפי' בא' ממכל עריות האומורות בתורה הכתוב מדבר נאמר כאן עלי' ונאמר להלן יבמה יבא עלי' מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה ואמר רחמנא לא תקח אין לה אלא היא צרתה מנין א"ק לצרור ואל לצור פי' אלא תקח קאי, וה"ק אשה אל אחותה לא תקח לצרור דהיינו צרתה הבאה עלי' לצרור אותה וכמו שהערוה אסורה ליבם גם צרתה אסורה שהיא ערוה להתחיב לע זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם אף כל שהיא ערוה וחייבים ע"ז כרת ולע שגגתה חטאת אסורה ליבם, אין לי אל אהן צרותיהן מנין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבים עז"כ עש"ח ואסורה ליבם וצרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבים עז"כ ועש"ח ואסור הליבם וצרתה אסורה מכאן אמרו ט"ו נשים פוטרות צו"ל מן החליצה ומן היבום ע"ס כל העולם, יכול שאני מרבה שש עריות חמורות מאלו שיהי' צרותיהן אסורין אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבן עז"כ ועש"ח ואפשר להנשא לאחין צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבן עז"כ ועש"ח ואפשר להנשא לאחין צרתה אסורה יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל וא"א להנשא לאחין צרותיהן מותרות. שאין צרה אלא מאח, אזהרה שמענו פי' שאסור ליבם עונש מנין א"ק כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתה:

ואקשי' טעמא דכתוב רחמנא עלי' הא לא"ה הו"א אחות אשה מיבמה מ"ט דאתי עשה ודחי את ל"ת, אימור דאמרינן אתי עשה ודחי ל"ת, ל"ת גרידא, ל"ת שיש בו כרת מי דחי ותו ל"ת גרידא מנין דדחי.

דף ד.

ומהדרי' דכתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו וסמוך לי' גדילים תעשה לך, ואב"א סמוכים מן התורה מנין שנאמר סמוכים לעד לעולם, ולמה כ' רחמנא להאי גדילים תעשה לך גבי ציצית למאי כתבי הכא למדרש סמוכים ולהתיר כלאים בציצית לומר גדילים תעשה לך משעטנז והוא שהתורה התירה תכלת שהוא עמרא בסדין של פשתים פי' שעושה כל החוטים מפשתים כדי לקיים הכנף מן כנף ושני חוטין מתכלת ותולה אותו בכנף הסדין שמונה חוטין וקושרן:

דף ה:

ומקשה אשכחן דאתי עשה ודחי ל"ת גרידא ל"ת שיש בו כרת היכי אשכחן דדחי דאצטריך עליה לאוסרה.

דף ח.

ואסיק רבא ערוה ל"ל קרא דאין עשה דוחה את ל"ת. שב"כ כי איצטריך למיסר צרה, פי' ברייתא דקתני אין לי אלא היא וכו' משום צרתה, ומ"ש ערוה דל"צ קרא דאין עשה דוחה ל"ת שד"כ צרה נמי ל"ת שב"כ היא פי' דכתיב או לצרור דפרש"י לא תקח הבאה לצרור והיינו צרה א"ל ר"א בר מרימר לרבינא הכי אמרי' משמי' דרבא למיסר נמי צרה לא צריך קרא כי איצטריך קרא למישרא צרה שלא במקום מצוה מ"ט א"ק עלי' במקום עלי' הוא דאסורה צרה, שלא במקום עלי' שרי' צרה פי' אי לאו עלי' הוה דרשינן הכי ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לא אחות אשה ואל צרתה והייתי אוסר הצרה אפילו שלא במקום מצוה כגון אם נשא זה אחות אשתו ויש לו אשה אחרת ומת כמו שאחות אשתו אסורה גם צרתה נמי אסורה קמ"ל עלי' דדוקא במקום מצוה פי' כשנפלה לפניו ליבום אז אסורה הצרה בל שלא במקום מצוה כגון שנשאה נכי הצרה מותרת:

דף ט.

א"ל ר' מאי אריא תני ט"ו נשים ליתני י"ו נשים ת"ל כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו אנוסת אביו, פי' שנישאת לאחיו מאביו מת האח ונפלה לפניו ליבום אמו אנוסת אביו פלוגתי' דר"י ורבנן היא דתנאי נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו וכו'.

דף י.

ואסיק ר"א דהכי קאמר להו מ"ט לא דייקת מדקתני דמתני' ר"י הוא דאסר ר"י באנוסת אביו דקתני סיפא, שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותי' מותרין אמו ואשת אביו מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו אלא אנוסת אבייי וקתני מפני שהן נשואות לאחרים, לאחרים אין לאביו לא מאן שמעת לי' דאית לי' האי סברא "י מ"ה לא תני לה, א"ל רבינא לר"א לר"י נמי משפחת לה דאי עבר ונסיב פי' דלית בה לר"י אלא לאו דלא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וקדושין תופסין בחייבי לאוין וצרתה הוי צרת ערוה, ותריץ דאי לא קתני ואעפ"כ פסקה הוי כמתניתא דתני לו אמו פעמים פוטרת ופעמים אינה פוטרת צרתה פי' ואעפ"כ דאהדר לי' תלמידו כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו הגיהה והוסיפה על משנתו, כיצד הי' אמו נשואת אביו היינו אשת אביו אלא אנוסת אבייי וקתני מפני שהן נשואות לאחרים, לאחרים אין לאביו לא מאן שמעת לי' דאית לי' האי ברא ר"י מ"ה לא תני לה, א"ל רבינא לר"א לר"י נמי משפחת לה דאי עבר ונסיב י' דלית בה לר"י אלא לאו דלא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וקדושין תופסין בחייבי לאוין וצרתה הוי צרת ערוה, ותריץ דאי לא קתני ואעפ"כ פסקה לוי כמתניתא דתני לוי אמו פעמים פוטרת ופעמים אינה פוטרת צרתה פי' ואעפ"כ דאהדר לי' תלמידו כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו הגיהה והוסיפה על משנתו, כיצד הי' אמו נשואת אביו נישאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאינה פוטרת צרתה.

דף י:

מ"ט, כיון דתפשי בה קדושין פוטרת צרתה, פי' ואפי' לר"י דאסר אינו אלא בלאו וקדושין תופסין בקדושי לאוין וצרתה היא מה"ת צרת ערוה ואע"פ שמנו חכמים במשנתם ט"ו נשים יש לך להוסיף י"ו כגון זו, ואע"ג דהך סתמא דשש עריות אזלא כר"י לית הל' כוותי' דהוי לי' סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה כסתם, וקלמן בפ' נושאין על האנוסה הוי פלוגתא דר"י ורבנן וקתני התם נושא אדם אנוסת אביו וכו' וקתני לי' בהדי פסיקות הדי כל האנוסות שהן מותרות ור"י הוא דפליג ואסר באנוסת אביו, ויחיד ורבים הל' כרבים וכך פסקינן:

איתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה ר"ל אומר הוא אינו חייב על החליצה כרת והאחין חייבן על חליצה כרת ובין הוא ובין האחין חייבין על צרתה כרת ור"י מר בין הוא בין האחים אין חייבין לא על חליצה כרת ולא על צרתה כרת, מ"ט דר"ל א"ק אשר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה פי' דהו"ל למיכתב אשר לא בנה, מאי לא

יבנה אזהרה למי שחולץ ליבמתו ולא בנה שוב לא יבנה וקיימא עלי' בלאו איהו הוא דקאי בלא יבנה הא אחין כדקיימי קיימי עלה דידה הוא דקאי בלא יבנה הא צרה כדקייי קיימי פי' באיסור אשת אח, ור"י אמר מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חולץ ואי בעי להאי מיבם והשתא קאי עלי' בכרת אלא אינהו שליחותא דאחין עביד ואיהי שליחותא דצרה עבדא, פי' כמו שוהא אינו חייב על החליצה כרת אלא לאו כך האחים אין חייבים עלי' אלא לאו, וכמו שעל החליצה אין חייבים עלי' אלא לאו כך על צרתה אין חייבים עלי' אלא לאו:

דף יא.

ר"א סבר לה כר"ל ורבינת ס"ל כר"י וקי"ל כל היכא דפליגי ר"ל ור"י הלכה כר"י בר מהנך תלתא:

ואיתמר הבאר על בימתו וחזר הוא או א' מן האחין ובא על צרתה פליגי בה ר"א רבינא ח"א בעשה ס"ל בית א' הוא בונה ואל שתים ולוא הבא מכ"ע עשה, וח"א בכרת פי' איהו בלחודי' קאי על הצרה בעשה אבל כל האחים בכרת ומ"ד בעשה כר"י דאמר שליחותי' דאחים קעבדי הלכך כולן שני' בעשה ומ"ד דכרת כר"ל דאמר אחים קיי באיסור אשת אח שלא במקום מצוה וקי"ל דכל היכא דפליגי ר"א רבינא הלכה כדברי המיקל וכ"ש דמיקל קאי כר"י וש"מ נמי הלכה כר"י דקאי כמאן דמיקל:

אר"י א"ר צרת סוטה אסורה מ"ט טומאה כתיב בה כעריות פי' מי שהי' נשוי שתי נשים וזנתה הא' תחתיו בעריות אעפ"י שאינה אסורה עליו אלא בלאו היכן דכתיב בה ונתפסה והיא נטמאה ה"ה כעריות דכתיב בהו טומואה אל תטמאו בכל אלה וכמו שהערוה פוטרת צרתה מן החליצה ומן היבום אף סוטה נמי פוטרת צרתה מתחייב ר"י נכנסה עמו לסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה ואם מת חולצת ולא מתיבמת פי' המקנא לאשתו וא"ל אל תסתרי עם פלוני והלכה ונסתרה עמו בעדים אם שהתה כשעור טומאה אסורה לבעלה שמא זנתה שרגילים לדבר ואם כהנת היא אסורה בתרומה כדמפרשי' טעמא בסוטה נטמאה, נטמאה, נטמאה ג"פ א' לבועל וא' לבעל וא' לתרומה ואם מת חולצת וכו' כדמפרשי' טעמא בפ"ק דסוטה, אמר רבא ק"ו אם נאסרה במותר לה פי' בבעל באסור לה לא כ"ש פי' ביבם קתני מיהא חולצת וקשיא לרב דמשוי לה ערוה ופטר לה אף מן החליצה.

דף יא:

א"ל אמינא לך סוטה ודאית ואת אמרת לי סוטה ספק פי' ספק סוטה בעי חליצה אבל סוטה ודאי היא וצרתה יוצאת בלא חליצה, ומ"ש סוטה ודאי דכתיב בה טומאה ספק סוטה נמי כתיב בה טומאה דתניא ר"י בן כיפר ומר משום ר"א המחזיר גרושה מן הנשואין אסורה מן הארוסין מותרת שנאמר אחרי אשר הוטמאה וח"א א' זו וא' זו אסורה אלא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנאסרה פי' ר"י סבר דוקא מחזיר גרושתו שנישאת לאחר אסורה אבל מת האי מותרת דכתיב אחרי אשר הוטמאה דוקא אם נבעלה לשני אסורה אבל אם לא נבעלה לשני מותרת היא לחזרו לו וחכמים סברי אף מן האירוסין אסורה דכתיב והלכה והיתה לאיש אחר והויה היינו קדושין וכתיב בתרי' לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה והיא דכתיב אשר הוטמאה לא אמחזיר גרושתו קאי אלא לרבות סוטה שנסתרה, אלמא סוטה שנסתרה טומאה כתיב בה ותיפוק בלא חליצה ומשני מאי נסתרה נבעלה ואמאי קרי לה נסתרה לישנא מעליא, פי' ולעולם ספק סוטה לא כתיב בה טומאה, ומקשה נבעלה טומאה כתיב בה בהדיא, ונסתרה והיא נטמאה ומשני למיקום עלה בלאו פי' להכי אתא אשרר הוטמאה ליתן לאו על בעלה ולעולם כשנבעלה בודאי מיירי ור"י בן כיפר דמוקי ולה קרא במחזיר גרושתו או בסוטה המזנה תחת בעלה לית לי', ואפילו פשיטא לן דזנאי מ"ט הוי' ואישות כתיב בה באותה הנאסרות לבעלה, הוי' דכתיב והיתה לאיש אחר אשיות דכתיב אשר לקחה לו לאשה משנשאת לאחר ע"י קדושין ואשיות ומת או שגירשה הוא דקאי בלא יוכל אבל מזנה תחתיו לא וה"ל כר"י א"ר דסוטה ודאית היא וצרתה יוצאת בלא חליצה ובלא יבום, אבל ספק סוטה חולצת ולא מתיבמת, ולענין מחזיר גרושתו ה"ל כחכמים וקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים ואפי' מן האירוסין אסורה כדכתיב והיתה לאיש אחר והאי הויה דקדושין משמע ואמרי' נמי בשלהי מס' גיטין לא מצוא דבר על בורין מהו אומר ר"ה מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא גזירה שמא יאמרו מחזיר גרושתו מן האירוסין אלא אף מן האירוסין לא, וגרושה שזנתה לאחר שנתגרשה מותר להחזירה דדוקא ע"י הוי' אסרתה תורה אבל בלא הוי' לא, ודוקא אשתו שזנתה אסורה לבעלה וקיימא עלי' בלוא כדאמר אחרי אשר הוטמאה ולרבות סוטה שנבעלה שנאמר שנסתרה אבל גרושתו שזנתה מותרת:

אר"ח ב"א בעי ר"י המחזיר גרושתו משנישאת צרתה מהו א"ל ר"א ותבעי לך היא גופא, היא גופא לא קמבעי לי' דאמרינן ק"ו אפילו במקום מצוה, פי' כשגירשה בעלה היתה

מורתת לבעלה ואסורה ליבמה וכשהלכה ונישאת לאחר נאסרה לבעלה המורת בה כ"ש ליבמה שהי' אסורה בה, כי קא מבעי' לצרתה מאי אלים ק"ו למידתו צרה או לא.

דף יב.

ת"ש המחזיר גרושתו משנישאת היא וצרתה חולצת, היא וצרתה חולצת ס"ד אלא או היא או צרתה חולצת ולא תירוצי מתרצת תרוץ ואיא הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתיבמת וה"ל כי האי תירוצא בתרא דהכי אמרי' לקמן, כי אתא רבין אמר ר"י צרת מחזיר גרושתו מורתת פי' וכבר פסקנו הל' כחכמים דהאי אחרי אשר הוטמאה לא קאי במחזיר גרושתו אלא בסוטה ודאית ודין הי' שהיא בעצמה תתיבם אי לאו משום ק"ו:
אר"ל ב"א אמר מ' עוקבא אמר שמואל צרת ממאנת אסורה פי' נפלו לפניו שתי יבמות מאת א' א' גדולה וא' קטנה ומיאנה בו הקטנה צרתה אסורה ואמי' למאן היא אסורה אי לימא לשאר האחין השתא היא גופא שריא לאחים דאמר שמואל מיאנה בזה מורתת בזה, צרהת מיבעי' פי' היבמה שהיא יתומה קטנה אם מיאנה דוקא לאותו שמיאנה בו אסור האבל לשאר האחין שריא וטעמא דאיסורא הוא שמום דמילפי הממאנת בבעלת הגט דכי היכי דאם נתן לה גט אסורה לו מדרבנן משום לא יבנה ה"נ לגבי מיאון, ומשום דלא דמי מיאון לגט מ"ה לא אסרינן לה לאחין כי היכי דאסרי' בעלת הגט צרתה נמי לא סרי' כי היכי דאסרי' צרת בעלת הגט אי לאו דמיחלפא בצרת בתו ממאנת, ולקמן בפ' ב"ש אמרי' בפירוש ממאנת מיחלפא בבעלת הגט אלא לאו לדידי' אמר שמואל דצרת ממאנת אסור הדכי היכי דממאנת גופא אסור הלי' ה"נ צרתה, ומקשה מ"ש ממאנת דשריא לאחין משום לא עבידא בה מעשה צרה נמי לא עבידי בה מעשה, פי' ממאנת דעבידי בבה מיאון סורה משום צרת בתו ממאנת שנפלה לפניו ליבום ומיאנה דמחלפא בבעלת הגט אבל רה דלא עבדא בי' מידי תשתרי ומהדר גזירה מושם צרת בתו ממאנת פי' דאתי למישרי צרת בתוממאנת שנפלה לפניו ליבום ומאינה בו דאמרי' נשואי קאמאי קא קרה ואין זו צרת ערוה, וה"ה מיאון בבתו הואיל והוא קיים ואין מיאון אלא ערוה, וה"ה מיאון בבתו הואיל והוא קיים ואין מיאון אלא ביתומה שאל קבל אבי' קדושין משכחת לה ביתומה בחיי האב כדתנן בפ' ב"ש, קטנה שהשיאה אבי' ונתגרשה ה"ה כיתומה בחיי האב דפקע לי' זכותי' מינה משיצאה מרשותו ואם הלכה ונישאת לאחי אבי' יכולה היא למאן ביבים פי' באבי' וה"נ אמרי' בירושלמי גבי מנתי' דתנן וכולן אם מתו או מיאנו וכו' ובתו ממאנת לאו נישואין דאורייתא הכי תיפתר בקטנה שהשיאה אבי' ונתגרשה בחייו שהיא כיבמה הכי מפרשי נמי בפ' האיש מקדש:

ומקשה וצרת בתו ממאנת מי אסורה והתנן וכולן אם מתו או מיאנו או שנמצאו איילנות צרותיהן מותרת, לא לעולם בבעל ותרי גווני גירושין, ומ"ש מיאנו בבעל דשריא דקעיקרינהו לנישואין קמאי לי מיאנו ביבים נמי נישואי קמאי קעקרה משום דדתני רמי ב"י מיאנה בבעל מותרת לאביו ממיאנה ביבם אסורה לאביו אלא משעת נפילה נראת ככלתו ה"נ משעת נפילה נראה כצרת בתו פי' יתומה קטנה שמיאנה בבעלה מותרת לאביו שהוא חמי' לפי שעקרתן לקדושין והרי היא כמפותה ולאו כלתו היא, אבל אם מיאנה ביבם אסורה לאביו דכיון דאהני נישואין דקמאי לזקוקה ליבום נראת כאשתו גמורה ונראת ככלתו של זה, ה"נ בבתו ממאנת משעת נפילה שנפלה לפניו ליבום והוצרכו למאן בו נראת כאשת אחיו וצרתה צרת הבת:

אמר רב אשי צרת איילנות אסורה שנאמר והי' הבכור אשר תלד פרטי לאיילנות שאינה ילדה פי' מי שהי' לו שתי נשים והא' היא איילונית אינה בת חליצה ויבום כדילפי' מאשר תלד הראוי' לילד פרט לאיילונית שאינה יולדת וכמו שהאי אינה בת חליצה ויבום והיא אסורה עליו דהוי לו אשת אח שלא במוקם מצוה וה"ה כערוה עליו צרתה נמי אסור הויוצאת באל כלום, תנן וכולן אם מתו או מיאנו או שנתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרת, פי' אלמא צרות איילוניות מותרות ואע"פ שהיא ערוה פי' אם היא נכרית ל"ק כאן שהכיר בה כאן שאל הכיר בה, דייקא נמי דקתני שנמצאו ולא קתני שהי' פי' כשהכיר בה כשנשאה שהיא איילונית ורחמנא פטרי' מאש תלד, ומתני' כשלא הכיר בה כשנשאה שהיא איילונית ואין כאן מקח טעות אז הוי אשתו וצרתו היא צרת איילונית ורחמנא פטרי' מאש תלד, ומתני' כשלא הכיר בה כשנשאה שהיא איילונית והי מקחו מק"ט ולאו אשתו האי לפיכך צרתה מותרת דלאו צרת איילונית היא, עיין בפ' השולח גט ובס' המכריע:

דף יב:

אמר רבא צרת איילונית מותרת אע"פ שהכיר בה, ואפי' צרת בתו איילונית פי' אע"פ שהכיר בה שהיא איילונית וקדושיה הן קדושין גמורין וזו האי צרתה אפ"ה מותרת ליבם דאין זוהי צרת ערוה אסר רומנא ההוא דאלו לא הות ערוה הוה חזיא ליבומי השתא דהיא ערוה אסורה היא ואסורה צרהת, אבל בתו איילונית אפילו לא הות בתו לא חזיא לי' ליבומי דהיא איילונית ולא אסורה לי' משום ערוה הלכך צרתה מותרת דמחזאי כצרת ערוה שלא במקום מצוה דהא ערוה גופא לא רמיא קמי' דהיא איילונית ולא בת יבום היא, והא קתני שנמצאו נמצאו אין אלו מעיקרא לא תני' שהי' פי' קודם הנישואים, כי

אתא רבין אר"י אמר א' צרת ממאנת וא' צרת איילונית וא' צרת מחזיר גרושתו כולן מותרת, וה"ל הכי, לב ממאנת גופא אסרהו לי' משום דמחלפא בבעלת הגט:

תני ר"ב קמי' דר"נ ג' נשים משמשות במוך, קטנה ומעוברת ומניקה, קטנה שאם תעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול את בנה, איזוהי קטנה מבת עשר שנים ויום א' ועד בת י"ב שנה ויום א' פחות מכאן ויתר על כן משמשת כדרכה והולכות דברי ר"מ וח"א א' זו וא' זו משמשת כדרכה והולכת ומן שמים ירחמו שנאמר שומר פתאים ה':

ואי קשיא האיך התירו חכמים להוציא זרעו לעשות כמעשה ער ואונן: תשובה איזה הוא מעשה ער ואונן שאסרה תורה כל שכוונתו שלא תתעבר כדי שלא יכחיש יופי' ואניו רוצה לקיים פו"ר ממנה, אבל אם כוונתו שלא תבא לידי סכנה מותר וכן נמי אם מתכוין לתאות יצרו ואינו מתכוין שלא תתעבר מותר כדאמרי' בפ"ק דכתובות ההוא דאתא לקמי' ד"ר א"ל ערכתי לו שלחן והפכו והתירו, והא ער ואונן שלא כדרכה שמשו כדאמרי' לקמן במס' א"ו הם שהיתה כונתם שלא תתעבר היו עוברים אבל מי שכונתו להשלים תאות יצרו אינו עובר, שכל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה ולא יקרא משחית זרעו שאלו כן אל ישכב אדם עם הקטנה והמעוברת ועקרה וקטנה:

וקטנה מבת י"א ועד י"ב שנים ויום א' יש לחוש שמא תתעבר ותמות אלב פחות מכן לא תתעבר ויתר על י"ב שנים אם מעברא לא תמות, ומעוברת שמא תעשה עיבורה סנדל שיאן לו צורת פנים שכשהאשה מעוברת וחוזרת ומתעברת דוחק הא' את חברו ופותחת צורתו ואע"ג דאמרי' אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת ה"מ לעשות ולהשלים בלי מום אבל חוזרת ומתעברת ועושה סנדל, ומניקה שמא תתעבר ויעכר חלה ותהי' צריכה לגמול את בנה ושמא ימות וחכמים סברי אע"פ שכונתו שלא תתעבר היא משום סכנה אפ"ה דומה למעשה עו"א אלא משמש כדרכה ויבטח בה' ואל ישחית זרעו והלכה כחכמים ולא כר"מ דהוא יחיד:

דף יג.

כיצד פוטרת צרותיהן היתה בתו וכו' מנה"מ פי' דצרותיהן פוטרת צרותיהן אמר ר"י א"ר דאמר קרא לצרור התורה רבתה צרות הרבה פי' דהו"ל ליכתב לציר ר"א אמר צרת צרה לא צריכת קרא סבא היא, צרה מ"ט אסורה דבמקום ערוה קיימי צרת צרת נמי במקום צרה קיימא:

כיצד אם מתו הן ואפילו כנסו ולבסוף גירש, ורמינהו ג' אחים נשואים שתי אחיות וא' נשוי נכרית גירש א' מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו האי דאמרו וכולן אם מתו או מיאנו צרות צרותיהן מותרת טעמא דגירש ולבסוף כנס אבל כנס ולבסוף גירש לא, אר"י תברא מי ששנה זו לא שנה זו האי תנא סבר מתה מפלת והאי תנא סבר גיטא מפילות רבא אמר לעולם חד תנא הוא וזו אצ"ל זו קתני וה"ל כרב"א:

וכל היכולה למאן וכו' פי' אע"ג דגדלה והביאה ב' שערות ששוב אינה יכולה למאן חולצת דדוקא אם בא עלי' אחר שגדלה פטרה צרה שהם קדושי תורה אבל אם לא בא עלי' אחר שגדלה כגון שהיתה אסורה אע"פ שכבר אינה יכולה למאן וקדושי' דרבנן הן צרתה חולצת ול אמתיבמת ומקשה ותמאן השתא ותתיבם פי' תמאן השתא ותאמר א"א בקדושין שקדשוני אמי ואחי לבעלי המת ותעקור קדושין הראשונים ותתיבם צרתה שלא תהי' צרת ערוה אחר שעקרה קדושי', לימא מסייע לי' לר' הושעיא דא"ר הושעיא ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו פי' יתומה קטנה שנפלה לפניו ליבום ועשה בה מאמהר מיאנה בו מהני ההאי מיאון להפקיע המאמר שעשה בה והיום ומחר כשתגדל א"צ ממנו גט כ"א חליצה ואע"ג דכל יבמה גדולה ומעשה בה מאמר ואניו רוצה לכונסה צריכה גט למאמרו וחליצה לזיקו זאת א"צ כ"א חליצה לזיקתו שהמיאון עקר את המאמר אבל אינה ממאנת לזיקתו ולא מהני מיאון לעקור נישואי המת להפקיע הזיקה ולצאת בלא חליצה כדמפרשי' בפ' ב"ש מאמר דאיהו עבדי בה מצי עקרה זיקה דרחמנא רמי עלי' לא מצי עקרא, אלמא אין המיאון מפקיע הזיקה שאינה יכולה למאן ולעקור נישואין הראשונים להתיר צרתה ומהדר לא צרת ערוה שאני:

תני רמי ב"י מיאנה בבעל, מותרת לאביו מיאנה ביבים אסורה לאביו אלמא משעת נפילה נראית ככלתו ה"נ משעת נפילה נראי' כצרת בתו, פי' לעולם ממאנת לזיקתו דכל יתומה קטנה שנפלה לפני יבם יכולה למאן ולעקור נישואי' הראשונים של מת ולומר א"א בהן ומפקיעה זיקתה ויוצאת בלא חליצה כדאמר עולא לקמן בפ' ב"ש דממאנת אף לזיקתו אבל הכא משום דהוה צרת ערוה וכל צרת ערוה הוא בכרת ובני' ממזרים גזרו בה רבנן כדתני רמי ב"כ גבי כלה שהיא ערוה ואמר שאם מיאנה ביבם אסורה לאביו, ואע"ג דמדינא מצי למיעקר נישואי המת והו"ל אצל האב כמפותת בנו דשרי' לי' דקי"ל כרבנן דאמרי נושא אדם אנוסת בנו ומפותת בנו אפ"ה גזרו בה רבנן כיון בשעת נפיהל נראית ככלתו ולא מיאנה בבעלה בעודו בחיים לא התירו לה למאן השתא בנישואי המת ולישא לחמי' שמא יאמרו הדיוטות כלה שמת בעלה מותרת לחמי' וירבו ממזרים בישראל ואע"ג דלהתי' בלא חליצה מועיל מיאונה והאי נישאת לעולם בלא

חליצה דאמרי' נישואי קמאי קעקרה ולא גזו דילמא לימרו יבמה מותרת לשוק בלא חליצה, התם ליכא כרת אלא לאו דלא תהי' אשת המת החוצה ואין ממזר מחייבי לאוין, אלב לחמי' לא הועיל מיאונה דלגבי כרת גזרו רבנן, וה"נ בצרת ערוה דאיכא כרת גזרו רבנן שכיון שלא מיאנה בו בחייו שלא תוכל למאן בו אחרי מותו להתיר צרתה שמא יאמרו הדיוטות צרת הערוה מותרת וירבו ממזרים בישראל הוי פלוגתא ר"י ורב ור"י דכי סובר ממאנת ביבם לעקרו זיקת המת ולהתיר צרה לאבי' וכלה חמי' ורב ור"י סברי אין ממאנת ואמרינן התם מה אנן קיימים אם באומרת עוקרת, אם באומרת א"א בנשואי אבל בנשואי אחיך רוצה אני כ"ע מודי שאינה עוקרת אלא כאן אנן קיימים באומרת א"א בנשואיך, ר"י אמר באומרת לא אפשי לא בנשואיך ולא בנשואי אחיך, רב ור"י דאמרי תרוויהו אמרי' באומרת א"א בנשואים אבל בנשואי אחיך רוצה אני ומתני' דתנן וכל דשיכולה למאן ולא מיאנה מוקמי ר"י התם כגון שמתה דשוב א"י למאן ור"א אמר אפי' תימא בקיימת תפרוש שאין שם יבם אחר אלא אבי' פי' לאבי' אינה זקוקה כלל וא"צ לעשות שום מיאון כלל שתהי' צרתה בו מותרת במיאונה אבל אם הי' שם יבם אחר שהיתה זקוקה לו והיתה רוצה למאן בנשואי המת ולעקור זיקתה להפטר לשוק בולא כלום היתה צרתה מותרת לאבי' במיאנוה, אבל כשאין שם יבם אחר אלא האב ה"ה מותרת לשוק בולא כלום ומה מיאון היא צריכה אפי' אם תמאן בנושאי המת יאנן אלא דברי הבאי ואינו חשוב מיאון שתהי' צרתה מותרת בו:

דף יג:

מתניתין ב"ש מתירין את הצרות לאחין וב"ה אוסרין חלצו ב"ש פוסלין אותן מן כהונה וב"ה מכשירין נתיבמו ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין ואעפ"י שאלו פוסלין ואלו מכשירין לא מנמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש וכל הטהרות והטמאות שאלו מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו מלעשות טהרות אלו ע"ג אלו ואלו ע"ג אלו, אר"ש בן פזי מ"ט דב"ש א"ק לא תהי' אשת המת החוצה לאיש זר החוצה מכלל דאיכא פנימי ואמר רחמנא לא תהי' פי' החוצה הוא קרא יתירא דהו"ל למיכתב לא תהי' אשת המת לאשי זר למ"ל תו למיכתב אחוצה אלא למידרש החוצה כמו החיצונה זו היא הנכרית מכלל דאיכא פנימי בהדה דהיינו הקרובה שהיא ערוה, ואמר רחמנא אע"ג דפנימית נפקא ושריא לזר החיצונה לא תהי' לזר לא תתייבים, וב"ה האי לא תהי' החוצה מבעי' לכדר"י א"ר דאר"י א"ר מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהי' לא תהי' בי' הוי לזר פי' אע"ג דקי"ל דקידושין תופסין בחייבי לאוין דליכא כרת. ביבמה לשוק לא

תפשי וב"ש הא דר"י א"ר מנ"ל נפקא להו מאיש זר, ולקמן בפ' האשה רבה אמרי' דפליג עלי' שמואל ואמר צריכה גט ופסיק התם אמימאר הל' כשמואל וב"ה נמי תיפוק לי' מלאיש זר, ה"נ אלא החוצה למ"ל לרבות את הארוסה. פי' שעדיין היא חיצונה לו לא נתקרבה עמו בביאה ומהכא מוכח טעמא דכ' החוצה הא לאו הכי אשת המת נשיאה משמע. וא"כ הכותב גט לארוסתו לא יכתוב אשתו אלא ארוסתו ואידך מחוצה החוצה, ואידך חוצה כחוצה לא דריש:

רב אמר טעמא דב"ש דאין איסור חל על איסור פי' אין איסור ערוה חייל על איסור אשת אח, ומיהו אין לומר דבר זה על הערוה דכי מייתי ופקע איסור אשת אח חייל איסור ערוה אלא זה ראוי לומר גבי צרה דערוה אסרה צרה דכותה, וכיון דלא חייל איסור ערוה על איסור אשת אח לא חייל איסור ערוה על הצרה וכי מייס אח דפקע איסור אשת אח חייל איסור ערוה אז אינה צרהת נמצא שאי כח בערוה לאסור צרהת, תינח נשא מת ואח"כ נשא חי דמעיקרא קדים איסור אשת אח ולא אתי איסור אחות אשה חייל על איסור אשת אח אלא נשא חי ואח"כ נשא מת איסור אחות אשה קדים ואע"ג דאיסור אחות אשה קדים כיון דלא אתי איסור אשת אח וחייל על איסור אחות אשה הו"ל צרת ערוה שלא במקום מושנה ושריא. פי' תחלה רצה רבא לומר שלא יחול איסור ערוה על איסור אשת אח כדי שלא תהא צרת ערוה ואחר שהשוהו חזר ואמר דאין איסור אשת אח חייל והוי צרת ערוה אבל מיהו לא הוי במקום מצוה וכל צרת ערוה שלא במקום מצוה שריא:

חלצו ב"ש פוסלין וב"ה מתירים פשיטא לאפוקי מדר"י ב"נ דאמר בואי ונתקן לצרות שיהי' חולצת ולא מתייבמות פי' דמספקא לי ה"ל קמ"ל דאפי' חליצה מדרבנן לא בעי, שאם הי' צריכות חליצה אפי' מדרבנן לא הי' כשרים לכהונה:

נתייבמו ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין פי' אם נתייבמו ונתאלמנו ב"ש מכשירין אותה לכהונה דבכשרות נבעלו וב"ה פוסלין דלחייבי כריתות נבעלו וה"ל זונה ופסולה לכהונה ונפסלה מלאכול בתרומה דכארי' לקמן בפ' אלמנה לכ"ג ואמרי' הא תו למ"ל אייד' דתני חלצו תני' נמי נתייבמו:

תנן התם מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו לא פחות ולא יותר א"ל ר"ל לר"י קרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות והאי לא תתגודדו מבע"ל לגופי' דאמר רחמנא לא תעשו חבורה למת. א"כ לכתוב רחמנא לא תגודדו מאי תתגודדו ש"מ להכי הוא דאתא, ואימא כולה להכי הוא דאתא פי' שלא יעשה אגודות אגודות מדלא כתיב תגודדו א"כ לימא קרא לא תגודו פי' שהוא לשון אגוד מאי תתגודדו ש"מ תרתי. א"ל ב"ש

מתירין את הצרות לאחין וב"ה אוסרים פי' ואי חיישת אל אתתגודדו האיך הי' עושים אלו כדבריהם ואלו כדבריהם הו"ל לישא ונתון יחד עד שישוי לדעת א' מה יעמדו על הענין ויגמור ה"ל או להקל או החמיר ולא יהי' אלו מקילים ואלו מחמירים ואם לא יוכלו לגמור ה"ל לא יהי' סומכים על דבריהם אלא ה"ל עד שיגמור הל' אלא מדלא חשו לדבר ש"מ ליתא ללא תתגודדו ומהרבה חלוקות שנמצאו בין היהודים אין להקשות שי"ל לא הי' עושים הצבור כאלא כ"א מהן אבל אלו שהי' רבים יהי' נראים כאגודות ועל היחיד אין לחוש:

דף יד.

א"ל מי סברת עשו ב"ש כדבריהם פי' לא תימא דלא עשו ב"ש כקוליהון מפני שלא רצו לסמוך על דעתן אבל בחומריהון עשו. וכיון דחיישינן ללא תתגודדו אם עשו כחומרי' כדפרי' עוברים בלוא. לכך הוא אסור להחמיר בפני רבים בשום לא תתגודדו כמו שאסור להקל, הילככך לא עשו ב"ש לא קולי' ולא כחומרי' והכי מוכח בהל' דמ"ד לא עשו אפי' בחומריהון לא עשו. ור"י אמר עשו ועשו. כתנאי רב אמר לא עשו ב"ש כדבריהם ושמואל אמר עשו ב"ש דבריהם אימת אלימא קודם ב"ק לא עשו מ"ט דמ"ד לא עשו ואלא לאחר ב"ק מ"ט דמ"ד עשו. איבע"א קודם ב"ק ואיבע"א לאחר ב"ק איבע"א קודם ב"ק מ"ד לא עשו הא ב"ה רובא, ומ"ד עשו כי אזלינן בתר רובא היכי דכי הדדי נינהו, הכא ב"ש מחמירי טפי ואיבע"א לאחר ב"ק מ"ד לא עשו דהא נפיק קלא ומ"ד עשו ר"י הוא דאמר אי משגיחין בב"ק, ומקשא למ"ד עשו קרי כאן לא תגודדו ואסיק רבא כי אמרי' לא תתגודדו כגון ב"ד א' בעיר א' פלגי מורין כב"ש ופלגי מורין כב"ה אבל ב' בתי דינין בעיר א' לית לן בה:

ת"ש ואע"פ שאלו אוסרין ואלו מתירין לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש אא"כ לא עשו מ"ה לא נמנעו אלא א"א עשו אמאי לא נמנעו, בשלמא ב"ש מב"ה לא נמנעו דחייבי לאוין נינהו ובני חייבי לאוין כשרים נינהו אלא ב"ה אמאי לא נמנע מב"ש בני חייבי כריתות נינהו אל אלאו ש"מ לא עשו. לעולם עשו דמודעי להו ופרש"י, ה"נ מסתברא דקתני סיפא כל הטהרות שהי' אלו מטהרין ואלו מטמאין כי אא"ב דמודעי להו מ"ה לא נמנעו אא"א דלא מודעי להו אמאי לא נמנעו אלא לאו ש"מ דמודעי להו:

דף יד:

ת"ש בית ר"ד בן הורקנוס הותרה צרת הבת לאחין ש"מ עשו ש"מ, ואין כל הל' אלא כי האי דאמרי', גופא בית ר"ד בין הורקנוס הותרת צרת הבת לאחין והי' הדבר קשה לחכמים מפני שחכם גדול הי' ועיניו קמו מלבוא לבהמד"ר אמרי מי ילך ויודיענו א"ל ר"י אני אלך ואחריו מי ר"א בן עזריה. ואחריו מי ר"ע הלכו ועמדו על ביתו נכנסה שפחתו וא"ל רבי חכמי ישרלא באים אצלך א"ל יכנסו כו' התחילו מסבבים אותו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת כיון שהגיעו לצ"ה א"ל הצרת הבת מה הוא א"ל מחלוקת ב"ש וב"ה והל' כדברי מי א"ל הל' כב"ה והלא משמך אמרו הל' כב"ש א"ל דוסא שמעתם או בן הורקנוס שמעתם א"ל חייך סתם שמענו א"ל אח קטן יש לי ויונתן שמו ובכור שטן שמו ומתלמידי ב"ש הוא ושלש מאות תשובות יש לו להשיב על צרת הבת. הזהרו שלא יקפח אתכם בהל' אבל אני מעיד עלי שמים וארץ על מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר ג' דברים צרת הבת אסורה, עמון ומואב מעשרין מ"ע בשביעית ומקבלים גרים מן הקרדויי' ומן התמרודיים:

דף טז:

אר"י א"ר אסי גוי שקידש בזה"ז חוששין לקידוש' חיישינן שמא מעשרת השבטים הוא פי' שבאו על הגויות וולד הולך אחר האב והו"ל ישראל מומר וקידושיו קידושיו, והא כל דפריש מרובא פריש בדוכתא דקביעי דכתיב וינחם בחלח וחבור ונהרי גוזן וערי מדי.

דף יז.

כי אמריתי' קמי' דשמואל א"ל בנך הבא מן הישרלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן הגויה קרוי בנך אלא בנה פי' שבשפחה והנכרית ולדה כמוה ולא אזיל בתר האב, ואי קשיא אטו לית לי' לרב מתני' דתנן חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית אלמא נכרית ולדה כמוה, ותנן נמי בקידושין בס"פ האומר וכל שאין לה ולא על אחרים קידושין הולד כמוה ואיזה זה זה ולד שפחה ונכרית י"ל דרב ס"ל מתני' דולדה כמוהו ה"מ לענין יבום שאין לה זיקה ליבם ולא פטר מן היבום, אבל מ"מ צד ממזרת יש בו שנתערב ישרלא מן הגויות לחוש אתו צד ממזרות ולומר שקידושיו צריכים גט משום צד ממזרות דאית בי'. וזה דומר קצת למאי דאר"י גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ואמאי הוי ממזר והרי מקרא מלא הוא דרחמנא אפקרה וזרעי' דכתיב וזרמת סוסים זרמתם ולמה נחוש לזרעו שלא יהא ישראל גמור אלא אע"ג דלא חיישי' לזרעי' דאב מ"מ מפני שנתערב הגוי

עם בת ישראל עושה אותו ממזר ה"נ הכא אע"ג דולדה כמוה ואין לחוש לזרע ישראל מ"מ מפני שנתערב ישראל עם הגוי יש בו צד ממזרת והא איכא בנות, והאמר רבינא בת בתך הבא מן הגוי קרוי בנך פי' אע"ג דבנות אותו הדור ובניהן כלו יש לחוש לבנות אותן והבנות שנולדו מן הגוים ועוד באו גוים על הבנות שנולדו מן הגוים ועוד באו גום על הבנות והולידו בנות עד דור האחרון, והבנים הבאים עכשיו מהן הן ישראל מומר וניחוש לקידושיו, גמירא דבנתא דההיא דרא איצטרוויי' איצטרא, פי' בנקט רחמן מללקוט הריון כמו שיליא חריפי' דמצרי זיקא. וי"ל מחמת רוב הביאות שבאו עליהן קלקלו רחמן ולא ילדו:

כיצד אשת אחיו שלא הי' בעולמו, שנים אחים ומת א' מהן ונולד להן אח ואח"כ בם השני את אשת אחיו ומת, הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו והשני' משום צרתה עשה בה מאמר ומת שני' חולצת ולא מתיבמת. פי' הראשונה היא אשת הראשון שלא הי' בעולמו של זה והשני' הוא אשת השני שהי' בעולמו והיא יוצאה מפני שהוא צרת אשת אחיו שלא הי' בעולמו ואם עשה בה השני מאמר מת אשת השני הוי צרה במקצת לאשת אחיו שלא הי' בעולמו משום המאמר לפיכך אינה מתיבמת ואין המאמר קונה קנין גמור שתהא צרתה גמורה בלא כלום אלא צריכה חליצה:

שני אחים ומת א' מהן וייבם השני את אשת אחיו ואח"כ נולד להם אח א' ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו והשני' משום צרתה עשה בה מאמר ומת שני' חולצת ולא מתיבמות ר"ש אומר מייבם לאיזה שירצה או חולץ לאיזה שירצה פי' בסיפא אשמיעינן רבותא דאע"ג דיבם ואח"כ נולד דכי אשכחה בהיתרא אשכחה אסרי רבנן וקרי לה א"א שלא הי' בעולמו כיון שהיתה אשת הראשון שלא הי' בעולמו ופטרו נמי צרתה, ור"ש פליג היכא דיבם ואמר כיון דמכח שני נפלה קמי' מותרת היא לו אף הראשונה והילכך מייבם לאיזה שירצה או חולץ לאיזה שירצה ונפטרת צרתה כדין כל ב' יבמות הבאות מבית א' שבונה או חולץ לא' ולא לשתים:

אר"ה א"ר שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קס"ד אין זיקה, פי' זיקת יבמתו לא חשיבא בצד אישות שתאסר אמה עליו משום חמותו ולימא הל' כדברי האומר אין זיקה פי' לקמן בפ' החולץ תנן ש"י שקידש אחיו את אחותו של יבמה נתלה היבום באחיו, משום ריב"ב אמרו אומרים לו למקדש אחות יבמתו המתין מלכנוס לפי שאחות זקוקתו היא ולאחר שנזקקה אחותה לפניך קדשת את זו וצריך להמתין עד שתתיבם לאחיו דפקעא זיקא:

אמר שמואל הל' כב"ב ומדקאמר הל' מכלל דפליגי עלי' שאין זיקה חשיבא לאסור עליו קרובתי' ש"מ דלא חשיבא זיקה להיות אוסרת בתרי אחי, פי' שנפלה לפני שני יבמין כגון ההוא פלוגתא דב"ב ורבנן דכיון דלא ידוע קמי' מאן מנייהו רמיא לא חשיבא לממיסר קרובות אבל בחד שאין של אלא יבם א' דודאי קמי' ועלי' רמיא אימא יש זיקה וככנוסה דמיא ואסר באמה קמ"ל דאפי' בחד אין זיקה ולימא הל' כדברי האומר אין זיקה אפי' בחד פי' ר"ע ס"ל בפ' ד' אחין ש"י אין יבמה מפר נדרי' לא לא' ולא לב', פי' בין שנפלה לפני א' בין שנפלה לפני ב' והוינן בה בשלמא ר"ע סבר אין זיקה אפילו לחד אי אמרת הכי הו"א אפי' מחיים קמ"ל לאחר מיתה אין מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמה פי' דוקא כשמתה יבמתו מותר באמה משום דאין זיקה אבל כשיבמתו בחיים אסור ליקח מה שאם יקחנה תצא היבמה בלא כלום מפני שהיא ערוה ואסור לבטל מצות יבמין דלכולי האי ל"א אין זיקה שיהא מותר לבטלה:

ור"י א"ר ש"י שמתה אסור אסור אלמא קא ס"ל כו' יש זיקה ולימא הל' כדברי האומר יש זיקה אי הוה אמר הכי ה"א ה"מ בחד אבל בתרי אין זיקה קמ"ל התם אסור באמה ואפי' בתרי אחי והא כי פליגי בתרי פליגי בתרי פליגי פי' לקמן בפ' החולץ ואכתי אימא הל' כדברי האומר יש זיקה אפי' בתרי אחי אי אמר הכי ה"א ה"מ מחיים אבל מתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בתרי לא פקעה פי' בודאי אם הי' חולץ להא' מן האחים הי' מפקיע זיקתה מכל האחים אז הי' זה מותר באמה אבל כיון שלא נעשה בה מעשה לא פקעה זיקתה ועדיין אמה אסורה לו משום צד תמות:

דף יח:

א"ל אביי לר"נ הא דר"י דשמואל הוא דתנן ש"י שקידש אחיו את אחותו משום ריב"נ אמרו א"ל המתן עד שיעשה אחיך מעשה, פי' מת ראובן ונפלה לאה אשתו לפני שמעון ולוי אחיו אחיו והלך לוי וקידש את רחל אחותה א"ל ללוי המתין מלכנוס אותה שהיא אסורה לך מחמת זיקת לאה דיש זיקה ואחות אשתך היא עד שיעשה שמעון מעשה בלאה שיכנוס או שיחלוץ ויפקיע זיקתה ממך ואז אחותה מותרת לך ואמר שמואל הל' כב"ב ואי דרב נמי קשי' דרב אדרב אמוראי נינהו ואליבי' דרב כיון דאיתמר משמי' דשמואל בההיא לא שבקי' שמואל ומוקמי אליבא דרב כאמוראי:

אר"כ אמריתי' לשמעתי' קמי' דר"ז מנהרדעא ואמר לי אתון הכי מתניתא לה אנן בהדיא מתניתין לה, ש"י שמתה אסור באמה, ואזדא שמואל לטעמי' דא"ש הל' כריב"ב וצריכא דאי אשמיענן הא הו"א ה"מ בחד אחא אבל בתרי אין זיקה קמ"ל הלכה כריב"ב ואי

אשמיענן הל' כריב"ב ה"א ה"מ מחיים אבל מתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה ואע"ג דהוה פלוגתא דרב ושמואל וקסבר רב אין זיקה וקי"ל דכל היכי דפליגי רב ושמואל הלכה כרב הכא הל' כשמואל דהא בפרקין דלקמן אמרי' דקסבר ר"י יש זיקה ואפי' בתרי אחין וכיון דקם לי' ר"י כשמואל הלכתא כוותיהו דקי"ל רב ושמואל ור"י הל' כר"י כ"ש הכא דקיימא שמואל ור' יוחנן כי הדדי:

ואמרי' בגמ' אר"י חלוק הי' ר"ש אף בראשונה, ממאי מדקני משנה יתירא, פי' בבא דרישא דלמאן קתני לה, אילימא לרבנן פשיטא השתא יבם ואח"כ נולד די אשכחה בהיתרא אשכחה אסיר רבנן נולד ואח"כ יבם מיבעי' אלא לאו לר"ש הא תנא רישא להודיעך כתו דר"ש ותנא סיפא להודיעך כחן דרבנן ובדין הוא דפליג ר"ש ברישא אלא שביק להו לרבנן עד דמסקי מילתייהו והדר פליג עלייהו, אלא א"א שלא הי' בעולמו לר"ש היכי משכחת לה בחד אחא ומת ונולד לו אח פי' זו היא א"א שלא הי' בעולמו שלא הותרת לו ע"י אח אחר, א"נ בתרי ולא ייבם ולא מת, פי' וכשנולד באיסור מצאה והסירה ליבמה מפני שהוא א"א שאל הי' בעולמו ודוקא כשלא מת אותו האח השני, אבל אם מת הותרת לו כדאמרי' לקמן, ואמרי' בשלמא יבם ואח"כ נולד כי שכחה בהיתרא אשכחה אלא נולד ואח"כ יבם מ"ט דר"ש פי' הרי כבר בא ומצאה באיסור וכיון שנאסרה לו שעה א' נאסרה לו עולמית ואעפ"י שחוזר השני ומיבמה לכשימות למה מותרת לו, קסבר ר"ש יש זיקה וזיקה ככנוסה האי פי' כשנולד מצאה זקוקה לזה האח כאלו היתה כנוסה תחתיו דמי דזיקה ככנוסה דמיא, והילכך לא מצאה באיסור וכיון דאמרי' זיקה ככנוסה דמיא אע"פ שלא יבמה השני אם מת מותרת היא לזה שנולד ומו"ה אמרי' לעיל א"נ בתרי אחי ולא מת ול איבם וטעמא דכ"ז שהוא בחיי' אסורה לו אע"ג דאמרי' זיקה ככנוסה דמיא הרי הוא חי והאיך ישאנה אבל הכא דמית מותרת היא דכאלו כנוסה היא, ודוקא לענין זיקת יבמות אמרי' הכי שלא תחשב לו כא"א שלא הי' בעולמו ולא לכל מילי שהבא על שומרת יבם אינו חייב מיתה ול"א זיקה ככנוסה דמיא, א"נ אם קידש את אחותה מקודשת היא ול"א ככנוסה דמיא ול אתפסי בה קידוש':

דף יט.

ור"פ פליג על ר' אושעיא ואמר ביבם ואח"כ נולד פליג ר"ש אבל בנולד ואח"כ יבם לא פליגי ותרוייהו לרבנן איצטריך ולא זא"ז קתני, ותניא כלל אר"ש כל שהלידה קודמת לנשואי' לא חולצת ולא מתיבמות:

דף יט:

ואמרי' יתיב ר"מ ב"ז קמאי' דר"ה ויתיב וקאמר מ"ט דר"ש הואיל ומצאה בהיתר ולא עמדה שעה א' באיסור, אלא מ"ט דרבנן, פי' דאסרי אפי' כנסה ולבסוף נולד והא כי אשכחה בהיתרא אשכחה, ומהדר א"ק ויבמה עדיין יבומין הראשונים עלי' פי' אע"ג דכתיב יבמה יבא עלי' ולקחה לו לאשה שעדיין זיקת יבמין עלי' והילכך הא' אסורה לזה שנולד מכח זיקת יבומין הראשונים שלא הי' בעולמו, ואלא הא דתנן כנסה ה"ה כאשתו לכל דבר ואמרי' לכל דבר למאי הל'.

דף כ.

ואר"י ב"ח לומר שמגרשה בגט ומחזירה התם נמי נימא ויבמה עדיין יבומין הראשונים ותבעי חליצה שאני התם כתיב ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו א"ה ה"נ הא כתיבי רחמנא ויבמה ומה ראית מסתברא שדי איתרא דולקחה לו לאשה בהיתרא דכל מייבם אשת אחיו שאין זה שום איסור למידרש דלא תבעי חליצה בהיתרא היכא דכולה מילתא היתר כגון מייבם א"א ושדי איסורא ביבמה למידרש עדיין יבומין הראשונים עליו אאיסורא היכא דאיכא צד איסור כמו א"א שלא הי' בעולמו:

ואמרי' א"א שלא הי' בעולמו היכא כתיבי, פי' לאיסורא, אר"י דא"ק כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם, פרט לא"א שלא הי' בעולמו, יחדיו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם, פי' הראוים לירש זא"ז פי' אחר שחולקים נחלה א' ואין הלכה כר"ש דקיי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים והלכך לא מבעי נולד ואח"כ יבם אלא אפי' יבם ואח"כ נולד אסורי' כרבנן:

מתניתין כלל אמרו ביבמה כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתיבמת, איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ול אמתיבמת אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמת איסור מצוה שניות מדברי סופרים, איסוק קדושה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ה ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתין ולממזר פי' כל יבמה שהיא אסורה לו איסור ערוה לא חולצת ולא מתיבמת לא היא ולא צרתה כדאמר בפ"ק שאם היא אסורה ליבם כ"ש צרתה, איסור מצוה כגון שני' שהוא מדרבנן או א' איסור קדושה שהן חייבי לאוין חולצות דאין איסור חזק להפקיע זיקתה לגמרי דקדושין תופסין בחייבי לאוין ואנן בעינן דומיא דאחות אשה שהוא בכרת ולא תפסי בה קדושין, ולא מתיבמות מפני האיסור שבה ואם היבמה היא אחות ערוה גם יבמתו או חולצת או מתיבמת, כגון ראובן ושמעון שהיו נשואים שתי אחיות ומתו ונפלו ב' לפני לוי והיתה א' מהן ללוי איסור ערוה כגון

שהיתה אחותו או כלתו מותרת ליבם אחותה דהשתא אינה רחל אחות זקוקתו שהרי לאה היא ערוה ואינה זקוקה לו ויוצאת בלא כלום, הלכך רחל אחותה או חולצת או מתיבמת, אלמנה לכ"ג שמת אחיו ההדיוט ונפלה אלמנתו לפניו גרושה וחלוצה כ"ה שעבר אחיו המת ונשא גרושה או חלוצה וכשמת בלי בנים צריכה חליצה שהרי קדושין תפסין בח"ל, אלב יבמוי לא משום שאסורה לו משום דהוה כהן ולא יפטורי בלא כלום לא, דלא אלים להו דכהן למיפטרי' דילפי' מאחות אשה בפ"ק:

ואמרי אחותה שהיא יבמתו דמאן, אי לימא אחותה דאיסור מצוה ואיסור קדושה כיון דמדאורייתא רמיא קמי' קא פקע באחות זקוקתו' אלא אחותה דאיסור ערוה:

איסור מצוה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי להו איסור מצוה אמר אביי מצוה לשמוע דברי חכמים איסור קדושה דכתי' קדשים יהיו לא':

קא פסיק ותני אלמנה לכ"ג ל"ש מן הנישואים ל"ש מן האירוסין, בשלמא מן הנישואין עשה ול"ת הוא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה אלא מן האירוסין יבא עשה וידחה ל"ת אר"ל א"ר א"ק ועלתה יבמתו השערה שאין ת"ל יבמתו ומה ת"ל יבמתו אלא יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ואיזוהי זו חייבי לאוין ואימא חיובי כריתות א"ק ואם לא יחפץ הא חפץ יבם וכל העולה יבום עולה לחליצה ואינה עולה ליבום ואיזוהי זו חייבי לאון ואימא חיובי כריתות א"ק ואם לא יחפץ הא חפץ יבם וכל העולה יבום עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו מה ראית מסתברא ת"ל תפסי בהן קדושין ח"כ לא תפסי בהו קדושין:

מתיב רבא איסור מצוה ואיסור קדושה בא עלי' או שחלץ לה נפטרה צרתה, פי' ואי מדאורייתא אסורה ליבם כדילפי' מיבמתו הכי פטרה ביאתה צרתה אפי' היא גופא לא תפטר ואסיק רבא גזירה ביאה ראשונה דאית בה מצוה אטו ביאה שני' דדלית בה מצוה, פי' מדאורייתא אסורה ליבם כדילפי' מיבמתו הכי פטרה ביאתה צרתה אפי' היא גופא לא תפטר ואסיק רבא גזירה ביאה ראשונה דאית בה מצוה אטו ביאה שני' דלית בה מצוה, פי' מדאורייתא שרי ח"ל ליבמה דאתי עשה ודחי את ל"ת אלא הא דתנן דכל ח"ל אינן מתיבמות גזירה ביאה ראשונה דאיכא מצוה אטו ביאה שני' דליכא מצוה, תנ"ה אם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה שני' ואע"ג דכל ח"ל מדאורייתא בני יבום נינהו וקרינהו בהו אם חפץ יבם אפ"ה איצטריך לן דרשא דרב גידל מיבמתו לאלמנה מן הנישואין דאיכא עשה ול"ת מדאורייתא בני יבום נינהו וקרינהו בהו הא אם חפץ יבם אפ"ה איצטריך לן דרשא דרב גידל מיבמתו לאלמנה מן הנישואין דאיכא עשה ול"ת ומדאורייתא לאו יבום היא דאין עשה דוחה ל"ת ועשה וה"א דלא תחלוץ קמ"ל

יבמתו, ואע"ג דח"ל אפשר בחליצה ואל לידחי עשה את ל"ת ועשה חליצה במקום יבום לוא מצוה היא והלכך אתי עשה ודחי את ל"ת אי לאו גזירה:

דף כא.

ת"ר מה הן שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האב מן האב וכלת בנו וכלת בתו, ומותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו ואסור ובת בחורגו מותר באשתו ובבתו באשת חורגו אומרת אני מותרת לך ובתי אסורה לך פי' אמו כתיב וגזרו על אם אמו שיתרחק מאמו וגזרו נמי באם אביו משום אם אמו, ואע"ג דהא גזירה לגזירה משום דתרוייהו אימא רבתא קרי להו, ואשת אבי אביו משום אשת אביו הכתובה ואשת אבי אמו ואע"ג דאינה אבי אמו גזירה משום אשת אבי אביו דתרוייהו אבא רבא קרו להו הלכך חדא נינהו, ואשת אחי האב מן האם דדאורייתא ערות אחי אביך כתיב ואמרי' לקמן בהבא על יבמתו דבאחי אביו מן האם שריא וגזרו עלה משום אשת אחי אב מן האב, ואשת אחי האם מן האם נמי גזירה משום אשת אחי אביו מן האם קא משתעי אבל אם הי' אחיו של אחיו מן האם שריא וגזר רבנן עלה משום אשת אחי האב מן האם, ואשת אחי האם נמי מן האב גזירה משום אשת אחי אביו מן האם דהיא נמי שני' ואיכא צד וכלת בנו גזירה משום כלתו וכלת בתו משום כלת בנו ואסור בבת חורגו.

בת חורגו דאורייתא דכתיב את בת בנה ואת בת בתה פי' והיכי תני לה בהדי שניות משום דקבעי למיתנא אשת חורגו אומרת אני מותרת לך ובתי אסורה לך דאע"ג דבתי אסורה לך מדאורייתא מבדידי' לא גזרו רבנן תנא בת חורגו.

אמר רב ד' נשים יש להן הפסק ונקט רב בידי' תלת, אשת אחי האם מן האב, ואשת אחי האב מן האם וכלתו וכלת בנו וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו, פי' ד' נשים שניות יש להן הפסק שלמעלה מן ושלמטה מהן מותר אבל האחרות כגון אם אמו אין לה הפסק שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות הויא נמי שני' הוא ואמו מה"ת וכן אשת אבי אביו, הואיל אשת האב דאורייתא למעלה מהן אסור עד לעולם ונקיט רב בידי' תלת גמרא הוה גמיר דד' נשים שניות יש להן הפסק ולא הוה בידי' לפרושי אלא תלת אשת אחי האם מן האב לבדה שני' אבל אשת אחי אם אמו מותרת וטעמא משום דלא שייכי בהו ערוה מדאורייתא, אבל אם אמו דשכייכי בדורותי' ערוה דאורייתא כגון אמו, וכן אשת אבי אביו יש בדורותי' אשת אב דאורייתא ואם אביו נמי אע"ג דלא שייכא בה ערוה דאורייתא אין לה הפסק ואסורה אף אם אבי אביו דמיחלפא באם אם אמו וכלת בנו

שיש בדורותי' ערוה דאורייתא אין לה הפסק דתנאי כלתו ערוה כלת בנו שני הוכן אתה אומר בבנו ובבת בנו עד סוף כל העולם ולא אסרו כלת בתו אל אמשום כלת בנו מ"ה י"ל הפסק וזעירי מסיף אף אשת אבי אמו שי"ל הפסק מפני שאין בדורותי' ערוה דאורייתא, ורב מ"ט לא חשיב לה מיחלפא באשת אביו אביו:

דף כא:

איבעי' להו אשת אחי האם מן האם מאי אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן האם דאיכא צד אב הוא דגזרו רבנן אבל אשת אחי האם מן האם דליכא צד אב לא או דילמא ל"ש דהא מיחלפא באשת אחי האב מן האם ת"ש דכי אתי ר"י בר שילא אמר, אמרי' במערבא כל שבנקבה ערוה, בזכר גזרו רבנן על אשתו משום שני' פי' כל שאילו היתה נקיבה דאורייתא כשהוא זכר ערוה הוה אשתו שני' מדרבנן אמר רבא וכללא הוא והרי חמותו ערוה ואשת חמיו מותרת, בת חמיו ערוה ואשת בן חמיו מותרת חורגתו ערוה אשת חורגו מותרת בת חורגתו ערוה ואשת בן חורגתו מותרת דר"י בר שילא לאתוי מאי לאו לאתוי אשת אחי האם מן האם, דכיון דמקום ערוה דאשת אמו אסורה אפילו מן האם דאורייתא בזכר גזרו על אשתו משום שני' מ"ש הני ומ"ש הא, הא בחד קדושין מקרב לה הני עד דאיכא חד קדושין לא מקרב להו, פי' אשת אחי האם מן האב בחד קדושין שקידש את אמו מקרבא לי' אבל כל הנך דלעיל בעי תרי קדושין כגון חמיו נתקרב אליו בעבור שקידש את בתו ועוד אשת חמיו הן קדושי שניים וכן כולם ואיפשיטא לאיסור. שלח לי' ר"מ מתתוסנייא לר"פ ילמדנו רבינו אשת אחי אבי האב מן האם ואחות אבי האם מהו מדלמטה ערוה למעלה נמי גזרו רבנן א"ד הא איתפליג דר"א, פי' הא דאמרן לעיל אשת אחי האב מן האם י"ל הפסק דהיינו היתרא לאשת אחי אבי האב מן האם משום דלמטה דידה לאו ערוה הוא אלא שני' וכי קמבעי לי' באשת אחי אב האם מן האב דלמטה דידה ערוה:

אמימר אכשר באחות אבי האב ובאשת אחי אבי האב מן האם דכיון דאיתפליג איתפליג פי' נתרחקה קרובה מהן. ואי קשיא אמאי באשת אבי אביו גזרי' ול"א כיון דאיתפליג איתפליג והכא אמרי' לי'. תשובה, התם דאסר רחמנא אשת אביו מפני שהאי קרובת אביו גזרו חכמים נמי באשת אבי אביו בעבור קרובת אביו אבל הכא דאסור אשת אחי אביו י"ל דלא גזרו רבנן מפני שאיסור האחוה קל הוא ורחוק ואין להחמיר בדבר כ"כ לאסור נמי אשת אחי אביו כיון דאיתפליג ומפני זה הטעם לא גזרו חכמים שניות באחותו ואשת אחיו ואחות אשתו לאסור למטה מהן ולמעלה מהן דהיינו בנותיהן

ואמותיהן כי היכי דגזור בשאר עריות שאין איסורין מחמת אחוה אלא מחמת קרובות או מחמת קרובת אשתו מקרובת אביו גזרו חכמים למטה מהן ולמעלה מהן כגון בתו ובת בתו ובת בנו גזרו בהו למטה עד דור אחר, וכן באמו שהאי קרובתו גזרו חכמים למעלה נמי דרו אחר שבת באשת אביו מפני שהיא קרובת אביו גזרו עוד באשת אבי אביו, וכן בקרובת אשתו שאסרה תורה בתה ובת בתה ובת בנה גזרו חכמים דור אחר, וכן למעהל הימנה שאסרה תורה קרובותי' אמה ואם אמה ואם אבי' גזרו חכמים עד דור אחר וטעמא דמילתא כיון שהקרובה הולכת למטה ולמעהל הכל נראה כבית א' ובעבור זה גזרו חכמים למעלה מהן ולמטה מהן, אבל אותן שנאסרו לו מחמת אחוה כגון אחותו ואחות אשתו ואשת אחיו לא גזרו חכמים למטה מהן ולמעלה מהן מפני שאין איסורין אלא מחמת אחוה והאחוה כבית אחר הוא הלכך לא מיחלפא בנותיהן ואמותיהן בדידהו דכיון דאיתפליג איתפליג ונראה הדבר כי הן בית א' ואשת אבי אביו ששאל אלו למטה מהן ולמעלה מהן דהיינו בנותיהן ואמותיהן דהא ודיא פשיטא לי' דלא גזרו אלא אשת אחי אבי אביו דמשמע שדומה לאשת אבי אביו וכן באחות אבי אביו דדמיא נמי האי גזירה לאשת אבי אביו ובכלל אחות אבי האב יש אחות אם אביו ואחות אם אמו ואחות אבי אמו דדינא חדא אית לאחות אם ולאחות אב:

דף כב.

תני ר"ח שלישי שבבנו וששבתו וכן בבן אשתו ובבת אשתו שני', רביעי שבחמיו ושבחמותו שני' א"ל רבינא לר"א מ"ש למעלה דקחשיב לה לאשתו ומ"ש למטה דלא קחשיב לה לאשתו למעלה דאיסורא מכח אשתו קאתי חשיב לה למטה דאיסורא לא מכח אשתו קאתי לא קחשיב לה. והא בן אשתו ובת אשתו דאיסורא מכח אשתו קאתי ולא קחשיב לה. והא בן אשתו ובת אשתו דאיסורא מכח אשתו קאתי ולא קחשיב לה, איידי דתנא שלשה דורות למטה דידיה ולא חשבה תנא ג' דורות למטה דידה ולא חשבה: א"ל ר"א לר"כ שניות דבי ר' חייא יש להן הפסק או לא ת"ש דא"ר ד' נשים יש להן הפסק או לא ת"ש דא"ר ד' נשים יש להן הפסק ותו לא, דילמא כי קאמר רב בשניות דהאי מתניתא קאמר, ת"ש שלישי ורביעי אין טפי לא, דילמא משלישי ואילך ולא איפשיטא וק"ל והא איכא בדורותיהן ערוה דאורייתא ומ"ש הני מאם אמו ומאשת אבי אביו ומכלת בנו דפשיטא להו ולא קא מבעי' להו ותו אמאי לא פשיט לי' ממאי דתניא כלתו ערוה כלת בנו שני' וכן אתה מוצא בבנו ובבן בנו עד סוף כל הדורות והשתא י"ל כלת רביעית

שבבנו דע"י קידושין מיקרבא לי' איסורא, ואין לה הפסק כלת רביעית שבבתו דקורבא דממולא לא כ"ש דאסורא ולא יהא לה הפסק:

א"ל רבא לר"נ חזי מרהאי צורבא מרבנן דאתא ממערבא ואמר בעי במערבא גזרו שניות בגרים או לא, פי' אם הי' נשוי אם אמו ונתגייר חייב להוציאה או לא, א"ל השתא ערוה גופא אי לאו שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בהו רבנן שניות מבעי', פי' דגר שנתגייר קטן שנולד דמי ואפי' עריות דאורייתא שריין לי' אלא שחכמים גזרו שלא יאמרו דגוים מוזהרים על העריות כישראלים:

אר"נ גרים הואיל ואתא לידן נימא בהו מילתא אחים מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן עדות, אחים מן האב מעידים לכתחילה פי' שאין אבות לבני נח דרחמנא אפקרי' לזרעי' כדכתיב וזרמת סוסים זרמתם מה' קורבת קרבת אב אינה ורבה אמימר אמר אפי' אחין מן האם נמי מעידין לכתחילה פי' דקס"ד גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ומ"ש מערוה פי' דאמרינן לקמן בפ' הנושא גר שהי' נשוי אחותו מן האם יוצא עדות לב"ד מסורה ערוה לכל מסורה פי' שהכל נושאים נשים והילכך אי שרית לקיומה אתי למשרי עריות בישראל דכ"ע לא ידע דטעמא דגר משום דכקטן שנולד דמי אבל עדות לב"ד מסורה וא"נ מכשרת עדות אחים גרים לא אתי לאכשורי אחים ישראל דב"ד יודעים דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

מתניתין מי שיש לו אח מ"מ זוקק את אשת אחיו לייבום ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הנכרית או שיש לו בן מ"מ פוטר אשת אביו מן יון היבום וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו הוא לכל דבר חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית:

מ"מ לאתויי מאי אר"י לאתויי ממזר פשיטא אחיו הוא מ"ד נליף אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן כשרים ולא פסולים אף הכא נמי כשרים ולא פסולים קמ"ל ואימא ה"נ מדלענין יבום מיפטר פטר מיזקק נמי זוקק:

דף כב:

ואחיו הוא לכ"ד ליורשו וליטמר לו, מי שיש לו בן מ"מ לאתויי מאי אר"י לאתויי ממזר מ"ט דכתיב ובין אין לו עיין עליו:

וחייב על מכתו אמא קרי כאן ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך בשעשה תשובה ואע"ג דתנאי ר"ש בן מנסיא אומר איזהו מעות שא"י לתקן זה שבא על הערוה והוליד ממנה ממזר השתא מיהת עושה מעשה עמך הוא:

חוץ ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית מ"ט דא"ק האשה וילדיה תהי' לאדוני' אשכחן שפחה, נכרית מנ"ל אר"י משום רשב"י א"ק כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן האשה העכו"ם קרוי בנך אלא בנה:

והבא על שפחתו והוליד ממנה בן. ראיתי חלוקות גדולות בזה בין הגאונים על מעשה שכתב ר"ת ז"ל ממי שהוליד בנים משפחתו ויצאו ממנה גאונים יושבי ישיבות ויש גאונים שהי' עושים אותם עבדים, ויש גאונים שאמרו אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובוודאי כשבא עלי' שחררה ובנים כשרים הם והנכון בעיני דל"א הכי אלא בדבר שאניו מחוסר מעשה כגון המקדש על תנאי וכנסה סתם דלא אמרי' על תנאי קמא הוא בועל אלא אחולי אחלי' לתנאה ואין אדם עושה בעילתו בע"ז אבל הכא דמחוסר מעשה כגון הכא דהוה צריכא גט שחרור ולא יהיב לה גלי מילתא שכל בעילתו בזנות הי' ובניו עבדים עד שיראו גם שחרור:

דף כג:

מתניתין מי שקדש א' מב' אחיות וא"נ איזה קידש נותן גט לזו וגט לזו מת ולו אח אחד חולץ לשתיהן הי' לו שנים אחד חולץ וא' מייבם קדמו וכנסו אין מוציאין מידם פי' נותן גט לזו וגט לזו שאסור בשתיהן דכל חדא וחדא א"ל זו היא אחות אשתו:

מת ולו אח כו' דלא ידוע איזו האו יבמתו ומחליץ לחדא ויבום לחדא לא דאחות חלוצתו אסורו בחיי' מדרבנן ליבומי ברישא נמי לא דדילמא אין זו יבמתו וקפגע באחות זקוקתו דהוא כאשתו:

הי' לו ב' א' חולץ תחלה לא' והב' אם רצה לייבים את השני' מייבם דאיזו יבמתו שפיר ואי אחותה האי לא פקע באחות זוקקתו דחליצה אפקעתי' לזיקה קדמו וכנסו קודם שנמלכו בב"ד אין מוציאין מידן דכל חד וחד אמר אנא שפיר נסבית וא"נ הוה איפכא שהראשו חלץ אחות זקוקתו ההיא שעתה הוא דהוה אסורא ומשבא אחיו ויבם השני' שהוא יבמתו פקעה זיקתו למפרע:

מתניתין ב' שקדשו ב' אחיות זה א"י איזו קידש וז א"י איזו קידש מתן ב' גיטין וזה נותן ב' גיטין מתו לזה אח א' ולזה אח א' זה חולץ לב' וזה חולץ ב' והשני' א' חולץ וא' מיבם קדמו וכנסו אין מוציאין מידן זה חולץ כו' דכל חד מינייהו אסור ליבומי דילמא פגע באחות זוקקתו הא' חולץ לשתים שא"א יבם לא קודם חליצת שני' משום אחות זוקקתו ולא אחר חליצה משום אחות חליצתו לפיכך הואיל ואסור ליבם יחלוץ החלה לשתיהן כדי להוציא אותה שהיא יבמתו מאיסור יבמה לשוק, והשני' א' חולץ להפקיע זיקה

מאחיו אם יבמתו היא זו ותשתרי אחותה לשני ממ"נ אם זו יבמתו שפיר נסב שהרי אחיו לא חלק לזו אלא לאחותה שלא היתה יבמתו ואניה כלום ואם לאו יבמתו נסיב שפיר דהיא נכרית דאי משום אחות זקוקה ליכא שהרי חולק אחיו לאחותה שהאי יבמתו ופקעה זיקה ואי משום יבמה לשוק הוי חליצה זו מהיחיד שהוא אחי בעלה. קדמו וכנסו וכו' כדפרש"י:

לזה ב' ולזה ב' אחיו של זה חולק לא' ואחיו של זה חולק לא' זה מיבם חליצתו של זה וזה מיבם חליצתו של זה קדמו שני' וחלצו לא יבמו שני' אלא א' חולק וא' מיבם קדמו וכנסו אין מוציאין מידים. י' קדמו שנים האחין של א' וחלצו לשתיהן משום דלא ידעו איזו היא יבמתו לא יבמו השני' את הא' זה את זו, וזה את זו דקמא דנסיב א"ל זו האי אחות זקוקתו אלא א' חולק תחלה לא' וא' מיובם לשני' ממ"ע אם יבמתו האי שפיר ואם לא באחות זקוקה לא פגע שהרי חלק אחיו ליבמתו ויבמה לשוק לא הוה שהרי הוא חולצה מאחי בעלה ואם קדמו אלו השנים אחרונים ולא באו לימלך בב"ד אין מוציאים מדים כדפרש"י שהיר אין כאן אלא איסור אחות זקוקה בנשואים הראשונים ואכיא למימר קמאי דנסיב יבמתו היא ושפיר נסיב דנכרית היא, וא"נ נכרית היא וקמא פגע באחות זקוקה כיון שבא שני ויבם פקעה זיקתו מאחיו והותרו לו לאשתו ואיסור דעבד עבד:

ש"מ קידושין שאין מסורין לביאה הוי קידושין, פי' דקס"ד דמתני' כשלא הוברר דבשעת קידושין לא הוה ידע כי מינייהו קידש כגון דאמר הרי א' מכם מקודשת לי ועשו שתיהן שליח לקבל קדושיהן דאלו אין סופן לביאה דכל חדא קיימי עלי' בס' אחות אשה ומדקתני נותן גט לזו וגט לזו אלמא חדא מינייהו מקודשת ומשום ספיקא דלא ידוע הי מינייהו בעי למיסב גט לתרוייהו אלמא קדושין הן ופלוגתא דאביי ורבא הוא בקידושין ומהדר כשהוכרו ולבסוף נתערב, פי' בשעת קדושין ידע איזה מהן קידש ותלו הקידושין שמסורים לביאה היו דוקא נמי דקתני ואינו יודע וכבר איפסקא הלכה בפ' האיש מקדש כאביי ביע"ל קג"ם:

ומאי קמ"ל פשיטא דתרוויהו בעי גיטא כיון דא"י איזה קידש סיפא איצטריך לי' הי' לו ב' א' חולק וא' מיבם ודוקא איחלק והדר יבומי ברישא לא דקפגע באחות זקוקה לזה אח א' ולזה שנים כו' פשיטא מ"ד נגזור תרי אטו חד קמ"ל ודוקא מחליץ הא' לשתיהן והדר יבומי חד מהשני' אחר חליצת אחי' לשנייי' אבל יבומי ברישא קודם חליצת היחיד לשתיהן לא, ואפי' חלק אחיו של מיבם לאחותה דליכא השתא איסור אחות זוקקה לא, משום שמא זו האי ארוסת הנכרית וקפגע ביבמה לשוק בלא חליצה:

מתניתין לזה שנים ולזה שנים וכו' הא תו למ"ל היינו הך, פי' שכבר אשמיעינן השני' א' חולץ וא' מיבם והכא נמי הכי הוא דהני תרי חד חולץ וחד מיבם וההני תרי חד חולץ וחד מיבם מ"ד כיון דהאי מיבם חדא והאי מיבם חדא נגזור דילמא מיבמי בלא חליצה קמ"ל, פי' דילמא אתי ליבומי חד משני אלו וחד משני אלו בלא חליצה וקפגע כל חד בס' יבמה לשוק ובאחות זוקוקה קמ"ל דלא גזרי' והאי מרישא לא שמעי' לה דהכא לזה א' ולזה ב' דסוף סוף לא מיבעי אלא חדא וכיון שעסוקים בחליצה דחדא מתקרי נמי דלא מיבעי עד שיחליץ היחידי לשתיהן אבל הכא כיון דלבסוף תרוייהו מיבמי הך להאי ביתא והך להאי ביתא אתי למימר מה לי חליצה והא דתנן קדמו וכנסו אין מוציאין מדים דוקא כנסו שניהם אז אין מוציאין מיד הא' מפני' שהב' בא והפקיע זיקתו ושוב אין לו נאסרת עליו משום אחות זקוקה אבל אם כנס הא' לבד אומרים לו שיוציא עד שיחלוץ אחיו לשנים או יכנוס ול"א דבכניסת ראשון לא' תפקע זיקת שני' ותצא משום אחות אשה זקוקה ותהי' אותה שכנס מותרת לו דהאי סברא ל"א אלא לר"ג דאמר אין זיקה כדתנן רג"א אם מיאנה מיאנה ואם לא תמתין עד שתגדיל ותצא משום אחות אשה אלמא קדושין דבתרה הזיקה אתי ומפקיע הזיקה אבל למ"ד יש זיקה לא אתי קידושי דבתר הזיקה ומפקע להזיקה כדתנן ש"י שקידש אחיו את אחותו עדיין צריכה אשת אחיו חליצה ואשתו אסורה לו דלא אתי קידושין דבתר הזיקה ומפקעה לה לזיקה וטעמא דמילתא כיון דאמרי' יש זיקה כי היכי דאין קדושין תופסין באחות אשה ה"נ אין תופסין באחות זקוקה מדרבנן למיפטרי יבמה הלכך יבמתו צריכה חליצה אשתו נמי אסורה לי' משום אחות זקוקה ובתר דלחיץ לה משום אחות חליצה, ולמ"ד אין זיקה ואית לי' דאסור לבטל מצות יבמין אם קדם הראשון וכנס יוציא משום קנסא דקנסינן לי' מושם דבטל מצות יבמין, ומקשה ומ"ש מהא דתנן ד' אחים ב' מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצת ולא מתיבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו, פי' אכולה מתני' מקשה דהכא תנן הא' חולץ וא' מיבם והתם תנן הא' חולצת ולא מתיבמות ולא אמרי' לחליץ חד לחדא ומייבים אידך לאחרת והכא תנן אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידם והתם תנן אם קדמו וקנסו יוציאו ופריק הכא השתא התם אי למ"ד יש זיקה אי למ"ד אסור לבטל מצות יבמין, הכא כל חד וחד אימור דידה מתרתי לי' פי' מש"ה בתרי טעמא אסרי' להו ליבומי ואפי' למיחלץ ברישא והדר יבומי לא דילמא מייבם ברישא וקעבר בודאי או באיסור זיקה או בביטול מצות יבמין ומ"ה אם קדמו וכנסו יוצאין דראשון ודאי קעבר וקנסינן לי' ששוב לא יהא לו היתר וקנסי' לי' נמי לשני אטו ראשון, אבל הכא אימור דיד' איתרמי' לי' ולא קעבר כלל הלכך לא גזרי' דילמא מייבים

ברישא דאפילו אי מייבים ברישא דילמא דידי' קא מתרמי' לי' ולא קעביד איסורא ואם קדמו וכנסו נמי לא קנסי' לי' דדילמא דידי' איתרמיא ולא עביד איסורא ולא קנסו אלא למאן דעבד איסורא בודאי:

ואם קדמו וכנסו אין מוציאין אותו מידן. תני שישא אפי' שניהם כהנים מ"ט חליצה דרבנן הוא ופ' חליצה לא גזרו בי' רבנן. פי' אע"פ ששניהן כהנים דקים לן דחד מינייהו חליצה נסיב דהא חלוצת הנכרי חליצה היא מ"מ בשני אחים כדקתתני קדמו שנים וחלצו לו גזרו רבנן, ולא פקעה מס' דכל חד וחד מצי למימר אנא דיד' אי מרמי לי ודוקא בספק חליצה לא גזרו רבנן אבל בס' אחות זקוקה או בס' חליצתו אע"ג דרבנן נינהו גזרו דדוקא גבי' ב' אחים קתני אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידן אבל באח א' לא קתני אם קדם וכנס אין מוציאין מידו שאם כנס את א' מהן אע"ג דא"ל דילמא דידי' איתרמי לי' מוציא דילמא השני' איא אשת אחיו וזו האי אחות זקוקתו וכן נמי אם חלץ הא' ואח"כ כנס את השני' דלא אסורה לו אלא משום אחות חלוצתו אע"ג דא"ל דידה איתרמיא והחליצה שעשה לאחותה אינה כלום אפ"ה מוציא דדילמא לאשת אחיו חלץ זו היא אחות חלוצתו:

ומ"ש מס' חליצה דשרי' לכהן והכא לא שריא י"ל אחותת חליצתו ואחות זקוקתו שהן אסורות מחמת קורבה אחמור רבנן אפילו בספיקא דידהו אבל באיסור חליצה לכהן דלא משום קורבה נאסרת אלא משום דגרושה לא אחמור בספיקא דידה, והתניא גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מניין ת"ל ואשה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא:

מתניתין מצוה שגדול ליבם ואם קדם הקטן ליבם זכה וירש נכסי המת ת"ר והי' הבכור מכאן שמצוה בגדול ליבם פי' רש"י קרא דלעיל יבמה יבא עלי' ולקחה לו אשה ויבמה וכתיב והי' הבכור שיהא זה היבם בכור דהיינו גדול האחים כדכתיב גם אני בכור אתנהו, אשר תלד פרט לאיינית שאינה יולדת שאינה זקוקה ליבום והיא יוצאה בלא כלום פי' לאיזה יבמה מייבים לאותה ולא לאיילנות דההיא בלא כלום נפקא שאינה זקוקה ליבום יקום ע"ש המת לנחלה אתה אומר לנחלה או אינו אלא שאם הי' שמו יוסף קוראין לו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן נאמר כאן ע"ש אחיו ונאמר להלן ע"ש אחיהם יקראו בנחלתן מה שם האמור להלן נחלה אף כאן נחלה ולא ימחה שמו בישראל פרט לסריס ששמו מחוי פי' שאם הי' היבם או המת סריס תמה אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום:

א"ר אע"ג דבכל התורה כוהל אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתיא ג"ש אפקיעתי' לגמרי ואע"ג דפשטי' דקרא על היבם משמע לא משגיחינן בפשטי' דקרא אלא דרשי' לי' היבם לירש נכסיה מת והכי הוה גמיר להו דהאי קרא יוצא מידי פשוטו השתא דאמרת

קרא בגדול כתיב אימא בכור ליבם פשוט לא ליבם א"כ אשת אחיו שלא הי' בעולמו דמעטי' רחמנא למ"ל ואימא במיבם פשוט יש לישקול א"ק יקום ע"ש אחיו המת והרי כאן פי' הל"ל והי' הבכור אשר תלד על אחיו המת ולא לכתוב בי' יקום השתא דכתיב יקום קרא יתירא הוא לומר לך כל מי שיקים יורשו ואע"פ שיאנו בכור אלא בכור דקרי' רחמנא למאי ה"ל לגריעותא מה בכור אינו נוטל קראוי כבמוחזק אף הוא אינו נוטל בראוי כבמוחזק פי' גבי בכור כתיב לתת לו פי שנים בכל אש רימצא לו ולא בראוי לבא להם אחר מיתת אביהם ה"נ ביבם מה שנמצא למת בעת מותו יורש ולא מה שראוי לבא לו אחר מיתתו שאם מת אביהם או א' מן המורישים אחר מותו לא יאמר היבם הרי אני במקום המת לירש חלקו אלא כולן יורשין בשוה:

דף כד:

מתניתין נטען על השפחה ונשתחררה או לנכרית ונתגיירה ה"ז לא יכנוס ואם כנס אין מוציאין מידו ונטען על א"א והוציאה מת"י אע"פ שכנס מוציא, פי' הנחשד מן השפחה ואח"כ נשתחררה או על הנכרית ואח"כ נתגוירה ה"ז לא יכנוס שלא יאמרו אמת הי' החשד אבל נחשד על א"א ונתגרשה אע"פ שכנס יוצאי מפני שהיא אסורה לבעל ולבולע כדאמרינן בסוטה ומשום דתנן לעיל ואם כנסו אין מוציאין מידן מ"ה תנא מצוה בגדול ליבם ואם קדם הקטן ויבם זכה, ותנא נמי הנטען על השפחה ואם כנס אין מוציאין מידו ותנא נמי ב"א דמוציאים וכל הנ"ך אע"פ שאין זה מקומן:

ואמרי' דגירות מיהא הוי פי' אע"פ שבשבילו נתגיירה כדי שישאנה ורמינה וא' איש שנתגייר לשם אשה וא' אשה שנתגיירה לשם איש וכן נמי שנתגייר לשם שנתן מלכים לשם עבדי שלמה אינם גרים דר"נ שהי' ר' נחמי' אומר א' גירי אריות וא' גירי חלומות וא' גירי מרדכי ואסתר אינם גרים עד שיתגיירו בזמן הזה בזמן הזה ס"ד אלא אימא כבזמן הזה, הוא איתמר עלה אר"י ב"ר שמואל בר"מ משמי' דרב ה"ל כולן גרים הן א"ה לכתחילה נמי יכנוס משום דר"א דאר"א הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך:

הנטען על א"א וכו' א"ר ובעדים פי' אם הוציאה מבעלה בעידי טומאה אז אם הלך הנטען וכנסה יוציא שכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל אבל אם הוציאה בעלה שלא בעידי טומאה וכנסה הנטען אין מוציאין אותה מידו כיון שלא נודע הדבר בבירור א"ר ששת אמינא כי נאים ושכיב רב אמרה להא שמעתתא דתנאי הנטען מא"א והוציאה מת"י ונתגרשה מאחר ה"ז לא יכנוס ואם כנס יוציא, פי' יציאה מת"י הבעל והלכה ונשאת לאחר ונתגרשה גם ממנו ה"ז לא יכנוס אותו החשוד הראשון ואם כנס לא יוציא משמע

השתא דמשום דנשאת לאחר הוא דאמרי' ואם כנס לא יוציא, ה"ד אידאיכא עדים כי אתא אחר ואפסקא לקלא מאי הוי כיון שיש עדים שזינתה עמו. עד לעולם האי אסורה לו ומה תועיל הפסקת האחר אלא לאו דליכא עדים וטעמא דאיתא אחר ואיפסקא לקלא הא לאו הכי מפקינן אלמא אפילו בלא עידי טומאה מפקינן מן החשוד, א"ל רב ה"ה דאע"ג דלא אתא אחר ואפסקי' לקלא אי איכא עדים מפקינן ואי לא, לא מפקינן וה"ק אע"ג דדאתא אחר ואפסקא לקלא היכא דליכא עדים, לכתחלה לא יכנוס:

מיתיבי בד"א כשאין לה בנים פי' מבעלה אז אם כנסה נטען יוציא אבל יש לה בנים מבעלה לא תצא אם באו עידי טומאה אפי' יש לה כמה בנים תצא אלמא בלא עדים נמי מפקינן לה מנטען וק' לרב. רב מוקי מתני' ביש לה בנים מבעלה ויש לה עדים ומאי דוחקי' לאוקמי' כשיש לה בנים וטעמא דאיכא עדים דמפקינן הא לאו הכי לא מפקינן לוקמי' כשאין לה בנים ואע"ג דליכא עדים א"ל רבא מתני' קשיתי' מאי ארייא תני' הוציאוה ליתני הוציא אלא כל הוציאוה בב"ד משמע, וב"ד בעדים הוא דמפקי' לפום האי תירוצא כשבא הבעל אל מפקינן אלא בעדים ומנטען מפקינן אפי' בלא עדים אם אין לה בנים מבעלה, ואם יש לה בנים מבעלה אפי' מנטען לא מפקי אלא בעדים כדי שלא להוציא לעז על בני' ואיבע"א לעולם רב בנטען נמי בעדים קאמר בלא עידי טומאה לא מפקינן והנך מתנייתא דמוכחי דמפקינן לה בלא עדים ר' נינהו דאפילו הבעל נמי מפיק בלא עדים דתניי' רוכל היוצא ואשה חוגרת בסינר א"ר הואיל ומכוער הדבר תצא והסינר הוא כעין כנסים לנשים לצניעות רוק למעלה מן הכילה א"ר הואיל ומכורע הדבר תצא שכיון שיש רוחק למעלה מן הכילה מוכח מילתא שעל המטה עלה ורקק שם ואין הרוק בלא האשה. מנעלים הפוכים תחת המטה א"ר הואיל ומכוער הדבר תצא פי' פיהן לחוץ ועיקרן לפנים דמוכחא מילתא שהרוכל כנס שם תחת המטה וקלקל עמה שם ובחפזון יצא והניח מנעליו שם. ומקשי ונחזי דמאן נינהו פי' נראה אם אלו מנעלים הם של רוכל נחזיק הכיעור מפני שראינהו יוצא אבל אם אינן שלו למה נחזיק הכעור שמא הפקידו בידה ומשני מקום מנעלים הפוכים פי' שנראה בקרקע שאדם יצא מתחת המעה וכיון דרוכל נכנס ויוצא אמרי' דהוא הי' שם וקלקל שמה במחבא כדרך מנאפים שאלו מדרך זה הי' מב"ב הו"ל להיות מדרך פי' המנעו לפנים ועקרו לחוץ כדרך הלוך בבית אבל זה המדרך מוכח שמתחת המטה יצא וכיון דרוכל יצא תליין בי' ואין חילוק עכשיו בין בעל לבועל דלרב אפי' מבועל לא מפקינן אלא בעדים ולר' אפי' מבעל נמי מפקינן בדבר מכוער:

ואסיק תלמודא דהל' כוותי' דרב והל' כוותתי' דרבי קשיא הלכתא אהל' ל"ק הא קלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק פי' דרב ור' פליגי בין גבי בועל בין גבי בעל שניהם דינם שוה לר' תתצא בדבר מכוער אפי' מבעל ולרב לא תצא אלא בעדים אפי' מבועל כדפרש"י ורב ור' לא חילוק דבריהם דר' מפיק בעדים דבר מכוער אפי' בקלא דפסיק א"נ דליכא קלא כלל ורב לא מפיק אפי' בקלא דלא פסיק כ"א בעידי טומאה והתלמוד בא והכריע ביניהם ופסק הל' בקלא דלא פסיק אי איכא עדים בדבר מכוער תצא כר' ולא כרב דאמר אפי' בקלא דלא פסקי בעינן עידי טומאה בקלא דפסיק הל' דרב דלא תצא אלא בעידי טומאה ולא בעידי דבר מכוער כרבי:

וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אבייי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא ול"א אלא דלא פסיק ביני ביני אבל פסיק ביני ביני לא, ול"א אלא דלא פסיק מחמת יראה אבל פסק מחמת יראה מחמת יראה הוא דפסק ול"א אלא דליכא אויבים אבל איכא אויבים אויבים הוא דמפקי לקלא:

שלח לי' רבא בר"פ לרבה בר"נ הא דתנן התם המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר, כנס מהו שיוצאי התם גבי נטען אם כנס אלמי אלמוהו לקלא מ"ה יוצא אבל הכא גבי בעל אם כנס אמרי קם בי' במילתא וליתא הלכך אם כנס לא יוציא:

מתניתין המביא גט ממ"ה ואמר בפ"נ ובפ"נ לא ישא את אשתו. מת הרגוהו הרגנוהו לא ישא את אשתו ר"י אומר הרגתיו ל"י א"א הרגנהבו תנשא את אשתו פי' המביא גט ממ"ה כיון שהוצרך לומר בב"נ ובב"נ כדאמרינן בפ"ק דגיטין לפי שאין בקיאין לשמה ואי לא אמר הכא לא מנסבין לה נמצא שע"פ עדותו היא נשאת והלכך ל"י את אשתו משום לזות שפתחים הרחק ממך שלא יאמור עיניו נתן בה ושקר העיד וכן נמי כשהעיד על האשה שמת בעלה האי נשאת ע"פ ומשום לזות שפתים ל"י אותה ר"י אומר כשאומר הרגתיו לא תנשא האשה ע"פ ומפני שהוא רשע אין מקבלין עדותו אבל כשאמר הרגנוהו תנשא אשתו:

דף כה:

מ"ש הרגתיו ומ"ש הרגנוהו. פי' כך זה רשע כמו זה אמר ר"י באומר אני הייתי עם הורגיו פי' וראיתי כשהרגנוהו אבל אני לא נגעתי בו שיאן זה רשא ומקבלין עדותו ודייקינן לת"ק הרגתיו ל"י את אשתו הוא ניהו דל"י הא לאחר תנא רשע הוא ואר"י פלוני רבעוני לרצוני הוא ואחר מצטרפין להרגו לרצוני רשע הוא ושחורה אמרה אל תשת ידך עם רשע אל תשת רשע עד. פי' ואינו מצרף עמו דכיון דאמר לרצוני היה רשע ואין עדותו

עדות ה"נ כשאומר הרגתיו רשע הוא והיכי מהימנינן לי' השיא את אשתו ע"פ וכ"ת שאני עדות אשה דאקילי בה רבנן פי' ואפילו רשע כשר לעדות זה והאמר ר' מנשה גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה, דד"ת פסול לעדות אשה גזלן דדבריהם, פי' כגון משחק בקוביא ומפריחי יונים אבל גזלן גמור מדברי תורה פסול וה"ה לכל שהוא רשע מה"ת לימא ר"מ דאמר כר"י דאמר הרגתיו לא תנשא אשתו אלמא רשע דאורייתא פסול לעדות אשה אבל ח"ק אפילו רשע דד"ר כשר לעדות אשה א"ל ר"מ אנא דאמרי אפילו כרבנן וטעמא דרבנן הכא כדרבא דא"ר אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע פ' רבא פליג על ר"י ואמר פי' פ' רבעני לרצונו הוא ואחר מצטרף להורגו לרובע דכיון דזה לעדות נאמן הוא על חבירו ואינו נאמן ע"ע ממה שאמר לרצוני לפי שאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול נעדות בין טובה בין רעה הילכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו ואין עדותו עדות אצל עצמו לעשות רשע והא דקיי"ל הודאת פיו כמאה עדים ה"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות ולפסול לא אלא לימא ר"י דאמר כר"מ, פי' ר"י דאמר לרצוני רשע הוא א"כ הכא כי אמר הרגתיו רשע האו ולמא תנשא אשתו לימא כר"י ס"ל דאמר הרגתיו לא תנשא אשתו א"ל ר"י אלא דאמרי אפי' כרבנן ודין הי' שלא יהי' נאמן כשאומר הרגתיו אלא שאני עדות אשה דקילו בה רבנן להכשיר אפי' פסול מאורייתא ור"מ דאמר גזלן דד"ת פסול לעדות אשה הוא דאמר כר"י ולית הל' כר"י דהא רבא פליג עלי' בפ"ק דסנהדרין ואמר פי' רבעני לרצוני הוא ואחר מצטרפין להורגו שאין משים עצמו רשע ופלגינן דבורא ואמרינן נאמן לומר רבעי אבל אינו נאמן לומר לרצוני אלא לאונסו וה"נ נאמן ומר כי נהרג אבל אינו נאמן לומר שהוא הרגו אח אחים הרגוהו וקם לי' ר"מ כרבא, והל' כרבא דהוא בתרא וליתא לדר"י והוא דאמר כר' יהודה וקיי"ל כרבנן:

מתניתין חכם שמסר את האשה בנדר על בעלה ה"ז לא ישאנה מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד וכולן שהיו להן נשים ומתו מותרת לינא להן וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן פי' כגון שנדרה האשה מבעלה ולא הפר לה ובאת מפני חכמים להתיר לה נדרה ואל מצאו פתח ואסרה וגירשה בעלה, לא ישאנה דאיכא חשדא מפני שאסרה עליו כדי שיגרשנה וישאנה הוא, ודייקינן הא היתרה ישאנה פי' הכי קא דייק מדקתבי שאסר מכלל דאי הוה חזי לה פתחא הי' שרי לה והאי דנקיט האי לישנא משום דהכי שייך לדיוקי לפרש דברי המשנה:

במאי עסקינן אילימא בחד מי מצי מפר והא ארחב"א אר"ע תנא הכפרת נדרים בג', אלא בג' מי חשידי והא תנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד לעולם בחד וביחיד מומחה:

מיאנה או כו' טעמא דבב"ד הא בתרי לא ומ"ש מהא דתנן עדים חתומים על שטר מקח ועל גט אשה לא חששו חכמים בדבר הא גופא קמ"ל לאפוקי ממ"ד מיאון בשנים קמ"ל מיאון בג', פי' ה"ה בתרי נמי לא חשידי והא דקתני מפני שהוא ב"ד לא משום לאפוקי מחשד אלא לאשמיענין דאין מיאון פחות מג' ולית הל' כי הא מתניתין דלקמן בפ' ב"ש פסקינן הלכתא כמאן דמכשר מיאון בב':

איבעי' להו כנס מהו שיוציא ר"כ אמר מוציא פי' אע"ג דלגבי נטען תנן אפי' כנס אין מוציאין מידו הכא מוציאין דכיון דאיהו אפקע מבעלה ושריא לעלמא איכא ריננא טפי ר"א אמר כנס אינו מוציא א"ל רבבנן לר"א גמרא אי סברא א"ל מתני' היא נטען שפחה ונשתחררה נכרית ונתגיירה הא' לא יכנוס ואם כנס אינו מוציא אלמא בריננא לא מפקי ה"נ בריננא לא מפקינן:

דף כו.

וכולן שהי' וכו' פי' המורה וכולן החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהם ל"י שהי' להן נשים בשעת מעשה ומותו לאחר זמן מותרת אלו להנשא להם דהשתא ליכא חדש דהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה החכם היתה אשתו קיימת ואל לישא את זו נתכוין, וכלן הנשים הללו שנשאו לאחרים כשאסרן החכם וכשהעדי העד במיתת בעלה מתו הבעלים השנים מותרות להנשא להם לחכם ולעד ולמביא גט, וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן של אלו המתירים אותן ואין אסורות אלא להם לבדם, והוא פתרון נאה ביותר דלא קאי האי וכולן אלא אמביא גט ואמעיד במיתת בעלה אחכם שאסר את האשה אבל בנטען על השפחה ועל הנכרית או על הא"א דליכא עדים עד לעולם אסורין לו, ואעפ"י שהי' להם נשים ומותו ואעפ"י שנשאו לאחרים או מתו או נתגרשו הן אסורות לו תדע דהכא הוא דהא דאמרי' לעיל דנטען בא"א אע"ג דליכא עדים ואתא אחר ואפסקה לקלא לכתחילה לא יכנוס והכא אמרי' וכולן וכולן שנשאו לאחרים ומותו או נתגרשו הן אסורות לו תדע דהכא הוא דהא דאמרי' לעיל דנטען בא"א אע"ג דליכא עדים ואתא אחר ואפסקה לקלא לכתחילה לא יכונס והכא אמרי' וכולן וכולן שנשאו לאחרים ומותו או נתגרשו מותרות להנשא להם אלא לאו ש"מ לא קאי האי וכון אכולה מתניתין אלא אמביא גט ואמעיד במיתת בעלה ואחכם שאסר האשה. ודייקנין לכון שהי' להם נשים ומתו, מתו אין נתגרשו לא אלמא אמרי' שלכתחילה גירשה כדי ליקח זאת:

א"ל רבינא לר"א והתנאי אפילו נתגרשה ל"ק הא דהוי קטטה והא דלא הוה קטטה דמוכחא מילתא שבעבור לישא זו גירשה. ואב"א אידי ואידי דלא הוי קטטה הא דארגילא הוא הא דארגילא היא:

וכולן מותרות לבניהן ולאחיהן, ירושלמי שיאן אדם מצוי לחטוא לא מפני בנו לא מפני אחיו ואקשי' ומ"ש מהא דתנאי הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה פי' ה"נ ניחוש שמא עצה רעה היתה ביניהם סתירה ולהשיאם לבנו או לאחיו כדי לזנות עמה, ומתרץ נשי לגבי נשי קרובות אשכחן דאזלין נכי לגבי נכרי קרובים לא שכיחי דאזלי א"נ נשי דלא אסירא שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי נכרי דאסרינן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי וה"ה דינשאו לאביהם ולא מבעי' קאמר לא מבעי' אביו דבזיז קרא מיני' אלא אפי' בנו דלא בזיז אבוה מיני' אימא לא קמ"ל:

ד' אחין ב' מהן נשואות שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות ה"א חולצת ולא מתיבמות ואם קדמו וכנסו יוצאו. רא"א אומר ב"ש אומרים יקיימו וב"ה אומרים יוצאו היתה א' מהן אסורה לאחר איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והב' אסור בשתיהן, איסור מצוה ואיסור ערוה חולצת ולא מתיבמות, היתה א' מהן אסורה על הא' איסור ערוה והשני' אסורה על זה איסור ערוה האוסורה וזה מותר לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתיבמות, פ' כיון דב' אחיות ראויות קמי' וזקוקין לו כאו"א היא אחות זקוקתו ויזקה אסורה ככנוסה דרבנן וכם אחות זקוקותו כו אחות אשתו וגם צרותיהן אסורות מדרבנן להתייבם דהו"ל צרות אחות זקוקותו ואסורות מדרבנן כמו צרות אחות אשתו ואם קדמו וכנסו יוציאו מפני שהראשון כנסס באיסור ואע"פ דכחחזר גם השני וכנס לשני הותרת לו ה"א שכבר פקעה זיקה שני' שהיתה אוסרות אותה אפ"ה כיון שבשעה שכנס באיסור כנס יוציאו והשני אע"פ שלא עשה שום איסור דכיון שכנס הראשון את האחת פרחה זיקתה ואל הוי שני' אחות זקוקתו ומן דינא שריא לי' קסבר האי תנא דגזרי ב' אטו א' דעביד אסורא. הלכך סילקו דין יבום מאחיות שאינן ראויות לחליצה. ואם קדמו וכנסו יוצאו ואם א' מהן היתה לא' מהן איסור ערוה כגון שהיתה חמותו אסור בה ומותר באחותה דהשתא לא הוי אחות זקוקתו ואפי' היתה איסור מצוה או איסור קדושה כיון דרמי' קמי' וצריכה חליצה תקרא זקוקתו ואחותו אסורה אלא שתהינה חולצת ולה מתיבמות וזו היא שאמרו אחותה של ערוה שהיא יבמתה אשת אחי בעלה או חולצת או מתיבמת:

דף כו:

א"ר ב"ר הונא א"ר ג' אחיות יבמות שנפלו לב' אחין יבמין זה חולץ לא' וזה חולץ לא' והאמצעית צריכה חליצה משניהם דהו"ל חליצה פסולה שאפילו רוצה ליבם אינו רשאי מפני שהאי אחות חליצתו וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין, א"ה קמייתא נמי דהאי חליצה פסולה היא שאסור ליבם א' מהן דהו"ל אחות זקוקתו. ואמאי קאמר זה חולץ וזה חולץ לא' ומהדר אי דנפל בב"א ה"נ דכל חדא וחדא צריכה חליצה מכל האחין לא צריכה דנפל בזו אחר זו נפל חדא חלץ לה ראובן נפלה אידך וחלץ שמעון ונפלה אידך חלץ האי מפקע זיקתו ושמואל אומר א' חולץ לכולן מכדי שמעי' לי' לשמואל דאמר חליצה מעליא בעי' דאמר שמואל חלץ לאחיות לא הותרו צרות לצרות נפטרו אחיות פי' אע"ג דכולהו אסירי ליבומי יותר היא גריעה חליצת האחיות מן הצרות כדבעי' למימר קמן קשיא היכא דקיימא חליצא בשמעון חליצה כשרה חלץ לה ראובן חליצה פסולה.

דף כז.

תירץ מאי א' חולץ לכולן האמצעית שהיא פסולה לשניהן, והא כולן קאמר כאן דרובה קמי' קרי להו כולן. ואב"א כי קאמר שמואל לחיצה מעליא בעינן ה"מ למיפטר צרה אבל נפשה פטרה וא"צ לחזור על כל החאין וקיי"ל דרב ושמואל ה"ל כרב באיסורי:
גופא אמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת הגט, פי' אע"ג דחליצת צרה נמי חליצה פסולה היא דכי נתן גט לאחת נאסרה גם צרתה דומיא לחליצה. מ"מ יותר היא מעולה לחיצת הצרה מחליצת בעלת הגט מפני שבזו עשה מעשה והפסול שלה נשאר אבל בה לא עשה מעשה וממיל אקא מיתסרא עלוי', ואין פסולה נראה לעין כמו שנראה בבעלת הגט, חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעה"מ, אע"ג דחליצת בעה"מ לא נפטרה צרה לצרה הוא חליצה כשרה דהא אי בעי מצי מייבמה וחליצת הצרה האי חליצה פסולה דאי בעי ליבמה לא מצי משום בית א' הוא בונה ולא ב' ורבנן עבדי מאמר כיבום אפ"ה חליצת הצרה עדיפא לפוטרה לגמרי מחליצת בעלה"מ דלא פטרה לגמרי. דאכתי צריכה גט למאמרו. ואמרי' מ"ש חלץ לאחיות לא נפטרו צרות דהו"ל צרות אחות אשה בזיקה ואין חליצה פסולה פוטרא צרתה. חלץ לצרות נמי לא מפטרי אחיות דהו"ל צרת אחות אשה בזיקה, ואסיק ר"א משום דלא אלימא זיקא למיסר צרה. פי' לא שתהא הצרה מותרת אלא ה"ק לא אלימא צרה למיסר צרה כערוה ממש דתהוי כצרת ערוה

מדאורייתא. שהוא חמורה כמוה אלא איסורא קל ממנה והלכך עדיפא חליצת צרה מחליצת האחות:

דף כז:

איבעי' להו בעלת גט ובעלת מאמר איזה מהם קודמות בעלת גט עדיפא דאתחיל בה בחליצה א"ד בעלת מאמר עדיפא דקרובה לביאה, אסיקנא דכי הדדי נינהו וחולץ לאיזה שירצה וחברתה פטורה:

אר"ה א"ר ב' אחיות יבמות שנפלו לפני יבם יא' חלץ לראשונה הותרת חלץ לשני' הותרת מתה הראשונה בלא חליצה מותר בשני' שכבר אינה אחות זקוקה ואין צ"ל מתה השני' שמותר בראשונה משום דהוי יבמה שהותרת ונאסרה וחזרה והותרה תחזיר להיתרה הראשון ור"י אומר מתה שני' מותר בראשונה אבל מתה הא' אסור בב' מ"ט כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עללי' ה"ה כאשת אח שי"ל בנים ואסורה וקי"ל רב ור' יוחנן הל' כר' יוחנן:

דף כח:

מתניתין ג' אחין ב' מהם נשואין ב' אחיות אשה ובתה או אשה ובת בתה הרי אלו חולצת ולא מתיבמות. פי' לפי ששתיהן זקוקות לו מזיקת שני אחיו וזיקה הוי כקצת קידושין ואם מייבם חדא מינייהו קא נסיב אחות זקוקתו בחיי' וזקוקותו היא כאשתו וכמו אחות אשתו אסורה אף אחות זקוקתו אסור המיהו חליצה בעי' דלא אלים למהוי כאחות אשה ממש ולהפטר בלא כלום ור"ש פוטר, היתה א' מהן עליו איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתיבמות תניא ר"ש פוטר בשתיהן מן החליצה ומן היבום שנאמר ואשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשית צרה זו לזו לא יהא לך לקוחין אפי' בא מהן פי' אז נעשית האחיות צרות זו לזו בשעת שנופלת שתיהן לפניו ביבום ששתיהן זקוקות לו ונעשית צרה זו לזו בזיקה ודוקא בג' אחין פליג ר"ש משום דבחד אחא הלימא זיקא אלב בד' אחין שנפלו לפני שני יבמין לא אלימא זיקה ולא יקראו צרות עד שיהא לא' ומש"ה אר"ש בברייתא גבי ד' אחין אם כנסו יקיימו, וקיי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים:

דף כט.

מתניתין ג' אחין ב' מהם נשואין ב' וא' מופנה ומת א' מבעל האחיות ועשה בה מופנה מאמר ואח"כ מת השני ב"ש אומר אשתו עמו הולה תצא משום אחות אשה ובה"א מוציא את אשתו בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה וזו היא שאמרו אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו. פי' ב"ש סברי אשתו עמו דמאמר ככניסה דמיא וכי נפל האחותה לא מיתסרא הך עליו משום אחות זקוקתו והלא זו תצא בולא כלום משום אחות אשה וב"ה סברי מאמר אינו קונה ביבמה אלא מדרבנן והילכך כי נפלה אחותה אוסרת אותה משום אחות זקוקתו ואותו אחות נמי אי"י לייבם מפני המאמר שעשה בא' והוי אחות אשתו מדרבנן הלכך מוציא את אשת אחיו השני בחליצה ובעדת המאמר בגט ובחליצה גט למאמרו וחליצה לזיקתו:

ואמרי' זו האי למעוטי מאי למעוטי הך דרב"י, פי דלא עבדינן כוותי' אלא כר"ג או כרא"א פי' בפ' ב"ש תנן ב' אחין נשואין שתי אחיות יתומות קטנות ומת בעלה של א' מאן תצא משום אחות אשה. וכן ב' חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של גדולה ר"א אומר מלמדין את הקטנה שתמאן ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא משום אחות אשה ר"י אומר אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה ותנא הכא זו האי למעוטי כר"י דלא עבדינן כוותי' אלא או כר"ג למ"ד אין זיקה או דר"א למ"ד יש זיקה אבל תנא דידן כר"א ס"ל ולא כר"ג דהא אסר את בעלת המאמר משום זיקת השני' ואמר התם אר"י א"ש כ"ל כר"א וכן אמר ר' אליעזר הלכה כר' אלעזר:

דף ל.

מתניתין ג' אחין ב' מכם נשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית ומת א' מבעלי האחיות וכנס הנשוי נכרית את אשתו ומת הא' יוצאה משום אחות אשה והב' משום צרת העשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ואל מתיבמות, מוקמיא ר"נ אע"ג דלא עבדי בה מאמר ומת נכרית מיחלץ חלצה ויבומי לא מייבמה משום דיש זיקה משעה שמת מבעלי אלו האחיות הוזקקי לנשוי נכרית ונעשית לאשתו צרתה בזיקה וכאלו היתה צרת אחות אשתו מדרבנן היא והאי דקתני מאמר לאפוקי מב"ש מאמר קונה קנין גמור קמ"ל דלא: מתניתין ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות וא' מהם נשוי נכרית ומת נשוי נכרית וכנס א' מבעלי אחיות את נכרית ומת הא' יוצאה משום אחות אשה והשני' משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ואל מתיבמות. הא תו למ"ל היינו הך השתא ומה התם

דאחות אשה קרויא צרה לנכרית אמרת נכרית אסורה הכא דנכרית הוי צרה לאחות אשה לכ"ש פי' שהעיקר האי אשתו הראשונה ומהדר תנא הא חזי כדי הך חזי' להיתרא ושריא הדר חזי' לאיסורא ואיידא דחביבי לי' אקדימיה ומשנה לא זזה ממקומה.

שלשה אחין ב' מהם נשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית ומת א' מבעלי האחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואח"כ מת נשוי נכרית ה"ז אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה א' כיון מבנפילה הראשונה נאסרה עליו שעה א' ה"ז אסורא עליו עולמית אר"י כל כמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עלי' ה"ה כצרת אה שיש לה בנים ואסורה:

ג' אחין ב' מהם נשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית גירש א' מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן אם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרת אוקמא רבא בפ"ק דזו ואצ"ל זו פי' בין אם גירש ולבסוף כנס ובן אם כנס ולבסוף גירש צרתה מותרת דמיתה מפלת וזו היא למעוטי מה נשוי נכרית ולא גירש א' אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נכרית אסורה משום דהות צרות אחות אשתו בזיקה שכמו שאם הוא כנס וא גירש היתה אסורה השתא נמי אסורה מדרבנן דזיקה ככנוסה שווי' רבנן אבל אם גירש קודם שמת אע"ג דהות זקוקה לה שריא שאפי' כנסה כיון דגירש קודם שמת מותרת דמיתת מפלת כ"ש בזיקה דרבנן וכמת נשוי נכרית וב' הנשואים שתי אחיות קיימים הם ונשותיהן כל מי שירצה יכול לכונסה כדתנן וכנס א' מבעלי האחיות את אשתו ואי אמרת כיון דזקוקה נמי לאחיו יש זיקה אפי' בתרי אחי הו"ל צרות אחות אשתו בזיקה. אין זה כולם דכיון דאחייו קיים הו"ל צרת ערוה שלא במקום מצוה דשריא. ועי' בס' המכריע בפרק ל"ט.

דף ל:

מתניתין וכולן שהי' בהן כו' קידושין ס' גירושין או חולצת ולא מייבמות כיצד ס' גירשוין כתב בכת"י ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא ע"א זהו ס' גירשוין. ס' קידושין זרק לה קדושיה ס' קרוב לה ס' קרוב לו זהו ס' קידושין פי' וכולן ט"ו עריות שהיו בהן לא' מהם קדושי ספק או גירשוי ס' הויא צרתה ס' צרת ערוה דילמה היא גירושת ערוה. ולגבי קידושין דילמא לא היא קדשה ה"א אצרות חולצותולא מפטרת בלא כלום. דילמא לא צרת גירושת ערוה. ולגבי קידושין דילמא לא היא קדשה ה"א אצרות חולצותואל מפטרת בלא כלום, דילמא לא צרת ערוה האי ולא מתיבמות דילמא

צרת ערוה היא, כו' קריב וכו' פי' שהי' ח' אמות מצומצמות ביניהן ברה"ר וד' אמות קונות שם. וזרקן ס' בד' אמות שלה ס' בד' אמות שלו עיין זה בהזורק גט:
כתב בכת"י דקיי"ל הוציא עיו כת"י שהוא חייב לו גובה מנכסים ב"ח אלמא כת"י בלא עדים מילתא היא. יש עליועדים ואין זמן כתוב בו יש בו זמן ואין בו אלא ע"א אוקמא ר"י בהמגרש דאכתב יד קאי שאע"פ שיש לו ע"א עדיין הוא פסול לכתחלה שאם לא הי' כת"י ע"א כמאן דליתא דמי ואיזה גירושין דאמרי' בפ' המגרש ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר ואלו הן כתב בכת"י וכו' וה"נ צרתה חולצת כיון דגיטה הוא דאם נשאת הולד כשר ולא מתיבמת כיון דלא גיטה מעליא הוא דקרי להו פסולות לכתחלה הלכך אי שרית לה אמרי אינשי צרת ערוה מתיבמות:

דף לא:

ואמרי' ואלו בגירושין ס' קרוב לו ס' קרוב לה לא קתני אמר אביי יגיד עליו רעו תנא בקידושין וה"ה בגירושין ואסיק רבא דכל שיש בקדושין יש בגירושין ויש בגירושין משא"כ בקדושין וזהו בגירושין לאו דוקא אלא משום דבעי למיתני זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין וזהו בקידושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליכא בקידושין, ומפני מה לא תקנו זמן בקדושין הגיחא למ"ד בהמביא תנין משום פרי ארוסה ל"ל פרי אלא למ"ד משום ב"א לתקנינין זמן כיון דאיכא דמקדשי בכספא ואיכא דמקדשי בשטרא לא תקנו בי זמן ואב"א משום דלח אפשר היכי ליעבדי' לינחה גבי דידה כבשיו לי' לינחא גבי דידה דילמא דבת אחותו הוא ומחפה עלי' לינחה גבי עדים אי דכירי ליתי ולסהדי ואלא זמנין דחזי מכתבא ואתי ומסהדי ורחמנא אמר מפיהם ואל מפי כתבם א"כ בגירושין נמי נימא הכי התם להצלה דידה קאתי הכא לחובה דידה קאתי וק' לי' ולינחה גבי אינש דעלמא ולכי מצטרך לן מחר או ליומא אוחרא ליפקוני' בבי דינא וליחזי דינא דיד' י"ל ודאי ביד בעל או ביד אשה או בידי עדי השטר שהן ידועים לב"ד דעדים בשטר קלא איט להו הי' טוב להפקיד בידו והי' לב"ד למוסרו אבל אילש דעלמא מנא ידוע ב"ד ביד מאן אתפקד דליפקינהו הלכך לא אפשר. וק' לי ולהוי בידייהו ואי לא דכירי לסהדותייהו מפקי חתימות ידיהן לב"ד ומקיימי סהדותייהו כי היכי דהוה אמרי' בלינחה גבי דידיה וגבי דידה אי לאו דלא אפשר דהא לא כוו אתי סהדי ומסהדי בפומייהו אלא אחתימות ידייהו הוי מפקי לבי דיני' ומתוקמא א"א מההאו זמנא וקטלי לה ה"נ נימא גבי סהדי גופייהו לינחה גבי דידהו ואי דכירי אתי ומסהדי ואי לא דכירי מפקי חתימותיהו לב"ד ומקיימא סהדייתהו ומתוקמא בחזקת א"א. וראיתי תשובה יפה בהל' ר"י אלפס ז"ל שכ'

כך, הא מילתא מקשו בה רבנן היכי אמר הכא רחמנא אמר מפיהם ואל מפי כתבם והתנן נאמן אדם לומר כת"י של אבא זה כת"י של ר' זה כת"י של אחי ואי ס"ל דבעי מפיהם ואל מפי כתבם השתא אע"ג דאמר אינהו זה כת"י בעינן דידעי לה לסהדותא ומסהדי לי' ע"פ ואי לא מסהדי לי' ע"פ לא הוי עדות כי אמרי אחרים זה כת"י של פ' הויא עדות ומהימני, ומסתברא לן כי אמר רחמנא מפיהם ולא מי כתבם דלא הוי עדות שבכתם עדות ה"מ היכא דאיתא לשטרא תותי' ידי' דסהדי וכמה דלא נפקא לסהדותא חתימות ידיהן דסהדי כמה דלא מסהדי בה עד השתא דמיא דהא איבעי' כבשא לי' לשטרא ואל מסהדי הלכך אי מדכרי ליה לסהדותא ומסהדי לה ע"פ השתא הוי עדות ואי לא לא הוי עדות אבל שטרא מתנתא ל"א בי' מפיהם ולא מפ"כ דהא מעידים דחתמי' בשטרא ויהבי' לה למרי' ולא יכלו למיהדר בהו דהו"ל כמי שנחקרה עדותן בב"ד דאר"י עדים החתומי על השטר נעה וכו' הלכך מפיהם קרינא ח"י ולא מפי כתבם הוא ומה"ט מקיימינן לי' לשטרא בח"י סהדי ולא איכפת לן אי מדכרי לסהדותא אם לאו, ועוד שהרי מקרא מלא הוא שדות בכסף יקנו וכתב בספר וחתום והעד עדים למימרא דבכה"ג עדות מעליא הוא ומפיהם ולא מפ"כ. וההיא דגרסינן בכתובות בפ"ב ת"ר כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליו לאחר כמה שנים ואר"ה והאו שזוכרה מעצמה ה"נ מתוקמא כגון עדות דאיכא תותי ידי סהדי ומ"ה קאמר ר"ה והוא שזוכרה מעצמה, ורבינו ברוך ז"ל פי' הא מילתא גבי דיני נפשות כתיבי דכתיב ע"פ שני עדים או שלשה עדים יומת המת אבל גבי דיני ממונות לא דבהדי גרסי' התם כותב עדותו עדל השטר וכו' ורבנא יצחק אלפסי ז"ל ק' לי' ואוקמי' בהלכות שחבר באנפא דלא מסתבר, ולא מסתבר לי פירוקא דרבינו ברוך ז"ל דהא הכא גבי דיד' וגבי דידה אי הוי מסתגי לן הוא מניחן לי' בידיהן לאפוקי בב"ד ומחזקי א"א בח"י. וגבי דידהו לא ש"מ כרבינו יצחק מסתבר ועוד ק' ממאי דגרסי' התם בגיטין בפ' מ"ש א"ר זירא אי קשיא לי הא קשיא לי דתנאי אם לא יגיד פרט לאלם שא"י להגיד ואמאי הרי יכול להגיד מתוך הכתב וא"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ואל מפי כתבם ודפסיל לי' למיחתם שטרא אלמא כתיבה לא מהני אפילו בעדות ממון. תשובה כל דמצי להגיד ע"פ כשר בכתיבה וכל שאינו בהגדה ע"פ אינו כשר בכתיבה ולהכי אלם פסול לעדות דליתי' בע"פ ומיהו אינו יכול לבוא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד ע"י כתב אל אמפיו דבעי מפיהם ולא מפ"כ ולא דמיא לחתימת השטר דהתם דכיון דמסר חתימו' להההוא דמסהדי נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד, אבל אי בעי איהו לאסהודי בב"ד לא מצי לאסהודי בכתב דאכתי לא מסר סהדותייהו להההוא דמסהיד לה. הלכך צריך להעיד ע"פ, ומקשה א"ה גבי גירושין נמי אמאי תקנו

זמן משום ב"א גבי מאן לינחה, ומהדר התם להצלה דידה קאתי הכא לחובה דידה קאתי פ' זמן הגט להצלה דידה קאתי, וליכא למיחש דלמא כתבה או כבשה לי' דכי אתי סהדי דזינתה אי לא תיתי שטרא דאי גרשה מקמי הכא מומקמי' לה בחזקת א"א ומיהו אי לא תיקון רבנן זמן ה"מ לחפויי' עלי' ומספיקא לא קטלינן לה, הכא לחובה דידה קאתי זמן דקידושין ואיתקן לה זמן וזינתה כבשא לה לשטרא או מחקה לי' וקיימא בחזקת פנויה כדמעיקרא:

מתניתין ג' אחים נשואים ג' נשים נכריות ומת א' מהן ועשה בה השני מאמר ומת היא חולצת ולא מתיבמת שנאמר ומת א' מהן ובן אין לו יבמה יבא עלי' שעליו זיקת יבם א' ולא זיקת שני יבמין ר"ש אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה פי' זיקת שני יבמין, דכ"ז שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עלי' דמאמר אינו קונה קנין גמור ונותוספה עלי' זיקת אמאמרו הרי כשמת זה נותרו עלי' זיקת מאמר, ואלו כנסה הוא פקע זיקת דקמא, וכי מייתי לא הוי עלה אלא זיקת שני' א"נ אי לא עביד בה מאמר לא הוי עלה אלא זיקת הראשון:

תניא א"ל ר"ש לחכמים אי מאמרו של שני מאמר, אשת שני הוא בועל, ואי מאמר של שני אינו' מאמר, אש רשאון הוא בעול, פי' הלכך מייבם לא' ממ"נ דמספקית לי' הי' מאמר קונה קנין גמור או אינו כלל ומשום ספיקא חולץ לשניש' דלא מפטרה בביאה דאידך ודלמא מאמר לא קנה והו"ל שני יבמות הבאות מב' בתי ויבומי תרוייהו נמי אל דילמא מאמר קונה וה"ל שני יבמות הבאות מבית א':

ומקשה לרבנן, ואי זיקת ב' יבמין מדאורייתא חליצה נמי לא תבעי אל אמדרבנן וגזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית א' מתיבמות, פי' מדאורייתא מאמר לא קני והו"ל שתי יבמות משתי בתים ותרוייהו מצי ליבמוי ורבנן הוא דגזר שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית א' מתיבמות, ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא גזירה שמא יאמור בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ, ויאמרו מה בכך אי דמייבם והדר חליץ ה"נ אלא דלמא חלץ ברישא והדר מייבם וקם לי' בלא יבנה ורחמנא אמר כיון שלא יבנה שוב לא יבנה ומש"ה גזריה נאסרה גם צרתה ואדרבה מוכח שכשיש לה צרה יש לגזור וכשהיא יחידה אין לגזור, אבל מיהו לקמן בפ' האשה תנן בק ט' שנים ויום א' הבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת ואמרי' בגמ' א"ר הא דא"ר זיקת ב' יבמין מיחלוץ חלצה יבומי לא מיבמי' ל"ת ה"מ היכא דאיכא צרה דאיכא למיגזר משום צרה אבל היכא דליכא צרה שרי' ולא היא אפילו היכי דאיכא צרה נמי גזרי' דהא הכא דליכא צרה ומיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה.

דף לב.

א"ר נתן גט למאמרו הותרה צרתה אבל היא אסורה דמיחלפא בבעלת גט דעלמא פי' אם נתן גט למאמרו ולא לזיקתו הותרת אשתו הראשונה שהיא צרתה להתייבם לשלישי ממאמר דעביד שקלי' ולאו צרת נינהו והשתא לא אתי למימר דב' יבמות הבאות מבית א' חדא חלצה וחדא מייבמה, דהכא לאו בבית א' מחזי אבל היא אסור הדלאו משום דקם לי' בלא יבנה לפוסלה על אחיו הנשאר שהרי לא נתן גט ליזקה אלא משום דמותר ליחלופי בבעלת הגט היכא דעבדי גט למאמרו, ולזיקתו דהא ודיא מדחיא, אבל גט למאמרו לא דחי אלא מאמר ונשארה זיקה הראשונה במקומה.

א"ד א"ר נתן גט למאמרו הותרה אף הוא לשלישי כשימות שני מאן דעבדי שיקלי' והוי כמי שלא עשה בה מאמר ומתיבמת כשלישי מחמת זיקת אחיו הראשון ודוקא שפירש למאמרו ולא לזיקתו אלב סתמא קיימא בלא יבנה אכולהו אחים והרי מוכחא מילתא בפ' ר"ג דלמאמרו ולא לזיקתו קאמר:

מתניתין ב' אחים נשואים ב' אחיות ומת א' מהן ואח"כ מתה אשתו של שני ה"ז אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה א' ואמרי' פשיטא, התם דלא אידחי' מהאי ביתא לגמרי אמרת לא, הכא דמידחיא מהאי ביתא לגמרי' לכ"ש פי' לעיל גבי ג' אחין ב' מהם נשואים ב' אחיות וא' נשוי נכרית ומת א' מבעלי אחיות, וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשה של שני ואח"כ מת נשוי נכרית ה"ז אסורה עליו עולמית משום אשת אח הואיל ונאסרה עליו עשה א', כנסה לה ראשונה כנסה להראשונה משום אחות אשה, ואע"ג דמההיא נפילה דקמייתא לא אידחי' לגמרי דהוי קאי נשוי נכריות שזקוקה לו ליבום וקורא אני בה בשע נפילה יבמה יבא עלי' אפ"ה חשבי' לי' לגבי בעל אחותה דא"א שיש לה בנים לאיתסרי עלה אחי' לאחר מיתת אחותה הבא בשעת נפילה אידחא מהאי ביתא לגמרי דאין כאן אלא בעל אחותה דמשעה שנפלה לפניו אין זיקת יבום עלי' מבעי' ומהדר תנא הא תנא ברישא הך חזיא להיתרא ושריא והדר חזיא לאיסורא ואיידי דחיבי לי' אקדמוה ומשנה לא זזה ממקומה:

דף לג.

מתניתין שנים שקדשו שתי נשים ובשעת כניסתם לחופה החליפו את של זה לזה ה"א חייבים משום א"א ואם היו אחים אף משום אשת אח ואם היו אחיות אף משום אשה אל אחותה, ואם היו נדות אף משום נדה ומפרישין אותן ג' ירחים שלא לחזור לבעליהן

שמא הן מעוברות והולדות ממזרים ובעי' הבחנה בין זרע כשר לזרע פסול שלא יתנו העוברים בבעליהן:
ואמרי' החליפו אטו ברשים עסקינן אמר ר"י תני הוחלפו הכי נמי מסתברא מדקתני ומפרישין אותן ג"ח שמא מעוברות הן הא לאו מעוברת שרי ואי במזיד מי שרי אלא לאו ש"מ הוחלפו ש"מ:

דף לה.

אמר שמואל וכולן צריכות להמתין ג' חדשים חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה, אבל קטנה ישראלית א"צ להמתין ג' חדשים. פי' כל גדולות הנבעלות צריכות להמתין חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה, כדמפרשי' לקמן טעמא ודוקא בת ישראל גדולה צריכה להמתין, אבל בת ישראל קטנה לא, במאי אי במיאון הא אמר שמואל דלא בעי', אי בגט האמר שמואל חדא זימנא, פי' דצריכה להמתין דא"ש מיאנה אינה צריכה להמתין ג"ח נתן לה גט צריכה להמתין ג"ח, פי' מיאון דלא שכיח בגדולה לא גזרי' קטנה אטו גדולה אבל גט דמשתכח בגדולה גזרו קטנה אטו גדולה אלא בזנות דזנות בקטנה לא שכיח ולא גזרי' מזנה קטנה אטו גדולה, א"ה גיורת ומשוחררת דשכיחי זנות ליגזרו הוא דאמר כר"י דתנן הגיורת והשפחה והשבויה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו צריכות להמתין ג"ח דברי ר"י מתיר ליארס ולינשא מדי מ"ט א"ר אשה מזנה משמשת במוך כדי שלא תתעבר א"ל אביי בשלמא גיורת כיון דדעתא לאגיורי מיכשרא נפשה, פי' כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שאל בקדושה שבויה נמי כיון דלא ידעא היכא מטיא מנטרא נפשה, שפחה כיון דשמעה ממרה דבעי לשחררה מנטרא נפשה אלא יוצאה בשן ועין היכי משכחת לה וכ"ת כל דממילא מודה ר"י והתנן אנוסה ומפותה צריכות להמתין ג' חדשים דברי ר' יהודה ר' יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד אלא א"ר אשה מזנה מתהפכת שלא תתעבר, ואידך אמימור לא נתהפכה יפה פי' ושמואל ס"ל כר"י בגיורת ומשוחררת ולאו מטעמי' דאילו ר"י סבר משום דמתהפכא וחשדא פי' אנוסה ומפותה ושמואל לא פטר אלא גירות ומשוחררת הוי משום דידעי ומשמשת במוך אבל אנוסה ומפותה הוה מחייב משום דלא מתהפכה יפה וכיון דקאי שמואל כר"י באנוסה ומפותה הל' כוותי' ולא כר' יוסי וכך פי' גם ר"ח ז"ל אבל רבינו יצחק פסק כר' יוסי דקיי"ל בכל דוכתא ר' יהודה ור' יוסי ה"ל כר' יוסי, ולא היא שהרי שמואל ס"ל כר' יהודה והו"ל כאמוראי:
ואם היו כהנות נפסלו מן הכהונה אסיקנא דה"ק אם הי' כהנות נשואות, לשמולא נפסלו מתרומה דבי נשייהו פי' היום ומחר אם נתאלמנו אי נתגרשו וזרע אין להן מישראל אין

חוזרין לתרומת אביהן מפני שנפסלו מבעילה זו ונתחללו אטג דאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה כדכתיב והאי לא נתפסה הא נתפסה מותרת אפ"ה נפסלה מן הכהונה דא"ר עמרם הא מילתא א"ל ר"ש ואנהרינהו לעינינו ממתניתן אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה אסורה לכהונה פי' משנה שהבאי ראי' ממנה האי לקמן בהבא על יבמתו:

דף לה:

החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובתי' והיא מותרת בקרוביו ולא פסלן מן הכהונה ואם אין הולד של קיימא הוא אסור בקרובתי' והיא אסורה בקרובי' ופסולה מן הכהונה, הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא יוציא וחייבים בקרבן ואם אין הולד של קיימא, ס' בין ט' לראשון ובין ז' לאחרון יוצא והולד כשר וחייבים באשם תלוי, פי' אם הולד של קיימא נמצאת חליצתה בטלה ומותרת להנשא לכהן אבל אם איזה של קיימא ונמצאת שצריכה חליצה. והוא אסור בקרובותי' כו' לקול במתני' מפרש קרובות החליצה הנאסרות על החוף וקרובי החולץ הנאסרים על החליצה ואם כנסה תוך ג"ח למיתת בעלה ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא יוציא דהו"ל אשת אח שי"ל בנים וקיימי' עלי' בכרת וחייבים חטאת כדין שגגת כל חייבי כריתות ואם אין הולד של קיימא ואם הי' ספק כגון שכנסה בסוף ב' חדשים וילדה לסוף ז' ואין ידוע אם בן ט' הוא והוא של ראשון או בן ז' והוה של אחרון יוציא מפני שהוא ס' כרת והולד כשר ממ"נ וחייבים באשם תלוי כי הוא ס' ח"כ:
איתמר החולץ למעוברת והפילה ר"י אומר א"צ חליצה מן האחים חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה. ור"ל אמר צריכה חליצה מן האחרים חליצה מעוברת לא שמה חליצה וב"מ לא שמה ביאה במאי קמיפלגי אב"א סברא אב"א קרא אב"א סברא ר"י סבר אם יבא אליהו ויאמר דהאי דמיעברא אפולי מפלה לי' לאו בת חליצה ויבום היא השתא נמי אגלאי מילתא למפרע. ור"ל סובר איגלא מילתא למפרע לא אמרינן. אב"א קרא ר"י אומר ובן אין לו אמר רחמנא והא ל"ל ור"ל אמר ובן אין לו עיין עליו:
איתבי' ר"י לר"ל של קיימא הוא אסור בקרובותי' ופסלה מן הכהונה בשלמא לדידי דאמינא חליצת מעוברת שמה חליצה מ"ה פסלה מן הכהונה אלא לדידך אמאי פסלה מן הכהונה א"ל מדרבנן ולחומרא, פי' אבל חליצה גמורה לא הויא למיפטרי לשוק

אלא אכתי צריכה חליצה: תניא כוותו' דר"י החולץ למעוברת והפילה צריכה מן חליצה מן האחין:

א"ר הל' כוותי' דר"ל בהני תלת חדא האי ואידך דתנן המחלק נכסי' ע"פ ריבה לא' ומיעט לא' והשוה להו את הבכור דבריו קיימים ואמרי' התם כי אתא רבין מר תנתן שדה פי' לפ' ויירש פ' שדה פ' ר"י אמר מתנה לזה יירושה לזה קנה דמהני לשון מתנה של זה וזה שאמר לשון ירושה ור"ל אמר לעולם לא קנה עד שיאמר פ' יירש שדה פלוני ופ' שדה פ' פי' אינו מועיל לשון מתנה לזה שאמר לשון ירושה עד שיאמר לכאו"א לשון מתנה, עיין בפסקי יש נוחלין ואידך הכותב נכסים לבנו לא"מ האב א"י למכור מפני שהן כתובים לבנו והבן למכור מפני שהן ברשות האב, מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב, ואיתמר מכר הבן בחיי' אב ומת הבנן בחיי האב ר"י אומר לא קנה לוקח ור"ל אמר קנה לוקח ר"י אמר לא קנה קנין פירות כקנין הגוף דמי ור"ל אמר קנה ק"פ לאו כק"ה דמי:

הקשה ר"ת ז"ל אנן דקיי"ל כר"ל דק"פ לאו כק"ה דמי וקיי"ל כר"י דאמר האחין הלקו לקוחות הן האיך נמצא ידינו בבה"מ דלא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון דהא הכא מקשי' לר"י בהשולח גט ובהמוכר את הבית אר"י הל' כוותיהו דמקריבותו לגבי ריש גלותא דלקוחות הן והל' נמי כר"נ בדיני דאמרי' התה כוותי', ונ"ל לתרץ דאע"ג דפסקינן הל' האחין שחלקו לקוחות הן דוקא לענין שלא יהא להן דרך זה ע"ז ולא סולמות זע"ז ולא תלונות זע"ז ולא אמת המים זע"ז שדינן כדין המוכר דאמרי' מוכר בעין יפה מוכר אבל לא לענין שיהי' מחזירים זה לזה ביובל תדע שהרי מימורת הן ומי שאמר זו ל"א זו שזו אמר ר"נ א"ש האחין שחלקו לקוחות הן דמחזירין זה לזה ביובל והלכך אע"ג דאפסקינן הל' כשמואל לא אפסקי' הלכה כר"י דלא הס"ל חדא בינייהו טעמא דמילתא דכי היכי דמוכר בע"י מוכר ה"נ האחים בע"י חולקין אבל לענין מחזירין זה לזה הטעם הוא דאין ברירה ודמי ללקוחות ובזה אין הלכה כמותו דיש ברירה ולא דמי בהא ללקוחות.

אין הולד של קיימא יקיים תנאי משום ר"א אמרו יוצאי בגט. אי קשיא מהכא איכא לאותיבי' לר"ל דאמר ביאת מועברת לאו שמי' ביאה בע"כ לא פליגי אל אדת"ק לא קנים לי' ור"א קנים לי' שיוציא, אבל כי מפיק לה בגט מפיק לא ואם ביאת מעוברת לא שמה ביאה לא תיפיק לא בחליצה. תשובה א"ל לר"ל האי דקתני יוציא בגט לא בגט לחודא קאמר אלא בגט עם חליצה והאי דתנא בגט משום דאתא לאשמועינן דאע"ג דביאת מעוברת לא שמה ביאה לא סגי לה בחליצה אלא בעא מיני' גט מדרבנן דלא גרע ממאמר

דבעיא גט וכי היכי דאמרו לעיל גבי חליצה לר"ל דאע"ג דחליצת מעוברת לא שמה חליצה פסלה מן הכהונה דרבנן ה"נ הכא בביאת מעוברת צריכה גט מדרבנן וחליצה דלא תניא משום דפשיטא להו דבעי' חליצה אבל המורה פי' ומיהו בגט בלא חליצה סגי ואינו נ"ל דהא איפסקא הל' כר"ל וכמו שחליצת מעוברת לא מפקעה זיקה ועדיין צריכה חליצה מן האחין ה"נ באית מעוברת לא מפקעה זיקה לצאת בגט בלבד אלא צריכה חליצה:

אמר רבה ר"א ור"מ אמרו ד"א ר"א הא דאמרן ר"מ מאי היא דתנאי לא ישא אדם מעוברת חבירו ומניקת חבירו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר"מ וח"א יוציא לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס, אמר רבא ולדברי חכמים יוציא בגט אמר מ"ז דיקא נמי דקתני יוציא ולא קתני יפרוש ש"מ, כתב ר"ח ז"ל ואע"ג דקיי"ל הל' כר"מ בגזירותיו ה"מ בדגזר הני אטו הני כדתניא הרי שהיתה רדופה לילך לב"א או שהי' לה כעס בבית בעלה, אבל הכא קנסא קא קניס ולית הל' כוותי' בקנס:

אמר ר"א אר"י ברי' דר"א התם תני' רשבג"א כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל הא לא שהה ס' הוא ואתמר ממת בתוך ל' ועמדה ונתקדשה, פי' ה"ה אם מת בתוך ל' כדפרשי' בשבת בפ' ר"א דמילה בסופו, אמר רבינא משמי' דרבא אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת פי' שאם תחלוץ תאסר עליו ואי קשיא הא אמרן לעיל בפ' כיצד דחליצה דרבנן ובס' חליצה לא גזרו רבנן י"ל התם דס' מיבמה חלצה ס' מאחר חלצה יש להקל בה אבל הכא דודאי מיבמה חלצה אע"ג דבספיקא חלצה אתי למשרי חליצה לכהן ואלים האי ס' מהאי ס' א"נ התם דיעבד כדקתני' אם קדמו וכנסו אבל הכא לכתחלה. ר"ש משמי' דרבא אמר א' זו וא' ז' חולצת.

דף לז.

א"ל רבינא לר"ש באורתא אמר רבא הכי ולצפרא הדר בי' א"ל שריתוה יהא רעא דביומיכון תשתרון אף תרבא, גבי מעוברת סברו ומניקת חברו דאינסבה לכהן מי עבדין לי' רבנן תקנתא אי לא, פי' תקנתא שלא יתן לה גט שאח"כ לא יוכל לכונסה אלא סגי לי' בהפרשה או לא, א"ל בשלמא התם כיון דאיכא רבנן דפליגי עלי' דרשב"ג דאמרי אע"ג דלא שהא ולד מעליא הוא גבי אשת כהן דלא מאפשר עבדי כרבנן אבל הכא במאן נעביד אי כר"מ האמר יוציא ולא יחזיר עולמית אי כרבנן האמרי' יוציא בגט, וכבר איפסקא הל' בפ' ר"א דמילה בסופו שאם אחת כהן היא אינה חולצת וסמכי' ארבנן דאמרי' רוב נשים יולדות בן קיימא:

איתמר קדשה בתוך ג"ח וברח פליגי בה ר"א ורפורס ח"א משמתינן לי' וח"א עירוקי' מסתייא, הוה עובדא וא"ל רפרס עירוקי' מסתיי' פי' ודוקא במקדש אלמנת חבירו או גרושת חברו תוך ג"ח אמרי' דעירוקי' מסתיי' וגליא דעתי' שלא יכנוס עד שיגיע הזמן ולא משמתינן לי' ליתן גט, אבל אם קידש מעוברת חברו ומניקת חברו וברח משמתינן לי' עד שיוציא מהכא, ס' אם היא מעוברת הלכך מקילין בהו ותו שהזמן מועט.

ספק בן ט' לראשון או בן ז' לשני יוציא והולד כשר ת"ר ראשון ראוי להיות כ"ג והשני ממזר מס' פי' ואע"ג דאמרי' והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כ"ה בעי' זרעו מיוחס אחריו וליכא, הא מוקמי' לקמן בפ' נושאין, זרעו מיוחס אחריו דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, וכי גזור רבנן בזנות, בנשואין לא גזור:

וקמפלגי בדר"א דתנן ר"א אומר ודאן בודאן מותר וודאן בספיקן וס' בוודאן וספקו בספקן אסור ואלו הן הספיקן שתוקי ואסופי וכותי ור"י א"ר אין הל' כר"א כי אמרית קמי' דשמואל א"ל הלל שנה עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי וישראלי חללי גירי חרורי ממזרי, נתיני שתוקי ואסופי וכולן מותרים לבוא זה בזה ואת אמרת הל' כר"א אבייי סבר לה כשמואל דאמר הל' כהלל ומוקי לה להא דראב"י כהלל כי היכי דאל תקשי הל' אהלכתא, וקיי"ל בכ"מ אבייי ורבא הל' כרבא:

דף לז:

תניא ראב"י אומר הרי שבא על נשים הרבה וא"י על איזה מהן בא, וכן היא שבאו עליי' אנשים הרבה וא"י מאיזה מהם קבלה הריון נמצא האב נושא בתו ואח נושא אחותו ומתמלא כ"ה כלו ממזרין וע"ז נאמר ומלאה הארץ זמה יתר על כן א"ר אב"י לא יקח אדם אשה במדינה זו וילך ויקח אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו ולד זו לזו ונמצא אח נושא אחותו איני והא רב כי איקלע לדרדשיר אמר מאן הויא ליומא ור"נ כי מיקלע לשכנציב אמר מאן הויא ליומי, פי' לא היו רוצים לישא בסתם כיון שהי' בדעתן לגרשן משום אל תחרוש לרעך רעה והוא ושב לבטח אתך, שאני רבנן דפקיעי שמייהו, והא"ר תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים רבנן שליח הוי משדרי ומודעי להו ואב"א רבנן יחודי הוא מייחדי בהדייהו דאמר מר אינו דומה מר שיש לו פת בסלו למי שא"ל ואי קשיא היכי מייחדי בהדייהו וה"א בפ"ק דכתובות היכא דלא בעל ופרסה נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים י"ל לא היו מייחדים עמהן במטה א' אלא בבית א' הוא בין האנשים והיא בין הנשים:

ס' ויבם שבאו לחלק בנכסי מיתנא ס' אמר אנא בר מתנא אנא ונכסי דידי נינהו יבם א"ל את ברי דידי את ול"ל ולא מידי הוי ממון המוטל בספק וחולקין פי' שאין זה מוחזק יותר מזה דאם זה בן המת אין ליבם בהן כלום לפיכך אין זה מוציא מחברו להטיל עליו ראי' אלא חולקין ואילו מת ס' קודם שחלק עם היבם בנכסי מיתנא ובאו היבם והאחרים לדין ביניהם בנכסי מיתנא יבם אמר ה"ס בני י' וכל נכסי המת שלו ואחים אמרו ה"ס בנו של מת הי' ומנתא דאית לך בהדן על דקדמודי לי' שקיל ושארה חולקין בשוה, וכן הדין בנכסי ביבם ואחין בנכסים שהרויח ה"ס יבם אמר בני הוא והכל שלי ואחים אומרים בנו של מת הוא ומנתא הוא דאית לך בהדן מנתא דקמודי לי' שקיל ושארא בשוה, ס' ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ס' אמר אנאא בר מיתנא אנא ונכסי דידי נינהו ובני יבם א"ל את אחונא את ומנתא הוא דאית בהדן פי' בין בנכסי מיתנא בין בנכסי היבם וכגון שהי' נכסי מיתנא מרובים ממנתא דנכסי דנכסי יבם ואי הוי נכסי יבם מרובים ומנתא דידהו עדיפא מכל נכסי מיתנא בוודאי דחי לי' אצל נכסי מיתנא, סבור רבנן למימר קמי' דרב משרשיא היינו מתני' דתנן הוא לא יורש אותן והן יורשים אותו והכא איפכא דהתם אינהו אמרו לי' אייתי ראי' ושקול הכא אמר להו אייתי ראי' ושקילו פי' הכא ה"ס מוחזק בהם יותר ממ"נ אין להם זכות בגווינו אבל בני יבם שמא אין להם חלק בהן שזה בן הראשון הוא וכולן שלו ומ"ה סבור רבנן למימר היינו מתני' דתנן בפ' נושאין על האנוסה ס' בן ט' לראשון ס' בן ז' לאחרון היא לא יורש אותן לא זה ולא זה דנבי ראשו מדחי' לי' אצל בני שני והם יורשים אותו בין שניהם והכא אמרי' איפכא דהוא מוחזק בהן יותר, דהתם להכי מדחי לי' דא"ל אייתי ראי' דאחונא את ושקיל והכא נמי א"ל האי אייתי ראי' דאחוכין אנא ושקילו, אר"מ מי דמי התם אינהו וודאי איהו ספק הכא אידי ואידיס' נינהו פי' התם אינהו וודאי שיודעים מכח מי הם באים לירש, אבל הכא אידי ואיידי וכו' שאפילו הס' אינו טוען טענת ודאי וא"י מכח מי הוא בא לירש והרי נותן דההיא מנתא דקמודי לי' שקיל ומנחא נמי דקא מודי להו שקילי כגון שהניח היבם ו' מנים והמת י"ח וא"ל בני היבם את אחונא את ומכל הנכסים של יבם ושל מת יש לך בהם שליש דהיינו ח' מנים והוא א"ל אני בן המת וכל הי"ח מנים של מת שלי הם וו' מנים של היבם הם שלכם נוטל הס' ח' מאלו הכ"ד דמודי לי' ושני בניהם נוטלים ו' מנים שהוא מודה להם נשארו לחלק י' מנים ה"ס נוטל ה' ובני היבם ה' נמצא ביד הס' י"ג ובעד בני היבם י"א ואידך. הוי ממין המוטל בספק וחולקי' האי נוטל חצי ובין כולם חצי.

אלא אי דמיא ודאי למתני' לס' ובני יבם שבאו לחלוק בכנסי יבם גופי' דא"ל אחותי ראי' דאחונא את ושקול פי' הכא ודאי מתוקמא מתני' דהוא לא יורש אותן דא"ל אתן ודאי בני יבם אייהי ראי' דאת בר יבם ושקול.

ס' ובנ"י שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפליג יבם בנכסי מיתנא א"ל ס' מ"נ אי אחוחין אנא הרי מנאת בהדייהו אי לוא אחיכין אנא אהדרי לי נכסי דפלגי בוכן בהדי'.

ראא"ר קם דינא ר"י אמר הדר דינא, פי' אם אחיכין אנא הבו לי מנתא בהדייכו אי משום דשקלא אנא פלגא בנכסי מיתנא מהדרנא לכו ההוא פלגא ונחלוק הכל בשוה בין נכסי הראשון בין נכסי האחרין כגון שהי' נכסיהם מרובים ואחים מועטים ראא"ר קם דינא פי' אחר שנעשה דין בנכסי המת אין זה יכול לחזור לערער עליהן וממה שהוא שואל בנכסי היבם א"ל אייתי ראי' ושקול ור"י אמר הדר דינא ומהדרי לי' פלגא דנכסי מיתנא או פלגי כולהו נכסי בשוה לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמפלגי דתנן מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדהו דמון אומה ילך לו בקצרה וחכ"א יקח לו דרך בק' מנה או יפרח באויר והוינן בה לרבנן שפיר קאמר אדמון אר"י א"ר הב"ע כגוו שהקיפוהו ד' בני אדם מד' רוחותיו א"ה מ"ט דאדמון וא"ר ד' דאתו מכחד' וד' דאתו מכח חד כ"ע לא פליגי דמצי מדחי לי כי פליגי בחד דאתי מכח ד' אדמון סבר מ"מ דרכי גבך הו רבנן סברי אי שתקת שתקת ואי לאו מהדרנא שטרא למרי' כי היכי דלא מצית ולאישתעי דינא בהדייהו לימא ר"א דאמר כרבנן ור"י דאמר כאדמון פי' רבנן אמרי כיון דלד' לא מציית תבע, קם דינא ואע"ג דהשתא הוא חד לא יהיב לי' ואדמון סבר הדר דינא דא"נ דלד' לא מצי קא תבע להו השתא דהוא חד מצי תבע לי' א"ל ר"א אנא דאמרי אפי' לאדמון ע"כ לא קאמר אדמון התם דא"ל ממ"נ דרכא אית לי' גבך אבל הכא מי איכא לימה הכי פי' התם א"ל דרכא אית לי גבך והוא לא מצי למימר לי' בב"ד קם דינא בהדי ד' ואפסדות לי' לאורחא משום דא"ל מעולם לא קמת עמהון בדינא אלא משום דאל ידענא למאן אתבע הוה שתיקנא השתא דרכא גבך תבענא לך אבל הכא דכבר קם דינא ופליג עלייהון לא דיינא לא' דימהדר דינא

דף לח.

ור"י א"ל אנא דאמרי אפי' כרבנן ע"כ ל"א רבנן התם אלא משום דא"ל אהדר שטרא למרייהו אבל הכא א"ל מנתא דמיתנא גבייהו הוא:

וכתב ר"ח ז"ל דאע"ג דטעמי' דר"י מסתבר מיהו כר"א קיי"ל דאמרי' כרבנן דס"ל כוותייהו ואע"ג דר"י מתרץ בטעמי' שינוייא היא ואשינויי' לאסמכינן ואין נ"ל פסק זה

אלא הל' כר"י דמסתבר טעמי', שפיר ושפיר מתרץ מילתייהו דרבנן אליבי' ולא שנוייא הוא תדע דתלמוד אנמי לימא קאמר וכל לימא לא קאי למימרא דלא שייכי פלוגתייהו בפלגותא דאדמון ורבנן כלל וטעמייהו לחוד וטעמא דידהו לחוד.

ס' ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ס' אמר אנא בר מיתנא אנא ופלגא נכסי דידי ויבם אמר את בר דידי את ול"ל ולא מידי, הוה יבם ודאי וס"ס ואין ס' מוציא מידי ודאי:

ס' ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ס' אמר אנא בר מיתנא אנא ופלגי דנכסי ידי ובני יבם אמרי' אחונא את ומנתא אית לך בהדן דהייני תילתא פלגא דקא מודי ליהו שקילו. תילתא דקמודי לי' שקיל פש דנקא שהוא שתות שיש בו שליש ופלגא הוי ממון המוטל בספק חולקין:

סבא ויבם בנכסי ס' או סבא וס' בנכסי יבם חולקים היבם אומר קרי הוא. ואנא ירתינא לי' וסבא אמר בר מיתנא הוא וכיון שאין לו בין שני אני יורש כדתנן האב קודם לכל יוצאי יריכו וכן סבא וס' וכו' פי' סבא אומר קרי הוא ואת קרי' דמיתנא דיבם ואנא יריתנא לי' כולי' וס' אמר אנא קרו' דיבם ואנא יריתנא לי' כולי חולקים. ואע"ג דסבר הוה אבוה של יבם בודאי וה"ס א"י אם הוא בני כיין שבטענותיהון זה שאל הכל וזה שאל הכל חולקין ולא יקרא א' מהם מוחזק אלא כשהוא ודאי בירושה וי"ל חלק בנכסים ממ"נ שאין כאן מי שכנגדו דומיא דס' ויבם בנכסי סבא ויבם הוי ודאי יורש ושקיל חולקא אף לדברי הס' אא"ל הכי אע"ג דהוא יורש ודאי כיון דאל שקיל חולקא לפי דברי הס' לא יקרא מוחזק לס"ו בני יבם בנכסי מיתנא אע"ג דשקיל לס' חולקא לפי דברי בני היבם יון שאינו ודאי בירושה לא יקרא מוחזק, וה"ה לס' ובת בנכסי ראשון שמת ובת אמרה אנא בת שני ול"ל בנכסי ראשון כלום. וס' אמר אנא בן ראשון ואין לבת במקום הבן כלום חולקים בשוה ובנכסי המת אין לו טענה לסבא כולם שאסהם' בר יתנא הוא הלא יורשו ואם בר יבם הוא היבם יורשו והוא יורש את היבם והלכך אין לו עסק לסבא בעסק מיתנא:

מתניתין שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונהנת וקיים, מתה מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנכנסים ויוצאים עמה בש"א יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב ובה"א נכסים בחזקתן, כתובה בחזקת יורשי הבעל. נכסים הנ"ו עמה בחזקת יורשי האב, כנסה ה"ה כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על כסי בעהל הראשון פי' היבמה הממתנת ומצפה ליבם ונפלה לה נכסים בירושה בעודה ש"י ב"ש מודים לב"ה שהאי רשאית למכור נכסים וליתן למי שהיא רוצה ואין היבם יכול לעכבה ששום זכי' אין לו ליבם על נ"מ שלה ואם מתה היבמה בעדוה ש"י מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנו"ה עמה, בלו הן נ"מ שהקרן שלה והבעל אוכל פירות ובכניסתה תחת בעלה נכנסים

עמה מי יורש אלו הנכסים בש"א יחלוקו יורשי יבם עם יורשי אשה שזיקתה עבדה לה כס' נשואה והלכך יחלוקו אלו עם אלו ובה"א הכנסים בחזקתן כיצד כתובה בחזקת יורשי הבעל כתובה כל מה שכתוב בה דהיינו מנה ומאתים ותוס' כתובה ונמצ"ה הם נכסי נדוניתי' שהביאה עמה לבעל והבעל קבלן עליו בשומא שאם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו כל אלה בחזקת יורשי הבעל דהיינו היבם שהוא מוחזק בהן שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים, והבעל וא מוחזק בהן ויבם במקום בעל קאי הלכך היבם יורש את הכל, אלב נ"מ שאפילו בחיי הבעל הגוף הוא לאשה עכשיו נמי בחזקת יורשי האשה אנו מעמידים אותן דאמרי' בגמ' דלא פליגי ב"ש על ב"ה ואמרי יחלוקו אלא בנ"מ וכיון דזיקה הוא כס' נשואה הללו באים לירש והללו באים לירש יחלוקו וב"ה סברי אוקמינא אחזקתייהו ובחזקת הא' הי' עומדים והלכך יורשיה יורשין אותן אבל כל מה שכתוב בשטר כתובה כגון מו"מ ותוס' ונצ"ב מודים ב"ש לב"ה שבחזקת יורשי הבעל הן עומדין שהבעל הי' מוחזק בחיו שלא ניתנה כתובה ל"מ והשתא דמית בעל היבם במקום בעל קאי והוא יורש הכל ואין לירושי האשה חלק בהם כלל, ואר"א מתני' נמי דיקא דקתני יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב במה שהן מוחזקים דהיינו בנ"מ ואין יורשי האב חולקים עם יורשי הבעל במה שהן מוחזקים דהיינו כל הכתוב בשטר כתובה:

ובפ' מי שמת תנן נפל עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים האשה מתה קודם ואח"כ מת הבעל ויורשי האשה אומרים הבעל מת ראשון ואח"כ מתה האשה בש"א יחלוקו ובה"א נכסים בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנו"ה עמה בחזקת יורשי האב. ויחלוקו דאמרי ב"ש התם בכולהו נכסי קאמרי אפילו בכחובתה ול"ד ההאי ה"ל משום דהכא איקא יבם שהוא מוחזק בכתובה שהרי הוא יורש כל נכסי אחיו ואין כח באשה לגבות כתובתה מחיים דיבם כמו שאין לה כח לגבות בחיי בעלה הלכך היבם הוי ודאי ויורשי האד' ספק ואין ס' מוציא מידי ודיא, אבל התם דליכא יבם כיון דקסברי ב"ש שטר העומד לגבות כגבוי דמי אין יורשי הבעל מוחזקים יותר בנכסים יותר מיורשי האשה הלכך יחלוקו והשתא בנפל בהבית עליו ועל אביו אמרי' התם דאמרי ב"ש חולקין האשה עם יורשי האב ואע"פ שלא נשתעבדו נכסי האב בעודו בחיים לאשה באהש עליהן מס' וחולקת בהן כסי הבעל שנשתעבדו לה בחייו לא כ"ש שהאשה חולקת בהן.

ועל מאי דתנן התם נכסים בחזקתן מפלגי בה ג' אמוראי בנצ"ב, ר"א אומר בחזקת יורשי האשה ור"י ומר בחזקת יורשי הבעל ור"ל אומר משום ב"ה יחלוקו. פי' ר"י סבר כיון דהבעל היא מוחזק בנצ"ב שאם פחתו לו ואם הותירו לו כמו"מ ותוס' דמי ובחזקתהן עומדים ומפרש המשנה כך ובה"א נכסים בחזקתן כיצד כתובה בחזקת יורשי הבעל

ואל גרים וכתובה אלא כתובה באל ואו וכתובה משמע כל מה שכתוב בה מו"מ ותוס' ובין נצ"ב שהביאה לבית בעלה ואין חילוק בין משנה זו להההיא יבמות שבשתיהן הוי סיפא פי' דרישא. נכסים בחזקתן כיצד כתובה דהיינו כל מה שכתוב בה בחזקת יורשי הבעל ונ"מ בחזקת יורשי האשה ור"א סבר נצ"ב בין שהביאתן מבית אבי' והן בעין אע"פ שאם פחתו לו ואם הותירו לו כל היכא דקיימי ברשות האשה ובחזקתה קיימי שהרי פסקינן הל' לקמן בפ' אלמנה לכ"ג המכנסת שום לבעלה והיא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן שהדין עמה וגם אם רוצה הבעל למכור נצ"ב אינו רשאי מכל הני טעמי ס"ל שנצ"ב בחזקת האשה הן כנ"מ וב"ק סבר כיון שהכלים ברשות האשה עומדים שאין הבעל יכול למוכרם או ליתן לה דמיהן וגם הפחות והיתרות הוא של בעל נמצא שברשות שתיהן עומדים ואין דומים לר"מ שהפחת והיתרות הוא לאשה הלכך יחלוקו וב"ק מפרש מתני' הכי הנכסים דהיינו נצ"ב הן בחזקתן נכלומר בחזקת שניהן ושניהן חולקים בהם, וכתובה דהיינו מו"מ ותוס' בחזקת יורשי הבעל ונ"מ בחזקת יורשי האשה ור"א קורא גם נצ"ב נכסים הנכו"ה עמה כיון שאינם יכולים לעכבם בדמים בידם ומפרש מתני' הכי נכסים בחזקתן כתובה דהיינו מו"מ ותו' בחזקת יורשי הבעל ונ"מ בחזקת יורשי האשה ור"א קורא גם נצ"ב נכסים הנכו"ה עמה כיון שאינם יכולים לעכבם בדמים בידם ומפרש מתני' הכי נכסים בחזקתן כתובה דהיינו מו"מ ותוס' בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנו"י עמה דהיינו נ"מ ונצ"ב בחזקת יורשי האשה וע"כ לא פליגי ר"א וב"ק אלא התם דליכא יבם אלב הכא דאיכא יבם כ"ע לא פליגי דבחזקת יורשי הבעל הם שהרי אפילו בגמ' אמרי' לקמן דהל' שאם נפלה לה תחתיו וזכה בהן הבעל יד היבם הוי בהן כיד האשה כ"ש בנצ"ב שעמדו ברשות הבעל כל ימיו ואם פחתו לו ואם הותירו לו שהם ברשות היבם לגמרי הלכך במתני' ליכא מאן דפליגי דהכי מפרשא נכסים בחזקתן כיצד כתובה דהיינו כל הכתוב בה דהיינו מו"מ ותוס' ונצ"ב בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנו"י עמה דהיינו נ"מ בלחוד בחזקת יורשי האשה:

ואמרי' בגמ' מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי ב"ש כשמתה ולא מוקמי' לנ"מ בחזקת יורשי'. וחלקו עולא ורבה ואביי ורבא לפרש המשנה עולא אמר רישא דנפלה לייבום כשהיא ארוסה וסיפא דנפלה כשהאי נשואה וקסבר עולא זיקת ארוסה עושה ס' ארוסה וזיקת נשואה עושה ס' נשואה דאלדס"ל זיקת ארוסה עושה ודאי אורסה מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנות וקיים והתנן נפלו לה משנתארסה בש"א תמכר ובה"א לא תמכור ומודים אלו ואלו שאם מכרה ונתנה קיים אלא לאו ש"מ זיקת ארוסה עושה ס' ארוסה וזיקת נשואה עושה ספק נשואה דאי ס"ד ודאי נשואין עושה בש"א יחלוקו יורשי

הבעל עם יורשי האב והתנן נפלו לה משנשאת אלו ואלו מודים שאם מכו"נ הבעל מוציא מיד הלקוחות אלא לאו ש"מ זיקת נשואה עושה ס' נשואה

דף לח:

א"ל רבה אדמיפלגי' בגופא ולאחר מיתה ליפלגי בחיי' ובפירות לא אמר רבא רישא דאיתא לדידה והו"ל איהו ודאי ואינהו ס' ואין ס' מוציא מידי ודיא סיפא מתה הללו באים פי' בין עולא ורבא בין רבא תרוייהו ס"ל דזיקת נשואה עושה ס' נשואה אלא בהא פליגי דעולא סבר כי היכי דפליגי לא"מ בגופה ה"נ פליגי בחייו ובפירות איה להו לב"ש דאתי ס' ומוצא מידי ודאי ורבא סבר ע"כ ל"פ אלא לא"מ אבל בחיי אין ס' מוציא מידי ודאי לתרוייהו סברי דבנכסים שנפלו לה כשהיא שי' אמרו אבל בנכסים שנפלו לה כשהיא תחת בעלה מודים ב"ש וב"ה דיבם הוי דכיון דבעל זככה בהן בחייו ה"נ זכה בהן בחייו ה"נ זכה בהן היבם לאחר מותו דס"ל לרבה ולעולא דידו דבעל עדיפא מידה והשתא דמית בעל וכח היבם גדול מכחו נהי דלא הויא ידו עדיפא מידה כידה מיהת הוי ובין אם נאמר ידו עדיפא מידה בין אם נאמר ידו כידה זוכה בכל נכסים כדמוכח גבי בעל בפ' הכותא בפלגותא דאביי ורבא. ואביי סבר זיקת נשואה אינו עושה ס' נשואה ואי בנכסים שנפלו לה כשהיא ש"י שלא פליגי ב"ש אלא דידה הלי' ביין בחיי' בין לא"מ כדתני ברישא וסיפא בנכסים שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל שכבר זכה בהן הבעל כידה הויא, והשתא דמית בעל מספקא לן גבי יבם אי הוה יד' כידה או לו ובס' זה פליגי ב"ש וב"ה דב"ש ס"ל חולקין וב"ה ס"ל נכסים בחזקת ורבא סבר אי דנפלי לה כשהיא תחתיו דבעל דמי "פ דיבם היי כיון דבעל דמי זכה בהן משום דידו עדיפא מידה השתא דמית בעל אפילו אם גריעא ידו הוי ידו כידה ואפי' אי אמרינן ידו כידה זוכה בנכסים כדמות בכתובות. והכא בנכסים שנפלו לה כשהיא ש"י פליגי וזיקת נשואה אינו עושה ס' נשואה אלא מפני שעשה בה מאמר פליגי וקסבר רבא מאמר לב"ש עושה ודאי ארוסה וס' נשואה ודאי ארוסה לדחות הצרה וס' נשואה לחלוק בנכסים וכי היכי דפליגי אבי יורבא הכא פליגי נמי בפ' הכותב דאביי אמרי' נשואה ידו כידה ורבא אמר ידו עדיפא מידה למאי נ"מ לש"י פי' שאם היו נכסים תחתיו דבעל ומית בעל אכתי שייך יבם בנכסים דאע"ג דגריעא ידו מיד הבעל הויא ידו כידה וכיון דיבם מוחזק בהן כי היכי דירית יבם כתובתה ה"נ ירית נ"מ דנפלי חתיו דבעל, ומאי דאמר' ב"ה הכא בנכסים שנפלו לה כשהיא ש"י דקמ"ל אביי ורבא הל' כרבא והלכך ש"י שמתה היבם יורש מו"מ שלה ותוס' כתובה ונצ"ב שלה ונ"מ שנפלו לה תחתיו דבעל, אבל נ"מ שנפלו לה תחתיו

דיבם יורשי האב יורשים אותה ומאי דאמרי' בכתובות בפ' הא' איבעיא להו ש"י שממה מי קוברה יורשי הבעל קוברה דהא ירתי כתובתה א"ד יורשי האשה קברי לה דהא יתיר נכסים הנכנסים ויוצאיה עמה צ"ל דבנכסים שנפלו לה כשהיא ש"י קאמרי תדע דהכי הוא דהא הא מתני' דתנן הכא תנן התם ומשום דתנן במתני' נכסים הנכו"י עמה בחזקת יורשי האב אמרי בגמ' דיורשי האב יתיר נ"מ דידה וכבר אוקמוהו רבא למתני' בנכסים שנפלו לה כשהיא ש"י:

דף לט.

כנסה ה"ה כאשתו לכ"ד למאי הל' אריב"ח לומר שמגרשה בגט פשיטא סד"א ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומין הראשונים עליה בחליצה אין בגט לא קמ"ל דלא בעיא חליצה. מחזירה פשיטא סד"א מצוה דרמ"א רחמנא עלי' עבדא השתא תיקום עלי' באיסור אשת אח קמ"ל ואימא ה"נ א"ק ולקחתה לו לאשה כיון שלקחה נעשית אשתו לכ"ד עיי' בשלהי פי' האשה שנפלו:

ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון מ"ט אשה תקינו לו מן השמים ואי ל"ל מן הראשון תקינו לה רבנן משני מ"ט כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה פי' לא תגבה כתובתה מן הראשון והוא יחזור ויכתוב לה כתבתה אחרת כדי אלמנה הנשאת פעם שני' אשה הקני' לו מן השמ' בלא כתובה ואפילו באותה כתובה ה"א אין דינה ככל הנשים שכל הנשים כל נכסי' משועבדים לכתובה ואם מכר מהן קצת אע"פ שהניח ב"ח ומצי למימר לקוח הנחתי לך מקום לגבות ממנו אי אשתדיף ב"ח גבי' ממשעבדי לבר מיבמה דלא נשתעבדי לה נכסי ויכול למכור כל נכסי' גרסי' בפ' האשה שנפלה לה ההיה איתתא דנפלה בו:

מתניתין מצוה בגדול לייבם, לא רצה הולכת על כל האחים, לא רצו הולכת אצל הגדול ואומרת לו עליך מצוה או חולץ או ייבם תלה בקטן עד שיגדיל ובגדול עד שיבא ממד"ה ובתש"ו אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מצוה או חלוץ או ייבם פי' מצוה בגדול כדכתיב והי' הבכור, תלה בקטן בשנים עד שיגדול ויהי' ראוי לחלוץ ולייבם או שהי' אח גדול ממנו במד"ה או בתש"ו עד שישתפו אין שומעין לו דשהוי מצוה לא משהינן:

איתמר ביאת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר"י וריב"ל ח"א ביאת קטן עדיפא, וח"א חליצת גדול עדיפא, מ"ד ביאת קטן עדיפא דהא מצוה ביבום ומ"ד מצות חליצת גדול עדיפא ביאת קטן במקום גדול ולא כולם היא:

דף לט:

א"ד בביאה כ"ע לא פליגי דביאת קטן עדיפא כי פליגי בחליצה והכי אתמר חליצה קטן וחליצת גדול ר"י וריב"ל ח"א חליצת גדול עדיפא וח"א כי הדדי נינהו מ"ד חליצת גדול עדיפא דהא מצוה בגדול, ואידך כי אמרי' מצוה בגדול ה"מ לענין יבום אבל לענין חליצה כי הדדי נינהו:

וקיי"ל כלישנא בתרא וחליצת גדול עדיפא, והאי קטן לאו קטן בשנים הוא, דקטן בשנים לאו בר חיוב הוא אלא קטן באחים שיש גדול ממנו אבל הוא בן י"ג שנים ויום א':

תנן התם מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהי' מכונים לשם מצוה ועכשיו שאינם מכונים לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום, אמר ר"נ אין כופין אותו כי אתו לקמיה דרב א"ל אי ניחא לך ייבומי ייבם דבדידך תלי רחמנא דכתיב אם לא יחפוץ האיש הא חפץ ייבם אי ניחא לך ייבם ואי לא ניחא לך חלוץ פי' המורה אי ניחא להו לתרווהו ליבומי אין כופין אותם לחלוץ דילמא לאו לשמה מיכוני לפגע בערוה אלא אי בעי ליבומי מייבם ומיהו היכא דהוא בעי ליבומי ואיהי אמרה לא בעינא לי' ואמרה דברים ניכרים אי מצינן למטעי חלוץ לה ע"מ שתתן מאתים זוז מטעינן לי' ואי לא כייפינן לי' לחלוץ דאר"ש מנין ליבמה שנפלה לפני מוכת שחין אין חוסמין אותה ולא תימא מוכ"ש דוקא דכל אמתלא שתתן לדברי' דאמרי' בהמדיר מעשה בציידו בבורסי שמת ולו אח בורסי ואמור חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל ועוד מסיק הל' בפ' אע"פ כותבים אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על ש"י ומכל הלין טעמא כייפינן ליה לחלוץ ושקלי כתובה וכל הני אין כופין דהכא היכא דתרווייהו ניחא להו, ואניו נ"ל דסברת דברי רב הכי מוכחא אע"ג דאמרי' מצות חליצה קודמת אפ"ה אין כופין אלא ב"ד מחזירים ומיצים לחלוץ אבל אם היבם אינו רוצה בשום ענין כ"א לייבם אין כופין אותו לחלוץ משום דבדידי' תלא רחמנא וכך מוכחה כל השיטא ומאי דאסתייעי ממוכ"ש ובורסי אדרבה מהתם הוה תיובתי' דדוקא במוכ"ש ובורסי דאיכא טענה שהן מאותן שכופין להוציא ככל הנשים דעלמא אבל היכא דל"ל טענה אין כופין היבם כלל, וממאי דאין כותבין אגרת מרד על ש"י לא הוי סייעתי' למישמע מהתם דכופין ואדרבה מהתם משמע דאין כופין אותו לחלוץ דאי כופי אותו מאי איצטריך שמואל למימר דאין כותבין אגרת מרד על ש"י השתא ב"ד כופין אותו לחלוץ והיא מפסדת כתובתה בעבור ששאלת חליצה אלא פני שאין כופין אותו לחלוץ, ומ"ה אצטריך שמואל למימר דלא אפסדה כתובתה דאע"ג דא"כ כיון דמצות חליצה קודמת לב"ד מחזירים אחר חליצה לא הוי מורדת בכך אם תובעת חליצה אבל

מיהו לייבם נמי לא כייפינן לי' אלא משתדלין אותי בדברים לחלוץ וא"ל לא כייפינן לי' אלא מעגנה עד שהתרצה:

ובמקצת ספרים ראיתי כתוב מצות יבום קודם למצות חליצה א"ר ואין כופין אותו, ומשמע דרב קאמצות יבום קודמת קאי ואתא למימר דאע"ג דקודמת לא כייפי' לי' ליבום אם אינו רוצה לייבם וכך פי' ר"ח ז"ל ואל תימא כיון דקודמת כופין אותו לייבם אל אא"ר אין כופין ואינו נ"ל כלל לפרש כן דאתא רב לאשמועינן דאין כופין אותו לייבם דהאי פשיטא הוא, דמקרא הוא אם לא יחפוץ האיש ואיך תסיק אדעתין שנכפנו לייבם א"ו אין כופין אותו לחלוץ קאמר ואסיפא קאי כשחזרו לומר מצות חליצה קודמת ובא לומר לך שאם אינו רוצה לחלוץ א"כ אותו:

עיין לקמן בפ' ב"ש שהוכחת בפירוש כן מה הירושלמי דאע"ג דאמרי' מצות חליצה קודמת במשנה ראשונה אין כופין אותו לחלוץ אם אינו רוצה:

ואף ר"י סבר אין כופין מדאיתקין ר"י בגיטה דחליצה איך פ' בן פ' הקריבת ית פ' יבמה קדמנא ואישתמודענא דהדין פ' אחוה דמיתנא מן אבוהי הוא ואמינא לי' אי צבית ליבומי יבם ואי לא אטלע לה רגלא דימינא ואיטלע לה רגלא דימינא ושרת סיני' מעל רגלוהי ורקת באנפוהי רוקא דאיתחזי לנא מפומא בב"ד ור"א ברי' דר"א מסיים בי' משמי' דר"י ואקרינהו מ"ד בספר אורייתא דמשה, מר זוטרא משרטט וכתב כל הני קריאה, א"ל ר"א ברי' דר"א ואמאי להא לא ניתנו לכתוב והל' כמר זוטרא, מר זוטרא אמר כתבינן מגלה לתינוק להתלמד בה ומאן דלא כתב להו סבר אין כותבין:

ואשתמודעינוהו פליגי בה ר"א ורבינא ח"א בעדים וח"א אפי' קרוב אפי' אשה פי' בכל מילתא דעבידי לגלוי לא משקר ופסיק תלמודא דה"ל גלויי מילתא בעלמא הוא:

אמר מר בראשונה שהי' מכוונים לשם מצוה מצות יבום קודמת למצות חיצה עכשיו שאין מתכוונים לשם מצוה מצות חליצה קודמת ארב"ח וחזרו לומר מצות יבום קודמת למ"ח אר"נ אכשר דרי פי' בתמיה וכי חזרו הדורות להיות כשרים כראשונה שהי' מתכוונים לשם מצוה, ומהדר, מעיקרא סברוהו כאבא שאול ולבסוף סברוהו כרבנן דתנאי אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם ד"א פ' שרוצה לירש נכסי אחיו כאלו פגע בערוה קרוב להיות הולד ממזר וחכ"א יבמה יבא עלי' מ"מ וקיי"ל כחכמים דהוי רבים, ועוד דאר"י חזרו לומר מצות יבם וכו'. עיין בתשובות שכתבתי כי מכח תקנות הישיבות שהקנו לכוף המורדות ליתן לה גט ונדוניתה ומו"מ משלו ולא תוס' כמו כן נמי כופין היבם לחלוץ וליתן לה נדוניתה ומו"מ ועיי' בפ' אע"פ בהל' המורדות:

דף מ.

מתניתין החולץ ליבמתו ה"ה כא' מן האחים לנתלה אם יש שם אב נכסים של אב, הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו ר"י אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב נכסים של אב:
החולץ ליבמתו ה"ה כא' מן האחים פשיטא סד"א הואיל ואפסדה מיבום לקנסי' קמ"ל, פי' שהיבם זוכה בכל נחלת אחיו כך החולץ נקנוס אותו בכל נחלת המת קמ"ל ה"ה כאחד מן האחים לנחלה. אם יש שם אב וכו' וכו' דאמר מר האב קודם לכל יוציא ירכו:
הוכנס את יבמתו כו' מ"ט יקום ע"ש אחיו אמר רחמנא והרי קם ר"י אומר כו' אמר עולא ואיתימא ר"י נפחא מ"ט דר"י דכתיב והי' הבכור מה בכור אין לו בחיי האב אף זה נמי אין לו בחיי האב פי' ורבנן דרשי מינה שאינו נוטל בראוי כבמוחזק:
יתיב ר"ח קרא קמי' דר' ינאי ויתיב וקאמר הל' כר"י א"ל פוק קרי קראך לברא אין להל' כר"י תני תנא קמי דר"נ אין הל' כר"י א"ל אלא כמאן כרבנן פשיטא יחיד רבים הל' כרבים א"ל איסמיי' א"ל את הלכה אתנייך ומקשה הוא דאקשי לך ואפכתה ולמאי דאפכת שפיר אפכת פי' הכי אתנייך והל' כדבריו ומשום דקשיא לך למיפסק הל' כר"י שבשת אותה ותנית אין הל' ושפיר עבדת דנראה הל' כרבים:

דף מ:

מתניתין החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובתי' והיא אסור בקרוביו הוא אסור באמה ואם אמה ובאם אבי' בבתה ובת בתה ובבת בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת והאחים מותרים והאי אסורה באביו ובאבי אביו בבנו ובבן בנו באחיו ובבן אחיו. ומותר אדם בקרובות צרות חליצתו ואסור בצרת קרובות חלוצתו, פי האו אסור בקרובתי' כאלו הוא אשתו וכל קרוביו האסורות מחמת אשה גמורה אסורות מדרבנן בחליצה: הוא אסור באמה כו' כל הנך עריות דאורייתא נינהו באשתו וגזרינהו רבנן בחליצתו.
בזמן שהיא שהיא קיימת. אאחות בלחוד קאי ולא אשאר עריות.
והיא אסורה באביו משום כלתו ואבי אביו משום כלת בנו ואע"ג דבאשתו גמורה אינה אסורה לאבי אביו אלא מד"ס דהא כלת בנו משניות דרבנן נינהו אפ"ה גזרו נמי הא בחלוצה.
ובבנו משום אב ובבן בנו משום אבי אביו שהוא נמי מן השניות ובאחיו משום אשת אחיו בבן אחיו משום אשת אחי אחיו:
ומותר אדם וכו' ולא אסרו צרה בחליצה ואסור בקרובת צרה וכו' פי' שנפלה לפניו במקום מצוה אבל שלא ב"מ שריא דהא אפי' צרת ערוה גופה שלא ב"מ שריא וה"מ

שלא במקום מצוה כגון שחלץ לאה אשת ראובן ורחל אחותה נשואה לשמעון אחיו ולו אשה אחת ומת שמעון לרחל א"י ליבם שהיא אחות חלוצה וגם לא לצרתה שהיא צרת קרובות חלוצתו. אי קשיא מה צורך הקרובים למנות והלא ידועים הם מן המקרא וכמו שבקדושין לא שונה רק הוא אוסר בקרובתי' והיא אסורה בקרוביו ואינו מונה אותן גם הכא לא הו"ל למנות. תשובה אי הוה פשטינן דלא גזרו שניות בחליצה הוא מ"ה מנאן לומר לך דוקא באלו שהן מדאורייתא אסורים אבל לא על שניות אבל השתא דפשטינן בהלכתי' דגזרי שניות בחליצה, י"ל מ"ה מנאן משום סיפא דתני באביו ובאי אביו ובבנו ובבן בנו ובאחיו ובבן אחיו שהן שניות והאי דלא תנא בריש אבדידה משום דתני והאחרים מותרים דלא לישתמע מותרים לשניות אבל לעריות לא כדאמרי' בגמ': איבעי' להו גזרו שניות בחליצה אי לא גזרו בערוה דאורייתא גזרו בה רבנן בחליצה דרבנן לא גזרו בה רבנן א"ד ל"ש ואסיק גזרו שניות בחליצה.

דף מא.

ומותר אדם בקרובת צרות חלוצתו מ"ש רישא ומ"ש סיפא. הא דאזלא בהדה לב"ד גזרו בה רבנן הך דלא אזלא בהדה לב"ד לא גזרו בה רבנן פי' בשלאה חולצת מוליכא אחותה שמה לב"ד וכ"ע לא ידעי הי מינייהו יבמתו ואיכא דסברי דרחל חלוץ דכי נסיב צרת רחל דהיינו צרות קרובות חלוצתו אמרו צרות חלוצתו נסיב אבל כשהיבמה חולצת אין צרות קרובות חלוצתו הולכת עמה, הלכך כי נסיב אחות הצרה ל"א אחות חלוצה נסיב: אר"ט ב"ק א"ש הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר מ"ט באיסורא קיימה ולית ה"ל כוותי' משום דקאי ר"ל אבל ר"י פליג עלייהו ואמר בין הוא בין אחים אינם חייבים על צרת חלוצתו אלא לאו וה"ל כר"י וה"ל כר"י כדכתבינא בפ"ק.

מתניתין החולץ וכו' ש"י שקידש אחיו את אחותה משום ריב"נ אמרו אומר לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה. חלצו לה אחים או כנסו יכנוס את אשתו מתה היבמה יכנוס מת היבם מוצי אאת אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה פי' ש"י שקידש א' מן האחים אחותה לאחר נפילתה לפניו והוזקקה לכולן א"ל למקדש המתן מלכנוס דקא פגעית באחות זקוקה עד שיעשה אחיך מעשה או ליכנוס או לחלוץ ותפקע זיקתה ממך. מתה היבמה יכנוס את אשתו פי' שאפילו כנסה ומתה מותרת באחותה מת היבם ואין שם אח אחר אלא זה שקידש מוציא את אשתו בגט משום דהוה אחות זקוקתו ואסורה לזה ואת אשת אחיו בחליצה אבל יבום לא דהוא אחות גרושתו. ואי קשיא כיון דקידש את אחותה והיו קידושין גמורים מדאורייתא תיפוק יבמה בלא כלום משום ערוה ותשתרי

נמי איהי לכונסה דפקעה זיקת היבמה ולעיל אמרן לב"ש אי ס"ד דמאמר קונה קנין גמור יעשה מאמר ויקנה והכא בקידושין כ"ע לא פליגי דקני קנין גמור באחותה מדאוריתא ואפי' איסורא דרבנן משום זיקה ליכא אלא בביאה אם הי' בא עלי' באל קידושין והשתא דאיכא קידושין תפקע זיקתה ותשתרי בביאה. תשובה. דמ"ד אין זיקה ה"נ דשרי אפילו בא עלי' לכתחלה ולהפקיע זיקתה כדתנן לקמן רג"א אם מיאנה מנה ואם לא תמתי עד שתגדיל ותצא הלה משום אחות אשה אבל ר"י דסבר יש זיקה כל מאי דאמרי בקידושין דאורייתא אמרי' מדרבנן בזקוקה כי היכי דאין קדושין תופסין באחות אשה דאורייתא ה"נ דלא תפסי קדושין באחות אשה דאורייתא ה"נ דלא תפסי קדושין באחות זקוקה דרבנן ומ"ה לא מפקעי' קדושי' זיקת דידה ואמרי מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה.

אמר שמואל ה"ל כריב"ב איבעיא להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ור"ח דאמרי תרווייהו מתה אשתו מותר ביבמתו ושמואל ורב אסי דאמרי תרווייהו מתה אשתו אסור ביבמתו א"ר מ"ט דרב משום דהוי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון וקיי"ל כוותי' באיסור וכ"ש דקאי ר"י כוותי' כדאמרי' בפירקין דלעיל.

אר"ה א"ר שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם א' מתה הראשונה מורת בשני' ואצ"ל מתה שני' שמורת בראשונה משום דהו"ל אחות יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון ר"י אמר מתה שני' מותר בראשונה אבל מתה הראשונה אסור בשני' שהתחתת נפילתה נפלה באיסור והל' כר"י:

מתניתין היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהי' לה ג"ח וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהי' להם ג"ח א' בתולות וא' אלמנות וא' בעולות וא' גרושות וא' ארוסות וא' נשואות ר"י אומר הנשואות יתארסו והארוסות ינשאו חוץ מן הארוסות שביהודה שלבו גם בה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה, כולה מפרשה בגמרא.

דף מא:

בשלמא לא תתיבם שמא יהי' וצד של קיימא וקפגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תחלוץ אמאי לא לימא תהוי תיובתא דר"י דאמר חליצת מעוברת שמה חליצה א"ל ר' יצחק לא משום דר"י דתניא מעשה באדם אחד שבא לפני ר' יוסי ואמר מהו לחלוץ בתוך ג' א"ל לא תחלוץ, ותחלוץ ומה בכך קרא עליו המקרא הזה אם לא יחפוץ הא אם חפץ מיבם כל העולם ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עו"ל, אינו עולה לחליצה, תוספתא היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהי' ב"ג חדים. וכשם שאין אומרים לו לייבם, כך אין

אומרים לו לחלוץ מעשה בא' שהלך למד"ה והי"ל ש"י ולו אח קטן ראב"י אמר תחלוץ שמא יארע דבר ונמצאת זקוקה לקטן וח"א כשם שאין אומרים לו לייבם כך אין אומרים לו לחלוץ:

ת"ר יבמה ג"ח הראשונים נזונת משל בעלה מכאן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם עמד בדין וברח ניזונת משל יבם, פי' ג"ח הראשונים א"י להנשא מחמתו נזונית משל בעלה שכך כתב לה את תהא יתבי בביתי ומתזני מנכסי כ"ז מיגר אלמנותיך, מכאן ואילך א"נ כו' שאינה דומה לשאר אלמנות והתם כ"ז שאינה נשאת לאחר ואומרת מחמת פ' בעלי י"ל מזונות אבל הך אגודי בי' ביבם לפיכך א"ל על נכסי בעלה מזונית ולא על יבם עד שיכנוס אותה, ואם תבעתו בדין או כנוס או פטור וברח נזונית משל יבם וקנסי' לי':

נפלה לפני יבם קטן מאי מיבם ל"ל דהא לא כנסה מבעל מאי פליגי בה ר"א ורבינא, ח"א אית לה וח"א ל"ל והל' ל"ל מן שמיא קנסוה:

דף מב.

ת"ר יבמה שחלצה לה אחים בתוך ג"ח צריכה להמתין ג"ח. לאחר ג"ח א"צ להמתין ג"ח וג"ח שאמרו משעת מיתת הבעל לא משעת חליצת יבם מ"ש מגט דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה פי' אע"ג דמשעת כתיבה לא נתיחד עמה דא"כ הי"ל גט ישן ואפ"ה משעת נתינה מנינן ה"נ נימני משעת חליצה א"ר ק"ו לאיסור כרת התרתה לאיסור לאו לכ"ש, פי' ליבם התרתה לאחר ג"ח דאי מעברה הות קיימא עלי' בכרת לאסור יבמה משום דליכא אלא לאו לכ"ש, וכן שאר כל הנשים כו' בשלמא יבמה כדאמרת פי' שלא יהא ולד של קיימא כו' אלא שאר נשים מ"ט אר"י א"ש א"ק והיתה לך ולזרעך אחריך להבחין בין זרע של ראשון לזרע של שני פי' שאין השכינה שורה אלא על המתיחסים אחר אביהם מתיב רבא לפיכך גר וגיורת צריכה להמתין ג"ח הכא מאי להבחין איכא פי' דהא הוא בעלה הכא נמי איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא קדושה פ' שאין מבחין זה לפיכך מפרישין אותן ג"ח לאחר שנתגיירו שלא יהי' נזקקין זה לזה. רבא אמר גזירה שמא ישא אחותו מאביו ויבם אשת אחיו מאמו ויוציא את אמו לשוק ויפטור יבמתו לשוק פי' אי נשאת תוך ג"ח וילדה והוא בן ט' לראשון ונולד בביתי של שני וסבור שהוא בנו וישא את בת הבעל הראשון שי"ל מאשה אחרת והיא אחותו מצד האב ואם תלד להאי בעל האחרון בן וישא אשה זו בלא בנים ויבמה זה שסבור שהוא אחיו מאביו ונמצא מיבם אשת אחיו מאמו שלא מאביו ואם לא תלד אמו לשני

וימות וכסבורים שזה בנו תנשא לשוק בלא חלצה ואם יש לו אח מן הראשון שהוא אביו ונשא אשה ומת בלא בנים ואין שם אח אלא זה וזה סבור שהוא מן האחרון ונמצאת אשת בנו של ראשון הזקוקה לו נשאת לשוק בלא חליצה, וה"ה דאיכא למיחש לכל הקרובות הנאסרות מחמת אביו וגדון אחות אביו ואשת אביו ואשת אחי אביו וחדא מכולהו נקט דקרובא לי' טפי דהיינו אחותו.

ומקשה היכא דקי"ל דמעוברת היא תינשא דהשתא ליכא הבחנה אלמה תניא לא ישא אדם מעוברת חברו ומנקת חברו ומסיק התם מעוברת למניקה קיימא. ודלמא מעברא ונעכרה חלבה וקטלה לה, פי' כיון שמעוברת היא עתידה לילד ותהי' צריכה להניק את בנה וזה לא יפרוש ממנה ואם תתעבר בתוך ימי הנקתה יתעכר חלבה וימות הולד א"ה מניקה דידה נמי יהא אסור להזקק לה דידה ממסמסא לי' בבצים וחלב דידיה נמי ממסמסה לי' בביצים לא יהיב לה בעל ליתבעיני' ליורשים אמר אבי אישה בושה לבא לב"ד והורגת את בנה:

דף מב:

א' בתולות וא' בעולות כו' ואמרי' הי ניהו בתולות והי ניהו בעולות הי ניהו ארוסות והי ניהו נשואות אר"י ה"ק א' בתולות וא' בעולות שנתארמלו או שנתגרשו בין מן האירוסין בין מן הנשואין:

ר"א לא על לבי מדרשא אשכחא לר' אסי א"ל מאי אמור האידנא בבה"מ א"ל הכי אר"י הל' כר' יהודה דאמר הנשואות יתארסו והארוסות ינשאו ולא גזרי' ארוסה אטו נשואה, מכלל דיחידאה פליג עלי' דת"ק דאמר לא ינשאו ולא יתארסו א' ארוסות וא' נשואות, אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהי' כעס בבית חמיה או שהי' בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או שהי' בעלה חבוש בב"ה או שהיתה עקרה או זקנה או קטנה או איילנות או שאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין ג"ח דברי ר"מ ור"י מתיר לארס ולינשא מיד אלמא מאן ת"ק דמתני' ר"מ, א"ל ר"א חזר בו ר"י א"ר יוסף אי הדר בי' ממתניתא דכרמא הדר בי' דתניא אר"י בנו של ר"י בן ברוקא שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה שכולם צריכים להמתין ג"ח בין הארוסות בין הנשואות בין הראויות לילד בין שאין ראויות לילד, והל' כר"מ חדא דהא ר"י דפסק הל' כר"י הדר בי' למיפסק הל' כר"מ, ותו דאמרי' בריש אע"פ בהלכות ואלו מלאכות רמ"א כל הפוחת לבתולה מ"ר ולאלמנה מ"ק ה"ז בע"ז אחוותי' נסיבה לר' אירכס כתובתה אתא לקמי' דר"מ א"ל מהו לשהויי' א"ל הכי אמר ר"י א"ש נו דברי ר"מ אבל ח"א משהא אדם את אשתו ב' או ג'

שנים בלא כתובה א"ל אביי והא אר"נ א"ש הל' כר"מ בגזרותיו א"ל אי הכי זיל כתוב לה ובהל' ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה מייתינן הך מתניתא דלעיל, פלוגתא דר"מ ור"י הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה יאמרי' עלה אר"נ א"ש הל' כר"מ בגזרותיו: מסתמיך ואזיל ר"א אכתפי' דר' נחום שמעי' מינקט ואזל ושאל הל' מיני' מחלוקת ואח"כ סתם מאי א"ל הל' כסתם. מחלוקת במתני' וסתם בברייתא מאי א"ל וכי ר' לא שנאה ר"ח מניין לו:

דף מג.

אמימר שרי לארס ביום תשעים א"ל ר"א לאמימר והא רב ושמואל דאמרי תרווייהו צריכה להמתין ג"ח חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו א"ל ההוא לענין מניקה אתמרד רב ושמואל דאמרי תרווייהו צריכה להמתין כ"ד חדש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו איני והא ההוא דעבד סעודת אירוסין ביום תשעים ואפסדי' רבה ההוא סעודתא סעודת נשואים הוה ומכאן מוכח שג"ח שאמרו לימות החמה ולא לימות הלבנה שהרי יום תשעים השלימו כבר ג"ח ופסק תלמודא והל' צ"ל כ"ד חדש חוץ מיום שנולד בו ויום שנתארסה בו, וצריכה להמתין ג"ח חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו ר' יוסי אומר וכו' ר"י אנשואות קאי והכי קאמר לי' לר"י כל הנשים נשואות יתארסו כדקאמרת דלא גזרי' ארוסות אטו נשואות. מיהו בהא פלוגנה עלך שלא חלקת בין אלמנה לגרושה והתרת לאלמנה ליארס בתוך ימי אבלה ואנא ס"ל אלמנה מן הנשואים לא תארס כל ל' יום של ימי אבלה מפני האבל. והאי כל הנשים יתארסו לאו למעוטי ארושה להינשא דהתם כר"י ס"ל וגבי הבחנה ר"י מיקל טפי מר' יהודא כדאמרי' לעיל פי' אלא באבלות איכא לאיפלוגי עלי'. וכמה כל ימי אבלה ל' יום. ור"י סבר דכי אלמנה מן הנשואין מותרת ליארס תוך ל' של אבלה דהא אר"מ ק"ו הוא מה במקום שאסור לכבס מותר ליארס מקום שמותר לכבס אינו דין שמותר ליארס, מאי היא. דתנן שבוע שחל ט"ב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס ובחמישי מותרים מפני כבוד השבת, ותניא קודם הזמן הזה ממעטין בעסקיהן מלישא ומליתן ומלבנות ולנטוע ומארסין ואין כונסין ואין עושים סעודת אירוסין ונשואין אלמא ערב ט"ב שאסור לכבס מותר ליארס תוך ל' של אבל שמותר לכבס א"ד שמותר ליארס, פי' דדוקא הגיהוץ והתספורת אסרו תוך ל' יום אבל הכיבוס לא נאסר אלא כל ז' גיהוץ לאחר שמכבסין הבגד מגהצין אותה בגהוץ כמו שעושין לחדשים ונראין הישנים כחדשים, ואי אמרת כי תניא ההיא מתני' מארסים קודם שבת שחל ט"ב בתוכה דהיינו מר"ח שגם לכבס מותר ותו ליכא ק"ו,

אכתי הוא ק"ו ומה במקום שאסור לישא וליתן מותר ליארס מקום שמותר לישא וליתן דהיינו תוך ל' יום של אבל א"ד שיהא מותר ליארס.

דף מג:

ר"א אמר שאני בין אבילות חדשה לאבילות ישנה שאני בין אבילות דיחיד לאבילות דרבים פי' קסבר ר"י אע"ג דקודם ט"ב הלא מותר ליארס מפני שהוא אבילות ישנה ואבילות דרבים דקילי אבל אבילות חדשה ודיחיד דחמירה אסור ליארס תוך ל' יום, וקיי"ל ר"י ור' יוסי הל' כר' יוסי:

ירושלמי. וכמה הוא האבל ל' יום הדית בנשים אבל באנשים ג' רגלים ביש לו בנים אבל אם אל"ב מותר מיד, בשיש מי ישמשנו אבל אם אין מי שישמשנו מותר מיד כשאין לו בנים קטנים אבל אם הי"ל בנים קטנים מותר מיד דהוה מעשה שמתה אשתו של ר"ת עד כשהי' בב"ה אמר לאחותה כנסי וגדלי בני אחותך אע"פ שנכנסה לא הכירה עד שעברו עליו ל' יום:

מתניתין: ד' אחים נשואים ד' נשים ומתו אם רצה גדול שבהם לייבם את כולן הרשות בידו מי שהיה נשוי ב' נשים ומת ביאתה או חליצתה של א' מהן פוטרת צרתה.

דף מד.

היתה א' מהן כשירה וא' פסולה אם הי' חולץ חולץ לפסולה ואם הי' מיבם מיבם לכשירה ד' אחים ס"ד אלא אימא ד' מאחים, הרשות בידו ושבקינן לי' והתניא וקראו הן ולא שלוחן ודברו אליו מלמד שמשיאין לו עצה ההוגנת לי שאם הי' ילד והיא זקנה היא ילדה והוא זקן אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה תלך אצל שכמותך ואל תכנס קטטה לביתך ל"צ בדאפשר לי' א"ה אפילו טוב אנמי עצה טובה קמ"ל ד' אין טפו לא כי היכי דלימטינהו עונה בחודש שעונת ת"ח מע"ש:

ירושלמי: דילמא תלת עשר אחים הווין מתו תרי עשר בלא בנים אתון בעיין מתיבמה קומי ר' א"ל ר' זיל ליבם אמר לית בחיילו והם אומרים כל חדא וחדא אנא זוינא ירחא. אמר ומאן זיין ירחא דעבורא א"ר אנא זיינא ירחא דעבורא צלי עליהו ואזלין להון בתר תלת שנין אתיין טעונין תלתין ושתא ינוקי מינוקין אתין וקמין להון קומה דרתא דר' סלקין ואמרין לר' אית לרע קרא דמניקותא בעין מישאל בשלומך אודיק על מן כוותי' וחמתין א"ל מאי עסקה דין א"ל אנן בעין תיתין לן ההיא ירחא דעיבורא ויהיב להון ההוא ירחא דעיבורא. פי' דילמא בלשון מעשה כלומר מעשה שהי' ומכאן מוכח דס"ל

כחכמים דהא רבי בתר אבא שאול הוה, ולמה מחזר כ"כ על היבום א"ל משום דס"ל כחכמים דאמרו יבמה יבא עלי' מ"מ. מי שהיה נשוי וכו' ונייבם לתרווייהו ארחב"א א"ק אם לא יבנה את בית אחיו בית א' הוא בונה ואינו בונה שני בתים. ונחלוץ לתרווייהו אמר מ"ז ב"ט א"ק בית חלוץ הנעל בית א' הוא חלוץ ואין חולץ ב' בתים ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא א"ק אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונייבום לחדא וניחלוץ לחדא א"ק אם לא יחפוץ הא חפץ יבם וכל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לחליצה אינו עולה ליבום ועוד שלא יאמרו בית א' מקצתו חלוץ ומקצתו בנוי אע"ג דליכא אלא עשה דבית א' הוא בונה ולא ב' ולאו הבא מכלל עשה עשה, אפ"ה חייבי לאוין חולצין ולא מתיבמין וכ"ש חייבי עשה לא נדרוש אם לא יחפוץ הכא דכיון דפטרה רחמנא מיבום ה"ה דפטרה נמי מחליצה אבל שאר חייבי לאוין לא פטרה רחמנא מיבום ולא איסור הלאו גורם להם ואדרבה אחרי דאתי עשה ודחי ל"ת והיכא דאיכא עשה ול"ת כגון אלמנה לכ"ג לא מצי ליבומי ודין הוא שלא תחלו אלא יבמתו ריבה ודוקא ההוא מרבה יבמתו משום דבת יבמתו הוה אי לאו דאיסור א' גורם אבל הצרה דפטר רחמנא מלהתיבם א"נ להזקיקה חליצה מריבוי דיבמתו אלא אמרי' אם לא יחפוץ לא הצריך הבורא חליצה אלא למי שהוצרך יבום אבל זו שפטרה מיבום פטרה נמי גם מחליצה:

היתה א' כשרה וא' פסולה. פי' כגון שהיתה גרושה או חלוצה שהיא פסולה לכהן נחלוץ לה ויפטר הכשרה ותהא ראויה לכהן ואל יחלוץ לה ופסלנה. אר"י כאן שנה ר' לא ישפך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם פי' אין זה דומה לכופין על מדת סדום ומ"ה איצריך ר"י למילף הא מילתא ממתני' דכופין על מדת סדום הוא היכא דקאי ההוא דקא בעי הנאה וקתבע כגון חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר וקבעי ההוא גברא למיגדר התם אבל הכא לא קאי כהן דבעי למסבה. דומיא דמי בורו דלא קאי התם גברא דתבע להו. ואפ"ה שנה ר' לא ישפוך אדם וכו' דאע"ג דלא אתי השתא אתי למחר וליומא אחרא:

מתניתין המחזיר גרושתו והנושא את חלוצתו והנושא את קרובות חליצתו יוציא והולד ממזר. פי' המורה המחזיר גרושתו משנשאת קאי בלא יוכל והנושא את חליצתו קאי בלא יבנה. והנושא את קרובת חליצתו מקשה בגמ' דאינה אלא מדרבנן, ומודיה חכמים בנושא וכו' פי' מפני שהוא מח"כ ומקשה אר"ע. קרובת חליצתו הולד ממזר והאר"ל כאן שנה רבי אחות גרושה מד"ת אחות חליצה מד"ס כדאמרי' לעיל בפירקין ואסיק א"ר חייא ב"ר אבא אר"י ה"ט דר"ע א"ק בית חלוץ הנעל כיון שחלץ לה הכתוב קורא ביתו

עשה החליצה כאלו היא אשתו להאסר בקרובותיה ודוקא אחר חליצה קראו הכ' ביתו אבל בעודה ש"י לא דהא אמרי' בפירקין דלמיל דר"ע ל"ל זיקה אפי' בחד אחא.

דף מד:

תנא המחזיר גרושתו והנושא קרובות חליצתו ר"ע אומר אין לו בה קידושין וא"צ ממנו גט והיא פסולה ולדה פסול וכופין אותה להוציא וח"א י"ל בה קדושין וצריכה ממנו גט והיא כשרה למאי אי לימא לקהל פשיטא משום בדינתיה אפסלה מקהל אלא פשיטא לכהונה. פי' לא שתנשא לכהונה שהיא גרושה אלא שאם היתה בת כהן לא נפסלה בבעילה זו מתרומה דבי נשא כדאמרי' לקמן בפ' אלמנה לכ"ג שאיש זר אצלה מעיקרא הוא שפוסלת מתרומה דבי נשא יצא מחזיר גרושתו שלא הי' דר אצלה מעיקרא. וכן נמי הנושא את חלוצתו ולדה כשר לכהונה שבתה כשרה להנשא לכהן דא"ק היא תועבה ואין בניה תועבים. אמר רבה בב"ח אר"י הכל מודים בגוי ועבד הבא על ב"י שהולד ממזר מאן הכל מודים שמעון התימני דאע"ג דאמר שמעון התימני אין ממזר מח"ל ה"מ בח"ל דתפסי בהו קידושין אבל הני דלא תפשי בהו כח"כ דמי.

דף מה.

ראש"ה ור"ת ברי' דר"ח איש כפר עכו פרוק הנהו שבוייתא דאתאי מן ארמון לאנטוכיא הות בה מדאדהות מעברא מגוי אתי לקמי' דר"א א"ל ר"י ור"א ור"ח דאמרי נכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אר"י רבותא למיחשב גברא והא רב ושמואל בבבל וב"ק בא"י וא"ל חלופי בר קפרא ועיילי מגדולי זקני דרום ואמרי גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וריב"ל אמר הולד מקולקל. למאי אילימא לקהל והא אריב"ל הולד כשר אלא לאו לכהונה אמוראי דמכשרי מודי דולד פגום לכהונה הוי מק"ו ומה אלמנה לכ"ג שאין שאין איסורה שוה בכל בזה פגום זו שאיסורה שוה בכל א"ד שבנה פיגום, וכ"ת א"ל מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ה"נ כיון דבא עלי' פסלה דאר"י משום ר"ש מניין לגוי ועבד שבא על כהנית לוי' וישראלית שפסלה שנאמר ובת כהן כי תהי' אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו' מי שיש לו אלמנות וגירושי' בה יצאו גוי ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה.

דף מה:

אמרי נהרדעא משמיה דר"י לדברי הפוסל פוסל אפי' בפנויה ולדברי המכשיר מכשיר אפי' בא"א ושניהן לא למדוהו אלא מאשת אב ומאן דפסל סבר מה אשת אב דלדידי' לא תפשי בה קידושין אבל לאחר תפסי בהו קידושין לאפוקי גוי ועבד דלא תפסי בהו קדושין כלל לא בהדה ולא בעלמא. א"ל ר"א ב"ר לרבינו איקלע אמימר לאתרין ואכשר בין בפנוי' בין בא"א. ומסיק תלמודא וה"ל גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפניו בין בא"א ורבא אכשרי לרב מרי בר רחל ומני' בפורסי דבבל ואע"ג דאמר כל משימות שאתה בשום לא יהא אלא מקרב אחיך האי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן בו, פי' זה הי' בנו של איסור גיורא והיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו ומינוהו הגבאים הממונים על ישראל מפני שהיתה אמו ישראלית עיין בפסקי בפ' אחד דיני ממנות:

ההוא דהוה קרי בר ארמיתא אר"א מי לא טבלה אמא כשנתגיירה וא"ר אסי כיון שטבלה לנידותה כדת יהודית הו"ל כאלו טבלה לשם גירות א"ר הלוקח עבד מן הגוי וקדם וטבל לשם ב"ח קנה עצמו ב"ח מ"ט גוי גופא לא קני מעשה ידו הוא דקני לי' ומאי דקני לי' לא מקני לי' לישראל כיון דקדם וטבל לשם ב"ח אפקעי' לשיעבוד מיני' פי' גוי' לא קנה גופו של עבד כ"א למע"י כדאמרי לקמן ולא הם קונים זה מזה ומה שיש לו מוכר לישראל והלכך אם קדם וטבל לשם ב"ח טרם שטבל לשם עבדות קנה עצמו ב"ח ומפקיע שעבודו של ישראל אבל אם טבל תחילה לשם עבדות כבר קנה גופו באותה טבילה וא"י לטבול עוד לשם ב"ח בלא דעת רבו כדרבא דא"ר הקדש חמץ ושחרור מפקעין מי שעבוד מידי דהוה אקדושת הגוף פי' עשה שורו אפותיקי והקדישו למזבח דהוי קדושת הגוף פקע שעבודא קמא אבל קדושת בדק הבית לא מפקיע כדתנן בערכין מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים הללו או אם עשה חמצו אפותיקי לגוי והחמץ מונח בידו של ישראל ובאו שש שעות של ע"פ ופקע שיעבוד הגוי הואיל ולא הוי ממש דידי' וחייב לבערו, ואם עשה עבדו אפותיקי לחברו, ושיחררו משוחרר ופקע ממונו של זה וגובה מממקום אחר.

דף מו.

מתיב ר"ח מעשה בבלוריאה גיורת שקדמו עבדי' ושפחותי' וטבלו לפני' ובא מעשה לפני חכמים ואמרו קנו עצמם ב"ח לפני' אין לאחרי' לא, פי' דוקא כשטבלו עבדי' תחלה שכבר נתגיירו ועודה עדיין גוי' אז קנו עצמן ב"ח אבל אם לאחר שנתגיירה היא טבלו עצמן לשם חירות לא מהני להו מידי אלמא גבי ישראל ל"א קנה עבד עצמו ב"ח א"ל

רבה לפני' בין בסתם בין במפורש פי' שגם טבילת סתם לשם חירות היא שאין עבד גוי טובל לשם עבדות אבל לאחרי' במפרש אין בסתם לא שאם פירש ואמר אני טובל לשם ב"ח אז קנה עצמו ב"ח אבל בסתם לא שי"ל לשם עבדות טבל אר"א ל"ש אלא בלוקח מן הגוי אבל גוי גופי' קני, פי' דוקא ישראל שקונה עבד לא קנהו כ"א למעשה ידיו ויכול לקדם ולטבול לשם ב"ח אבל גוי ב"ח שמכר עצמו לישראל קני' גופו ואם קדם ואמר אני טובל לשם ב"ח לא קנה עצמו דכתיב וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו, אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא קונים זה מזה ולא הם קונים למאי ה"ל אילימא למע"י אלא גוי לא קני לי' לי' לישראל למע"י והכתוב או לעקר משפחת גר ואמר מר משפחת גר זה הגוי אלא לגופי' וקאמר רחמנא אתם קונים מהם:

גופא א"ש וצריך לתוקפו במים, פי' כשמטבילו לשם עבדות יתקפנו במים שלא יקדים ויאמר לשם ב"ח אני טובל אלא יראה שלשם עבדות הוא מטבילו מנימין עבדי' דר"א בעי' לאטבולי מסרי' ניהלי' לרבינא ולר"א ברי' דרבא א"ל חזו דמינייכו קבעיני לי' רמו לי' רסנא בצווארי' פי' רצועה כעין אפסר ארפי' לי' כי היכי דלא להוי חציצה ואימצו לי' כי היכי דלא ליקדום ולימא, בהדי דדלי רישא ממיא אנחו לי' קולתא דטינא על ראשו א"ל זיל ואמטינה לבי מרך פי' כלי מלא טיט שמו עליו לכובשו מיד בעבודת ר"ח ב"א איקלע לגובלא חזא להנהו בנות ישראל דמעברן מגוים שמלו ולא טבלו ולא א"ל ולא מידי חזי להו חמרא דמזגי לי' גוים ושתו ישראל פי' כלי של יין הי' ביד ישראל וגוי מוזג המים לתוכו ולא א"ל ולא מידי חזא להאי תורמיסא דשלקו להו גוים ואכלי ישראל ולא א"ל ולא מידי אתא לקמי' דר"י א"ל צא והכרז על בניהן שהן ממזרין ור"י לטעמי' דאמר ר"ח ב"א אמר ר"י גוי ועבד שבא על בת ישראל הולד ממזר ולית הל' כוותי'. ועל יינן משום יין נסך משום לך לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב ועל תורמסין לפי שאינן בני תורה ואסרן משום בשולי גוים, הא בני תורה שרי והאמר שמואל בר"י א"ר כל שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי גוים פי' והאי תורמסא אינן נאכלין כמות שהם חי ויש בהן משום בישולי גוים ר"י כאידך לישנא ס"ל דאמר שמואל בר"י א"ר כל שאינו עולה ע"ש מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בשולי גוים ואע"פ שאין התורמס נאכל כמות שהוא חי כיון שאינו עולה ע"ש מלכים אין בו משום בשולי גוים טעמא דאינן ב"ת הא בני תורה שרי וכיון דר"י ס"ל הכי ה"ל כוותי' דקיי"ל רב ור"י ה"ל כר"י.

ת"ר גר שמל ולא טבל ר"א אומר ה"ז גר שכן מצינו באבותינו שעמדו על הר סיני שמלו ולא טבלו ונכנסו תחת כנפי השכינה במילה בלבד, טבל ולא מל ר"י אומר ה"ז גר שכן

מצינו באמהות שטבלו ולא מלו פי' ר"י סבר טבלו בהר סיני ור"א סר לא טבלו וח"א טבל ולא מל מל ולא טבל אינו גר עד שימול ויטבול.

וכן אר"י אינו גר עד שימול ויטבול פשיטא יחיד ורבים הל' כרבים מאן חכמים ר' יוסי דתניא הרי שבא ויאמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אתו ומה בכך סבר ר"י ר' יוסי אומר אין מטבילין פי' מטבילין אותו וה"ה כישראל מעליא וא"צ לבדוק בעדים אם מלתו לשם מצוה, ומה בכך אם אין מילתו לשם מצוה הואיל וטבל בטבילה סגי. ור' יוסי אומר אין מטבילין שמא ערבי מהול או גבעוני מהול הוא. וצריך להטיף ממנו דם ברית דר"י בעי תרתי לפיכך הואיל ולר"י בחדא סגי מטבילין בשבת גר שמל אתמול בפנינו דבמילה סגי לי' וכי מטבילין לי' בשבתא לא מתקין גברא. ור' יוסי אומר אין מטבילין דתרתי בעי. פי' מילה וטבילה ואע"ג דמל בפנינו טבילתו מתקנתו ותקוני גברא בשבתא לא מתקנינן:

א"ר עובדא הוה בר"ח ב"ר ור' יוסף מתני ר' אושעיא ב"ר ור"ס מתני ר' אושעיא בר"ח שגם הוא הי' עמהם אתא לקמייהו בלילה גר שמל ולא טבל א"ל טפי האי רבא ונטבלה למחר (בגמ' הגרסא שהי' כאן עד למחר ונטבלינך). ש"מ תלת ש"מ גר צריך ג', פי' מדאמר ר"ס שגם ר"א הי' עמהם והיו ג' וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול וש"מ אין מטבילין גר בלילה ארחב"א אר"י גר צריך ג' משפט כתיב ביה פי' משפט א' יהי' לכם ולגר, וה"נ אמרי' לקמן:

ת"ר ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו מכאן אר"י גר שנתגייר בב"ד ה"ז גר ואע"ג דבעי' מומחין דילמא דאיקלעי, ואי קשיא הא אמרן לעיל מי לא טבל לקירויו מי לא טבלה לנדתה והא התם דליכא תלתא והוא גר י"ל היכא צריך תלתא בשעה שנכנס תחת כנפי השכינה ורוצה לישא בת ישראל אבל אם עמד בחזרת ישראל והי' טובל לקירויו אע"פ שלא טבל בפני ג' די לנו ודמיא הא לקידושין שהמקדש בע"א אינן קדושין אבל אם ראינו שעמדה עמו בחזקת אשתו ונתייחדה עמו צריכה ממנו גט ואע"פ שלא ראו עדים שבא עלי' וקדשה בביאה אנו מחזיקין אותה כמקודשת כיון שיושבת תחתיו כאשה תחת בעלה ה"נ הכא כיון שאנו רואים שהוא נוהג תורת ישראל ה"ה גר גמור:

ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול תקבלנו ת"ל אתך במוחזק לך פי' אי מוחזק לך שמל וטבל ה"ז גר ואם לאו אינו גר שמא ערבי מהול הוא עד שיטיף ממנו דף ברית ויטבול לפנינו באו הוא ועדיו עמו מנין שנאמן ותקבלנו ת"ל וכי יגור אתך גר בארצכם.

דף מז.

אין לי אלא בארץ בחו"ל מניין ת"ל אתך בכ"מ שאתם א"כ מה ת"ל בארץ צריך להביא ראי' בח"ל א"צ להביא ראי'. פי' בארץ חיישינן משום שבתא דא"י משקרי הלכך צריך להביא ראי' שבב"ד נתגייר אבל בח"ל א"צ להביא ראי' דודאי לא משקר דברי ר"י וח"א בין בארץ בין בחו"ל צריך להביא ראי', ואלא הא דכתיב בארץ ההיא דאפילו בא"י מקבלים גרים, סד"א משום טובת א"י מגיירי והשתא נמי דליכא טובה פי' דפסיק ממנה זבת חלב ודבש איכא לקט שכחה ופאה ומעשר עני קמ"ל:

אמר רחב"א אר"י הל' בין בארץ בין בחו"ל צריך להביא ראי'. פשיטא יחיד ורבים הל' כרבים מ"ד מסתבר טעמא דר"י דקא מסייעי לי' קראי קמ"ל, ונ"ל שכ"ז הוא כגון שהיינו מכירים בו שהי' גוי ואנו מסתפקין שמא ערבי מהול הוא, אבל אם לא הכרנו בו א"צ להביא ראי' שמתוך שי"ל בן ישראל אני ואומר כי אני גר נאמן:

ת"ר ושפטתם צדק בין איש ובין אשה ובין אחיו ובין גרו מכאן אר"י גר שנתגייר בב"ד ה"ז גר בינו לבין עצמו אינו גר, פי' מדסמיך הכתוב גר אצל ושפטתם ש"מ שצריך להתגייר בפני ג' כמשפט, מעשה בא' שבא לפני ר"י ואמר נתגיירתי ביני לב"ע א"ל יש לך עדות א"ל לאו יש לך בנים א"ל אין א"ל נאמן אתה לפסול א"ע ואין אתה נאמן לפסול את בניך. פי' שאם היו עדים מעידים שלא נתגייר בב"ד אלא בפניהם בלבד אז לא הי' גירותו גירות וגם בניו היו פסולים ואי אמרת ה"נ נימא מי לא טבל לקירוי אפילו שלא בב"ד כיון שעמד בחזקת יהודית כדכתיבנא לעיל יש לנו לומר כיון שחקרו אותו ואמר שלא טבל לקירויו דהא ר"י או הא או הא בעי כדאמרי' לעיל, ואע"פ שמילתו לא הי' בכשרות הי' נכשר בטבילה לבד וטבילת קירויו כך הוא כטבילת גירותו, א"ל נאמן אתה וכו', פי' לא תימא דוקא לר"י הוא דנאמן דקסבר אדם משום עצמו רשע כדתנן לקמן ר"י אומר הרגתיו לא תנשא אשתו מפני שהוא רשע לפי דבריו ואינו נאמן להעיד. אנא אפי' לת"ק דאמר הרגתיו תנשא אשתו ס"ל כרבא דאמר אין אדם מע"ר, מודה הכא והוא נאמן שאין אדם זה רשע ממה שאומר נתגיירתי ביני לב"ע ואדרבה מצוה היא אלא שלא כיון לעשותה כהוגן, ול"ד לאומר פ' רבעני לרצוני או הרגתי בעלך שמעיד ע"ע שנעשה רשע אלא בהא שוי' אנפשי' חד"א ואסור בבת ישראל עד שיחזור ויטבול או יטיפו ממנו ד" בפני ב"ד וכמו האי דאמרי' האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני שאסור בקרובתי' דשוי' אנפשי' חד"א:

ומקשה ומי אמר ר"י אבני' לא מהימן והא תניא יכיר יכירנו לאחרים מכאן אר"י נאמן אדם לומר זה בני בכורי וכשם שנאמן אדם לומר זב"ב כך נאמן לומר לומר זה ב"ג וב"ח

וח"א אינו נאמן, פי' ואע"ג דמוחזק לן בחד שהוא בכור ואתא אב לומר אין זה בכור אלא זה נאמן כדאמרי' בי"נ וכך הוא נאמן לומר זה ב"ג וב"ח. ואי קשיא והרי הוא עושה רשע כשאומר באתי על הגרושה והולדתי זה וכן נמי מאי דתנן בקידושין האומר בני זה ממזר הוא אינו נאמן ר"י אמר נאמן ואקשי' והא משום עצמו רשע באומר באתי על הערוה והולדתי ממנה ממזר זה והיכי נאמן והתנן ר"י אומר הרגתיו לא תנשא אשתי שכיון ששם עצמו רשע אינו נאמן להעיד ואפי' רבא דסבר אין אדם משום ע"ר ותנשא אשתו התם משום דפלגינן דיבורא ואמרינן דאיהו שנהרג אבל לא הרגו הוא, וכן נמי שאומר פ' רבעני לרצוני אמרי' אמת שרבעו אבל לא לרצונו אלא לאונסו. אבל הכא מאי נימא כיון שאני או אתה מאמינו שבא על הערוה, א"כ אין זה ממזר, וקשה בעיני לתרץ כגון שעשה תשובה עכשיו ואפ"ה נאמן דא"כ בהרגתיו את בעלך נאמן אם עשה תשובה אלא כיון שמעיד על מעשה שעשה ברשעו אע"פ שבשעת הגדה אינו רשע אינו נאמן דבעי' ראיה והגדה בכשרות דכתי' והוא עד או ראה או ידע אם ל"י בעינן ראית העדות והגדתו בכשרות.

והנכון בעיני לתרץ כגון שלא שם עצמו רשע בעדותו שאמר כך כשנשאתי' לא ידעתי שהיא גרושה וכשנודע לי פרשתי ממנה מיד וכן כשבא על הערוה אמר שנתחלפה לי הערוה באשתי וה"ה גבי הרגתיו אם הי' אומר לא הרגתיו בפשיעה אלא משיצאת האבן מ"ת הוציא הלה את ראשו וקבלה נאמן הוא ותנשא אשתו ע"פ, וח"א אינו נאמן לא לפוסלו ולא לשומו בכור היכא דמוחזק לן באחר שהוא בכור. אך אם לא היינו מוחזקים בא' מהן שהוא בכור נאמן הוא לומר זב"ב ולהכי אתי שפיר, וצריך הבנה, ואפילו בנכסים הבאים לאחר מכאן כדאמרי' בי"נ ומתרץ רנב"י הק"ל לדבריך גוי אתה ואין עדות לגוי. פי' שאתה אומר שלא נתגיירת בפני ב"ד הרי אתה גוי לגבי נפשך שוויתי' לב"י אנפשך חד"א עד שתחזור ותתגייר בפני ב"ד אבל להעיד על בניך אי אתה נאמן שאין עדות לגוי ובחזקת כשרות הן עומדין, ואע"פ שטבל עכשיו בב"ד דהוי ישראל גמור ומעיד על בנו שעשאן בפסולות אינו נאמן כיון שמעיד על מה שעשה בגיותו. דבעי שתהא ראיית המעשה והגדת ב"ד בכשרות כדפרישי'. רבינא אמר הכי קא"ל י"ל בנים א"ל אין י"ל בני בנים א"ל אין א"ל נאמן אתה לפסול בניך ואין אתה נאמן לפסול בני בניך תנ"ה ר"י אומר נאמן הוא על בנו קטן ואינו נאמן על בנו גדול:

ארחב"א אר"י לא קטן קטן ממש ולא גדול ממש אלא קטן וי"ל בנים שהוא גדול, גדול וא"ל בנים זהו קטן פי' נאמן אתה לפסול את בניך אם אין להם בנים וכל הבנים שיולידו יהיו פסולים עד לעולם וזה מ"ש בברייתא כי הוא נאמן על בנו קטן אבל אם י"ל בנים

אפילו על בניו אינו נאמן שאם יפסול את בניו נמצא שפוסל גם בני בניו וזהו מ"ש בברייתא ואינו נאמן על בנו הגדול ופסיק תלמודא והל' כוותי' דרנב"י והתניא כוותי' דרבינא ההוא לענין יכיר תניא פי' בההיא ברייתא דיכיר דאמר זה ב"ג וב"ח שאינו גוי התם מחלק בין גוי קטן לגוי גדול אבל הכא דעושה עצמו גוי ואפילו אין לו בני בנים א"נ על בניו, ולענין פלוגתא דר"י ורבנן איפסקא הל' כר"י דאמר שהוא נאמן לפסול את בניו:
ת"ר גר שבא להתגייר א"ל מה ראית שבאת להתגייר אי אתה יודע שישראל בזה"ז דחוים דחופים מסוככים מטורפים אם אמר יודע אני ואיני כדאי מקבלים אותו מיד ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ומודיעים אותו ענין לקט שכחה ופאה ומ"ע ומודיעים אותו עונשן של מצות ואומרים לו הוי יודע שעד שלא באת למדה זו אכלת חלב א"א ענוש כרת חללת שבת א"א ענוש סקילה ועכשיו אם אכלת חלב אתה ענוש כרת אם חללת שבת ענוש כרת אתה וכשם שמודיעים אותו עונשן של עבירות, כך מודיעים אותו מתן שכרן של מצות ואומרים לו הוי יודע שהע"ה אינו צפון אלא לצדיקים שבזה"ז אינן יכולים לקבל לא רוב טובות ולא רוב פורעניות על עונשם של עבירות שהי' כלים בעונם אלא הכל שמור לע"ל בין השכר בין הפורעניות.

דף מז:

ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו, קבל מלין אותו מיד נשתיירו בו ציצין המעכבים את המילה חוזרים ומלין אותו שנית, נתרפא מטבילין אותו מיד ושני ת"ח עומדים ע"ג ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות, פי' אע"פ שהודיעהו בעת המילה חוזרים עוד ומודיעים אותו בעת הטבילה שעתה הוא נכנס לכלל גירות טבל ועלה ה"ה כישראל גמור. וכן אשה נשים מושיבים אותה במים עד צוארה ושני ת"ח מוסיבים אותה מבחוץ ומודיעים אותה מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות א' גר וא' עבד משוחרר ובמקום שהנדה טובלת שם גר ועבד משוחרר טובלים בו וכ"ד שחולץ בטבילה חולץ בגר ועבד משוחרר ובנדה:
אמר מר גר שבא להתגייר א"ל מה ראית שבאת להתגייר מ"ט משום דר"ח דאר"ח קשים גרים לישראל כספחת שנאמר ונלוה הגר אליהם ונספחו על בנ"י וקדריש ונספחו לשם ספחת ומפני שאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם וישראל למדים מהם הם קשים לישראל. ומודיעים אותו ענין וכו' דארחב"א אר"י בן נח נהרג על פחות מש"פ ולא ניתן להשבון וכיון שהממון חשוב הרבה בעיניהם אולי יפרוש, אין מרבים עליו וכו' אר"א מאי קראה ותרא כי מתאמצת היא ללכת עמה ותחדל לדבר קבל מלין אתו מיד דשהוי'

מצוה לא משהינן, נתרפא מטבילין אתו מיד. נתרפא אין, לא נתרפא לא משום דמיא מרזו מכה, פי' ולטבול קודם שימול א"א דאכתי גברא לא חזי ואין טבילה עולה לו קודם שימול. וראיתי מקשין ממה דאמרי' לקמן בפ' הערל נכרית מעוברת שנתגיירה בנה א"צ טבילה ופריך והא הוי חציצה ומשני שאני עובר דהיינו רבותי' ומשמע דהא לאחר מהני טבילה מקמי מילה ומתרציה דלאו דוקא נקט בנה אלא בבת מיירי ונ"ל לתרץ דאפי' אי גרסי' בנה ל"ק דהתם מיגו דסלקא טבילה לאמו סלק אנמי לו ואינו חסר אלא מילה ככל בר ישראל אבל לעולם גוי שטבל קודם מילה ולא כלום הוא:

ושני ת"ח עומדים והאר"ח ב"א גר שנתגייר צריך ג' א"ל ר"י לתנא תני ג', טבל ועלה ה"ה כישראל לכ"ד למאי הל' דאי הדר בי' ישראל משומד הוא, ואי קדיש קדושין קידושין א' גר וא' עבד משוחרר קס"ד לקבל, פי' כמו שהגר צריך לקבל מרצונו ואין מטבילין אותו בע"כ כך עבד משוחרר כששחררו וצריך להטבילו כדי להתירו בב"י צריך העבד לקבל עליו מרצונו ואין מטבילין אותו בע"כ, ורמינהו בד"א בגר אבל עבד א"צ לקבל, פי' דכיון דמל וטבל לשם עבדות ושייך במצות כנשים א"צ לקבל בטבילות שחרור.

דף מח.

ואסקה ר"פ דהאי דתניא א' גר וא' עבד משוחרר לענין טבילה תניא, פי' שכמו שהגר צריך טבילה כך ע"מ נמי צריך טבילה ולא סגי לי' טבילה קמייתא דלשם עבדות אבל לקבל א"צ, ודוקא עבד ישראל שנשתחרר דכבר הוה שייך במצות א"צ אבל הלוקח עבד מן הגוי דלא הוי שייך במצות ורוצה למולו ולהקבילו לשם עבדות, צריך העבד לקבל ואם לא קבל עליו כל המצות אין מלו ומטבילו לשם עבדות דתניא א' גר א' לוקח מן הגוי צריך לקבל:

דף מח:

ת"ר מקיימין עבדים שאינן מולין דברי ר"י ר"ע אומר אין מקיימים א"ל ר"י והרי הוא אומר וינפש בן אמתך והגר. אר"ע בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו הכתוב מדבר וקי"ל הל' כר"ע מחברו, דכ"ע מיהו וינפש ובן אמתך והגר בעבד ערל הכתוב מדבר מאי משמע דתנא וינפש בן אמתך בעבד ערל הכתוב מדבר, אתה אומר ב"ע או אינו אלא בעבד מל כשהוא אומר למען ינוח עבדך ואמתך כמוך הרי עבד מל אמור, מה אני מקיים וינפש בן אמתך בעבד ערל, והגר זה גר תושב אתה אומר זה גר תושב או אינו אלא גר צדק כשהוא אומר וגרך אשר בשעריך הרי ג"צ אמור הא מה אני מקיים והגר

זה ג"ת. פי' שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל נבילות והזהירו הכתוב על חילול השבת דמחלל שבת כאלו עובד ע"ז. אריב"ל הלוקח עבד מן הנכרי ולא רצה למול מגלגלין עמו עד יב"ח לא מל חוזר ומוכרו לנכרי שלח ר' אבין משמי' דר' אילעאי וכל רבותיו א"ל משמי' איזהו עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו ע"מ שלא למולו יתיב ב"א ור"ח ור"י נפתח ויתבי וקאמרי עיר א' היתה בא"י שלא רצו עדי' למול גלגלו עמהן עד יב"ח וחזרו ומכרוהו לנכרים, כמאן כי האי תנא דתניא הלוקח עבד מן הנכרי ולא רצה למול מגלגלים עמו עד יב"ח לא מל חוזר ומוכרו לנכרים:

דף מט.

מתניתין איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דר"ע שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והל' כדבריו, ר"י אומר כל שחייבים עליו מיתת ב"ד. אר"ש בן עזאי מצאתי מגלת יוחסין וכתיב בה איש פלוני ממזר מא"א לקיים דברי ר"י, פ' כל שהיא אסורה לו משום קורבה ואע"פ שאין שם כרת עליו כגון אנוסת אביו לר"י דנפקא לי' מלא יגלה כנף אביו וכגון הנך דלעיל מחזיר גרושתו משנשאת דאע"פ שגירשה שאר מיקרא, דהא כל העריות אעפ"י שנתגרשו מקרי שאר, ונושא את חליצתו נמי הוי לאו דשאר וגם קרובת חליצתו נמי הוי שאר אבל כל חייבי לאוין דלאו כשאר נינהו כגון עמוני שנשא ב"י או ישראל שנשא נתינה דאיכא לאו דלא תתחתן וכן כל ח"ל דכהונה אינן ממזרים והנולד מן הממזר לא איצטריך לי' למיעטו דקרא מלא הוא גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם, ואי קשיא כיון דרישא וסיפא חד תנא נינהו אמאי פלגייהו לתרי בבי, תשובה, סיפא הוי עיקר פלוגתייהו ממאי הוה ממזר ורישא לא אתי אלא לערובי קרובות חליצתו בהדייהו ולמימר דמינה נמי הוי ממזר דאיסורא דאורייתא הוי ולאפוקי ממ"ד אחות חלוצה מדרבנן:

ואמרי' מ"ט דר"ע דכתיב לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו וס"ל כר"י דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר, דהו"ל ח"ל וסמיך לי' לא יבא ממזר בקהל ה' אלמא מהני הוי ממזר, ור"ש התמני ס"ל כרבנן דאמר בש"י של אביו הכתוב מדבר דהו"ל ח"כ וסמוך לי' לא יבא ממזר ור"י ליכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה לא יקח ולא יגלה ל"ל אלא ה"ק מלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר מפי לא הוי ממזר, פי' ר"י סבר דהאי לא יגלה לא מיירי לא באנוסת אביו ולא בש"י של אביו אלא באשת אביו משתעי ומדשנה בה קרא יליף ר"י דאין ממזר אלא מחייבי מיתת ב"ד, וה"ק לכתוב או לא יקח או לא יגלה אמאי כתיב תרי קראי אלא לומר לך אשת אב אסורה והזהרה שהזהרתיך בה בלא

יקח מולא יגלה הוי ממזר טפי לא הוי ממזר דאילו כתיב בה חד קרא ותו לא הוה ילפי' שאר עריות מיני' מהיקשא דר"י ואע"ג דקיי"ל אין למדין הל' לא מפי משנה ולא מפי תלמוד הל' כשמעון התמני לאו משום דתנן הכא והל' כדבריו אלא משום דתני לה גבי הל' פסיקתא, חדא דתנן לעיל ומודים חכמים בנושא את קרובת חליצתו שהולד ממזר וקרובת גרושתו הוא בכרת ואמרי' דאתא למסתם כשמעון התימני, ואמרי' נמי בפ"ק אר"א שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות, מודים שאין ממזר אלא מח"כ ותנן נמי בקדושין וכל מי שאין לה עליו קדושין אבל יש לה על אחרים קדושין הולד ממזר ואיזה זה, זה הבא על א' מכל העריות שבתורה:

אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה שאין הולד ממזר דהא תפשי בה קדושין פי' שהמקדש את האשה בעודה נדה קדושיו קדושין דכתיב ותהי נדתה עליו לשון הוי' אפילו בשעת נדתה תהוי בה הוי', ולקמן בפ' הבא ע"נ אמרי' דאפילו חלל לא הוי וכיון דלא הוי חלל גם היא לא נפסלה מכהונה:

מתניתין אשתו שמתה מותר באחותה גירשה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה יבמתו שמתה מותר באחותה אר"י כאן שנה ר' משנה שאינה צריכה, פי' דזיל קרי בי רב הוא עלי' בחיי' לא נאסרה אחותה אלא בחיי':

דף נ.

רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר גט ולא בעילה אחר מאמר בעילה ולא חליצה אחר חליצה, וח"א יש גט אחר גט ומאמר אחר מאמר אבל אין בעילה אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום, פי' שתי יבמות שנפלו לפני יבם א' מאח א' ונתן גט לזו וגט לזו אינו אסור בקרובות שני' דגט קמא הוי פקעה זיקה דתרוויהו והוו כמגרש נכרית ואי קמא לא אהני למדתי בתרא נמי לא אהני הלכך לא גרושתו היא, וכן שתי יבמות ליבם א' ונתן לזו גט ולזו גט האחרון אינו כלום ומותר בקרובותי' וטעמא כדפרישי':

ולא מאמר אחר מאמר, פי' בין יבם א' לשתי יבמות ובין שני יבמין ליבמה א' האחרון אינו כלום לפסול את הראשונות ולא להאסר בקרובת שני':

ואל בעיהל וכו' בא עלי' וחזר הוא או אחיו ובא על צרתה זנות הוא בעילה זו ואינו אסור בקרובותי' וח"א יש גט וכו' דקמא לא דחי לגמרי' דאכתא פלגא זיקא רמיה עלי' דהא בעי חליצה הלכך אהני גט בתרא והויא גרושתו ונאסר בקרבותי' וכן נמי יש מאמר אחר מאמר דמאמר אינו קונה קנין גמור להפקיע כל זיקתה דהא בעי חליצה לזיקתו הלכך מהני מאמר אחר מאמר לפסול את הראשונה עליו ולהאסר בקרובות שני אבל לא אחר

בעילה ואחר חליצה כלום שהבעילה והחליצה מפקיעים כל הזיקה הלכך אין דבר אחר מועיל אחריהן:

כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה ממנו חליצה עשה מאמר וחלץ צריכה ממנו גט עשה מאמר ובעל ה"ז כמצותה, פי' האי כיצד לאו אפלוגתייהו קאי אלא מילתא באנפה נפשה היא ואיבם א' ואיבמה א' קהי וה"ק כיצד דין יבם א' וכיצד התרתן לשוק והכי מפרש בגמ' אם עשה מאמר ביבמתו ואח"כ נתן לה גט צריכה ממנו חליצה לזיקתו דמאמר אינו קונה קנין גמור כמו באה להפטר ממנו בגט לבדו ואם רוצה לכונס א"י כיון שנתן לה גט דקיימא עלי' בלא יבנה מדרבנן, ואפילו ר"ג מודה בזה דיש גט אחר מאמר, עשה מאמר וחלץ צריכה ממנו גט דחליצה מפקעה לי' לזיקתה אבל משום מאמר דעבד לה צריכה ממנו גט, עשה מאמר ואח"כ בעל ה"ז כמצותו מפרש בגמ' נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה:

נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום פי' נן גט ועשה מאמר באותה יבמה עצמה צריכה ממנו גט אפילו ר"ג מודה די שמאמר אחר גט דמספקי' לי' הא גט אי דחי אי לא דחי ודילמא גט לא דחי ומהני בה מאמר, ומכ"ש לרבנן גט דוחה קצת ומשייר קצת דאהני למאמר שירוא בגט וצריכה גט נמאמרו וחליצה לזיקתו ויבומי לא דגט קמא קיימא עלי' בלא יבנה:

נתן גט ובעל אסור לקיימה דקיימא עלי' בלא יבנה וצריכה גט לביאתו וחליצה לזיקתו ובגט לחודי' לא מיפטרי' כשאר כונס את יבמתו שיוכל לפוטרה בגט משום דהך ביאה הוה פסולה מיום גט קמא ולא קניא לגמרי, נתן גט וחלץ כו' ואע"ג דחליצה פסולה הוא דאי הוה בעי ליבומי לא מצי אפ"ה דחיא לגמרי שאין אחרי' כלום דאי הדר וקדש לה במאמר או בביאה לא בעי' גט וכר"ע דאמר אין קדושין תפסין בח"ל והכי מפרש בגמ' דכל מתני' דתני אין אחר חליצה כנוס ר"ע היא:

חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל אי בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום א' יבמה א' וא' שתי יבמות פי' חלץ ועשה מאמר, או נתן גט אחר חליצה או בעל אחר חליצה אינו כלום כדקתני סיפא אין אחר חליצה כלום שאין אמאמר וביאה תופסים אחר חליצה כר"ע, וגט דאחר חליצה לא הו"ל לאשמעינן דאינו כלום דלמאי לאיסבורי בקרובותי' הא מיתסר וקאי מחמת חליצה, אלא איידי דבעי למיתני גט אחר בעיהל כדקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט לאשמיעינן דאין לו לאחר ביאה כלום זיקת יבמתו ובגט זה סגי לה בלא חליצה תנא נמי גט דלאחר חליצה. והכי מפרשי' בגמ'. או בעל ועשה מאמר אחר ביאה או שנתן גט אחר ביאה, איו חלץ לאחר ביאה אין אחר ביאה

כלום זיקה יבמתו וגט שנתן לה אחר ביאה גירש לה כאשתו גמורה ולא בעי' חליצה ואם רצה להחזיר מחזירה, וחליצה שעשה אחר ביאה אינה מועלת כלום, ואין עלי' זיקת יבמין, ומאמר אחר ביאה לא הי' צריך למיתני דפשיטא לן דלא מהני דלימא בעל הוי הא אפילו מאמר אחר מאמר ביבם א' ויבמה א' בתרא כמאן דליתי' דמי דמאי קעבוד הא מיתסר וקאי בקרובותי' אלא איידי דתני רישא חלץ ועשה מאמר דאיצטריך לאשמעינן כר"ע דאין קדושין תופסין בחליצתו תנא נמי בעל ועשה מאמר, והכי מפרש בגמ':

אין אחר חליצה כלום אריש קאי ואלישנא דסיפא דקתני או בעל וכו' הוה שייך למיתני אין אחר ביאה כלום ובגמרא קא בעי לה א' יבמה א' וא' שתי יבמות ויבם א' שנים הן כמו אמרנו שיש אחר גט ראשון או אחר מאמר ראשון כלום ואין אחר ביאה שבתחלה או אחר חליצה כלום:

דף נ:

כיצד עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות ב' גיטין וחליצה מאמר בזו ובעל לזו צריכות ב' גיטין וחליצה מאמר לזו ולגט לזו צריכה גט וחליצה מאמר לזו וחלץ לזו הראשונה צריכה גט, פי' כיצד דין שתי יבמות ליבם א' מאמר בזו ומאמר בזו צריכות שני גיטין וסתמא כרבנן דיש מאמר אחר מאמר, ויבומי לא, דהיכי ליעבד אי לתרווייהו ה"ל משני בתים ואי לחדא הואיל ועשה מאמר בחברתה הל' בונה שתי בתים, וחליצה לא' מהן פוטרת צרתה מאמר לזו וגט לזו פסול גט של אחרונה את הראשונה דקם לי' בלא יבנה וצריכה למאמרו גט וחליצה לזיקתו דחליצה לא מפקעה קידושי' וגט לא מפקעא זיקה, מאמר בזו ובעל לזו אסור לקיימה דהואיל דקמייתא אגידי' בי' הו"ל שני בתים וצריכות שני גיטין זו גט למאמר וזו גט לביאתו וחליצה לא' מהן ופוטרת צרתה, אבל בגט לחודי' לא נפקא בעלת ביאה הואיל וביאה פסולה היא:

מאמר בזו וחליצה לזו כו' הראשונה צריכה גט דחליצה מפקעי הזיקה אבל המאמר לא מפקעא וצריכה גט למאמרו:

גט לזו וגט לזו צריכין הימנו חליצה גט לזו ובעל לזו צריכות גט וחליצה גט לזו ומאמר בזו צריכה גט וחליצה גט לזו וחלץ לזו אין אחר חליצה כלום פי' גט לזו וגט לזו צריכה הימנו חליצה א' ואסור בקרובת שתיהן דרבנן האו דאמרו יש גט אחר גט, גט לזו ובעל לזו צריכה גו"ח ואסור לקיימה דקיימא עלי' באל יבנה מדרבנן משום גט דראשון ובגט בלחוד לא נפקי משום דביאה פסולה היא, גט לזו וחלץ לזה וחלץ לזה אין אחר כו' ואי הדר ומקדש לה לצרתה לא תפסי בה קידושין כר"ע:

חלץ וחלץ או חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ובעל או בעל ועשה מאמר, נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום בין יבם א' וב' יבמות בין יבמין ויבמה א' פי' אין אחר חליצה כלום ומותר בקרובת שתי' שאין אחר זיקת הראשון שום זיקת יבמין וחליצה בתרייתא לאו כלום היא, וכן גט ומאמר ובעיהל שאחר חליצה הראשונה אינה כלום, או בעל תחילה וחזר ובעל לשני' או מאמר או גט או חליצה אחר ביאה ראשונה אינן כלום ומעשה אחרות לא תשב ומותר בקרובות שני' אין אחר חליצה כלום ארישא קאי ואסיפא שייך לאמר אין אחר בעילה כלום ובגמרא קא בעלי לה, בין יבם וכו' כל הדין האמור למעלה ביבם א' ושתי יבמות הוא נוהג בשני יבמין ויבמה א':

חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום בין בתחילה בין באמצע בין בסוף הבעילה בין בתחילת הבעילה אין אחריה כלום, ר"נ אומר א' בעוהל וא' חלוצה בין בתחילה בין באמצע בין בסוף אין אחריהן כלום פי' איבם א' ואיבמה א' קמסדר אע"ג דתנאי לעיל והדר תנאי הכא משום סיפא כדבעי לאפלוגי בין ביאה לחליצה כדקתני החליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחרי' כלום והבעילה כו' לאשמיענן פלוגתא דר"נ ורבנן, פי' באמצע בין מאמר לגט כגון גט לזו וחלץ לזו וחזר ועשה בה מאמר בבעלת הגט לא מהני בה מידי ולא בעי' גט למאמר בין בסוף, אחר מאמר וגט חלץ אין אחרי' כלום וחליצה גמורה היא ואי הדר עביד מאמר לא בעי גט דחליצה פקעה כל הזיקה וקיימא עלי' בלאו גמור ואע"ג דחליצה פסולה היא, ביאה באמצע כגון גט לזו ובעל לזו והדר עשה מאמר בשלישית ואסור בקרובתי', באיה בסוף גט לזו וחזר ובא על הא' יש ביאה אחר זיקת יבם ולא סגי' לי' בגט ובעי חליצה ור"נ אומר א' בעילה וא' חליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחר אחרי' כלום ונפקי בגט באל חליצה ואי הדר ומקדש לה לאידך אחר בעילה לא מהני מידי:

גמרא: ואמרי' ע"כ לא פליגי אלא בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר אבל גט א' ביבמה ומאמר א' ביבמה מהני. מ"ט אמור רבנן גט ביבמה מהני והא לא כתב רחמנא ביבמה לא בחלוצה ומהדר משום דמהני בעלמא בכל הנשים, דאי אמרת לא מהני גט ביבמה אמרי' גט להוציא וחליצה להוציא מה גט לא מהני חליצה נמי לא מהני ואתי למיבעל אחר חליצה, ומ"ט אמור רבנן מאמר ביבמה מהני והא לא כתב רחמנא אלא יבמה ובא עלי' משום דמהני בעלמא, דא"א לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא מהני ביאה נמי לא מהני ואתו למיבעל אחר בעילה. פ' אתו ליבם הב' אחר שיבם הא' ומ"ט אמור רבנן האי ביאה פסולה יש אחרי' כלום. פי' ולא מפקעא הזיקה להפטר בגט לבד. והלא מה"ת ביאה כשרה האי ומפקעא זיקה ולמה היא צריכה חליצה, ומהדר

אי ביאה אחר גט היא, גזירה באיה אחר גט משום ביאה אח רחליצה פי' אי הוה אמרי' דביאה אחר גט מפקעת כל הזיקה הוו אמרי א"כ ביאה כשרה ומותר לבעול אחר הגט ושמא יתירו גם בעילה אחר חליצה ואי ביאה אחר מאמר האי גזירה באיה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה פי' אי אמרינן דביאה מעלייתא היא מפקעא כל הזיקה בהלא חליצה אתו למימר מותר לבעול אחר המאמר, ויתירו נמי לבעול אחר בעילה, פי' לבעול השני אחרי שבעל הא' דאסורה לי' מדאורייתא. ולהכי מצריכנא חליצה כדי להודיע שלא היתה ביאה כשרה ומ"ט אמור רבנן האי חליצה פסוהל אין אחרי' כלום. מאי לגזרו ליגזר חליצה אחר הגט או אחר המאמר מפקעת כל הזיקה ואין אחרי' כלום דאי הדר ועביד מאמר או גט לג' לא מהני ומאי לגזור משום חליצה אחר חליצה. פי' דלא ליתני לחלוץ לב' יבמות זו אחר זו או שני יבמין ויבמה אחת זה אחר זה מאי איכפת לן כל הכי תחלוץ ותוזיל. פי' כל ימי' תחלוץ, ליגזור חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה, פי' דלא אמרו יבמה כנוסה יוצאה בחליצה בלא גט, לא אתי למימר הכי דאטו חליצה אחר מאמר ב' לא בעי גט למאמרו, ה"נ בעי גט לביאתו, והא דאמרנין אין אחרי' כלום בדבר העשוי' אחרי' קאמר, דאי הדר ועבד גט או חליצה או מאמר או מאמר בחברתה לא מיתסר בקרובתי':

דף נא.

מ"ט דר"ג דאמר אין גט לאחר גט ולא מא"מ ואסיקנ' אביי דפשיטא לי' לר"ג דגט דחי ומאמר קני, מיהו אמור רבנן האי יבמה בחד צד מהני בה גט ומחד צד מהני בה מאמר, גט אחר גט לא דחיי דהא דחיא לה קמא מא"מ לא קני דהא קני לה קמא, גא"מ ומא"ג האי מילתא קא קני ורבנן כל חד וחד תקיני לה גט ומאמר ביבמה הלכך ליכא למימר קמאי דחיא כל כח הגט, דקמאי כח גט דידה דאית לי' בהך יבמה הוא דדחה אבל כח דאחוה בהך יבמה וכח דידי' נמי בצרתה לא דחה:

ת"ר כיצד אמר ר"ג אין גא"ג שתי יבמות שנפלו לפני יבם א' נתן גט לזו וגט לזו, רג"א חולץ לראשונה ואסור בקרובתי' ומותר בקרובת השני' וח"א אסור בקרובות שניהן וחליה לא' מהן וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה א', וכיצד אר"ג אין מא"מ שתי יבמות שנפלו לפני יבם א' ועשה מאמר בזו ומאמר בזו ר"ג אומר נתן גט לראשונה וחוזר וחולץ לה ואסור בקרובתי' ומותר בקרובות שני' וח"א נותן גט לשתיהן ואסור בקרובות שתיהן וחליצה לא' מהן וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה א'. וקיי"ל יחיד ורבים ה"ל כרבים:

דף נב.

עשה מאמר ובעל ה"ז כמצותה. אמר ר"ה מצות יבמה מקדש ואח"כ בועל ועם בעל בלא מאמר קני והתניא לוקה מלקות דרבנן האי תנא סבר לה כרב דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה ומאן דמקדש בשוקא ומאן דמקדש בלא שידוכי ומאן דמבטל גיטא ומאן דמסר מודעא אגיטא. ומאן דמבזי שלותא דרבנן ומאן דמשהי שמתא דרבנן עלי' ל' יומין ואל אתי ותבע לי' לשמתא ועל תתנא דדר בבית חמיו דדר אין דחליץ לא והא האי דחליץ אבבא דבי תמוה ונגדי ר"ש ההוא מידי' הוה דידם מתתנא ונהרדעי' אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא בקדיש בביאה בלאשידוכי וא"ד אפי' בשידוכי ומשום פריצותא:

דף נב:

מתניתין אין אחר חליצה כלום אר"י א"ר זו דברי ר"ע דאמר אין קידושין תב"ל אבל ח"א יש אחר חליצה כלום ואני אומר אימתי בזמן שקדשה לשם אישות אבל כנסה לשם יבמות וקדשה לשם יבמות אין אחר חליצה כלום דכבר פקעה זיקת יבמי':
תניא אידך החולץ יבמתו וחזר וקדשה ר' אומר אם קדשה לשם אישות צריכה ממנו גט לשם יבמות א"צ ממנו גט וח"א בין שקדשה לשם אישות בין שקדשה לש"י צריכה ממנו גט וקיי"ל כר' מח' ולא מחביריו הלכך בין שקדשה לשם אישות בין שקדשה לש"י צריכה ממנו גט ובפלוגתא ד"ר ורבנן אפלגי בה אמוראי רבא אוקמא דפליגי בזיקא דר' סבר יש זיקה ורבנן סברי אין זיקה ורב שרביא אוקמאה בחליצה פסולה כגון שחלץ אחר הגט ר' סבר יש זיקה האי דתפיס מאמר בעלמא בכי האי לישנא משום דיש זיקה והשתא אתא חליצא ואפקעא ול"ל הכי ורבנן סברי אין זיקה אין כח לזיקה ואפ"ה מעיקרא הוי מאמר והשתא נמי מהני דר' סבר פוטרת. ורבנן סברי אינה פוטרת, ורב אשי אמר דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת וביש תנאי בחליצה קמיפלגי. ובינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצא ובתנאי כפול קמפלגי וכל הני איקמיתא בעלמא ושינוי בלמא נינהו ולא סמכינן עלייהו ולית הל' כחד מינייהו דקיי"ל יש זיקה וקי"ל חליצה פסולה פוטרת וקי"ל אין תנאי בחליצה, וחליצה מוטעת כשירה וחידודים בעלמא הן ואין לסמוך עליהן באלה בתלמוד:

דף נג:

הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון אפי' הוא שוגג והיא מזידה הוא מזיד והאי שוגגת הוא אנוס והיא לא אנוסה, היא אנוסה והוא לא אנוס, א' המערה וא' הגומר קנה לא חלק בין ביאה לביאה. וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה

או פסולות אלמנה לכ"ג גו"ח לכ"ה מו"נ לישראל ב"י לנתין וממזר פסול ולא חלק בין ביאה לביאה פי' שוגג כסבור אשה אחרת, מזיד לשם זנות ולא לשם מצוה. מערה שלא גמר ביאתו קנה וזכה בנחלה ויוצאה בגט אם בא להוציאה לא חלק בין באיה כדרכה לביאה של"כ גו"ח לכהן הדיוט מיפסלה בהך ביאה מתרומה דבי נשא אם היא בת כהן דשווי' חללה, הבא על א' מכל העריות בא' מביאות אלו או פסולות לכהונה כגון אלמנה וכו' פסלה לכהונה משום זונה, דוקא ערויות או פסולות, אבל ביאות זנות דפנוי' לא משוי לה זונה ולא מיפסלי' לכהונה דלא אשכחן תנא דפסל אלא ר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה, ושום אישות וממזרת ונתינה לישראל לאו אפסול כהונה קיא דהא פסולה וקיימא, ותרומה דבי נשא לא משכחת בה, ולא נקטה אלא לענין התראה ולמילקי עלי' היא ישראל בגמר ביאה, ואמרי' מאי אפיני ל"מ קאמר ל"מ הוא שוגג והיא מזידה מכוונה לש"ש א"נ הוא מזיד והא מכונה למצוה אלא אפי' הוא שוגג והיא מזידה דתרוייהו לא לא מכונה לשם מצוה אפ"ה קני.

דף נד.

תני ר"א אפילו שניהן שוגגין אפי' שניהן מזידין אפי' שניהן אנוסין. אנוס דמתני' ה"ד ומסיק כגון שנתכיוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עלי' שניהן אנוסין ה"ד כגון שנתכוין לאשתו ותקפתו גלי' ודבוקים זה בזה.

מנא ה"מ דת"ר יבמה יבא עלי' בין בשוגג בין במזיד בין באנוס בין ברצון תניא אידך הבא עלי' כדרכה ויבמה. ביאה גורמת בה ואין כסף ושטר גומרים בה.

אמר רב ישן לא קנה ביבמתו דא"ק יבמה יבא עלי' ויבמה עד דמכוין לשם ביאה, והתנאי בין ער בין ישן קנה אימא בין ערה ישנה דדעת האיש בעינן ולא דעת האשה והתניא בין ער האו והיא ישנה בין ער היא והוא ישן הב"ע במתנמנם ה"ד מתנמנם אמר ר"א נים ולא נים תיר ואל תיר דקרי לי' ועני ואל ידע לאהדורי סברא וכי מידכרי לו מידכר:

אמר רבא נפל מן הגג ונתקע חייב בד' דברים יובימתו לא קנה וחייב בנזק וצער ורפוי ושבת אבל בושת לא מחייב דאמר מר אינו חייב על הבושת עד שיהא מתכוין.

אמר רבה נתכיון להטיח בכותל והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה מ"ט דדהא קמכוין לשם ביאה בעלמא ואע"ג דאמרי בסוטה אין זנות בבהמה. לאסור אשה על בעלה כדתנן על הכל מקנים חוץ מן הקטן ומי שאינו איש למעוטי מאי בהמה דאין לה זנות. ולקמן בפירקין אמרי דאפילו בעילה לא מיקרי אם בא אלי' של"כ לשווה בעולה לכ"ג אפ"ה ביאה דקא מיקטל עליה:

דף נד:

א' המערה וא' כו' אמר עולא מנין להראה מה"ת דכתיב את מקורה הערה מכאן להראה מה"ת אשכחן נדה שאר עריות מנין אר"י ואיתמא ר"ה ברי דרי' א"ק כי כל אשר יעשה מכל התועבות האנה ונכרתו הוקשו כל עריות כולן לנדה מה נדה בהראה אף כל העריות נמי בהראה:

בעי' מיני' רבינא מרבא המערה בזכור מהו בזכר משכבי אשה כתיב אלא הערה בבהמה מהו אם אינו ענין להראה גבי אחות אב ואחות אב ואחות אם דאיתא בהיקשא דר"י תנהו ענין להראה בבהמה:

דף נה:

הראה דח"ל מנין מדגלה רחמנא שכבת זרע בשפחה חרופה מכלל דח"ל בהראה. הראה דח"ל דכהונה שאין איסורין שוה בכל מנ"ל. אתיא קיחא קיחא. דחייבי אשה מנ"ל אתיא ביאה ביאה יבמה ליבם מנ"ל אתיא ביאה ביאה פי' בח"כ כתיב קיחא כי יקח אית את אשת אביו ובח"ל כתיב את אלה לא יקח ובח"ע כתיב דור שלישי יבא להם ובח"ל כתיב לא יבא ממזר, אשה ובעלה מנין אתיא קיחא קיחא, פי' ומה דאמרינן בפ"ק דקידושין איבעי' להו תחלת ביאה קונה או סוף ביאה פי' ופשט אמימר משמי' דאביי דכל הבועל דעתי אגמר ביאה, והכא אמרי דבהראה בלבד היא מקודשת. התם כגון דא"ל התקדשי לי ביאה זו סתם. והערה בה ופשטה ידה וקבלה קידושין מאחר קודם שיגמור ביאתו מקודשת לשני ואע"ג דבהראה חשיבה ביאה. זה לא הי' בלבו וקדשה אל אבסוף ביאה דכל הבעול דעתו על גמר ביאה הוא בעול כי אמר בביאה זו אלו אמר בסוף ביאה ומ"ה אינה מקודשת בהראה ולא משום דהראה לא חשיבה ביאה לקידושין. דאלו פריש ואמר הרי את מקודשת בביאה זו מקודשת כדאמרי' הכא, תדע מדתלי טעמא כל הבעול דעתו על גמר ביאה, דאלמא בתר דעתו אזלינן ואל משום דהראה לא חשיבי למיקני הלכך מאן דמקדש בביאה סתם אינה מוקדשת אלא בסוף ביאה. ומאן דמפרש בהראה מקודשת.

אמר שמואל הראה זו נשיקה משל לאדם שהניח אצבעו על פיו א"א שלא ידחוק את הבשר: כי אתא ר"ש ב"י רא"י הראה זו הכנסת עטרה. פי' ואע"ג שהזריע בך אינו חייב בשפחה חרופה שאין זו גמר ביאה, גמר ביאה ממש פי' שהכניס כל האבר והזריע וגמר ביאתו.

דף נו.

מכאן ואילך שלא הכניס אפי' עטרה אינו אלא נשיקה ופטור עלי' ופליגא דשמואל וקי"ל שמואל ור"י הל' כר"י:

א' המערה וא' הגומר קנה, מאי קנה א"ר קנה לכל ושמולא אמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפ' לירש בנכסי אחיו ולפטור אשת אחיו מן היבום שביאה זו מפקעה הזיקה. וא"צ ממנו חליצה אלא יוצאה בגט ואם י"ל צרה נפטרת ביאה זו אבל בתרומה לא אכלה בביאתה גריעה עד שיעשה לה ביאה יפה. מן הנשואין לד"ה אכהל דהא אכלה מעיקרא אלא כי פליגי מן האירוסין, רבא אמר אוכלת דהא רבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד, ושמואל אמר כי רבי רחמנא לאוקמי' במקום בעל לאלומי מבעל לא. ואזדא שמואל לטעמי' דאר"נ א"ש כל שהבעל מאכיל היבם מאכיל בביאה גרועה. וכל שאין הבעל מאכיל אין היבם מאכיל בביאה גרועה אבל עשה לה ביאה יפה ה"ה כאשתו לכ"ד ודוקא בביאת שוגג ואנוס פליגי אבל בהעראה אף שמואל מודה שאם הערה בה ברצו שקנאה לכל שההעראה חשיבא כגמר ביאה בכ"מ ואפילו אשה לבעלה קונה אותה בהעראה אבל בירושלמי גרסי' אר"י ב"א מה פליגית כשהערה בה אבל אם גמר הביאה כ"ע מודו שקקנה בכל הדברים וקי"ל הל' כרב באיסורי:

ת"ר בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ואל הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה אוכלת, פי' דגזרי' נשיואת חרש אטו קידושי חרש, מת ונפלה לפני יבם חרש, אוכלת בזה יפה כח יבם מכח בעל פי' דלא גריעה ביאת חרש מביאת שוגג ומזיד, וה"ה שנפטרה הצרה בביאתו, דרסי' בירושלמי תנאי ר"א א' החרש וא' השוטה שבעלו קנו ופטרו את הצרות:

ת"ר בת ישראל שנתארסה לכהן פקח ולא הספיק לכונסה עד שנתחרשה נולד לה בן אוכלת. מת הבן ר"נ אומר אוכלת וח"א אינה אוכלת:

וכן הבא על א' מכל העריות וכו' אמר ר"ע האי מילתא א"ל ר"ש ואנהרינהו לעינין ממתניתין אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה ולא מיקרי זנות גבי בעלה פסולה לכהונה דלגבי כהונה מקרי זנות, ותנא תונא הבא על א' מכ"ה וכו' מאי וכן לאו ל"ש ברצון ל"ש בשוגג ול"ש במזיד וקתני פסול פי' דהיא וכן אכל מה דקאמר לעיל גבי יבמה קאי אלמא אם בא על העריות אפי' באונס פסלן וא"א בכלל עריות הוא:

א"ר אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עלי' משום זונה שאע"פ שבאונס נבעלה כיון שהאי אסורה לי לא נפקעה מכלל זונה, משום זונה אין משום טומאה לא, אימא אף משום

טומאה ולוקה ב' משום זונה ומשום טומאה דילפי' מאחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנבעלה דקיימא עלי' בלאו דלא יוכל.

תנא והיא לא נתפסה אסורה הא נתפסה מותרת וי"ל אחרת שאעפ"י שנתפסה אסורה ואיזה זה זו אשת כהן פי' והיא קדריש מיעוטא דהו"ל למיכתב ולא נתפסה מדכתיב והיא למעוטי א"כ דאע"ג דנתפס' באונס אסורה לבעלה:

דף נו:

מתניתין אלמנה לכה"ג גו"ח לכ"ה מן האירוסין לא יאכלו בתרומה ור"א ור"ש מכשירין נתאלמנו או נתגרשו מן הנשואין פסולות מן האירוסין כשרות, ת"ק סבר משתמרת לביאה פסולה לא אכלה ואעפ"י שלא בא עלי' נפסלה מכהונה דבי נשא אם היא בת כהן ור"א ור"ש סברי משמדת לביאה פסולה אכלה עד שתבעל ותפסל:

נתאלמנו וכו' פסולות מתרומה דבי נשייהו מפני שנבעלו בעילה פסולה אבל מן האירוסין כשירות ואפי' לת"ק דאותו השימור נסתלק מע"י וקי"ל הל' כר"ש:

דף נט.

מתניתין כ"ג לא ישא את האלמנה בין אלמנה מן הנשואין ולא את הבוגרת ור"א ור"ש מכשירים בבוגרת. ולא ישא את מוכ"ע ארס את האלמנה ונמנה להיות כ"ג יכנוס. מעשה ביהושע ב"ג שקידש את מרתא בת ביתוס, ומינהו המלך להיות כ"ג, ש"י שנפלה לפני כ"ה ונתמנה להיות כ"ג אע"פ שעשה בה מאמר לא יכנוס, כ"ג שמת אחיו חולץ אבל לא מיבם:

ת"ר והוא אשה בבתולי' יקח פרט לבוגרת שכלו בתוליה דברי ר"מ ר"א ור"ש מכשירים בבוגרת במאי קמפלגי ר"מ סבר בתולה אפי' מקצת בתולה משמע דהיינו בוגרת שכלו מקצת בתולי' בתוליה עד דאיכא כל בתולי ולמעוטי בוגרת, בתולי' כדרכה אין שלא כדרכה לא, פי' שאם נבעלה כדרכה פסולה לכ"ג אבל נבעלה של"כ כשירה לכ"ג דלא מיקרי בעולה אלא כדרכה, ור"מ ור"ש סברי בתולה בתולה שלימה משמע למעוטי בוגרת, בתוליה אפי' מקצת הבתולים ובא להכשיר את הבוגרת בבתולי' עד שיהא כל בתולי' קיימים בין כדרכה בין של"כ, פי' שאם נבעלה של"כ בעולה מיקריא ואסורה לכ"ג:

דף נט:

אר"ש ב"א נבעלה לבהמה כשירה לכהונה, תנ"ה נבעלה למי שאינו איש אע"פ שאסר לה כשירה לכהונה כי אתה ר"ד אמר מעשה בריבה א' בהיתלו שהיתה מכבדת את הבית ורבעה כלב כופרי מאחרי' והכשירוה לכוהנ, א"ל רבא מפרזיקיא לר"א מנא הא מילתא דאמור רבנן אין זנות לבהמה א"ל דכתיב לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב אבל מחיר זונה ואתנן כלב תביא. פי' א"כ כגון שא"ל בעל הכלב הבעל לכלב ואתן לך טלה זה, ומחיר זונה שהחליפה הזונה הטלה, ואותו טלה מותר למזבח, ומדשרי א"כ ש"מ אין זנות לבהמה ותנן א"כ ומ"ז מותרים משום שנאמר גם שניהם שנים ולא ארבעה:

ת"ר אנוסת עצמו מפותח עצמו ל"י ואם נשא נשוי. אנוסת חברו ומפותת חברו ל"י ואם נשא ראב"י הולד חלל וח"א הולד כשר. אמר מר ואם נשא נשוי כדרב ור"י דאמרי תרווייהו בוגרת ומו"ע ל"י ואם נשא נשוי דרב ור"י דאמרי תרווייהו בוגרת ומו"ע ל"י ואם נשא נשוי אלא סופה להיות בוגרת תחתיו וסופה להיות מוכ"ע תחתיו ה"נ סופה להיות בעולה תחתיו:

דף ס.

אנוסת ח' ומפותת ח' ל"י ואם נשא וכו' אר"ה א"ר הל' כר"א, פי' מ"ט דראב"י ס"ל כר"א דאמר אפילו פניו הבא על הפנויה עשאה זונה וכיון דהיא זונה קיימא עלי' בלאו והוי הולד חלל, ומי ס"ל כר"א והא קי"ל משנת ראב"י קב ונקי ואילו בהא אמר ר"ע אין הל' כר"א אלא א"ר ביש חלל במחייבי עשה קמפלגי ראב"י סבר יש חלל מח"ע מ"ט דראב"י דכתיב אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלא לא יקח כ"א בתולה מעמיו יקח אשה, וכתיב לא יחלל זרסו בעמיו אכלהו, פי' גם על הבעוהל דהויא בעשה בתוהל ולא בעולה. ולא הבא מכלל עשה עשה, ורבנן אלה הפסיק הענין לאשמעינן דדוקא מח"ל הוי חלל ולא מח"ע, וראב"י אלה לא בא להפסיק אלא למעוטי נדה שאין חלל מנדה ובנה כשירה לכהונה, כמאן אזלא הא דתנא אלה מאלה אתה עושה חלל ואי אתה עושה חלל מנדה כמאן כראב"י:

ת"ר אחותו ארוסה ר"מ ור"י אומרים מטמא לה, ור' יוסי ור"ש אומרים אינו מטמא לה, אנוסה ומפותה ד"ה אין מטמא לה ובמוכ"ע אין מטמא לה דברי ר"ש שהי' ר"ש אומר הראוי' לכ"ג מטמא לה ושאינה ראוי' לכ"ג אין מטמא לה, ובוגרת מטמא לה ד"ה מ"ט דר"ע ור"י דדרשי הכי ולאחותו הבתוה פרט לאנוסה ומותה יכול שאני מוציא אף מוכ"ע ת"ל אשר לא היתה לאיש, מי שהויתה ע"י איש יצאת מוכ"ע שאין הויה ע"י

איש, הקרובה לרבות ארוסה אליו לרבות את הבוגרת ור' יוסי ור"ש מ"ט דדרשי הכי ולאחותו הבתולה פרט לאנוסה ומופתה ומכ"ע, אשר לא היתה לאיש פרט לאורסה שהיתה, הקרובה לרבות ארוסה שתגרשה, אליו לרבות את הבוגרת נמצא שבבוגרת ד"ה מטמא לה אנוסה ומפותה ד"ה אניו מטמא לה ובארוסה פליגי וקי"ל ר"מ ור"י ור' יוסי ור"ש הל' כר' יוסי ור"ש דאמרו אינו מטמא לה, ובאנוסה שנתגרשה מודים שמטמא לה, ובמוכ"ע ר"ש בלחוד הוה אמר דאינו מטמא לה ור' יוסי שבקי' ואין הל' כר"ש במו"ע:

דף ס:

תנא רשב"י אומר גיורת פחותה מבת ג"ש ויום א' כשירה לכהונה, אר"י ב"א אריב"ל הל' כרשב"י ולית הל' כוותי' דאמרי' ההוא כהנא דנסיב גיורת פחותה מבת ג"ש ויום א' א"ל מאי האי היהא א"ל דאמר ר"י ב"א אריב"ל הל' כרשב"י א"ל אפיק ואי לא מפקיני' לי' לר"י ב"א מאונך:

דף סא.

אירס את האלמנה וכו' ת"ר מנין שאם אירס את האלמנה ונתמנה להיות כ"ג שיכנוס ת"ל אשה, פי' כי אם בתוהל מעמיו יקח אשה אשה קרא יתירא היא ובא לרבות את זו, א"ה ש"י נמי, אשה ולא יבמה:

ומניה המלך, נתמנה לא קתני אלא מינה אמר ר"י קיטור קא חזינא הכא פי' קשר רשעים דאר"י תרקבא דדינרי עיילא לי' מרתא בת ביתוס לינאי המלך דאוקים לי' ליהושע בן גמלא בכהנא רברבי, וק' לי דהא ינאי המלך מבית חשמונאי הוה והי' מלך וכ"ג כדאמרי' בקדושין והאיך מינה יהושע ב"ג כהן והא מרתא ב"ב היתה בחורבן הבית כדאמרי' בגיטין ומלכי חשמונאי הי' קודם הבית זמן רב כדאמרי' מלכי בית חשמונאי ק"ג ומלכי הורדוס ק"ג ולבסוף חרב הבית, ונ"ל דשני ינאי הוי א' במלכי חשמונאי וא' במלכי הורדוס:

כ"ג שמת אחיו וכו' קפסיק ותני ל"ש מן האירוסין ל"ש מן הנשואין אין עשה דוחה ל"ת ועשה אלא מן האירוסין ליתי עשה וידחה את ל"ת גזירה ביאה ראשנה אטו ביאה שניה: מתניתין כ"ה לא ישא איילנות אא"כ יש לו אשה ובנים ר"י אומר אע"פ שי"ל אשה ובנים לא ישא את איילנות מפני שהיא זונה האמורה בתורה, וח"א אין זונה אלא הגיורת והמשוחררת ושנבעלה בע"ז. פי' הגירות והמשוחררת שנבעלה לגוי ועבד שביאתו פוסלת וב"י שנבעלה בע"ז ופסול לה. א"ל ריש גלותא לר"ה מ"ט משום פו"ר ואפו"ר

כהנים הוא דמפקיד ישרלא לא מפקדי אלא משום דקבעי למינתי סיפא ר"י אומר אע"פ שיש וכו' דאזונה כהני הוא דמפקדי ישראל לא מפקדי מ"ה תנינן כהן אמר ר"ה מ"ט דר"י דכתיב ואכלו ואל ישבעו, הוזנו ואל יפרוצו כל ביאה שאית בה פרוצה אצלה אינה אלא בע"ז ולית הל' כר"י מפני שהוא יחיד:

דף סא:

מתניתין לא יבטל אדם מפו"ר אא"כ יש לו בנים, בש"א שני זכרים ובה"א זו"נ, פי' ובה"א זו"נ וכ"ש שני זכרים וה"ג בירושלמי הא י"ל בנים מפו"ר מבטל מאשה לא מבטלי מסייע לי' לר"נ. דאר"נ א"ש אעפ"י שיש לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנאמר לא טוב היות האדם לבדו וגו' בש"א שני זכרים מ"ט דב"ש ילפי' ממשה דכתיב ובני משה גרשום ואליעזר ובה"א זו"נ לא ילפי ממשה משה מדעתי' דנפשי' עביד, פי' ב"ש בעי ב' זכרים דוקא אבל לא זו"נ וב"ה בעו זו"נ דיליף מבריתו שזה שנבראו זו"נ וב"ש סברי אין דנין אפשר משאי אפשר שאם לא הי' זו"נ לא היו מולידים אלא ילפי' ממשה, וב"ה סברי לא ילפי' ממשה שלא ע"ד כן עשה בעבור שקיים פו"ר שאף אל לא הו"ל בנים כלל הי' פורש מאשתו משם שכינה והלכך אין ללמוד ממנו, אל אמבש"ע שנתיישב בכך, ודי לנו בזה:

דף סב.

אתמר הי' לו בנים בגיותו ונתגייר אר"י קיים פו"ר ור"ל אמר לא קיים פו"ר, ר"י אמר קיים פו"ר דהא הו"ל, ור"ל אמר לא קיים דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואזדא לטעמייהו דאיתמר הו"ל בנים בגיותו ונתגייר ר"י אמר אין לו בכור לנחלה ור"ל אומר יש לו בכור לנחלה וקי"ל דכל ר"י ור"ל הל' כר"י:

א"ר הכל מדים בעבד שאין לו חייס שנאמר שבו לכם עם החמור עם הדומה לחמור: איתמר הי"ל בנים ומתו ר"ה אמר קיים פו"ר ור"י אמר לא קיים פו"ר, ר"ה אמר קיים משום דר"א דאמר ר"א אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף והא הוו לי' שנאמר כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתו ור"י אומר לא קיים לשבת יצרה בעינן והא ליכא:

דף סב:

מיתיבי בני בנים ה"ה כבנים, מת א' מהן או שנמצא סריס לא קיים פו"ר תיובתא דר"ה תיובתא והל' כר"י:

אמר מר בני בנים ה"ה כבנים סבר אביי למימר ברא לברא וברתא לברתא וכ"ש ברא לברתא אבל ברתא לברא לא, א"ל רבא לשבת יצרה ביע' והא איכא והל' כרבא, דכ"ע תרי מחד לא ולא והא א"ל רבין לר"ש נסיבא אתאת ואוליד בני וא"ל בני ברתי בניי נינהו, התם דחוי' הוא דקא מדחי להו דר"ש איעקר מפירקי' דר"ה:

מתני' דלא כר"י דתנאי רש"א נשא אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו הי"ל בנים בילדותו יהי' לו בנים בזקנותו שנאמר בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידך אר"מ הל' כר"י:

אריב"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך שנאמ' וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא, ובאותה שעה אשתו מתאוה לו והא מהכא נפקא מהתם נפקה, ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בששעה שיוצא לדרך, אר"י לא נצרכה אל אסמוך לוסתה וכמה א"ר עונה, פי' אם רגילה לראות ביום חייב לפרוש ממנה בלילה ואם רגילה לראות בלילה חייב לפרוש ממנה ביום אפ"ה כשיוצא לדרך יפקדנה ה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטרד טריד, ואי ק' והא בפ"ב דשבועות ת"ר והזרתם את בנ"י מטומאתם מכאן אר"י אזהרה לבנ"י שיפרשו משנותי' סמוך לוסתה אלמא מדאורייתא הוי. י"ל מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא, תדע דהא אמרי' התם ארחב"א אר"י כל הפרש מאשתו סמוך לוסתה הו"ל בנים זכרים ותו אמרי' ארחד"א אר"י כל המבדיל על היין במוצ"ש הוי בנים זכרים וכי היכי דהא מדרבנן הא נמי דרבנן:

ת"ר האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאין סמוך לפרקן עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך:

ת"ר האוהב שכניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחות, פי' מפני שהיא שפלה יותר מבת אחיו שי"ל אב, והמלוה סלע לעני בשעת דחקו עהכ"א אז תקרא וה' ישענה תשועה ויאמר הנני:

דף סג:

תניא ר"א אומר כל שאינו עוסק בפו"ר כאלו שופך דמים שנאמר דם האדם באדם דמו ישפך וכתיב ואתם פו"ר:

דף סד.

מתניתין נשא אשה וישבה עמה י' שנים ואל ילדה אינו רשאי ליבעול. גרשה מותרת להנשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה י' שנים ואם הפילה מונה משעת שהפילה האיש מצווה על פו"ר אבל לא האשה ריב"ב אומר על שניהם הוא אומר ויברך אותם

אלוקים ויאמר להם ואתם פו"ר. פי' אינו רשאי ליבטל אלא או וגרשה או ישא אחרת, מותרת לינשא לאחר פי' ול"א עקרה היא דשמא ראשון האו דלא זכי לבנות ממנה.
ת"ר נשא ושהה עמה י"ש ולא ילדה הימנו אינו רשאי ליבטל ויוצאי ויתן כתובה פי' אם אין מוצא אשה אחרת שאין מתרצים לתת לו אשה עד שיגרש את זאת א"נ א"י לפרנס את שתיהן יוציא ויתן לה כתובה שמא לא זכה לבנות ממנה ומפני לא הוליד ממנה בנים. ולכך אין האשה מפסדת כתובתה אע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר מקץ עשר שנים לשבת אבדם בארץ כנען ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המנין. לפיכך חלה הוא או שחלתה היא או שהיו שניהם חבושים בב"ה אין עולם להם מן המנין, פי' כל השנים שהי' בח"ל הי' תולה אברהם בעון יח"ל וכיון ששהא י"ש בא"י לקח הגר. ולפיכך כל דבר המונע את ההריון אינו מן המנין:

דף סד:

אמר ר"י בר"י דר"ש ב"ש בשמי' דרב ל"ש אלא בדורות הראשונים ששנותיהן מרובין, אבל דורות אחרונים ששנותיהן מועטין שתי שנים ומחצה כנגד ג' עוברין, רבא אר"נ ג' שנים כנגד ג' פקודות, דאמר מר בר"ה נפקדה שרה רחל וחנה. א"ש ליתנהו להני כללא מכדי מתני' מאן תקין ר' והא בימי ר' דאימעטי שני דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה.
אמר מר שמא לא זכה לבנות ממנה ודילמא איהי לא זכי' ולמה יש לה כתובה מספיקא, איהי כיון דלא מפקדה אפו"ר לא מיענשא:
ורשאי השני לשהות עמה י"ש שני אין שלישי לא מתני' מני ר' היא דתניה מג' א' ומת ב' ומת ג' לא תמול דברי ר'. פ' שכבר הוחזקה בניה להיות מתים מחמת מינה הלכך לא תמול אותו שאין לך דבר דבר שעומד לפני פקוח נפש ויגדל ערל וזה יקרא ערל שמתו חיו מחמת מינה וקס"ד בתרי הוי חזקה. רשב"ג שלישי תמול דבג' הוי חזקה לא בתרי אימור דפליגי במינה, בנישואין מיד פליגי. אין והתנא נשאת לא' ומת לב' ומת לג' לא תנשא דברי ר' דהוחזקה קטלנית רשב"ג לג' תנשא לד' לא תנשא. פי' וכי היכי דפליגי בחזקת קטלנית ה"נ פליגי בחזקת עקרה ומתני' ר' היא. בשלמא גבי מילה איכא משפחה דמרפי דמא. אלא נשואין מ"ט א"ל לר"א הכי אמר אביי מהדרוניא משמי' דרבא מעין גורם, ור"א מזל גורם א"ב דנפל מדיקלא ומת א"נ דאירס ומית לרבא לא הוחזקה קטלניות שלא מת מחמת מעיינה לר"א הוחזקה קטלניות דאמרי' ממת מזלה ממית. וקי"ל כר"א דהוא בתרא:

א"ל ר"י ברי' דרבה לרבא בעי מיני דר"י ה"ל כר' א"ל אין הל' כרשב"ג א"ל אין ארוכי אריך. פי' א"ל סתומי הוא דפשט לך נשואין ומלקות כר' וסתות ושור המועד כרשב"ג נשואין הא דאמרן במתני' דבבי הוחזקה עקרה ובקטלנית נמי וגירשה אירסה ונתארלמנה כתובתה שלו. השיאה וגירשה השיאה ונתארמלה כתובתה שלא ואמרי' בגמ' טמא דהשו"ג השיאה ונתארמלה כתובתה שלה ואמרי' בגמ' טעמא דהשו"ג השיאה ונתארמלה לא נתארמלה תרי זימני לא חזיא לאינסובי. אגב אורחה קא סתים לן תנא כר' יבתרי זימני הוי חזקה ואם נשאת הקטלניות וג' דין הוא שתצא בלא כתובה כמו אוה שאין להכניס, והוא שלא הכי רבה אבל אם הכיר בה י"ל כתובה דהא רבא פסק ממוני לחומה איתתא דאביי כדאמרי בפ' אע"פ וש"כ ככתובה דמיא. ואי לאו דהוה לה כתובה לא הוי פסק לה מזוני:

מלקות דתנן מי שלקה ושנה בד' כונסים אותו לכיפה ומאיילין אותו שעורין עד שתהא כרסו נבקעת פי' בעבירה ג' מכניסים אותו לכיפה ואין מלקין אותו עליהן, הכי מוכח באלו הן הנשרפין, וסתות דתנן אין האשה קובעת לה וסת עד שתתקבענה ג"פ, פי' אינה קובעת לה וסת לסמוך עלי' להיות דיה שעתתה כדתנן כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ולא מטמאינן לה למפרע מע"ל ועוד דאם קבעה לה וסת והגיע שעת וסת ולא בדקה טמאה. דאורח בזמנו בא אינה מטהרת מן היסת אפילו ניכר פעמים שבדקה בב' וסתות ולא ראתה ושינתה ראיתה ליום אחר ב"פ אפ"ה מחזיקים והתה לכשיגיע אם לא בדקה טמאה דאורח בזמנה בא:

דף סה.

ושור המועד כל שהעידו בו ג"פ. ודוקא נישואין ומלקות דסתם לן כר' הל' כוותי' אבל במקום שלא מצינא סתמא הל' כרשב"ג דהוא רבו של ר'. ואין הלכה כתלמיד במקום כהרב הול' כר' מחבירו והלא מחבריו, ומ"ה ר"י סבר במילה כרשב"ג דאמר לשלישי לא תמול כדאמרי' בגמ', ולגבי משפחת נכפין ומצועין אמר תלמודא והוא דאחזיק ג' זמנין, ולגבי נפלי' דתניא הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה הוחזקה לנפול בתלתה זמני' ברשב"ג, ואמרי בגמ' היא אמר אפילת תרי והאי אומרת אפילו ג' אלמא לא הוחזקה לנופלים אלא בג' זמני כרשב"ג אבל רבינו יצחק ז"נ כי' ומסתברא דבמילה ונישואים דבב' זנמי הוי חזקה דס' נפשות להקל ואינו נ"ל:

ת"ר נישאת לראשון ולא הי"ל בנים לב' ולא הי"ל בנים לג' לא תנשא אלא למי שיש לו בנים. נשאת נמי שא"ל בנים תצא שאל בכתובה דוקא שא"נ בנים אבל למי שי"ל בנים

א"י להוציאה שאל בכתובה, ולמי שאין לו בנים נמי דוקאי אם לא הכיר בה אבל אם הכיר בה סבר וקביל דהא אפילו באיילונית תנן בפ"ב דכתובות אם מתחינה נשאה לשם איילונית י"ל כתובה כ"ש שהוחזקה עכשיו עקרה ונ"מ לשני' דיש בה איסורא ומ"ה א"ל כתובה אע"ג דהכיר בה אבל האי אי איסורא להאי שא"ל בנים הא שרא למי שיש לו בנים. ולמי שא"ל בנים נמי שרא אם ישא אשה אחרת והכי תנאי בתוס' עד כמה מותרת לינשא עד ג'. יתר מכן לא תנשא אלא למי שי"ל אשה ובנים הא אם נשאת למי שא"ל אשה ובנים תצא בלא כתובה מפני שנישאת נשואי טעות, ודוקא ג' הוא דמוציא בכתובה אבל ב' אע"ג דשהה עמו י"ש ואמרי' דבתרי הוו חזקה אפ"ה א"י להוציא בלא כתובה מפני שהחזקה אניה מועלת אלא מכאן ואינך אבל לא על הפעם שנעשית בה חזקה דומיא דשור המועד שאע"פ שבפעם הג' הוחזק מועד אינו משלם נזק שגם על אותה הפעם, אלא מכאן ואילך בנגיחה ד':

איבעי' להו נשאת לג' ולא הי"ל בנים מהו, דליתבעוה הנך קמאי כתובתן, ופשיטנא מצי א"ל השתא הוא דבחשאי:

איבעי' להו נשאת לד' והי"ל בנים מהו דתיהדר ותיתבע כתובתה מג' ופשיטני' מצי א"ל הוא השתא דברית:

הוא אמר מינה ואיהי אמרה מיניה א"ר אמי דברים שבינו לבינה היא נאמנת מאי טעמה איהי קים לה ביורה כחץ פי' א"א להעמידה כלל בשהא י"ש דההוא אע"ג דמודה ואמרה דיורה כחץ בד' כופין אותו להוציא וחייב ניתן לה כתובה דאמרי' שמא לא זכה לבנות ממנה ובעבור זה אינו מקבלת הריון כדאזלא סוגי' דשמעתין. ואם נשאת לג' יוצאה באל כתובה אע"ג דאינו מורה כחץ דכיון דהוחזקה עקרה לא מהימנא. א"י מינה היא ולא מתוקמא מילתא דר"א אלא קודם י"ש והאי תובמת גירושין ממנו מפני שאינו מוליד. ובבאה מחמת טענה דבעי' תוטרא נידה ומרא נקבורה כדאמרי' לקמן והוא אומר מינה האו שאני בריא כשאר כל אדם והי' אומר ר"א שהאי נאמנת ויוציא ויתן כתובה כדתנן בסוף נדרים ואפילו למשנה אחרונה דתנן השמים ביני לביניך יעשו דרך בקשה משמע שאם אניה רוצה להתרצות אין כופין אותה לעמוד תחתיו אלא יוציא ויתן כתובה וזה יש בין משנה ראשונה לאחרונה שבראשונה היו מפרידין אותן מיד. ונ"ל שהי' סוברים דאשה מפקדה אפו"ר הלכך לא היו רוצים לפייסה שאפילו אם התפייס היא הם לא יתפייסו. אח"כ חזרו לומר דאין אשה מצוה על פו"ר הלכך מבקשים ממנה שלא תחוש על הבנים ואם תתפייס הרי טוב ואם לאו אין מכריחים אותה משמע לשון יעשו דרך בקשה, אלא יוציא ויתן כתובה וא"ל דר"א אליבא דמש"ר קאמר ואין הל' כדבריו שלא בא

ר"א לחלוק על משנה אחרונה א"ו גם אליבא דמש"א אחרונה קאמר ואתא לאשמיעינן יעשו דרך בקשה ואם תתפייס הרי טוב וא"ל יוציא ויתן כתובה דהאי נאמנת עיין בערך מ"ח בספר:

אמר איזול אינסוב איתתא ואיבדיק נפשאי אר"א אף בזו יוציא ויתן כתובה שאני אומר כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה, ורבא אמר נושא אדם כמה נשים. והוא דאית לי' למיזנייהו ול' כרבא והלכך טענתו טענה ומתני' דנדרים כגון שלא טען בעלה הכי. א"נ טען ול"ל למיזנייהו.

דף סה:

הוא אומר אפילה תוך עשר והאי אומרת לא אפילה א"ר אמי אף בזו היא נאמנת דאם איתא דאפילה נפשה בעיקרתא לא מיחזיק אפילה כששהה עמה י"ש ולא ילדה ואנו באים להוציא לכופו. הוא אמר הפילה בתוך עשר ועדיין אין זמן להוציא דתנן מונין משעה שהפילה היא נאמנת ויוציא ויתן כתובה:

ת"ר הפילה וחזרה והפילה הוחזקה לנפל פי' ויוציא ויתן כתובה שמא לא זכה לבנות ממנה. הוא אומר אפילה ב' והיא אומרת ג' אר"י ב"א עובדא הוי בו מדרשא ואמרו היא נאמנת דאם איתא דלא אפילא נפשה באפילה לא מחזקה:

האיש מצוה על פו"ר ואתמר ר"י ור"ל ר"א ה"ל כר"י וח"א אין ה"ל כר"י ואסיקנא אין הל' כר"י:

מה"מ א"ר אלמאי בשם ר"י ברר"ש א"ק ומלאו את הארץ וכבשה איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש אדרבה וכבשוה תרי משמע ארנב"י וכבשה כתיב:

ההיא דאתא לקמי' דר"א א"ל לא מפקדת. א"ל ומסיבו דילה מה תהא עלה דהך איתתא אמר כה"ג ודאי כייפינן. פי' בתוך עשר הוה ואיהו אמרה מיני' דאיהי מהימנא ובעבור שבאה מחמת טענה כייפינן לי' להוציא וליתן כתובה:

ההיא איתתא דאתא לקמי' דר"נ א"ל לא מפקדת א"ל לא בעי הך אתתא חוטרא לידה ומרה לקבורה אמר כה"ג ודאי כייפי'. פי' גם זה בתוך עשר שנין והיא אמרה מיני':

יהודית דביתהו דר"ח הו"ל צער לידה שנאי נפשא במנהא ואתאי' לקמי' דר"ח א"ל איתתא מופקדת אפו"ר א"ל לא אזלא ואשתתאה סמא דעקרתא לסוף גליא לי' מילתא א"ל איכו ילדת לי חדא כריסי אחרת דאמר מר יהודה וחזקי' תואמים היו, א' נגמרה צורתו לסוף ז' ואי' נגמרה צורתו לסוף ט' יהודה וחזקי' אחי פזי ועוזי אחוותה. ולא מפקדא והאמר ר"ח ב"ק אר"י מעשה באשה א' שחצי' את חורין וכפו את רבה ועשאה

ב"ח פי' לומר כריב"ב ארנב"י מנהג הפקרה נהגו בה פי' ובעבור זה שחררה שתנשא ולא בעבור שהיא מצווה על פו"ר:

אמר ר"י [א"ש] פצ"ד בידי שמים כשר פי' שנולד במעי אמו פצוע ומעולם לא הי' לו שעת הכושר דיקא נמי דאמרינן א"ר היינו דקרינן פצוע דכה ולא קרינן הפצוע, פי' אי הוי כתיב הפצוע הוה משמע הפצוע מעיקרו דהיינו במעי אמו השתא דכתיב פצוע דכה משמע ששלם נולד והי"ל שעת הכושר ואח"כ נפצע, במתניתא תנא נאמר לא יבא פצ"ד ונאמר לא יבא ממזר מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם. ואי קשיא כיון דפצ"ד בידי שמים הוא ממעי אמו א"כ היינו סריס חמה כהן שנשא ב"י מאכילה בתרומה פי' מפני שרשאי הוא לבא בקהל ור"י מאי אתא לאשמיענן מתני' היא. תשובה. א' פצ"ד מן השמים וא' הוא סריס חמה שס"ח כל גופו לקוי ממעי אמו כדאמרי' לקמן בפירקין ומחמת זה אינ' מוליד ואע"פ שאין לו שום ליקויי בביצו גופו לקוי הוא דומי' דאיילנות והוא ניכר בסמניו אבל פצ"ד כל גופו שלם הוא אלא שנולד בביציו פצועים הלכך הא' אע"ג דסריס חמה כשר לבוא בקהל פצ"ד לא יבא ואע"פ שנפצעו ממני אמו ואין לחלק בו בין אם הי"ל שעת הכושר בין אם לא הי"ל ש"ה להכי איצטריך ר"י למימר שגם פצ"ד בידי שמים שלא הי' לו שע"ה כשר, והמורה פי' פצ"ד מן השמים ע"י רעמים וברד או ממעי אמו וכן פי' לעיל בפ' כיצד סריס אדם שסירסו אדם ולא מחמת חולי או שנסתרס מאיליו. ואינו נ"ל שאל היה מכשיר ר"י כ"א פצ"ד ממעי אמו דומיא דסריס חמה דאמרי' לקמן שלא הי"ל שע"ה והוא שאינו בר חליצה ומותר לבא בקהל אבל אם יצא שלם ממעי אמו אע"פ שנעשת לאחר מכאן ע"י רעמים או ע"י חולי סריס אדם נקרא והוא בר חליצה ואסור לבוא בקהל. וגם המורה פי' בדיוקו של רבא אי הוה כתיב הפציע משמע מעיקרו וכגון במעי אמו וש"מ דלא מכשיר ר"י אלא אותו שהי' פצוע מעיקרו ממעי אמו שלא הי"ל שע"ה דומיא דסריס חמה דסוגיא דשמעתין משמע דפלוגתי' דר' ישמעאל ות"ק שהכשיר בביצה א' בפצ"ד בידי אדם מיירי דבמאי דקא מיירי ת"ק מהדר ר"י ות"ק ה"ק כל שנפצעו ביצים שלו אפילו א' מהן ושמענה ר"י ואמר דכל שאין לו אלא ביצה א' ה"ה כסריס חמה וכשר ור' יהודה אמר דפצוע דכא בידי שמים אפילו בב' ביצים וליכא מאן דפליג בידי שמים כ"א בידי אדם דמכשיר ר' ישמעאל, ולית הל' כוותי' אלא כת"ק דאין הל' כיחיד, ותו דהו"ל מחלוקת בברייתא וסתם דמתני' דנתן איזהו פצ"ד כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו א' מהן וקי"ל מחלוקת בברייתא וסתם דמתני' ה"ל כסתם. אבל בהל' בה"ג כתב בהל' מיאון שחבר והיכא דאתיליד חדא ביצא הוא דהו"ל כשר דחניא ר"י אומר משום ריכ"ב כך שמעתי וכו' לעיל. ונראין דבריו שהוא ר"ל שאל נפצעה ביצתו

לאחר שנולד אלא כך נולדה ממעי אמו וקשה לי דא"כ הו"ל פצ"ד בידי שמים ומאן פליג עלי' ותו מאה ארי' ביצה א' אפילו שתיהן נמי כדר"י. ומצאתי שגם בירושלמי מפרש דר' ישמעאל שממעי אמו נולד כן דגרסי' התם אית תני בידי אדם פסול ובידי שמים כשר ואית תני בין בידי שמים בין בידי פסול למ"ד בידי אדם פסול בידי שמים כשר יליף להו מממזר, דכתיב לא יבא ממזר ולא יבוא פצ"ד מה ממזר בידי אדם אף פצ"ד בידי אדם, מ"ד בי בידי אדם בין ב"ש פסול מנ"ל א"ר מנא לא יבוא פצ"ד לעולם. א"ר יוסי ב"ר אבין עוד הוא יליף לי' ממזר לא יבא פצ"ד מה ממזר בידי שמים אף פצ"ד בידי שמים ממזר בידי שמים יצירתו בידי שמים אף פצ"ד בידי שמים ממזר בידי שמים יצירתו בידי שמים הוו בעיין מימר מ"ד בידי אדם פסול בידי שמים כשר ר"י בנו של ר"י בן ברוקה מ"ד בין ב"א בין ב"ש פסול רבנן. אלמא מוכח דר' ישמעאל בידי שמים מיירי ובהא פליגי דת"ק פוסל אפילו ב"ש ור"י מכשיר אבל בא. אם נפצעה בבציו לאחר שנולד מודה ר"י דפסול. ובין לפי גמרת ירושלמי ובין לפי גמרת שלנו פצ"ד בידי אדם אפי' בביצה א' ופצוע ב"ש כשר אפילו בשתי ביצים וכן הל':

אמר רבא פצוע בכולן דך בכולן כרות בכולן בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו חוטי הביצים דך בכולן פי' בין שנדך הגיד בין שנדכו ביצים בין שנדכו חוטי ביצים. כרות בכולן פי' שנכרת הגיד בין שנכרתו ביצים בין שנכרתו חוטי ביצים, פי' פצוע הוא ע"י חבורה כמו פצע תחת פצע. דיכה היא שע"י חולי ומכה נתיכו ונמיקו. כריתה הוא ע"י סכין. נקב למטה מעטרה שכנגדו למעלה מן העטרה. סבר רחב"א לאכשורי א"ל ר"א הכי אמר ריב"ל עטרה כ"ש מכרבת פי' נקב הגיד למטה כלפי קרקע למטה מן העטרה ועולה הנקב ויוצא כנגדו למעלה מן העטרה סבר ר"ח לאכשורי כיון שאין כל הנקב למעלה מן העטרה וא"ל ר"א עטרה כ"ש מעכבת כיון שיוצא פי הנקב העליון למעלה מן העטרה אפילו שפיו התחתיון למטה מן העטרה פסול הוא:

אם נשתייר מן העטרה אפי' כחוט כשר, יתיב רבינא וקמבעי' לי' מלא החוט שאמרו על פני כולה או על פני רובא א"ל רבא תוספתאה לרבינא מלא החוט ע"פ כוהל ועל פי ראשה, פי' העטרה היא גובה אצל הגוף ולמטה משפלת ויורדת וצריך שישאר החוט הגבוה הסמוך אצל הגוף שהוא הראש של העטרה ומשם ולמטה אין דרך כלום אבל אם נחתך אותו החוט הסמוך לגוף שהוא ראש עטרה ולמטה ממנו נשאר שלם (חסר בכת"י) ופוסל הוא.

אר"ה כקולמוס כשר כמרזב פסול האי שליט בי' אוירא והאי לא שליט בי' אוירא, ור"ח אמר כמרזב כשר כקולמוס פסול האי גריר והאי לא גריר א"ל רבינא למרימר אמר

מ"ז משמי' דר"פ הל' בין כקולמוס בין כמרזב כשר מיהו מבעי' לי' למטה מעטרה או למעלה פשיטא למעלה אפילו נכרת נמי. הוי עובדה בפומבדיתא דאיסתם גובתא דש"ז ואפיק במקום קטנים סבר רבב"א לאכשורי. א"ל ר"פ משום דאתי ממולאי אמרי' מילי ממוליאתא במקומה מבשלא שלא במקומה לא מבשלא

דף סו.

אלמנה לכ"ג גו"ח לכ"ה הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל. עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה, עבדי צאן ברזל יאכלו. ואלו הן ע"מ אם מתו מתו לה ואם הותירו לה. אע"פ שהוא חייב במזונותיהן לא יאכלו בתרומה. ואלו הן עצ"ב אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו הואיל והוא חייב באחריותן הרי אלו יאכלו, בת ישראל שנשאת לכהן והכניסה לו בין ע"מ ובין עצ"ב ה"א יאכלו ובת כהן שנשאת לישראל והכניסה לו בין ע"מ ובין עצ"ב ה"א לא יאכלו. פי' עצ"ב הם אותן שכתבתם בכתובה וקבלן עליו הבעל בשומא ובאחריות. וע"מ הם אותם שלא הכניסה לו בכתובה והגוף הוא שלה ואין לבעל עלי' אלא פירות. וע"מ כיון שהגוף היא לאשה אם מתו לה. ואם הותירו לה. ואעפ"י שהבעל חייב במזונותיהן מפני שנעשית חללה בבעילת זנות. גם כעבדי' אין אוכלים. ועצ"ב דהגוף לבעל ואם מתו לו ואם הותירו לו הם אוכלים ובת ישראל שנשאת לישראל כמו שהיא אוכלת גם עבדי' נמי אוכלים, ובת כהן שנשאת לישראל כמו שהיא אינה אוכלת גם עבדי' אינם אוכלים.

ומקשה וע"מ אמאי לא יאכלו בתרומה ליהוי כקנינו שקנה קנין דתניא מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו פי' קנין כספו יתירא הוא ולרבות קנינו שקנה קנין כגון אשתו שקנתה עבדים מנ"מ שלה ועבדיו נמי שקנו עבדי'. וא"ת מה שקנה עבד קנה רבו וקנינו היכי משכחת לה, כגון שנתנו לו נכסים במתנה ע"מ שאין לרבו רשות בהן ונהי דהיא לא אכלה מפני שהיא זכה עבעדי' יאכלו מחמת שהן כספו קנינו וקניינו של כהן, ופריך רבינא כל קנין שאוכל מאכיל וכל קנין שאינו אוכל אינו מאכיל.

ור"א מדאורייתא מיכל אכלי ורבנן הוא דגזרי בהו כדי שתאמר אני איני אוכלת' עבדי אינן אוכלין זונה היא אצלו, הלכך אתי לאפוקי:

דף סו:

איתמר המכנסת שום לבעלה היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן, פי' שום נקרא כל נכסי נדוניות הנכתבים בכתובה והבעל מקבלן עליו בשומא, ואם גירשה וא"ל הבעל הילך דמיהן והיא אומרת כלי אני נוטל ואיני רוצה דמיהן הדין עם מי ר"י אומר הדין עמה, ר"א אומר הדין עמו ר"י הדין עמה משום שב"א דידה הוי כלומר אדעתא דהכי נתנן לה אבי' שתנשא בהם היא ויהי' כבוד לבי אבי' ולא ע"ד שתנשא אחרים בכלי' והלכך הדין נותן שתטול כלי':

תכדר"א עצ"ב יוצאים בשן ועין לאיש אבל לא לאשה. ת"כ דר"י המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור ולא עוד אלא אפילו הכניס לה שום משלו ורצה הבעל למכור לא ימכור מכרו שניהם לפרנסה זה הי' מעשה ובא לפני רשב"ג ואמר הבעל מוציא מיד הלקוחות:

אמר ר"נ א"ר ה"ל כר"י א"ל רבא לר"נ והא תניא נמי כר"א א"ל מסתבר טעמא דר"י משום שבת בית אביה:

ההיא אתתא דעיילה לי' לגברא איצטלא דמילתא בכתובתה שכיד שקלוהו יתמי ופרשוה אמיתנא. וא"ר קניא מיתנא רבא בעי הזמנה ומעשה כדאמרי' בפ' נגמר אבל הזמנה באל מעשה או מעשה באל הזמנה כיון שנפרשה על המת ע"ד לסלקו ממנו שמוהו עליו לפי שעה עד שימצא אחר או להוליכו עמו לקבורה ואל שיקברוהו עמו, וכן הזמנה בלא מעשה אם אמרו יהא בגד זה למת או אפי' ארגוהו בשבילו ולא פרשוהו עליו אינו אסור אבל זה הבגד שפרשוהו על המת כדי לקברו עמו אסור מפני שיש שם הזמנה ומעשה שכיון שפרשהו עליו להיות לו לצמיתות אין לך הזמנה גדולה מזו ואינן רשאין לסלק מעליו להיות מותר בהנאה אא"כ רוצים להחליף לו בגד אחר נאשה ממנו לכבוד המת כדמפרשינן התם. א"ל נאנאי לר"כ והא אר"נ א"ר ה"ל כר"י א"ל מי לא מודה ר"י דמחוסר גובייה וכי מיגנוב לאו יורשים חייבים לשלומי. כיון דכי מיגנוב יורשים חייבים לשלומי ברשותייהו קיימא רבא לטעמי' דא"ר הקדש חמץ ושחרור מפקיעין עצמן מידי שעבוד:

דף סז.

אר"י הכניסה לו שני כלום באלף זוז ושבחו ועמדו על ב' אלפים א' נוטלתו בכתובתה וא' נותן דמים ונוטלתו משום שבח ב"א וכי היכי דזכי הבעל ביתרון דמיהן הכי מחייב בפחות דמים דאם פחתו בדמיה פחתו לו והכי נמי אמרי' בהל' נהי נמי דמחייב באונסין

בהכחשה וביתרון דמים מי מחייב למימר דנ"ב חייב בכחשן. עיין בפסקי בפ' מציאת האשה:

מתניתין בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת לא. אכלו עבדי' בתרומה מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר"י א"ל מאחר שהעדתה לנו על בת ישראל שנשאת לכהן. אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוב' לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר. פי' האי עבדי' דקתני אינן ע"מ דע"מ דידה הוי ואין כח לעובר כלום ולא לבני בעלה וכ"ז שהאי אוכלת ע"מ שלה אוכלים וכ"ז שהיא אינה אוכלת עבדי' מלוג שלה אינן אוכלים. כיצד אם י"ל בנים מכהן ה"ה אוכלת וע"מ שלה אוכלין ואע"פ שהיא מעוברת שאין זכי' לעובר בע"מ שלה, ואם אין לה בנים מכהן שהיא אינה אוכלת גם ע"מ שלה אינן אוכלין. והיא עבדי דקתני הן עבדי צ"ב שהם ברשות הבעל שקבלן עליו בשומא שאם מתו לו ואם הותירו כשמת הבעל הן ברשות היורשין. ואע"ג דאמרן הדין עמה ואין הבעל רשאי למוכר אפ"ה כיון דמחסרי גוביינא וקיימא ברשות היורשים כדאמרן לעיל דאילו מגנב יורשים חייבים לשלם ליורשיה. והכי תנאי בתוס' מת והניח אפרזות פי' בלא בנים ע"מ אין אוכלין כדרך שהאי אניה אוכלת. עצ"ב אוכלין מפני שבחזקת היורשין הן עד שעה שיתנו לה, קסבר ר"י דאין זכי' לעובר בע"מ שלה אעפ"י שלא נולד וקס"ד נמי ילוד מאכיל שאינו לוד אינו מאכיל הלכך מפשני חלקו של עובר אניו אוכל בתרומה והיא דנקט לבת ישראל לרבנן קא"ל וה"ק לדידי אפילו בת כהן לכהן נמי אין אוכלת מפני חלקו של עובר אע"פ שהעובר הוה כהן עד שלא יולד אינו מאכיל לדידכו אודי לי בבת ישראל ורבנן ס"ל בכהן דעובר במעי זרה זר הוא, והלכך אותו העובר הוא פוסלן ולהכי נקטי בת ישראל ורבנן ק"ל לדבריך דקסברת דאין זכי' לעובר מאחר שהעדת לנו על ב"י לכהן אפילו בת כהן נמי לא יאכלו מפני חלקו ש"ע. ור"י ה"נ ס"ל וב"י דנקט כי היכי דלודי לי' רבנן דרבנן פליגי עלי' ואמרי עובר א"ל זכי' וכן בת כהן לכהן אכלין מצ"ב בתרומה מפני היורשים ועבור אינו פוסלות שאין לו זכיה עד שלא יולד והכי אמרי' אר"י א"ש זו דברי ר' יוסי דקסבר יש זכי' לעובר אבל ח"א י"ל בני אוכלים בשביל בנים י"ל אחים אוכלים בשביל אחים א"ל אחים אוכלים עבור משפחה כולה, שהן יורשים נכסי' ועצ"ב בחזקת ירושים הן עומדים עד שלא תגבה אותן האשה ועובר ל"ל זכיה בתרווייהו:

ת"ר הניח בנים אלו ואלו אוכלים, פי' בנים ואל מעוברת הניחה מעוברת אלו ואלו אינם אוכלים, פי' מעוברת בלא בנים אין אוכלין לא ע"מ שלה מפני שהיא אינה אוכלת ולא עצ"ב שהן בחזקת היורשין מפני שהעובר זוכה בהן יולד מאכיל שאינו יולד אינו מאכיל,

הניחה בנים הניחה מעוברת ע"מ אוכלין כדרך שהאי אוכלת עצ"ב לא יאכלו מפני תנקו של עובר, שעובר פוסל ואינו מאכיל ד"ר יוסי פי' בין בת ישראל לכהן בין בת כהן לכהן אבל חכמים סברי עובר אין לו זכיה ובין י"ל בנים אוכלים עצ"ב בחזקת בני משפחה שהן ראוים לירש נכסיו, והל' כחכמים דהכי מסיק תלמודא בב"ב והל' המזכה לעובר לא קנה:

דף סז:

מתניתין העובר והיבם והאירוסין והחרש בן ט' שנים ויום א' פוסלין ולא מאכילין. פסק שהוא בן ט' שנים ספק שאינו, ספק שהביא שתי שערות ס' שלא הבאי נפל הבית עליו ועל בת אחיו וא"י איזה מהן מת ראשון צרתה חולצת ולא מתיבמות. פי' העובר פוסל. בת כהן שנשאת לישראל ומת וה"ה מעוברת ואינו מאכיל. בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת. והיבמה בת כהן שומרת ליבם ישראל פסולה מתרומת אביו, ובת ישראל שומרת ליבם כהן אינה מאכילה, והאירוסין בת כהן מאורסת לישראל פסולה, ובת ישראל מאורסת לכהן אינה מאכילה, והחרש ב"כ מאורסת לחרש ישראל פסולה. ובת ישראל אפי' נשואה לחרש כהן אינו מאכילה, ובן ט' שנים נמי מפרש לקמן ס' שהאו בן ט' שנים ס' שאינו הוי נמי כבהן ט' ופוסל, ס' שהבאי שתי שערות קידושיו קידושין ס' שלא הבאי פוסל. בת כהן המאורסת לי' לי' מן התרומה:

נפל הבית עליו ועל ב"א שהיא אשתו ס' הוא מת ראשון או נפלו שתיהן לפני אחיו ופטורת צרתה משום צרת הבת, ס' בת אחיו מתה ראשונה ובשעת נפלה ליבם לא הוי צרתה צרת ערוה דתנן אם מתו או מיאנו או נתקדשו צרותיהן מותרות צרתה חולצת ולא מתיבמת. ואיידי דאיידי בס' לחומרא תני' להאי בהדייהו:

האי עובר אי ב"כ לישראל פסיל לה דכתיב ושבה אל בית אביה כנעורי' פרט למעוברת, אי ב"י לכהן הוא לא מאכיל לה ילוד מאכיל שאינו ילוד איני מאכיל, היא יבם אי ב"כ לישראל הוא לא מפסיל לה דכתיב ושבה אל בית אביה פרט לש"י, אי ב"י לכהן הוא לא מאכיל לה קנין כספו דאחיו הוא, והאירוסין אי ב"כ לישראל הוא פסיל לה דכתיב ובת כהן כי תהי' לאשי זר והוא קניא בהך הויה אי ב"י לכהן הוא לא מאכיל משום דעולא דאמר עולא ד"ת ארוסה ב"י אוכלת בתרומה ומ"ט אמרו אינה אוכלת גזירא שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותלך ותשקה לאחיה ובית אביה.

דף סח.

והחרש אי ב"י לכהן הוא אינו מאכיל קנין כספו א"ר והאי לא בר קנין הוא ואי ב"כ לישראל נמי פסל לה דקני לה בתקנתא דרבנן, פי' דרבנן תקינו קידושין לחרש, ובן ט' שנים ויום א' אוקמה רבא בהנך פסולים דפסלו בביאתו וכדתניא בן ט' שנים ויום א' גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי, כת. נתין חלל ממזר שבא על כהנת לוי' ישראלית פסלוהו:

דף סח:

מה"מ אר"י א"ר א"ק ובת כהן כי תהי' לאיש פסלה כיון שנבעלה לפסול לה פי' שהוא זר גמור דלא תפסי בהו קידושין אבל ת"ל תפיסי בהו קידושין לא, כי תהי' א"ר הנך דאית בהו הוי' וח"כ לאו בלי הויה נינהו פי' לא מצית למימר דדוקא בח"כ מיירי דהא דמדאפקא רחמנא לבעלת פסולים בלשון הויה ש"מ באותן הפסולים דבני הויה נינהו מיירי דהיינו ח"ל דאילו ח"כ לאו בלי הויה נינהו השתא ומה ח"ל הוי זרים אצלה כ"ש ח"כ דלא תפיסי בהו קידושין, א"ה גוי ועבד דלא בלי הויה נינהו לא לפסלי' פי' כיון דכתב רחמנא לא תהי' אימא דוקא הנהו ת"ל דאית בהו הויה אבל גוי ועבד דלית בוה הויה אימא לא יפסלי אלא יהי' דומין לזנות דבהמה דלא פסלה אבל ח"כ ליכא למעוטי דח"ל פסלי כ"ש ח"כ דהן זרים יותר אבל גוי ועבד איכא למיעוטינהו מידי דהוה אבהמה דאין לה זנות וכיון דגוי ועבד לאו בלי קדושין נינהו שוב הוא דמי לבהמה. ומהדר פסלי כרר"י דאר"י משום ר"י מנין לגוי ועבד שבא על כהנת לוי' וישראלית שפסולו' שנ' ובת כהן כי תהי' אלמנה וגרושה וזרע אין לה מי שיש לה אלמנות וגירושין בה יצאו עבד וגוי שאין אלמנות וגירושין בה דדמי לבהמה:

דף סט.

ואימא נבעלה לפסול לה ח"ל פי' כגון מחזיר גרושתו משנשאת דהיא זר הוא אצלה ותפסי לו בה קידושין אלמא תניה בהחולץ היא כשירה ולדה כשירה ואקימנא כשרה לכהונה וכ"ש לתרומה לאיש זר א"ר מי שזר אצלה מעיקרא לאפוקי האי דלאו זר מעיקרא הוא, א"ה חלל דלאו זר הוא לא לפסול פי' דהא חלל מותר בכהנת א"ק ולא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא פוסל את זרעו פוסל. פי' מקיש זרעו של כ"ג מאלמנה לו מה הוא פוסל את האלמנה בביאתו מן התרומה אף זרעו החלל פוסל את האשה בביאתו. ואימא משעת הויה פי' דכתיב כי תהי' אימא משעה שקדשה אע"פ שלא בא עלי' פסלה אלמא תנן נתאלמנו או נתגרשו מן הנשואין פסן לות מן האירוסין כשרות

דומיא דכ"ג באלמנה מה כ"ג בביאה אף היא נמי בביאה, כ"ג אינו פוסל אלא בביאה דכתיב ולא יחלל פשיטא זרע או חלל:

דף סט:

מתניתין האונס והמפתה והשוטה לא פוסלות ולא מאכילות ואם אינן ראוין לבא בקהל ישראל הרי אלו פוסלת, כיצד הי' הבא על ב"כ תאכל בתרומה עיברה לא תאכל נחתך העובר במעי' תאכל, הי' כהן שבא על ב"י לא תאכל בתרומה עיברה לא תאכל, ילדה תאכל נמצא כחו של בן גדול משל אב. פי השוטה אפי' ע"י חופה וקידושין אינו פוסל ואינו מאכיל שאי קנינו קנין אפילו מדרבנן ואם אינן ראוין וכו' הרי אלו פסולין שנתחללה בביאת פסולה לה. הי' ישרלא שבא על בת כהן באונס או בפיתוי שלא לשם קידושין עיברה ל"ת שהעובר פוסל כדתנן לעיל, נחתך העובר במעי' תאכל וה"ה אם ילדתו ומת עוברה ל"ת כדכתיב ויליד ביתו ילוד מאכיל שאינו ילוד אינומאכיל נמצא כחו של בן גדול משל אב שהאב אינו מאכיל בביאתו ובנו מאכילה:

תנינא להא דת"ר שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום, פי' דוקא לחרשת וקטנה תיקנו רבנן קדושין אבל לשוטה ולקטן לא:

איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו, רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי א"ר בבא כ"ע לא פליגי דבתריה דידה שדינן לי' והכי איתמר ארוסה שעיברה, פי' והארוס אור לא באתי עלי' והיא אומרת מארוסי נתעברתי ר"א הולד ממזר וש"א הולד שתוקי:

ומפרשי' מילתא דשמואל בקידושין מאי שתוקי בדוקי כדתנן א"ש הי' קורא לשתוקי בדוקי, פי' דבדקינן לי' לאימי' ואי אמרה לכשר נבעלת. נאמנת וה"נ כיון דאמרה מארוסי נתעברת נאמנה, ואמרי התם א"ר הל' כא"ש וכיון דקם שמואל כא"ש הל' כוותי', והכי מוכח נמי בפ"ק דכתובות. ור"ח ז"ל כתב הל' כרב באיסורי ואינו נ"ל דבפירוש מוכח התם דהל' כשמואל:

מתניתין העבד פוסל משום ביאה ואינו פוסל משום זרע. כיצד ב"י לכהן וב"כ לישראל וילדה ממנו בן והלך הבן ונכבשעל השפחה וילדה ממנו בן ה"ז עבד. היתה אם אביו בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ב"כ לישראל תאכל בתרומה פ' העבד פסול בביאתו כדאמרי' אבל משום זרע אינו פוסל דלא זרע דבן מיקרי אלא דשפחה דכתיב האשה וילדי' תהי' לאדוני' ומ"ה תני נכבש דכובש זרעו להיות עבד:

מתניתין ממזר פוסל ומאכיל כיצד ב"י לכהן וב"כ לישראל וילדה ממנו בת והלכה הבת לישאת עבד ונשאת לנכרי ה"ז ממזר היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומה ב"כ לישראל ל"ת בתרומה:

דף ע.

מנה"מ דת"ר וזרע אין לה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל וזרע אין לה מ"מ וכבר פסיקתא הל' לעיל דגוי ועבד הבא על ב"י הולד כשר:

כ"ג פעמים שהוא פוסל כיצד בת כהן שנשאת לישראל וילדה ממנו בת והלכה הבת ונשאת לכהן וילדה ממנו בן ה"ז ראוי להיות כ"ג עומד ומשמש ע"ג המזבח. מאכיל את אמו ופוסל את אם אמו וזאת אומרת לא כבני כ"ג שהוא פוסלני מן התרומה:

הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה נשיהם ועבדיהם יאכלו, פצוע דכה וכרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו נשיהן לא יאכלו ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכה הרי אלו יאכלו, פי' ערל שמתו אחיו מחמת מילה אסור בתרומה נשיהן ועבדיהם ערילות לא נפקו מכללא אלא אינהו מחסרי תקנתא אבל פצ"ע וכ"ש פוסלין נשיהן בביאתן דהו"ל נבעלה לפסול לה, ואם היתה נשואה לו מקודם לכן ונעשה כ"ש ולא ידעה ה"ז אוכלת. תנאי ר"א אומר מנין לערל שאינו אוכל בתרומה נאמר תושב ושכיר בפסח ונאמר תושב ושכיר בתרומה מה תו"ש האמור בפסח ערל אסור בו אף תו"ש שאמור בתרומה ערל אסור בו. ר"ע אומר א"ל ה"ה אומר איש איש מזרע אהרן והוא צרוע לרבות הערל כטמא והאי קרא בתרומה כתיב דכתיב ובא השמש וטהר וגו':

דף עא.

בעי ר"ח ב"ע קטן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה עד לית בזמנה מעכבה וכו' ולא איפשוט ואע"ג דתרומה מותרת בהנאה לזר כדאמרי' בפסחים בפ' כ"ש אפ"ה הזר אסור לסוך שמן של תרומה משום דאיתקש סיכת השמן כשתיה כדאמרי' בפ' ר"ע ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ומו שהזר אסור בשתיה כך אסור בסיכה, ודוקא סיכת שמן איתקש לשתי' מפני שהוא צלול כמשקה אבל חלב אע"פ שאסור באכיהל ושתיה אם המחהו מותר לסוכו משום שאינו צלול ולא איתקש למשקה:

דף עא:

תני לודאה יום הבראתו כיום הולדו מה יום הולדו בעי יום יח' אף כשחלצתו חמה ממתינים לו עד יום ח' להבראתו ודוקא לחמה אבל אם כאיבין עיני' ואיתפח מהלינן לו לאלתר:

מתניתין איזהו פצוע דכה כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו א' מהן וכרות שפכה כל שנככרת הגיד אם נשתייר מן העטרה אפילו כחוט השערה כשר. פצוע דכה וכ"ש מותרים בגיורת ומשוחררת ואינן אסורים אלא מלבא בקהל שנאמר לא יבא פצוע דכה וכ"ש בקהל ה' פי' אפילו א' מהם והא' קיימת יקרא פצ"ד. וכ"ש כל שנחתך ונכרת ראש הגיד. אם נשתייר מן העטרה אצל הגוף אפילו כחוט א' מהבשר שיש מן העטרה ולמטה הוי כשר דבשר בעלמא הוא ואינו פוסל אלא אם נחתך מן העטרה ולמעלה שאל נשתייר מן העטרה אצל הגוף אפי' מל אחוט ועטרה האו כמין טבעת המקפת ראש הגיד וממנה ולמטה משפיע ומוריד.

דף עה.

ת"ר איזהו פצ"ד כל שנפצעו בצים שלו ואפי' א' מהן ואפי' חסרו ואפי' נימקו פי' נפצע הא' ע"י מכת חרב וסכין וכיוצא בהן. נמקו האו ע"י מכה שנולדה בהם נימק וחסרו מאליהן ונקטנו, נקבו הוא ע"י חבורה או ע"י שחין שנולדה בהן:

א"ר שמואל בר"י בן ברוקא שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה א' אינו אלא סריס חמה וכשר סריס חמה הוא שגופו לקוי אבל בבציו אין לו שום ליקוי, והיכי קרי זה שנפצעה ביצה א' שלו סריס חמה אלא ה"ק ה"ה כסיריס חמה שהאו כשר ללבא בקהל דדוקא פצ"ע בשני בצים אסר רחמנא אבל בביצה א' שרי ופליג את"ק דאמר אפילו א' מהן ומתני' דתנן ואפילו א' מהן סתמא דלא כר"י ומקשה וניקב לא מיליד הא האי גברא דסליק לדיקלא וחרזיה סילנא בבצים ונפיק מיני' כחוט מוגלא והוליד הא שלחה שמואל קמי' דרב וא"ל צא וחזור על בניו מאין הן.

דף עו.

ת"ר ניקב פסול מפני שהוא שותת ואינו יורה כחץ נסתם כשר מפני שהוא מוליד ומורה כחץ וזהו פסול החוזר להכשרו זה למעוטי מאי למועוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה שאניו קרום היכי עבדי פי' לסתום הנקב א"ל אביי לראב"א מייתינן שערתא ומסרטין לי' ומייתינן תרבא ושייפינן לי' ומייתינן שומשמנא גמלא ומכתינן לי' ופסקי'

לי' לרישא ודוקא שערתא אבל פרזלא מיצרף צריף וה"מ קטן אבל גדול איקפול' מיקפילי לאחר שמעלה ארוכה חוזר ונקלף ונסתר:

אמר רבה בר"ה המטיל מים בב' מקומות פסול, פי' ב' נקבים יש באדם א' מוציא שתן וא' מוציא זרע וביניהם כקליפת השום וניקבה הקניפה שבניהין ויוצאים מ"ר ממקום הזרע פסול. א"ר לית הל' כרבה בר ר"ה דדוקא בנסתם נקב הזרע והי' יוצא מנקב השתן אז פסול דשלא במקומה לא מבשלא אבל זה שהזרע יוצא ממקומו אם יוצאים גם מ"ר משם אין דרך כלום:

פצוע דכה וכרות שפכה מותרים בגיורת ומשוחררת, פי' דקהל גרים לא איקני קהל' בעי' מיני פצ"ד כהן מהו בגיורת שבקדושתי' ואסור כשאר כל הכהנים או לאו בקדושתי' קאי ושרי פי' כהן שלם אסור בגיורת משום זונה והשתא כשהוא פצ"ד מבעי לן אי קאי בקדושתי' ואסור כשאר כל הכהנים או לאו בקדושתי' קאי ושרי בפצ"ד ולא אפשיט:

דף עו:

מתניתין עמוני ומואבי אסורין ואסורן איסור עולם אבל נקבותיהן מותרות מיד, מצרי ואדומו אינם אסורין איסור עולם עד ג' דורות א' זכרים וא' נקיבות אר"ש ק"ו הדברים ומה במקום וכו' איסור עולם התיר בנקיבות מיד, במקום שאל אסר את הזכרים אלא עד ג' דורוע אינן דין שנתיר את הנקבות מיד א"ל אם הלכה נקבל ואה לדין יש תשובה א"ל אל כי אלא הלכה אני אומר.

ממזרים ונתינים אסורים ואיסורין עולם. א' זכרים וא' נקיבות. פי' ונקבותיהן מותרות מיד דמפרש הדיה טעמא ע"ד אשר לא קדמו אתכם אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם אבל מצרי ואדומי גם נקיבותיהן אסורין דמצרי אפי' מצרית במשמע ור"ש מתיר הנקיבות בק"ו:

אם לדין יש תשובה, מאי תשובה אמר רבב"ח אר"י משום דא"ל עריות יוכיחו שלא אסר בה אלא עד ג' א' זכרים וא' נקיבות פי' דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה א' בת בנה א' בת בתא א"ל לא כי הל' אני אומר,

תנאי א"ל ר"ש הלכה אנין אומר ועוד קרא מסייעני בנים ולא בנות א"ל ר"י בנים אשר יולדו להן כתיב תצאן בלידה. פי' כל הנולד מהן ואפילו נקבות א"כ תלה הבנים באם שיולדת אותם שאם היא ראשונה בנה הוי שני, אע"פ שהאב שני לא אזלינן בתר האב ואי לאו דנקבות אסורות [למאי] תלאן בלידה:

דף עח.

וא"ר נכרית מעוברת שנתגיירה בנה א"צ טבילה:

דף עח:

ממזרים ונתינים וכו' אר"ה נתינים דוד גזר עליהם שנאמר ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מב"י המה.

דף עט.

ונתינים דוד גזר עליהם, יהושע גזר עליהם דכתיב ויתנם יהושע ח"ע ושואבי מים לעדה יהושע גזר בזמן שב"ה קיים דוד בזמן שאין בהמ"ק,

דף עט:

בימי ר' בקשו להתיר נתינים א"ל ר' חלקנו נתיר חלק מזבח מי יתיר, פי' אע"ג דדוד גזר עליהם האמרי' אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין דוד לא גזר עליהם אלא שיהיו עבדים לישראל אע"פ שאין בה"מ, ואם רוצים ישראל לשחררן מותרים הן שלא גזר דוד שלא ישחררם אלא שיהי' עבדים ואסור להתחתן בם כמו שאסור להתחתן בעבדים, וכמו שיש היתר לעבדים בשחרור כן י"ל היתר ע"י שחרור ורוצו ב"ד שבאותו דור לשחררן ומתוך כך יהי' מותרים ומנעין ר' מפני שיש חלק למזבח בעבודתן ואין בידנו כח לשחרר חלק מזבח כ"א חלק העדה:

מתניתין אר"י שמעתי שהסריס חולץ וחולצים לאשתו ואין לי לפרש אר"ע אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו שהי"ל שע"ה וסריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו שלא הי"ל שע"ה ר"א אומר לא כי אלא סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו שיש לו רפואה וסריס אדם לא חולץ ולא חולצין לאשתו שאין לו רפואה העיד ריב"ב על בן מגיפת שהי' בירושלם סריס אדם וייבמו את אשתו לקיים דברי ר"ע, פי' סריס אדם שנסתרס אחר שנולד וסריס חמה ממעי אמו, ומקשה מכדי שמעינא לי', לר"ע דאמר ח"ל וח"כ לאו בני חליצה ויבום הוא ומסיק ר"י האי תנא דלא דר"ע הוא דאמר מח"ל דשאר הוי ממזר מח"ל גרידא לא הוי ממזר:

תניא פצ"ד וכ"ש וסריס אדם והזקן או חולצין או מיבמין כיצד מתו ולהן אחים ולהם נשים ועמדה אחים ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו

קנו, פי' דאתי עשה ודחי ל"ת ואסור לקיימם, פי' בביאה שני' שכבר נתקיימה המצוה בביאה ראשונה משום שנאמר לא יבא פצ"ד וגו':
ה"ד סריס חמה אר"י ב"י א"ר כל שלא ראה שעה א' בכשרותו, מנא ידעי' אמר אביי כל המטיל מים ואינו עושה כיפה, פי' כל שיש לו בגופו סימני סריס חמה בידוע שלא הי"ל שע"ה מעולם ונקט לך חד מסימנא וה"ה לשאר:

דף פ.

רא"א לא כי כו' דתניא ר"א אומר סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו שכן במינן מתרפאים באלכסנדרי' של מצרים:
אר"א סימני סריס ואילנות ובן ח' אין עושין בהם מעשה עד שיהי' בן כ' פי' אע"פ שהביאו סימני סריס ואיילנות כדאמרינן לקמן מה הן סימניהן אעפ"כ לא מחזקינן להו בחזקת גדולים עד שיהיו בן כ' שנה ואל הביאו שתי שערות שאם השלימו כ' שנה ולא הביאו שתי שערות וגם הביאו סימני סריס והם בחזקת גדולים, אבל קודם כ' שנה לא מחזיקנן להו בחזקת גדולים אע"פ שהביאו סימני סריס ואיילנות אלא הדבר תלוי כ"ז שלא יביאו שתי שערות הן בחזקת קטנים ואם יביאו שתי שערות הן בחזקת גדולים ואינן בחזקת סריס ואיילנות כגון שהביאו שתי שערות בתוך כ'. ומקשה ובן ח' מי קא חי פי' שאתה אומר אין עושין בו מעשה עד שיהי' בן כ' והתניא בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת אלא אמו שוהה עליו עליו ומניקהו מפני הסכנה פי' שאם ירבה החלב בדדי אמו תסתכן.

דף פ:

ומהדר הב"ע כשגמרו סימניו דתניא איזהו בן ח' כל שלא כלו לו חדשים, פי' אם יש לו שער וצפרנים אע"פ שלא כלו חדשיו בן קיימא הוא, טעמא דלא גמרו סמניו פי' מ"ה הוי כאבן הא גמרו סמניו שי"ל שער וצפרנים אמרי' הא בר שבעה הוא שנגמרה צורתו וזה שלא נולד כ"א לח' חדשים משום אשתהי הוא דאישתהו במעי אמו ולא יצא בזמנו לז' חדשים וזהו בן ח' שאין עושים בו מעשה להחזיקו בגדול עד כ' שנה שאע"פ שהביא שתי שערות קודם כ' שנה אינו גדול לכל דבריו לחלוץ וליבם עד שישלים כ' שנה שכיון שנולד לח' חדשים אע"פ שגמרו סימניו דהיינו שערו וצפרניו ואע"פ שהביא ב' שערות אינן מוחזקים בגדולים עד שישלמו כ' שנה:

עבד רבה תוספאה באשה שהלך בעלה למ"ה ואישתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשרי' פי' אע"פ שילדה לאחר שפירש בעלה מינה י"ב חדש הכשיר הולד ול"א עם אחר זינתה וה"ה ממזר אלא תולין בבעהל ואישתהא תלתא ירחי אחר ט' חדשים במעי אמו:

ת"ר איזהו סריס כל שהי' בן כ' שנה ולא הביא ב' שערות ואפי' הביא לאחר מכאן ה"ה סריס לכ"ד ואלו הן סמניו כל שאין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק פי' אע"פ ששהא כ' שנה ולא הביא ב"ש אכתי בעי' שיולדו בו סמני סריס, שערו לקוי שהוא רך כשאר הנשים ובשרו מחליק כבשר הנשים שהיא חלק ורך יותר מבשר אנשים רשבג"א משום ר"י בן יאיר כל שאין מימי רגליו מעלים רתיחה כמין קצף ע"פ המים. וי"א כל שאין מי רגליו מחמיצים פי' שאין מסריחין כששוהין בכלי. וי"א כל המטיל מים ואינו עושה כיפה, וי"א כל ששכבת זרעו דיהה. וי"א כל שרוחצים בימות הגשמים ואין בשרן מעלה הבל. רשב"א כל שקולו לקוי ואינו ניכר בין איש לאשה. ואיזו האי איילנות כל שהיא בת כ' ולא הביאה ב"ש ואפי' הביאה לאחר מכן ה"ה כאיילנות לכ"ד ואלו הן סמניה כל שאין לה דדים ומתקשה בשעת תשמיש. רשבג"א כל שאין לה שפולי מעים כאשה פי' כמין כף למעלה מאותו מקום כדאמרינן בנדה פי' יוצא דופן, רשב"א אומר כל שקולה עבה ואינה נכרת בין איש לאשה:

איתמר סימני סריס ר"ה אומר עד שיהי' כולן ור"י אמר אפי' בא' מהן. היכי דהביא ב"ש בזקן כ"ע לא פליגי עד שיהא כולן פי' שתי שערות של סימן בעינן בזקן התחתון לא בזקן העליון כדתנן גבי סורר ומורה עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון מ"ה לא אמר הבאי שתי שערות סתם ואמר בזקן למימרא דלאו היינו סימנים. כי פליגי בשלא הביא, וקי"ל כר"י דאמרי' אלא הא דאמר להו [רבב"א] לרבנן עיינו בי' ב"ר נחמן אי בשרו מעלה הבל אתיב לי' [ברת] כמאן כר"ה לא ר"נ סימנא דדיקנא הו"ל ומ"ה בעי כולהו:

מתניתין הסריס לא חולץ ולא מיבם וכן איילנות לא חולצות ול אמתיבמות, הסריס שחולץ ליבמתו לא פסלה, בעלה פסלה מפני שהוא בעילת זנות, וכן איילנות שחלצו לה אחים לא פסלוה, בעלוה פסלוהו מפני שהוא בעילת זנות, פי' הי' היבם סריס יבמתו יוצאה בלא כלום כדילפי' מולא ימחה פרט לסריס ששמו מחוי והלכך אם חלץ לה לא פסלה אבל אם בעלה פסלה שהאי בעילת זנות דהו"ל אשת אח שלא במקום מצוה וכן אם היתה היבמה איילנות יוצאה בלא כלום והלכך אם חלצו לה אחים לא פסלוהו לכהונה שאין זו חליצה אבל אם בעהל פסלה דקיימי עלי' בכרת אשת אח שלא במקום מצוה, ודייקינן קתני סריס דומיא דאיילנות מה איילנות בידי שמים אף סריס ב"ש אבל

בידי אדם חולץ וסתמא כר"ע דאמר בידי שמים אין בד"א חולץ. וכיון דסתם לן תנא כר"ע הל' כוותי' דהו"ל מחלוקת ואח"כ סתם שהל' כסת':

בעלה פסלה וכו' טעמא אם בעלה הוא הא אחר לא, דלא כר"ה דאמר ש"י שזינתה אסורה לבעלה, פי' טעמא אם בעלה הסריס דקיימא עלי' בכרת הוי זנות ופסולה לכהונה אבל יבמה שנבעלה לא' מן השוק אע"ג דקיימא עלי' בלאו לא פסלה לכהונה שאין זה זר אצלה, שהרי אם תחלוץ תהי' מותרת לו, ולא כר"ה דחשיב לי זנות ופסלה ליבמה כדין א"א שזינתה. בעלוה פסלה דוקא דבעלוה הא לא בעלוה כשירה לכהנוה ודלא כר"י דאמר איילנות זונה היא ואסורה לכהונה:

דף פא.

מתניתין סריס תמה כהן שנשא את בת ישראל מאכילה בתרומה ר"י ור"ש אומרים אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה ר"י אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחוץ מפני שהוא כסריס, אנדורגינוס נושא אבל לא נישא, ר"א אומר חייבים עליו סקילה כזכר, פי' סריס חמה מותר לבא בקהל והלכך אם הי' כהן נשא בת ישראל מאכיהל בתרומה אבל אם הי' סריס אדם אסור לבא בקהל והי' פוסלה בביאתו אפילו אמו היתה בת כהן שלא לאכול בתרומה דבי נשיא, אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה דככר חשבי' לי' ונשואיו נשואין ר"י אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ הוא ליבמתו מפני שהוא כסריס חמה שאינו בר חליצה שלעולם אינו מיליד, ולית הל' כוותי':

אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא מפני שהוא זכר ודאי ואינו ס' איש ס' אשה, ואם נתן אדם קידושין לאנדרוגינוס אינן קידושין ואינו אסורה בקרובותיו ר"א אומר אנדרוגינוס חייבים עליו סקילה כזכר, אמרי' בגמ' שהי' ת"ק מחייב עליו סקילה משני מקומות, פי' מזכרותו ובין מנקיבתו:

דף פג.

א"ר ליתא למתני' מקמי ברייתא דתנאי ר"י אומר אנדרוגינוס בריה בפ"ע ולא הכריעו בו חכמים אם זכר ואם נקבה הוא, פי' ליתא למתני' דעביד לי' לאנדרוגינוס זכר גמור אלא כר"י דברייתא דמספקא לי' ואם הי' כהן ונשא בת ישראל אינו מאכיהל בתרומה דשמא נקבה היא ואינו נשואיה נישואין אדרבה ליתא לברייתא מקמי מתני' מדבבקי' ר"י לבר זוגי ש"מ הדר בי' פי' במתני' מיירי ר"י עם ר"ש בברייתא מיירי ר"י לחודי' ש"מ קים לי'

לתנא דברייתא דר"י הדר בי'. אמרי' בי רב משמי' דרב הל' כר"י באנדרוגינוס ובהרכבה פי' כר"י דאמר ס' זכר ס' נקבה הוא ושמואל אמר הל' כר"י בקושי ובקדוש, אנדרוגינוס הא דאמרן הרכבה דתנן אין נוטין ואין מבריכין ואין מרכיבין ע"ש פחות מל' יום לפני ר"ה אם נטע והבריך או הרכיב יעקור, ר"י אומר כל הרכבה שאינה קלטת לג' ימים שוב אניה קולטת ר"י ור"ש אומרים שתי שבתות:

דף פג:

איבעי' להו באנדרוגינוס מהו [מלא"ש] **ת"ש דאמר שמואל ליתא לברייתא מקמא מתניתין** פי' דהל' כמתני' דעביד לי' לאנדרוגינוס זכר גמור, ובהרכבה מאי אמר שמואל ת"ל א"ל שמולא לרב ענן תני כמ"ד ג'. וקי"ל כרב באיסורי וא"כ הל' כר"י באנדרוגינוס דהוא ספק ובהרכבה דמקילין לשתי שבתות, קידש דאמר שמולא הל' כר"י מאי היא דתנן המסכך גפנו ע"ג תבואתו של חברו ה"ז קידש וחייב באחריותו, ר"י ור"ש אומרים אין אדם אוסר דבר שאינו שלו'. איבעי' להו בקודש מאי א"ר. ת"ש דאר"ה א"ר אין הל' כר"י. וקיי"ל הל' כרב באיסורי הלכך קידש וחייב באחריותו עין בהל' בס' המכריע שם פסקה הל' כר' יוסי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו

דף פד.

יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאלו וללו אסורות לאלו ינאלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. כ"ה שנשא את האלמנה ויש לו אח כ"ג. חלל שנשא כשירה וית לו אח כשר ופסלה בביאתו. ישראל דנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. אלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כ"ג שקידש את האלמנה ויש לו אח כ"ה. פי' מכיון שלא חילצה בביאתו היא שמותרת ליבם. כשר שנשא חללה מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן. אסורות לאלו ולאלו כ"ג שנשא את אלמנה וי"ל אח כ"ג או כ"ה. כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר. ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר אסורות לאלו ולאלו. ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן:

דף פד:

אר"י א"ר לא הזהרו כשרות להנשא לפסולין. פי' מותר החלל לישא כהנת כשרה, ודוקא הכשר מוזהר שלא יקח פסולה אבל הפסול מותר ליקח כשרה, מתיב ר"י לא יקח ומלמד שהאשה מזדהרא וכל היכא דאיהו לא מוזהר איהי נמי מזדהרא וכל היכא דאיהו לא מוזהר איהי נמי לא מיזהרה. ובפ' עשרה יוחסין מסיק תלמודא והל' גר מותר בכהנית לא הזהרו כשרות להנשא לפסולין. מותר בממזרת כר' יוסי דאמר קהל גרים לא איקרי קהל כולה פירקין אסור ל"ת הוא. ואע"ג דקי"ל דאתי עשה ודחי את ל"ת הא אמרן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה:

מתניתין: שניות מדברי סופרים שניות לבעל ולא שניות ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם שני' ליבם ולא שני' לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שני' לזה ולזה אסורה לזה ולזה אין לה כתובה ולא פירות ואל מזונות ולא בלאות והולד כשר וכופין אותו להוציא. אלמנה לכ"ג גו"ח לכ"ה מו"נ לישראל ב"י לנו"מ יי"ל כתובה:

דף פה.

ת"ר שניה לכ"ג גו"ח לכ"ה י"ל כתובה מבעלה ולא פירות, פי' פירות שאכל הבעל מנכסי מלוג שלה, אבל אלמנה יש לה ומן הדין הי' שבין האלמנה ובין השניה שהיא להן פירות שאכל הבעל כיון דבעמוד והוציא קאי אינו דין שיאכל פירות ואם אכל יחזיר. ולא דמי לכל מגרש את אשתו שאינו מחזיר ירות שאכל דהתם לאו בעמוד והוצא קאי אינו מן הדין שיאכל ואם אכל יחזיר הלכך גבי אלמנה שלא קנסו אותה בכתובתה לא קנסו אותה גם בפירותיה ואינו מחזיר לה, ולא מזונות, אין לשני' מזונות מן הבעל בין בחייו דבעמוד והוצא קאי והאיך נאמר לו שיזין אותה וגם אם הי' בעלה במד"ה ולותה ואכלה אינו משלם בה, ובין במותו נמי אין לה מזונות על היתומים דת"כ ככתובה דמי וכי היכי דא"ל כתובה ה"ל א"ל מזונות אבל אלמנה לכ"ג יש לה מזונות מן היורשים לאחר מיתת הבעל כי היכי די"ל כתובה י"ל מזונות שהן ת"כ אבל בחיי דבעמוד והוצא קאי אין לה מזונות וכן נמי אם הלך בעלה למד"כ ולותה ואלכה אינו משלם לה. ולא בלחות, לא מיבעי' מה שפחתו מנכסי נדוניתה דאל יהיב לה אלא אפילו הבלאות שהן קיימין אין לה. אבל אלמנה יש לה בלאות וה"ה שמשלם לה מה שפחתו כדין כל הנשי אלא מה דקא תני גבי שני' בלאות לאשמעינן דאפילו בלאותיה קיימין ל"ל תני נמי גבי אלמנה בלאות, ובפ' אלמנה ניזונית מפרע ר"כ דשניות דוקא בלאות דנ"מ אין לה אבל בנצ"ב דקנסי' רבנן לדידי' בדידה ולדידה בדידיה, אבל אלמנה י"ל בין דנ"מ בין דנצ"ב.

בעי' מני' בני בתירה מר"ש שני' לבעל ולא שני' ליבם יש לה כתובה מיבם או א"ל כתובה מיבם כיון דאמר מר כתובתה על נכסי בעלה הראשון ליית לה א"ד כיון דל"ל מראשון תקינו לה משני אית לה. א"ל ר"ש תניחוה כתובתה על בעלה הראשון ואי אין לה מראשון תקינן לה משני ואם היתה שני' לבעל אפי' מיבם אין לה:

בעא מיניה ר"א מר"י א"ל לכ"ג גו"ח לכ"ה י"ל מזונות או א"ל מזונות ה"ד אילימא בדיתבי תותי' בעמוד והוצא קאי מזונות אית להו, ל"ל שהלך הוא למד"ה ולותה ואכלה מאי מזוני ת"כ הוא פי' שכך כותב לה ועלי מזוניכי וסיפוקייכי ומדאית לה כתובה אית לה מזוני א"ד כתובה דלמישקל ומיפק אית לה אבל מזונא י"ל א"ל ל"ל והתניא י"ל כי תניא ההיא לאחר מיתה פי' כמו שי שלה כתובה כך י"ל מזונות דת"כ כך היא ואת תהא יתבי בביתו. ואפילו בחיי אין לה אפי' לותה ואכלה דילמא תעכב גבי' ותלוה ותאכל והוא יפרע.

ת"ר אלמנה לכ"ג גו"ח לכ"ה י"ל כתובה פירות מזונות ובלאות והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציא. שניות מד"ם אין לה כתובה ואל מזונות ואל בלאות והאי כשירה וולדה כשר וכופין אותו להוציא. ארשב"א מ"ט אמרו אללכ"ג י"ל כתובה מפני שהולד פסול והיא פסולה.

דף פה:

וכ"מ שהוא כשר והיא כשרה לא קנסו אותו בכתובתה. ומ"ט אמרו שניות מד"ם אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכ"מ שהוא כשר והאי כשרה לא קנסו אותו בכתובתה פי' כ"מ שהיא נפסלה בביאתו או הולד פסול קנסו לי' דודאי הוא מרגילה שהיא מפני שנפסלת אינה מרגילתו א"נ אם הולד פסול אינה מרגילתו שהוא יראה שלא יאמר לה בעלה לאחר זמן מפני ההרגל שלך זרעי פסול ואתי לידי קטטה אבל השניות שהיא כשרה והולד כשר קנסי' אותה שהאי מרגילתו שיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא:

מתניתין בת ישראל מאורסת לכהן מעוברת מכהן שומרת יבם מכהן יוכן בת כהן לשיראל לא תאכל בתרומה פי' כדתנן לעיל, העובר והיבם והאירוסין פוסלין ולא מאכילין, בת ישראל מאורסת ללוי מעוברת מלוי ש"י לגוי וכן בת לוי לישראל לא תאכל במעשר, ומקשה ואמאי תהא זרה מי לא אכלה במעשהר אר"נ א"ש הא מני ר"מ האי דאמר מעשר ראשון אסור לזרים

דף פו.

מ"ט דר"מ אר"א ב"ד משמי' דגמרא כי את מעשר בנ"י אשר ירימו תרומה מה תרומה אסור לזרים אף מע"ר אסורה לזרים, בת לוי לא תאכל בתרומה ולא במעשר פי' בתרומה כדאמרי' העובר והיבם וכו' שגם בת הלוים זרים בתומה. אלא לא תאכל אמאי הכא מאי זרות איכא אמר מר ב"ד לומר שאין חולקים לה תבואה בבית הגרנות. פי' האי דתני לא תאכל במעשר לאו אכילה ממש היא דודאי אכלה במעשר בין היא לויה בין היא כהנת אל אה"ק אין חולקין לה מעשר בגורן שאין חולקין לאשה בלא בעלה הניחא למ"ד משום יחוד אל אלמ"ד משום גרושה שמא יגרשנה בעלה ותהנא זרה דבבת ישראל לכהן מיירי והכא כיון דהיא בת לוי אטו גרושה בת לוי לא אכלה במעשה, ומהדר משום גרושה בת ישראל א"ה אפילו נשואה נמי אה"נ ואיידי דתנא רישא מאורסת דהיא משום זרות תני נמי סיפא מאורסת וה"ה לנשואה שאין חולקין לה מעשר בגורן משום גרושה בת ישראל:

דף פו:

מתניתין בת ישראל שנשאת לכהן תאכל בתרומה, מת ולא ממנו בת תאכל בתרומה. נשאת ללוי תאכל במעשר ולא בתרומה שהלויה פוסלה שהאי זר ואוכלת בגונו מעשר, מת ולה ממנו בן תאכל במעשר ואל בתרומה שהבן מעכבה, נשאת לישראל לא תאכל בתרומה ואל במעשר שבעלה ישראל פסלה מן התרומה וממעשר מת בנה מישראל תאכל במעשר. פי' משום בן הלוי מת בנה מלוי תאכל בתרומה משום בנה מכהן מת בנה מכהן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

דף פז.

בת כהן שנשאת לישראל לא תאכל בתרומה כדכתיב כי תהי' לאיש זר מת ולה ממנו בן לא תאכל בתרומה דכתיב וזרע אין לה ושבה נשאת ללוי תאכל בתרומה אע"פ שי"ל זרע מן הזר. מת בנה מכהן ל"ת בתרומה בשביל בני הזרים שי"ל. מת בנה מלוי ל"ת במעשר מפני בן ישראל שי"ל. מת בנה מישראל חוזרת לתרומת בית אביה וע"ז נאמר ושבה אל בית אביה כנעורי' מלחם אביה אביה תאכל וגו'. ואמרי' מנין דב"י לכהן האוכלת בשביל בנה ונשאת לזר ומת שחוזרת לתרומת ב"א:

ת"ר כשהיא חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק מאי קראה דכתיבה מלחם אביה תאכל ולא כל לחם פרט לחזר ושוק:

תניא ר' יוסי אומר יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שאל הורס ממנו כל עיקר הורס ממנו תרומה גדולה ולא הורס ממנו מעשר ראשון ולא מ"ש ואפילו מ"ע מנין ת"ל לא תאכל לאכול בשערך ולהלן הוא אומר ואכלו בשערך ושבעו מה שערך האמור להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תאכל:

דף פז:

האשה שהלך בעלה למד"ה באו ואמרו לה מת בעלך ונישאת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה אין לה לא פירות ואל מזונות ולא בלאות ע"ז וע"ז ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה ולא זה וזה מטמאים לוה ולא זה ולזה זכאים במציאתה ולא במע"י ולא בהפ"ג. היתה בת ישראל נפסלת מן הכהונה היתה בת כהן נפסלת מן התרומה בת לוי נפסלה מן המעשר ואין יורשין של זה ויורשין של זה יורשים כתובתה מתו. ואחיו של זה חולצין ולא מיבמים ר' יוסי אומר כתובתה על נעסי בעלה הראשון ר"א אומר הראשון זכאי במציאתה ובמע"י ובהפ"ג ר"ש אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה ואין הולד ממנו ממזר ואם נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו. פי' באו ואמרו לה ע"א כדדייק בגמ' מסיפא תצא מזה ומזה כשאר א"א שזינתה דהך לאו אנוסה היא ואע"ג דהימנוהו רבנן לע"א באשה משום עגונא טעמא מאי דהאי גופה דייקא עד דידעה בקושטא ומינסבא והך דלא ידעה קנסי' לה וצריכה גט מזה ומזה אם תנשא לאחר, וטעמא דבעיא גט משני מפרש בגמרא. אין לה מזונות אפי' מה שלותה ואכלה תחתיו ולא בלאות שחוקי בגדים שהי' לה לא תוציא משם. והולד ממזר מזה ומזה אם ילדה משני ממזר גמור הוא ואם החזירה הראשון וילדה לו הוי ממזר מדבריהם אבל מדאורייתא שריא דהא ע"פ ב"ד נישאת בע"א ואנוסה היא ורחמנא שנרי דכתיב והיא לא נתפסה אסורה הא נתפסה מותרת, מן הכהנוה משום זונה. מן המעשר קנסא. אין היורשים יורשים כתובתה. בגמ' פריך כתובה מאי היא. חולצין. אחיו של ראשון חולץ מדאורי' ורבנן גזר לו ליבם. ואחיו של שני חולץ מדרבנן משום גזירה שמא יאמרו גירשה זה ונשאה זה כו' כדמפרשי' בגמ' גבי גט. יבאתה או חליתה. אריש פליג דקתני לא מיבמים ואין הולד ממנו ממזר אם החזירה ראשון שאנוסה היתה שסבורה שמת. נישאת שלא ברשות ב"ד. כגון שבאו שני עדים ואמרו מת בעלך ונשאת מעצמה שהרי אינה צריכה להתר ב"ד מותרת לחזור לו דאנוסה היא ואלו בשניות לעיל תנן דאין לה כתובה ולא תנן אם נטלה תחזור וי"ל דאי חפיס שני' לא מקפינן מינה. ובשני' תנן הולד כשר והכא תני הולד ממזר ול"ז ול"ז מטמאין לה אע"פ שהראשון חייב מה"ת

ליטמא לה כדאמרי' לה טימא מצוה, אפ"כ אמרשל"י דב"ד ויורשי' מטמא לה והכא אחמו לרבנן וקנסי' טפי. ובשני' תנן והיא כשירה והכא תנן נפסלה מן הכהונה:
מדקתני סיפא נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו מאי שלא ברשות ב"ד אלא בסעדים מכלל דרישא ברשות ב"ד בע"א אלמא ע"א נאמן מדאורייתא מנ"ל

דף פח.

מסיק ר"ז מתוך חומר שהחמרת עלי' בסופא הלקתה עלי' בתחילתה פי' שאם בא בעלה אתה נותן לה כל הדרים הללו הקלת עלי' בתחילה להתירה להנשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה ודייקא שפיר:

דף פח:

תצא מזה ומזה א"ר ל"ש אלא שנשאת בע"א אבל בשני עדים לא תצא. ואוקמה ר"א אמי ל"ת דקאמר רב לא תצא מהיתרה הראשון, פי' שחוזרה לראשון והא אמרה רב חדא זימנא דתנן ואם נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו ואר"ה א"ר הכי הל'. חדא מכלל חברתה איתמר, ואע"ג דפסק רב הל' כן אין הל' כרב אלא אם נשאת ע"פ שנים אסרוה לחזור לראשון כדאמרי' לקמן:
וצריכה גט מזה ומזה בשלמא מראשון תבעי גט אל אמשני אמאי זנות בעלמא הוא אר"ה גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצאת א"א יוצאה בלא גט, פי' כשיראו הראשון חי לא יאמרו שהעד הטעה אותה אלא יאמרו לא נשאה השני אלא אחר גירושין הראשון ויסברו שבהיתר נשאת לשני, א"ה סיפא דקתני א"ל מת בעלך ונתקדשה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו ה"נ נימא גזירה שמא יאמרו גירש זה וקידש זה ונמצאת א"א יוצאה בלא גט, ומסיק רישא דעבדה איסורא קנסוה, סיפא דלא עבדה איסורא לא קנסוה:

דף פט.

אין לה כתובה, כתובה מ"ט תקינו רבנן כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, הא תהא קלה בעיניו להוציאה:
ולא פירות ואל בלאות ולא מזונות מ"ט תנאי כתובה ככתובה דמי, ירושלמי ולא פירות תני ר"א שא"י להוציא ממנו פירות שאכל הד"ת מה שאכל עד שלא בא הראשון, אבל אם אכל משבא הראשון מוציאה, ולא מזונות אפי' לותה ואכלה, ולא בלאות, פי' ר' יצחק ז"ל מה שבלה מנצ"ב ואבד לגמרי אינו משלם לה תחתיו אבל הבלאות שהן קיימים נותן לה ונוטלתן כדגרסי' בכתובות בפ' א"נ והיוצאה משום ש"ר נוטלת מה שבפניו ויוצאה

מסייעה לי' לר"ה דאמר זינתה לא הפסיידה בלאותי' קיימים. ואינו נ"ל דהכא אפילו זנות ליכא דהא מדאורייתא שרי לי' דאנוסה היא אלא רבנן הוא דקנסוה משום דלא דייקא שפיר וכיון דקנסוה הוא ליכא לדמויי להתם דהתם הוא דדיינינן לה בקושטא דדיני' אבל הכא דלא דיינינן לה בקושטא דדינא. וכל מאי דעבדי' לה קנסה הוא, וקנסא מדינא לא ילפינן. הלכך אפילו הבלאות שהן קיימין אין לה, ואלו כדבריו הו"ל לשנות וי"ל בלאות והוה משמע שמה שבלה ואבד אינו משלם לה אלא נוטלת בלאותיה ויוצאה כדקתני בכל דוכתא, השתא דתני אין לה בלאות הכי משמע דאפי' בלאותיה קיימים א"ל חדא דטפי קנסי' ומחמרי' בהא מזונה ודאי דאילו א"א שזינתה ולא רצה בעלה לגרשה אין הולד ממזר ואפילו לר"ע דאמר לעיל בהחולץ יש ממזר מח"ל,
אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאנן הולד ממזר נדה דהא תפסי בה קידושין, סוטה נמי דהא אשתו היא תל"ה הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוהט ועל ש"י שאין הודל ממזר ואילו הכא תנן והולד ממזר מזה ומזה ש"מ דטפי קנסינן הכא מזונה ודאי:
ואם נטלה מזה ומזה תחזור. פשיטא מ"ד כיון דתפסה תפסה קמ"ל. ירושלמי הד"ת כשנלה כתובתה או מזונות משבא הראשון אבל אם נטלה עד שלא בא הראשון כמה דנא מפיק מיני' כך לא מקפינן מיבם:

דף פט:

והולד ממזר מזה ומזה בשלמא משני הוי ממזר אלא מראשון אמאי אשתו היא וישראל מעליא הוא וקא שרינן לה בממזרת אמר שמואל אסור בממזרת וכן כי אתא ר' אר"י אסור בממזרת ואמאי קרי לי' ממזר לאוסרו בבת ישראל:
תניא מאימת יורש אדם את אשתו קטנה בש"א משתעמוד בקומתה ובה"א משתכנוס לחופה ויירשה ומטמא לה ואוכלת בגינו תרומה:

דף צ:

תניא אראב"י שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על ד"ת אלא לעשות סייג לתורה ומעשה באדם א' שרכב על הסוס בשבת בשני היונים והביאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אל אשהשעה צריכה לכך ושוב מעשה בא' שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אל אשהשעה צריכה לכך:

לא זה וזה מטמאין לה מג"ל דכתיב כ"א לשארו הקרוב אליו ואמר מר שארו זו אשתו וכתיב ל"י בעל בעמיו יש שבעל מטמא ויש בעל שאינו מטמא הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה ואינו מטמא לאשתו פסולה:

לא זו"ז זכאים במצייאתה וכו' טמעא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה משום איבה הא תהוי לה איבה:

ולא מע"י. טעמא מאי א"ר מע"י לבעלה משום דאכלה מזנוי הכא כיון דמזוני ל"ל מע"י לאו דיד' הוא:

ולא בהפ"נ ט"מ א"ר בעל מפר כדי שלא תתגנה על בעלה הכא תתגנה ותתגנה:

דף צא.

אין יורשים של זה ויורשים ש"ז יורשים כתובתה. כתובא מאי עבידתי' פי' דקס"ד אם לא הספיקה היא לגבות כתובתה אין יורשי' שי"ל מזה ומזה יורשים כתובתה ומ"ה מקשה מאי עבידתי' דכיון דהיא לא גביא בחייה מה ירשו בניה ואומוה ר"פ בכתובת בנין דיכרין דהא לאו בת ימיגביה הוא ובני' באין לירש את אביהן מכתובת אמן שירש מכח תנאי ב"ד, פשיטא. מ"ד היא דעבידא איסורא קנסוה רבנן תיקן, ולפשוט מהכא דקנסוה, י"ל דאע"ג דבכתובת בנ"ד קנסו רבנן לזרעה משום דמכחה באין לירש וכיון דאיהי ל"ל כתובה בניה נמי א"ל כבנ"ד אבל מזונות דבת דלאו מכח אימא שקלא דלא קנסו רבנן:

מתו אחיו וכו'. אחיו של ראשון חולץ דאורייתא ולא מייבם מדרבנן שמא יאמרו גירש זה ונשא זה והו"ל גבי דידי' גרושת אחיו, אחיו של שני חולץ מדרבנן ולא מייבים לא מדאורייתא ואל מדרבנן:

ר' יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון, אמר ר"ה בתראי מודי לקמאי וקמאי לא מודי לבתראי ר"ש מודה לר"א, דאי ביאה דעיקר איסורא הוא לא קניס ולא כ"ש מציאה ומע"י דממונא הוא לא קניסם אבל ביאה דאיסורא הוא קניס. ותרתי הוי מודו לר"י ומה הני דיתבי תותי' לא קניס כתובה דלמישקל וליפוק הוא לדא קניס אבל הני דיתבי תותי' קניס ור"י אומר קמאי מודו לבתראי לא מודו לקמאי. ר"י מודי לר"א כתובתה דמדידי' לדידה לא קניס וכ"ש מציאה ומע"י דמדידה לדידה לא קניס ור"א לא מודה לר"ש מציאה ומע"י דמדידה לדידה לא קניס אבל כתובה דמדידיה לדידה קניס ותרווייהו מודו לי' לר"ש. ומה הני דמחייס לא קנסו ביאה דלאחר מיתה הוא כ"ש. ור"ש לא מודי להו לתרווייהו ביאה דלא"מ הוא דלא קניס אבל הני דמחיים קניס:

נישאת שלא ברשות מותרת לחזור לו פי' שלא ברשות ב"ד אלא עפ"י עדים. אר"ה א"ר הכי הל' דמאי הו"ל למיעבד אניס אניסא,

דף צא:

מתיב עולא ומי אמרינן מאי הו"ל למיעבד והתנן כתב לשם מלכות שאינה הוגנת לשם מלכות מדי לשם מלכות יון לבנין הבית לחורבן הבית. הי' במזרח וכתב במערב, במערב וכתב במזרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה, ואמאי התם נמי נימא מה הו"ל למיעבד, איבעי' לי' לאקרויי גיטא:

ארשב"א ת"ש הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זו איילנות תצא מזומ"ז וכל הדרכים האלו בה, ואמאי התם נמי נימא מאי הו"ל למעבד, איבעי' לי' לאמתוני:

אמר אביי ת"ש כל העריות שהמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות ונשאו לאחרים ונמצאו אלו איילנות תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה, פי' הני תרתי מתני' ר"ע נינהו שהי' עושה ח"ל דהיינו יבמה לשוק כח"כ כא"א ממש והתם נמי נימא מאי הו"ל למיעבד איבעי' לי' לאמתוני:

א"ר ת"ש כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה ולאחר זמן הרי הגט יוצא מת"י האיש והשובר מת"י אשה תצא מזומ"ז וכל הדרכים האלו בה ואמאי התם נמי נימא מאי הול"נ איבעי' לי' לאקרויי גיטא:

אר"א ת"ש שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזומ"ז וכל הדרכים האלו בה ואמאי התם נמי נימא מאי הו"ל למיעבד. איבעי' לי' לאקרוי גיטא, רב פפא סבר למיעבד עובדא דמאי הו"ל למעיעבד פי' להחזיר אשה לבעלה שנישאת בעדים א"ל ר"ה בר"י לר"פ והתנן כל הני מתני' א"ל ולא שנינהו א"ל אשיניו ניקום וניסמוך אם זה דוחק ומתרץ לדחוק התשובה מעליו נסמוך עליהם, ממילא שמעינן דמאי הו"ל למעיבד ל"א, ופסק ולא עבד עובדא ומכל הני אמוראי דמותבי לי' לרב מכל הני מתניית' ומדר"פ סבר למיעבד עובדא ואהדרי' ר"ה ברי' דר"י ש"מ דלית הל' כרב ור"ש בלחוד הוא דסבר הכי אבל רבנן פליגי עלי' ואסרי לה אע"פ שעשאן בב' עדים וכך הלכה.

אמר ר"א ולקלא לא חיישינן, פי' אם נשאת בב"ד ע"פ ע"א ואח"כ יצא קול שבעלה חי ולא בא לפנינו. הי' קלא אילימא דבתר נשואים הא אמרה ר"א חדא זימנא דאמר ר"א כל קלא דבתר נשואין לאו קלא הוא, כגון כהן שנשא אשה ואח"כ יצא קול שהיא גרושה או זוגה ואע"ג דאמרן לעיל בפ' כיצד דחיישינן לקלא דלא פסיק דוקא היכי דאיכא

עדים בדבר מסייע עם הקול דהכי אמרי' התם קלא דלא פסיק ואיכא עדים בדבר מכוער ברבים, מ"ד הואיל ואתאי לב"ד ושירנהו כקלא דקמי' נשואים דמי קמ"ל. פי' הואיל והצרכה לבא לב"ד להתירה אלמא בחי הוה מספקינן לי' קודם נשואים וניחוש לה להאי קלא קמ"ל, ומוכח מהכא דאי הוה קלא קמי' נשואים חיישינן להו ולא מינסבא ועדיפא קלא מע"א דהא לקמן בפ' האשה תנן עד א' אומר מת ונשאת ובא א' ואומר לא מת ה"ז לא תצא ומוקי לה בגמ' דאע"ג דלא נישאת אלא התירוה לינשא לא תצא מהיתרה הראשון והכא בקלא מפקינן לה מהיתרא הראשון:

דף צב.

מתניתין נשאת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן שלא ע"פ ב"ד תצא וחייבין בקרבן, יפה כחה של ב"ד שפטורה מן הקרבן, הורהו ב"ד לישא והלכה וקלקלה חייבת שלא התירוה אלא להנשא, פי' אם נשאת עפ"י ב"ד פטורה מן הקרבן דיחיד שעשה בהוראות ב"ד פטור, אבל בב' עדים שלא עפ"י ב"ד חייבת בקרבן דשוגג הוא ואין זה אונס להפטר מן הקרבן דאיבעי' לי' לאמתוני ולמידק, מאי קלקלה, ר"א אומר זינתה, ר"י אומר כגון אלמנה לכ"ג גו"ח לכ"ה מ"ד זינתה כ"ש הני, ומ"ד הני, הני אין אבל זינתה לא מ"ט אמרה אתון הוא דשויתין נפשאי פנויה. תניא כוותי' דר"י הורוה ב"ד להנשא וקלקלה כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט חייבין בקרבן:

מתניתין האשה שהלך בעלה ובנה למד"ה באו ואמרו לה מת בעלה ואח"כ מת בנך ונשאת ואח"כ באו ואמרו לה חילוף הי' הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר, א"ל מת בנך ואח"כ א"ל חילוף הדברים תצא מזה ומזה והולד ראשון ואחרון ממזר. א"ל מת בעלך ונשאת ואח"כ א"ל קיים הי' ומת תצא והולד ראשון ממזר ואחרון אינו ממזר. א"ל מת בעלך ונתקדשה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו ואע"פ שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה וזה מדרש דרש ראב"ע ואשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אשה. פ' כשא"ל מת בעלך ואח"כ מת בנך ונשאת נמצא שנשאת לשוק באיסור כשא"ל חילוף הי' הדברים הלכך תצא והולד ממזר. והאי דקתני ראשון ואחרון אמרי' בגמ' מאי ראשון ומאי אחרון אילימא ראשון דלפני שמיעה ואחרון דלאחר שמיעה ליתני והולד ממזר. פי' שאין שום שינוי בין קמי שמיעה בין אחר שמיעה יבמה לשוק היא ומהדר משים דקבעי למיתני סופא כשא"ל מת בעלך ונשאת ואח"כ א"ל קיים הי' ומת הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר תני נמי רישא ראשון ואחרון וה"ה דמציעתא נמי תני ראשון ואחרון ממזר משום סיפא, וקשה לי אמאי דתנינן לעיל הכונס את יבמתו והלכה

צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זו איילנות תצא מזומ"ז וכל הדרכים האלו בה כל העריות שאמרו צרותיהן מותרת הלכו הצרות האלו ונישאו לאחרים ונמצאו אלו איילנות תצא מזומ"ז וכל הדרכים האלו בה. והכא לא תנן תצא מזה ומזה דמשמע תצא מזה של שוק שנשאת לו אלב ליבמה שרי ואל תנן תתצא מזה ומזה לאסרה גם על יבמה. ועל הבלבי לומר דלעולם הכא שרא ליבם והתם בגיטין דאסרי לה ליבם לא משום איסורא דעבדא ואינסבא לזר אלא משום דיבם האי לצרתה וגזרי' שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית א' מתיבמות וסיפא נמי שמא יאמרו צרת ערוה מתיבמות שמשעת נפילה נראית כצרת ערוה ולא נודע שהיא איילנות אבל לעולם יבמה שנשאת לשוק לא קנסינן לה לאוסרה על היבם, באל לא יתכן דבר זה דמוקמי' למיתני' כר"ע, ור"ע הי' עושה ח"ל כעריות מ"ש יבמה לשוק מא"א לרבנן תצא מזומ"ז, א"ו לר"ע תצא מזומ"ז ואסורה ליבם כדתנן בגיטין. וטעמא דמילתא משום איסורא דעבדא ואינסבא לזר, והכא אמאי לא תנן תמזוימ"ז משום סיפא דתני א"ל מת בנך ואח"כ מת בעלך ונתיבמה ואח" כא"ל חילוף הדברים תצא ואין לומר שם תצא מזומ"ז שהרי הבעל מת ואין כאן אלא יבם בלחוד, וכן נמי סיפא דסיפא מ"ה תני רישא תצא ולא תני תמזו"ז אבל לעולם תצא מזה ומזה כדתנן בגיטין.

א"ל מת בעלך ונשאת וכו' פי' אע"פ שבאונס בעלה זה השני ואינו מן הדין להיאסר עליו עולמית דהיכא אמרינן אסורה לבועל היכא דהיא אסור לבעל מדאורייתא והכא דבזנות בא עלי' זה מותרת לבעלה דהאי אנוסה אפ"ה כיון דמדרבנן אסורה לבעלה מזנות כזה כדתנן לעיל תצא מזה ומזה ה"נ אסרוה רבנן על הבעל עולמית בזנות כזה, והלכך אע"פ שנתברר שמת בעלה חייב להוציאה, וה"נ תניא בתוס' דיבמות בפ' שופטים.

א"ל מת בעלך ונשיאת ואח"כ א"ל קיים הי' ומת יוציא בגט וכל וולדות שנולדו בחיי בעלה ממזרים, לאחר מיתת בעלה כשרים, ואע"פ שהחמירו חכמים להוציאה בגט ממנו לא החמירו בולד לעשותו ממזר אלא אמרו הולד האחרון כשר. ואי קשיא מ"ש גבי בעלה הראשון דאחמור רבנן ואמרו הולד ממזר והכא לא אחמור והלא הבועל והבעל שוין באיסור זנות ואיסורן אינו אלא מדרבנן ולמה חלקו ביניהן, י"ל היכא דבועל ובעל קיימים והולד דבועל הוי ממזר דאורייתא גזרו רבנן בולד דבעל נמי ועשהו ממזר, אבל הכא דלא קאי אלא בועל ואין איסורו אלא מדרבנן לא גזרו בולד דבועל דומיא דשני' שגזרו להוציאה ולא גזרו בולד דתנן והולד כשר וכופין אותו להוציא, וי"ל שגם כל אלו הדרכים נוהגים בה:

ת"ר זו דברי ר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל אלב ח"א אין ממזר מיבמה לשוק, פי' הא ברייתא פליג על ההיא ברייתא דאתיין לעיל בפ' החולץ הכל מודים בבא על

הנדה ועל הסוטה ועל היבמה שאי הולד ממזר, והך תנא ס"ל דל"ל מתני' דיש ממזר מיבמה. א"נ י"ל אית לי' מתני' מיהו ס"ל דלעולם אין ממזר מיבמה וטעמא משם דקנסא קנסוה רבנן כי היכי דתידוק שפיר והיא טעמא אית לן למיתב לאביי דאמרי' בפ' החולץ הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוט הועל היבמה שאין הולד ממזר ואלו במתני' תנן והולד ממזר מזומ"ז אל אס"ל אביי אע"ג דאין ממזר מסוטה אפ"ה קנסה קנסו בה רבנן כי היכי דתידוק.

דף צב:

ואר"י א"ר מניין שאין קדושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהי' אשת המת החוצה לאשי זר לא תהא בה הוי' לזר ושמולא אמר בעניותוו צריכה גט מספקא לי' לשמואל האי לא תהי' אשת המת החוצה אי ללאו הוא דאתא וה"ה כשאר ח"ל דתפסי בהו קדושין או דלא תפסי בה קידושין הוא דאתא, א"ר ינאי בחבורא נמנו וגמרו אין קדושין תופסין ביבמה. א"ל ר"י ר' לא משנתנוו הוא זו דתנן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגייר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעלך לאחר שיחלוף לך יבמתך אינה מקודשת. א"ל אי לאו דדלאי תספא מי משכחת מרגניתא תותא. א"ל ר"ל אי לאו דקלסך גברא רבא ה"א מתני' ר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל. וקי"ל בהאי כר"ל דאמרי' אר"מ ב"ר לר"א הכי אמר אמימר הל' כוותי' דשמואל אם הי' יבמה כהן חולץ לה ושרי לי' ומתמי' איתגורי איתגור א"כ נמצא חוטא נשכר וכי מפני שנאסרת ליבם בעבור גט שניתן לה נתירה לו ואנן תנן תצא מאותן של שוק שנשאת לו, אלא אימא אם הי' יבמה ישראל נותן לה גט הותרה לו, פי' כיון דהלכה כשמואל דאמר אין קדושין תופסין בח"ל ולא יבואו לומר חלץ זה ונשא זה אלא יאמרו בעבירה נשאה מ"ה מותרת ליבם אבל לרב דאמר אין קדושין תופסין ביבמה אתי למימר לא הי' זה לוקחה אילולי שחלץ לה היבם והלכך אסורה היא לו שלא יאמרו מותר להחזיר החלוצה וכיון דאמימר ור"א דאינון בתראי ס"ל כשמולא הל' כוותי' וקדושין תופסין ביבמה:

אר"ג ארחב"י א"ר יבמה נשואין יש בה וקידושין אין בה. ואי קידושין אין בה נישואין נמי אין בה. פי' כמו שבקידושין א"צ גט גם בנשואה נמי לא תהא צריכה גט כיון דלא תפסו בה קידושין ומהדר אימא קידושין ונשואין אין בה ואלא מאי נשואין יש בה בזנות כדר"ה דאמר ר"ה ש"י שזינתה אסורה ליבמה. פי' לאו לענין גט קאמר שתהא צריכה גט אלא לאוסרה על היבם כדרב המנונא: וכ' המורה ור' יוסי דאמר לעיל נותן לה שני גיטין ולא ליבם ל"ל דר"ה. ואב"א לעולם כדקאמרת מעיקרא קדושין אין בה נשואין יש בה

ומשום דמילפי באשה שהלך בעלה למד"ה. פי' המורה, כדקאמת מעיקרא נשואין יש בה לענין גט ולא משום דקדושין נינהו אלא משום דאי מפקין לה בלא גט אתי למימר נמי באשה שהלך בעלה למד"ה ונשאת עפ"י ב"ד בע"א תצא בלא גט אבל נתקדשה לא בעיא גט דהא א"א גופי' שנתקדשה ע"פ ב"ד בע"א לא בעי גט כדתנן אע"פ שנתן לה האחרון גט לא פסלה עלה הכהונה. ור"ת ור"י ז"ל פירוש קידושין אין בה שאם קדשה אחר לא פסלה ליבמה אלא מותרת היא לו אבל נשואין י"ל אם נשאה נאסרה ליבם משום דמיחפא באשה שהלך בעלה למד"ה. ופסקי' הל' הכי. וכפתרון המורה נ"ל דהא אמרינן לעולם כדאמרינן מעיקרא ומעיקרא. בגט אמרינן ותו אמאי בעי לאוסרה על היבם משום דמחלפא באשה וכו' האי סברא ליתא אלא לר"ע דאמר יש ממזר מח"ל והי' אשה יבמה לשוק כא"א וכי היכי דעבדינן בא"א זנות דאונס כזנות דרצון אסרי' לה איבם אבל רבנן אפילו אם זינתה היבמה ברצון לא נאסרה ליבם והאיך תאסר עליו כשזינתה באונס ונהי דאית להו לרבנן תצא משני כדאמרינן בירושלמי משום עובדא דאיסורא קניסי' לה אבל מיבם לא הלכך ל"א משם דמחלפא אלא להצריכה גט משני יאמרו חלץ זה ונשא זה ונמצאת א"א יוצאה בלי גט אבל להאסר על יבמה לא. ואפי' את"ל שפתרון דברי ה"ה כר"ח ורבינו יצחק אין לפסוק הל' כן דרב לטעמיה דאמר אין קידושין תופסין ביבמה וי"ל דס"ל כר"ע דאמר הולד ממזר כיון דלא תפסי בה קידושין והלכך דמי' לא"א אבל כיון דאפסקא הל' כשמואל אין לנו לאוסרה על היבם אפי' בזנות דרצון וכ"ש בזנות דאונס ודכוותה פסקו הל' כשמואל דיבמה שנתקדשה צריכה גט ופסקי נמי הלכה כרב דאסר לה איבם. ואינו נ"ל דשמולא לא סבר כרב ורב לטעמי' דאמר אין קדושין תופסין ביבמה והלכך אתי למימר חלץ זה ונשא זה ונמצא זה מחזיר חלוצתו וקיימא עלי' בלא יבנה ודמי' לא"א שאם גרש זה ונשא זה ונמצא מחזיר גרושתו משנשאת. אבל שמואל דאמר קידושין תופסין ביבמה לא אתי למימר הכי והלכך שרי' ליבם כדאמר ר"א אם הי' יבמה ישראל נותן לה שני גט והותרה להם:

דף צג:

בעי' מיני' מר"ש ע"א ביבמה מהו. פי' לומר מת בעלך כדי להתיבם שאל הי' לה בנים. טעמא דע"א משום דמילתא דעבידי לגלוי לא משקרי ה"נ לא משקרי א"ד טעמא דע"א משום דהיא גופה דייקא ומנסבי והכא כיון דזימנין דרחמי לי' לא דייקא ומינסבא. ואי קשיא בכל אשה שאמרו לה מת בעלך נמי נימא זימנין דרחמי לחד אינש דעלמא ואתי לאנסובי לי' ולא תנשא. ולא היא דדוקא גבי יבם אמרי' הכי משום דידיע מילתא דליבם

בעי לאנסובי אבל אשה לשוק כיון דלא ידיע מילתא למאן בעי לאנסובי לא מספקינן בהאי חומרא. א"ל ר"ש תניתוה א"ל מת בנך ואח"כ מת בעלך ונתיבמה ואח"כ א"ל חילוף הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזרים. ה"ד אילימא תרי ותרי מאי חזית דמסכת אהני סמוך אהני ותו ממזר ס' הוא. וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הולד ראשון והאחרון אינו ממזר דוקא קתני אלא לאו בחד וטעמא דאתי בי תרי ואכחשוה הא לא"ה מהימן. א"ד הא לא תיבעי לך דאפילו היא נמי מהימנה דתינא האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בני תתיבם. כי תבעי לך יבמה לעלמא פי' לומר לה מת בעלך ואח"כ מת בנך טעמא דע"א משום מילתא דעבידי לגלויי לא משקר ה"נ לא משקר א"ד טעמא דע"א משום היא גופה דייקא ומינסבא והכא כיון דזמנין דסניא לי' לאו דייקא ומינסבא.

דף צד.

א"ל ר"ש תניתוה א"ל מת בעלך ואח"כ מת בנך ונשאת ואח"כ א"ל חילוף הי' הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר ה"ד אילימא תרי ותרי מאי חזיא דסמכת אהני סמוך אהני ועוד ס' ממזר הוא וכ"ת לא דק והא מדקתני סיפא הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני אלא לאו בחד וטעמא דאתו בי תרי ואכחשוה הא לא"ה מהימן. רבא אומר ע"א נאמן ביבמה מק"ו לאיסור כרת התרתה לאיסור לאו לכ"ש: ואמרי רבוותא דכיון דר"ש ורבא פשטי דע"א נאמן ביבמה ש"ע הכי' הל' ואע"ג דאייתי בגמ' הני דחיות לוא דסמכי נינהו והל' כוותייהו ולקמן בשלהי מס' בלל' שני יבמות הוכחתי שע"א נאמן ביבמה לומר מת יבמתך לשוק.

זה מדרש דרש ר"א וכו' אמר רב לר"א בן מתיא למדרש בהאי קרא מרגניתא ודרש בה תספא, מאי מרגניתא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה זה ריש הגט שפוסל בכהונה. פי' כיון שנתן לה גט וא"ל הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם אע"ג דהאי גיטא לא מהני לה להנשא בו מהני בה להפסל מן הכהונה אם תתאלמן דריח הגט מקרי כיון דהזכיר בו לשון גירושין:

מתניתין מי שהלך אשתו למדה"י ובאו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ באה אשתו מותרת לחזור לו הוא מותר בקרובות שניה והשניה מותרת בקרוביו ואם מתה הראשונה מותר בשניה.

דף צד:

א"ל מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ א"ל קיימת היתה ומתה הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. ר"י אומר כל שהוא פסול ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו וכל שאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל ע"י עצמו. פי' מותרת לחזור לו דקדושי שני' אין כלום וה"ז כזנות בעלמא. ואמרינן לקמן שאין שכיבת אחותה אוסר בה ומותר בקרובת שניה. פי' לישא בתה דקי"ל נושאים על המפותה. דברי ר"י נפרש לקמן.

אמרי בגמ' ואע"ג דאזלא אשתו וגיסו למד"ה דאהני הני נשואין דקא מיתסרו אשת גיסו אגיסי אשתו שרי ולא אמרינן מתוך שנאסרה אשתו וגיסו אגיסו תאסר אשתו עליו. פירוש זו אחות אשתו שנשא הו"ל בעל והלך גם הוא למדינת הים ובאו וא"ל אשתך מתה ולאחות אשתו אמרו מת בעלך והלך זה ונשאה ואח"כ באו אשתי וגיסו דאהני נשואין דיד' שלקח אחות אשתו שנאסרה על גיסו שהוא בעלה לא נאסרה אשתו עליו ופי' המורה שבא ע"א וא"ל מתה אשתך ולא אמר מת בעלך ועמד ונשאה וכן פי' גם ר"ח ז"ל. ואינו נ"ל. שע"א אינו נאמן אלא באשה משום עגונא אבל לא באיש לישא את אחות אשתו עד שיביא ב' עדים:

ואמרי' לימא מתניתין דלא כר"ע דאי ר"ע הו"ל אחות גרושתו ותניא כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט חוץ מא"א שנשאת עפי' ב"ד ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה. פי' אם קידש אדם א' מן העריות א"ל הימנו גט שאין קדושין תופסין בח"כ חוץ מא"א וכו' שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצת א"א יוצאה בלא גט ודוקא ע"פ ב"ד דהיינו בע"א אבל אם נשאת בב' עדים דמינס אניסה א"ל ממנו גט ומותרת לראשון דקס"ד האי תנא כר"ש דאמר ואם נשאת שאל ברשות מותרת לחזור לו ור"ע מוסיף אף אשת אח שאם אמור לו מת אחיו ועמד זה ויבמה ואח"כ בא אחיו צריכה ממנו גט ואע"ג דל"ל גירש זה ונשא זה שהרי גרושת אחיו אסורה. אפ"ה הי' מצריכה גט כדבעינן למימר טעמא לקמן וכיון דאיצטריך ר"ע גט לאחות אשתו אסור להחזיר את אשתו דהו"ל אחות גרושתו א"ו מתני' דלא כר"ע שאין אחות אשתו צריכה ממנו גט מ"ה מותר באשתו. ומהדר ולאו מי איתמר עלה א"ר גידל ארחב"י א"ר האי אשת אחיו ה"ד כגון שקידש אחיו את האשה והלך לו למד"ה ושמע שמת אחיו ועמד ונשא את אשתו דאמרי' הך קמא תנאי הו"ל בקידושין והאי שפיר נסיב. אחות אשה נמי כגון שקדש את האשה והלכה למד"ה ושמע שמתה ונשא את אחותה דאמרי אינשי הך קמייתא תנאי הו"ל בקידושי'. פי' אנא הי' מצריך ר"ע גט באשת אח ואחות אשה כגון שהאח הראשון לא נשאה אלא קידשה דאמרי אנשי כדחזי לאח קמאי הכי נסבה אח שני בחיי אח ראשון

א"ו תנאי הו"ל בקדושי' דידי' ולא נתקיים ומ"ה נשאה האי ובהיתר נשאה הלכך צריכה ממנו גט וכן נמי באחות אשה. אבל בנשואין אין לומר תנאי הוה בנשואין שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. פי' לבעול על תנאי ומתני' תוקמא בנשואין ואתיא אפילו כר"ע ור"ע דמצריך גט באשת אח ואחות אשה אפי' בב' עדים דהוא אנוס הוה מצריך לה גט ול"א מאי הו"ל למיעבד דאשת אח איכא לאוקמי' בע"א כגון דאתא ע"א ואמר מת בעלך ונתיבמה דהא ע"א נאמן ביבמה אבל אחות אשה ליכא לאוקמי אל אבבי' עדים דהא אלו אתא ע"א וא"ל מתה אשתך אינו נאמן כדאמרי' בגמ' בפי' דלא הקילו אלא בא"א משום עגונא א"ו בתרי, והכי גזר ר"ע שמא יאמרו תנאי הוה בקדושי' קמא וא"א בא"א פליג ר"ע ואפילו אם נשאת ע"פ ב' עדים הי' מצריכה גט משני שמא יאמרו תנאי הוה בקדושי ראשון ואם היתה נשואה לראשון שמא יאמרו גירש ראשון ונשא שני וכיון שאתה מצריכה גט אסורה לחזור לו מפני שנראה כמחזיר גרושתו אחר שנשאת. ותנא דר"ע פליג עלי' בתרתי פליג עלי' בא"א דלא מצרכי לה גט משני אלא היכא דנשאת ע"פ ב"ד בע"א ומשום דלא דייקא אבל בב' עדים כיון דאנוסה הוא אע"ג דאיכא למיגזר לא גזרינן, ופליג נמי באשת אח ואחות אשה דדוקא לגירושין דשכיחא חיישינן אבל לתנאה דלא שכיחי לא חיישינן והלכך אם א"ל מת בעלה ונתיבמה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו דלא בעי' גט משני ואפי' בקידושין דראשון, וכן נמי באחות אשה. ואי קשיא. דר"ע חייש לתנאה אמאי נקט אחות אשה ואשת אח בלחוד בכל עריות הנאסרות ע"י קדושין ליחוש שאם נשא אשת אביו או חמותו יהי' צריכין הימנו גט שמא יאמרו אותן קידושין שקדש אביו או שקדש הוא את אשתו בתנאי הוו וקידושי האחרונים קידושין הוו וליבעי מיני' גיטא. תשובה אין זה כלום דלא מצרכי גיטא אלא בנשואי היתר דסבר בהיתר נסיב לה. כגון ששמע שמת בעלה של זו והלך ונשאה דכי נסבה בהיתר נסבה וכל עלמא סברי דנשואין הוי הלכך בעי' מיני' גיטא אבל אי ידעי' דבעלה קיים ואזיל האי ונסיב לה לא בעי מיני' גיטא דכ"ע ידיע דזנות הוה ולא נשואין הלכך לא משכחת לה אלא בא"א ואשת אח ואחות אשה דשרי לאחר מיתה.

ומקשה ותאסר בשכיבה דאחותה מיהי דהוה אאשה שהלך בעלה למד"ה. פי' שהיא נאסרה על בעלה בשכיבת האחרון ואע"פ שהיא שוגגת. ומהדר לא דמי אשה שהלך בעלה למד"ה דבמזיד אסורה בשוגג גזרו בה רבנן אבל אחות אשה דבמזיד לא אסורה מדאורייתא בשוגג לא גזרו בה רבנן.

דף צה.

ומנ"ל דלא אסורא דתנאי ושכב איש אותה שכבת זרע. אותה שכיבה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה. והלא דין הוא ומה במקום שבא על איסור קל פי' היינו א"א שאין האוסרה אוסרה כל ימיו שהרי יכול להתירה בגט נאסר האוסר פי' בעלה נאסר בה בביאת זה מקום שבא על איסור חמור, פי' באחות אשה שהיא אוסרת אוסרתה כל ימי' ואפילו גירשה כדכתיב עלי' בחיי' אינו דין שנאסר האוסר פי' שתאסר אשתו בשכיבת אחותה.

אר"נ לא נחלקו ב"ש וב"ה בבא על חמותו שפסל את אשתו פי' כדמפרשי' לקמן טעמא, על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שב"ש פסל וב"ה לא פסל. אר"ז א"ר אמי אמר ר"ל מ"ט דר"י א"ק ואיש אש יקח את אשה ואת אמה זמה האי באש ישרפו אותו ואתהן וכי כל הבית כלו בשריפה ומה חטאת אשתו אם אינו ענין לשריפה תנהו ענין לאיסורא. אר"י א"ש אין הל' כר"י. ההוא דעביד איסורא מחמתי' אתי' ר"י ונגדיה א"ל אי לאו דא"ש אין הל' כר"י אסרתה עלך לאיתתך איסור עולם:

דף צה:

ר' יוסי אומר כל שפוסל וכו' אוקמה ר"י נפחא דקאי אמאי דאמר ת"ק ואח"כ באת אשתו מותרת לחזור לו ואמרי' אע"ג דאזילו אשתו וגיסו למד"ה דאהני הני נשואין דמיתסרא אשת גיסו אגיסו אשת גיסו אסורה ואשתו שריא, וקאמר ת"ק ל"ש אשת גיסו ול"ש ארוסתו וגיסו אשתו שריא, וא"ל ר"י אשתו וגיסו דל"ל תנאה הו"ל בנשואין דאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל ע"י עצמו ארוסתו וגיסו איכא למימר תנאה הו"ל בקדושי' ופוסל ע"י אחרים פוסל ע"י עצמו, פי' באשתו וגיסו דל"ל תנאי הוה בנשואין וכ"ע ידעי דנשואי שני' טעות הן ולא אתי למימר גירשה בעלה ונשאה זה דהא אפילו גירשה בעלה אסורה להאי ומידע ידעי דאיטעינהו סהדי ואינו פוסל ע"י עצמו, אבל היכא דהואי קמייתא ארוסתו דאיכא למימר תנאה הוה לי' בקדושי' סברי אפשר דנשואי שני' נשואים גמורים דאמרי גירשה בעלה ונשאה זה ואי משום אחות אשה תנאי הו"ל בקדושי' הראשונים ולא נתקיים ואי הדרה אשת גיסו לבעלה אמרי אנישי אדם מחזיר גרושתו משנשאת הלכך פוסל הוא ע"י אחרים הואיל ואהני מעשיו פוסל נמי ע"י עצמו:

איתמר יבמה רב אמר ה"ה כא"א ושמואל אמר אניה כא"א ואמר ר"ה כגון שקידש אחיו את האשה והלך למד"ה ושמע שמת איחיו ועמד ונשא את אשתו רב אמר ה"ה כא"א ואסירי ליה ושמואל אמר אניה כא"א ושריא לי' ואתיא כר"ע דחייש לתנאה ושמואל

כרבנן דלא חייש לתנאה. וכיון דקי"ל הל' כרב באיסורי הל' כר"ע ואשת אח ואחות אשה בקידושי' צריכות הימנו גט, ודוקא בארוסת אחיו פליגי דאיכא למיחש לתנאה אבל בנשואת אחיו מודי ואע"ג דבע"א נתיבמה כיון דלא בעי גיטא ממנה מותרת לחזור לראשון דהיכא אמרינן תצא מזה ומזה היכא דבעי גט משני אבל הכא דלא בעי גט משני ולא מחזי כמחזיר גרושתו או בנושא גרושת אחיו לא קנסי' לה משום דלא דייקא:

דף צו.

מתניתין: אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה. מתה ונשא אחותה מאמה, מתה ונשא אחותה מאביה מתה אחותה ממה מורת בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרת צרותיהן ואסורה בשני' וברביעית ואין ביאת א' מהן פוטרת צרתה ואם לא על השני' לאחר מיתת הראשונה מורת בשניה וברביעית ופוטרת צרותיהן ואסורה בשני' וברביעית ואין ביאת א' מהן פוטרת צרתה ואם בא על השני' לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית ופוטרת צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת א' מהן פוטרת צרתה. פי' אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה מאביה שלא מאמה וחזרו ואמרו לו מתה השני' ונשא אחותה של שני' מאמה ונמצאת שלישית זאת רחוקה מן הראשונה ולא קרובתה האי חזרו ואמרו לו מתה ונשא אחותה של שלישית זו מאביה ולא מאמה ונמצאת רביעית רחוקה מן השני' וכ"ש מן הראשונה חזרו ואמרו לו מתה ונשא אחותה מאמה ורחוקה היא מן השלישית ואח"כ לבסוף אמרו לו כולן קיימות מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית שיאנן קרובות זו לזו ואעפ"י שהשלישית אחות השני' היא שריא דקידושי שני' לא תפסי דאחות אשה האי והו"ל כאנוסה ומפותה, ותנן אנס אשה מותר לישא בתה דלא אסרה תורה אל אאחות אשה והיכי דלא תפסי קדושין לאו אחות אשה היא. וכן חמישית ואע"פ שהיא אחות הרביעית מותרת הואיל ותפסי קדושי שלישית נמצאת רביעית שהיא אחות שלישית בביאת זנות ולא אסרה חמישית עליו ווופוטרת צרותיהן אם מת ובא יבם ויבם את א' מהן נפטרת צרתה ואסור בשני' וברביעית בשני' משום ראשונה וברביעית בשני' משום ראשונה וברביעית משום שלישית ואם בא על השני' לאחר מיתת הראשונה שאמת הי' הדברים של הראשונה ושאר הדברים הי' שקר מורת בשני' וברביעית ואסור בשלישית מפני שניה ובחמישית מפני רביעית:

מתניתין בן ט' שנה ויום א' הוא פוסל ע"י אחים והאחרים פוסלין ע"י אלא שהוא פוסל תחלה והאחים פוסלין פסלה וסוף, כיצד בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו פולס ע"י אחים באו עלי' אחים ועשו בה מאמר נתנו גט או חלצו פסלו על ידיו, פי' בן ט' תחלה

פוסל אבל לבסוף אינו פוסל כדמפרש לקמן, ואם באו עלי' אחים או שמשו בה מאמר או שחלצו או שנתנו גט פסלו על ידיו דביאתו לא קניא לגמרי אלא במאמר בעלמא הא קי"ל דיש מאמר לגט וביאה וחליצה אחר מאמר.

ומקשה ובן תשע שנים ויום א' תחלה פוסל ולבסוף אינו פוסל והתנאי ר"ז בר"א העושה מאמר ביבמתו ואח"כ בא עלי' אחיו ושהוא בן ט' שנים ויום א' פסלה. אלמא ביאתו פוסלה אפילו לבסוף אחר מאמר הגדול. ומהדר ביאה דבן ט' פוסלת אפילו לבסוף מאמר דבן ט' בתחלה פוסל ולבסוף אינו פוסל ומאי דתנן שהוא פוסל תחלה על המאמר מיירי ולא על הביאה, פי' דבביאה פוסל בין בתחלה בין בסוף, ומקשה והא תני סיפא אלא שהוא פוסל תחלה והן פוסלין תחלה וסוף כיצד בן ט' ויום א' הבא עד יבמתו וכו. פי' אלמא האי דתני שהוא וסלתחלה אביאה קאי חסורי מחסרא וה"ק אלא שהוא פוסל תחלה והן פוסלין תחלה וסוף בד"א במאמר אבל בביאה פוסל אפי' בסוף כיצד בן ט' ויום א' הבא על יבמתו פסל ע"י אחים. פי' האחים שעשו בה מאמר דהאי כיצד אסוף קאי.

תניא עשו ביאת בן ט' ויום א' כמאמר בגדול ר"מ אומר עשו חליצת בן ט' כגט בגדול.

פי' רבנן סברי דוקא ביאה יש לבן ט' לפסול על האחים אבל חליצה ל"צ כלל. ור"מ סובר גם חליצה יש לו ופסלה על האחים בגט בגדול. והל' כרבנן והכי אמרי' לקמן בפ' מפ' מצות חליצה שחליצת הקטן אינו כלום.

איתמר נמי ר"י א"ש י"ל גט, פי' אליבא דר"מ קאמר דס"ל דיש חליצה. וה"נ אמרי' תנ"ה י"ל גט וי"ל מאמר דברי ר"מ. אלמא לא אמר שמואל אלא לר"מ אבל לרבנן חליצה אין לו וכ"ש גט:

דף צו:

מתניתין בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא על אחיו שהוא בן ט' שנים ויום א' פוסל בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא על צרתה פסל ע"י עצמו, ור"ש אמר לא פסל, בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת נשא אשה ומת ה"ז פטורה בן ט' שני ויום א' פסל על ידו, פי' לא מפקא כל הזיקה דנימא אין אחרי' כלום אלא ה"ה כמאמר בגדול וקי"ל דיש מאמר אחר מאמר ושניהן צריכין גט למאמרם וכיון שנתן לה גט קיימו עלייהו בלא יבנה דומיא דחליצה, ור"ש אומר לא פסל, בן ט' ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא על צרתה פסל ע"י עצמו דביאתו כמאמר בגדול דמיא. וקי"ל דיש מאמר אחר מאמר בב' יבמות. ר"ש אומר לא פסל:

תניא אר"ש לחכמים אם ביאת ראשונה ביאה ביאת השני' לא ביאה ואם ביאת ראשון לא ביאה גם ביאת שני לא ביאה. פי' קסבר ת"ו ביאת בן ט' ס' קנאי ספק לא קניא, הלכך אי קניא קנין גמור קניא ואין אחרי' כלום לא בשני יבמין ולא בשתי יבמות ואי לא קניא לא קניא כלל כאלו לא עשה כלום דמי בין ביבמה א' בין בב' יבמות, ורבנן סברי ביאת בן ט' קונה וחשיבה כמו מאמר והלכך פסולי' זה את זה וזו את זו.

בן ט' שנים שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתיבמת נשא אשה ומת ה"ז פטורה, פי' דביאת בן ט' לא אפקע מכוהל זיקה אלא ה"ה כמאמר ומצא שיש עליו זיקת שני יבמין ואמרן לעיל פ' ד' אחים ג' אחים שנשאו ג' שנים נכריות ומת א' מהן ועשה בה השני מאמר ומת ה"א חולצת ולא מתיבמות שנאמר ומת א' מהן יבמה בים עלי', מי שעליו זיקת יבם א' ולא שעלי' זיקת שום יבמין. ואמרי התם בגמ' אי זיקת שני יבמין דאורייתא אף חליצה נמי לא תבעי וכו' ומשנין מדדרבנן גזרינן שמא יאמר שתי יבמות הבאות מבית א' מתיבמין אבל אם נשא אשה שאינו יבמתו ומת ה"ז פטורה דקדושי קטן אינן כלום דדוקא ביבמתו שהיא זקוקה לו מכח אחין קניא ביאתו, אבל באשה דעלמא לא קנו כלל.

אמר רבא הא דאמרו רבנן זיקת שני יבמין מיחלץ חליצה יבומי לא יבמה לא תימא כר"מ היכא דליכא צרה דאית למגזר משום צרה כמן האי דפי' ד' אחין דהוו"ל שתי יבמות הבאות מביתא א' אבל היכא דליכא צרה שריא, ולא היא דאפילו היכא דליכא צרה נמי גזרי דהא הכא ליכא צרה ומיחלץ חילוצי יבומי לא מיבמה.

נשא אשת ומת ה"ז פטורה תנאי [תנינא] להא דת"ר שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהן פטורות מן החליצה ומן היבום.

מתניתין בן ט' נשים ויום א' שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת אם לא ידע הראשונה משהגדיל השני' או חולצת או מתיבמת והראשונה חולצת ולא מתיבמת ר"ש אומר מיבם לאיזה שירצה וחולץ לשני' א' בן ט' שנים ויום א' וא' בן כ' שנה שלא הביא ב' שערות. פי' אם הי' בא על הראשונה אחר שהגדיל אז היתה נפקעת זיקת הראשונה לגמרי והי' שתי יבמות הבאות מבית א' וביאתה או חליצתה של א' מהן פוטרת צרתה אבל עכשיו שלא ידע את הראשונה משהגדיל אינן באות מבית א' הילכך השני' הוה אשתו גמורה ואין עליו אלא זיקת יבם א' או חולצת או מתיבמת והראשונה שיש עליה זיקת שני יבמין חולצת ולא מתיבמת. ר"ש אומר מיבם כו' ר"ש לטעמי' דקסבר באית בן ט' ס' אי קניא ק"ג או לא קניא כלל והלכך אם רוצה ליבמה לראשונה יכול ליבמה שאין

עלי' אלא זיקת יבם א' וחולץ לשני' ולא מייפטרה בביאתה דדילמא לא קניא והו"ל שתי יבמות הבאות מבית א' ורחמנא אמר בית א' הוא בינה ואינו בונה ב' בתים.

א' בן ט' שנים ויום א' ואחד וכו'. פי' דין א' יש להן שאע"פ שהוא בן כ' שנה עד שאל יביא ב' שערות כקטן בן ט' חשוב לכל דבר שאין חליצתו חליצה ואין ביאתו חשיבא להפקיע הזיקה אלא ה"ה כמאמר הגדול.

ומקשה ויעשו ביאת בן ט' שנה כמאמר הגדול ופטרת צרתה מיבום. פי' כמאמר גדול תנן בפ' ד' אחין הא' חולצת ולא מתיבמת אלמא בעלת מאמר שיש עלי' זיקת שני יבמין דוחה צרתה לאוסרה מהתיבמה והכי תנן השני' אי חולצת או מתיבמת ואין הראשונה שיש עלי' זיקת שני יבמין אוסר זה.

ומהדר א"ר לא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול. פי' לא אילימא ביאת בן ט' למיסר צרה כחלוצה מאמר דגדול שאוסר צרתה ולא מהני בית בן ט' אלא למיסר נפשה ולא למיסר צרתה ולא מהני ביאת בן ט' אלא למיסר נפשה ולא למיסר צרתה ושמואל אומר עשו ועשו. וכן אר"י עשו ועשו. ותנאי היא. הך תנא דד' אחים גזר משום צרה דאשעינן בגדול וה"ה בגטן והאי דקאמר גדול משום דבגדול קאי. והאי תנא לא גזר משום צרה ואשמיעינן קטן וה"ה גדול והא דאמר קטן משום דמקטן קאי. פי' הך גזר בשני' שלה תתיבם משום צרתה שיש עלי' זיקת שני יבמין והיא תנא לא גזר ואל הי' אומר אלא הראשונה שהיא אשת שני מתים ולא השני'. ול"ל לר"י מאי דאמרן לעיל בפ' ד' אחין אי זיקת שני יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תבעי אלא מדרבנן וגזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית א' מתיבמו דאי אית לי' האי טעמא כך יש לגזור אם יבם השני' כמו שיש לגזור אם יבם הראשונה ושתיהן אסורין משום האי טעמא אלא מדתלי טעמא משום דגזור שני' אטו ראשונה שמ"מ טעמא אחרינא אית לי'. וי"ל שזה טעם הדבר אם אתה אומר מי שעליו זיקת שני ימין מתיבמות יאמרו העולם מה לי יבמה שהיא אשת שני מתים מה לי שתי יבמות מבית א' וזה האיסור אינו אאל על הא' אבל לא על השניה. ואין לאוסרה אלא משום גזירת צרתה.

והתם בפ' ד' אחין גרסי' בירושלמי אלו ש"י שנפלה לפני יבמה שמא אינה מתיבמות. תני ר"ח אשת מת א' מתיבמת ולא אשת שני מתים מתיבמת ולא אשת שני מתים. שניה למה אינה מתיבמת אמר ר"א דר"מ היא דאר"מ כל שאין אתה מיבם לה אין אתה מיבם צרתה. אמר ר"י אם אמרה ר"א מפיו שמעה ואמרה. א"ר יוסי מתניתא אמרה כן בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת אם לא ידע את הראשונה משהגדיל נשא אשה אחרת אם לא ידע את הראשונה משהגדיל השניה חולצת או מתיבמת והראונה

חולצת ואל מתיבמת. הכא את אומרת חולצת והכא את אומרת מתיבמות. הכא זאת אומרת חולצת ר"מ והך זאת אומרת מתיבמת רבנן.

דף צז.

א' בן ט' שנים וכו' ורמינהי בן כ' שנה שלא הביא ב' שערות יביאו ראיה שהאו בן כ' שנה והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם. פי' שמא בן כ' שלא הבאי ב"ש גדול הוי וזה שלא הביא מחמת שהוא סריס והיכא מחשבינן לו כבן ט' ולאו מי איתמר עלה אר"ש ברר"י א"ר והוא שנולדו בו סימני סריס. א"ר דיקא נמי דקתני והוא הסריס ש"מ. דיקא אימתי חשבינן ליה כסריס והוא גדול כשנולדו בו סימני סריס דאמרן עליל בפ' הערל. אבל אם לא נולדו בו סמני סריס עד כמה תני ר"ח עד רוב שנותיו פי' שהוא ל"ו שנה חשבינן ליה כבן ט' מכאן ואילן הוא בחזקת סריס ודינו כגדול.

נושאין על האנוסה. פי' לאחר שאנס ופתה את האשה מותר לישא בתה ואחותה ואמה. האנוס והמפתה על הנשואה חייב. נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפות בנו. ור"י אוסר באנוסא אביו וממפותת אביו. [תנינא] תניא להא דת"ר אנס אשה מו' לישא בתה נשא אשה אסור לישא בתה פי' לא מבעי' דתפסי בהו קידושין אלא מותר לכתחילה. ובמתני' נמי הכי תנן נושאין דמשמע לכתחילה אנס אשה מותר לישא בתה. ורמניהו הנטען מן האשה פי' הנחשד ויצא עליו קול אסור באמה ובתה ובאחותה. ומהדר מדרבנן. פי' שמא יבא עלי' לאחר שישא קרובותי'. וכל היכי דאיכא איסורא דרבנן תני נושאים לכתחילה בתמי', כי תנן מתני' נמי לאחר מיתה תנן. מי שמתה האנוסה והמפותה דתו ליכא למיגזר מידי. אבל ודאי בחיי אנוסה אסור לישא בקרובותה. מנה"מ דת"ר בכולן נאמר בהן שכיבה וכאו נאמר בהן קיחה לומר לך דרך לקיחה אסרה תורה. פי' בכלתו ודודתו וזכר ובהמה נאמר בהן שכיבה וכאן באשה ואמה ואחות אשה נאמר בהן קיחה.

ור"י אוסר באנוסת אביו, אר"ג א"ר מ"ט דר"י דכתיב לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו שראה אביו לא יגלה. וקיי"ל כחכמים:

דף צז:

מתניתין הגיורת שנתגיירו בני' עמה לא חולצין ולא מימבין אפילי הורתו של ראשון שלא בקדו' ולידתו בקדושה וה"ה הורתו ולידתו בקדושה. וכן השפחה שנשתחררו בניה עמה פי' שנתגייר בעלה עמה דאל"ה לא מצי למיתני סיפא אפילו היתה הורתו הא' שלא

בקדושה ולידתו בקדושה והב' הו"ל בקדושה דבעי שיהא בני אב אחד ואפ"ה אינן בני יבום דזרע ראשון כזרע בהמה הוא דכתיב וזרמת סוסים זרמתם.

בני יודן אמתא אשתחרר שרא להו ראב"י למנסב נשי דהדדי. פי' לוקח כ"א אשת אחיו ואע"פ שי"ל בנים או שגירשה משום דקסבר אין קריבה לגוי דכקטן שנולד דמי. א"ל רבא והא ר"ש אסר א"ל הוא אסר ואנא לא גזר. מן האב ולא מן האם כ"ע לא פליגי דשרי דאין אבהות לגוי דרחמנא אפקרי' לזרעי' מן האם ולא מן האב דכ"ע לא פליגי דאסירי. פי' אע"ג דאמרי' גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אסור דילמא אתי לאחלופי בישראל כי פליגי מן האב ומן האם מאן דשרי בתר אבוה שדינן להו דהא בני פלוני קרו להו, פי' ואין אבהות לגוי ולא גזרינן בהאטו ישראל. ור"ש דאסר קרו להו נמי בני פלניתא וגזרו בהו אטו ישראל. א"ד פליג ראב"י אפילו באחין מן האם מ"ט גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואל גזרינן גר אטו ישראל. ודוקא באשת אחיו מאמו שרא ר"א אבל באחותו מן האם מודה דאסור כדתניא לקמן דאע"ג דאמרי' דגר שנתגייר כקשנ"ד אפ"ה אסור מדרבנן שאל יאמרו באים מקדושה חמורה לקדושה קלה דבני נח מוזהרים על אחותו מן האם אבל לא מן האב דאין אבהות לבני נח אבל באשת אח מן האם אפי' ב"נ מותרין כדאמרי' בסהדרין וכדאמרי' לקמן בשמעתין דגר נושא את אשת אחיו מאמו. הילכך ליכא למיגזר שמא יאמרו באים מקדושה חמורה לקדושה קלה וע"כ לא פליגי אלא כשהיתה הו"ל שאל בקדושה אבל הורתו של"ב ולידתו בקדושה חייב עליה כרת כישראל גמור. דאין לומר כאן גר שנתגייר כקש"ד דהא לא נתגייר אלא בקדושה נולד ושאר האב אין לו אבל שאר האם יש לו כישראל גמור כדתניא לקמן בהל' וכדתניא בתוס' בפ' ר' יהודה הגיורת שנתגיירו בני' עמה והיתה הו"ל שלא בקדושה לא חולצת ולא מתיבמת ואין חייבין משום אשת אח. היתה הורתן של"ב ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מיבמין אבל חייבים עליהם משום אשת אח וכיון דלא פסיקא הל' כחד מינייהו עבדי כר"ש דאסר. תניא שני אחים גדולים תאומים וכן משוחררין לא חולצין ולא מיבמין ואין חייבים משום א"א. ואם היתה הורתן של"ב ולידתן בקדורה לא חולצין ולא מיבמין אבל חייבין משום א"א. היתה הו"ל בקדושה ה"ה כישראל לכ"ד.

דף צח.

אמר אביי הא דאמר רבנן אין אבהות לגוי משום דשטופי זמה הם ולא ידעי אבל היכי דידעי חיישינן אלא אפי' היכי דידעי נמי לא חיישינן דהא שני אחים תאומים דטפה

א' הי' ונחלקה לשתים וקאמר אין חייבים ש"מ אפקירי אפקרי' רחמנא לזרעי' כדכתיב אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם:
תניא גר שהיתה הורתו של"ב ול"ב י"ל שאר האם ואין לו שאר האב כיצד נשא אחותו מן האם יוציא מן האב יקיים.

דף צח:

אחות האם מן האב ר"מ אומר יוצא וח"א יקיים שהי' ר"מ אומר כל ערוה שהיא משום שאר אם יוציא. מן האב יקיים ומותר באשת אחיו ובאשת אחי אביו ושאר כל העריות מותרת לו לאתויי אשת אביו נשא אשה ובתה כונס א' ומוציא א' ולכתחילה לא יכנוס. מתה אשתו מותר בחמותו. וא"ד אסור בחמותו. פי' שאר האם שנולד בגיות ואע"פ דמה"ת שרי דכיון שנתגייר כקטן שנולד דמי אסור בו מד"ס שמא יאמרו באים מק"ח לק"ק. והאי דנקט הורתו שלב"ק ולב"ק רבותא נקט ל"מ הו"ל שלב"ק דהוה אסור מתחילה בקרובי האם מדאורייתא דהכא נמי דאגייר גזרי' שמא יאמרו. אלא אפי' הי' לידתו בקדושה כיון שהי' הושלב"ק אכתי גזרי'. אבל אם הי' הו"ל בקדושה מותר באחותו מן האם שנולדה בגיות ונתגיירה דכיון דהוא ישראל גמור מידע ידעי דאין קורבה לישראל עם הגויים כלל וליכא למיחוש למידי.
כיצד נשא אחותו מן האם יוציא מן האב יקיים דכאלו אינה אחותו דמיא כיון שאין אבהות לגוי. אחות האם מן האב ר"מ אומר יוציא שאע"פ שאינה אחות אמה כיון דאיכא שאר האם דהיינו אחות אמו אסירא. וח"א יקיים דכיון דמצד הוא כאלו אינה אחות אמו מפני שהיא מן האב. ומותר באשת אחיו אפי' מן האם דלא נאסרה אשת האח לבני נח. וכן אשת אחי אביו ואשת אביו. נשא אשה ובתה אגר בעלמא קאי שנשא בגיותו אשה ובתה אגר בעלמא קאי שנשא בגיותו אשה ובתה ונתגיירו עמו דאלו הא' דנולד בקדושה לא נסיב אשה ובתה. וא"ת שנשא גיורת דל"ל קורבה דכקטן שנולד דמי למ"ל גר אפי' בישראל נמי מצי למימר הכי.
נשא אשה ובתה כונס א' ומוציא א' דאסורא לבני נח שמא יאמרו באים מק"ח לק"ק ולכתחילה לא יכלום. השתא אפוקי מפיק לכתחלה מבעי'. התם קאי הך דאמר רבנן יקיים לכתחילה לא יכנוס.
מתה אשתו מותר בחמותו אליבא דר"ע דאמר חמותו לאחר מיתה לאו בשריפה וכיון דקליש לי' איסורא גבי גר לא גזרו. ואיכא דתני אסור בחמותו כר"י דאמר חמותו לאחר מיתה בשריפה וכיון דבאיסורא קיימי גזרי בה גבי גר שאל יאמרו וכו'.

מתניתין חמש נשים שנתערבו ולדתיהן הגדילו התערובות ונשאו נשים ומותו ד' חולצים לא' וא' מיבם הוא וג' חולצים לא' וא' מיבם נמצאו ד' חליצות ויבום לכאו"א. פי' נתערבו ולדותיהן יש לכל או"א בן ודאי שאל נתערב ג' חולצין לא' בן ודאי שלכל א' מהן מן הד' חולץ לא' מהן דכל חד מספק לי' באשת אחיו ובן החמישית ממ"נ אם אשת אחיו הרי טוב ואם לאו הרי חלץ לה יבמה. וזה שיבמה חולץ לאחרת וג' עמו וחמישי מייבם ממ"נ וחוזרים השנים הללו וחולצים לג' ושנים עמהן וחמשי מיבם וכן כולן נמצאו ד' חליצות תחלה לכ"א לפי שאין א' מהם רשאי ליבם עד שיחלצו לה הד' שלא לפגוע ביבמה לשוק. וה"ה נמי דמצי ד' ליחליץ לכולהו והחמישי ישא את כולן אלא אמרי' כל חד וחד ליבם חדא דילמא מתרמי' לי' דידי' ומקיימא מצות יבום דכולהו. וה"ה נמי דמצי למימר אם נשאו הודאין נשים ומתו ד' מן התערובות חולצים לא' וא' מייבם:

דף צט.

מתניתין האשה שנתערבה ולדה בולד כלתה הגדילו התערובות ונשאו נשים ומותו בני הכלה חולצין ולא מיבמין שס' אשת אחיו ואשת אחי אביו. בני הזקנה או חולצין או מיבמיו שס' אשת אחיו ואשת בן אחיו, מתו הכשרים התערובות לבני הזקנה חולצין ולא מיבמין שס' אשת אחיו ואשת אחי אביו בני הכלה א' חולץ וא' מיבם:

דף צט:

מתו הכשרים. אטו הנך משום דאיערבו הו"ל פסולים אר"ש אימא מתו הנושאי' לבני הכלה א' חולץ וא' מיבם ודוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבוום ברישא לא מ"ט דקא פגע ביבמה לשוק:

כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה הרי אלו אוכלים בתרומה וחולקין חלק א' על הגורן. ואין מטמאין למתים. ואין נושאין נשים בין כשרות בין פסולות. הגדילו התערובות ושחררו זה את זה נושאים נשים הראוי' לכהונה. ואין מטמאים למתים ואם נטמאו אין סופגין את הארבעים. ואין אוכלים בתרומה ואם אכלו אין משלמים קרן וחומש. ואינם חולקין על הגורן ומוכרים את התרומה והדמים שלהן. ואין חולקין בקדשי הקדש ואין נותנים להם קדשי ואין מוציאין את שלהן מידיהן. ופטורים מן הזרוע והלחיים והקבה. ובכורות יהי' רועי' עד שיסתאב. ונותנים עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים. פי' הרי אלו אוכלי' בתרומה דעבד כהן נמי אוכל בתרומה וחולקין חלק א' על הגורן לקמן מפרש טעמא. ואין מטמאין למתים דכל חד הוי ס' כהן ואין נושאים נשים בין כשרות משום

עבד בין פסולות משום כהן. שחררו זה את זה מפרש לקמן. אין סופגין את הארבעים דכל חד אמר אנא כהן אנא, ואין חולקין על הגרן שמא אינו כהן. ומוכרין את התרומה. תרומות תבואות כשהן מפרישין אותה א"צ לתת לכהן דכל חד א"ל לכהן אייתי ראי' דלא כהן אנא ושקיל ומ"מ לאוכלה א"א אלא מוכרים אותה לכהנים והדמים שלהם. ואין חולקין בקדשי הקדש כגון עורות קדשים ואין נותנים להם קדשים בכורות וחרמים ואין מוציאין שלהם מידיהן דכל חד אמר אנא כהן אנא וגבי חרמים תנן הכהנים אין מחרימין שהמחרימים שלהם. ובכורות ירעה עד שיסתאב אפילו בזמן הבית דלא כפי' להו למיתני' לכהן ולהקריבום דאמר אנא כהן ואיהו לא חזי למיקרבי ולמכלי' דלמא זר הוא ואין נאכל הבכור לזר הלכך ירעה עד שיפל בו מום ואכלי במומו דבכור בעל מום אין בו משום זרות אלא משום גזל מתנות כהונה והממע"ה, ופטורים מן הזרוע וכו' פי' שאין בהן קדושה אלא משום מתנות כהונה והממע"ה, ונותנים עליהם חומרי וכו' מפרש לקמן:

וחולקין חלק א' חלק **א'** ס"ד פי' וכי הכהנים בחלק נוטלים על הגרן הכל לפי דעתו של בעה"ב אם רוצה להרבות לזה ולמעט לזה הרשות בידו אלא אימא חלק בא'. תנן כמ"ד אין חולקין לעבד תרומה אא"כ רבו עמו דתניא אין חולקין תרומה לעבד אא"כ רבו עמו דברי ר"י ר' יוסי אומר יכול הוא שיאמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי ואם עבד כהן אני תנו לי בשביל רבי. במקומו של ר"י הי' מעלין מתרומה ליוחסין במקומו של ר' יוסי לא הי' מעלין מתרומה ליוחסין.

ת"ר עשרה אין חולקין להם תרומה בגורן ואלו הן חש"ו טומטום ולאנדרוגינוס והעבד והאשה והערל והטמא ונושא אשה שאינה הוגנת לו. וכולן משגר להן בבתיהן חוץ מטמא ונושא אשה שאינה הוגנת לו בשלמא חש"ו דלאו בני דעה נינהי וזילותא הוי למיתן להו תרומה בפרהסיא. טומטום ואנדרוגינוס נמי בריה בפ"ע נינהוו משום דליתא.

דף ק.

עבד נמי דילמא תתי לאסוקי ליוחסין. ערל שמתו אחיו מ"מ וטמא נמי משום דאניסי והן אסורין לאכולה. ונושא אשה שאניה הוגנת לו משום קנסא. אלא אשה בת ישראל שנשאת לכהן מ"ט לא. ר"פ אמר משום גרושה שמא יגרשנה בעלה והוי זרה ולא יכירו בה ויתנו לה. ר"ה ב"ת אמר משום ייחוד.

וכולן משגרין להן בבתיהו וכו' אבל ערל משדרינן ליה ולא שיאכל אלא מוכרה לכהנים מ"ט משדרינן לי' משום דאניסי. טמא נמי אנוס האי נפיש אונסי' דמסוכן והאי לא נפיש אנוסי' ואיבעי' לי' לאזדהורי שלא יטמא.

מ"ה העבד ואשה אין חולקין להם תרומה בבה"ג. ומעשר עני המתחלק בתוך הבית נותנים לאשה תחילה ופוטרים אותה. אמר רבא מריש כי הוי אתא גברי ואיתתא לקמאי לדינא שרינא תגרא דגברי ברישא אמינא דמחייב במצות כיון דשמעת להאי שמעתתא שריא תיגרא דאיתתא מ"ט משום זילותא.

הגדילו התערובית ושחררו זה את זה ומתמה אי בעי ואי לא לא. א"כ לישא שפחה אינו יכול ב"ח אינו יכול. א"ר אימא משחררים זה את זה:

ונותנים עלי' חומרי כהני וחומרי ישראל למאי הל' למנחתם נקמצת כדת ישראל ואינה נאכלת כמנחת כהנים הא כיצד הקומץ קרב לעצמו והשיריים מתפזרין על בית הדשן. פי' מנחת ישראל נקמצת ושירי' נאכלים ומנחת כהנים כוהל כליל וזו נקמצת דילמא ישראל הוא. ואין שיריה נאכלין דילמא כהן הוא ולא קרבים דלמא ישראל האו ושירי מנחת ישראל אסורין להקריבן דכתיב כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' כל שממנו לאישים ה"ה בבל תקטירו הלכך מתפזרין על בית הדשן.

מתניתין מי שלא שהתה אחר בעלה ג"ח ונשאת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון הי' לה בנים מן הראשון ובנים מן השני הן חולצין ולא מיבמין שמא בן האחרון הוא וכן הוא להן חולץ ולא מיבם. פי' בני הראשון חולצין לאשת הספק שמא בן אביה הי' ולא מיבעיא שמא בן האחרון הוא וה"ה אחיהן מן האם ולא מן האב וקיימי עליהן בכרת. וכן בני האחרון וכן הוא לנשותיהן.

דף ק:

הי' לו אחים מן הראשון ואחים מן השני שלא מאותו האם האו חולץ או מיבם והן א' חולץ וא' מיבם. פי' הוא חולץ או מיבם לאשת בן הראשון אם אחיו האו הרי טוב ואם לאו נכרית האי לו ומשום יבמה לשוק ליתי' שהרי חלץ לה יבמה וכך לאשת בן האחרון. והן א' חולץ תחלה וא' מייבם אח"כ ודוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע ביבמה לשוק. הי' א' ישראל וא' כהן נושא אשה הראויה לכהונה. ואינו מטמא למתים ואם נטמא אניו סופג את הארבעים. ואינו אוכל בתרומה. ואם אכל אינו משלם קרן וחומש. ואינו חולק על הגורן ומוכר את התרומה והדמים שלו. ואינו חולק בקדשי המקדש ואין נותנים לו קדשים ואין מוציאים את שלו מידו. ופטור מן הזרוע והלחיים

והקבה. ובכורו ירעה עד שיסתאב. ונותנים עליו חומרי כהנים וחומרי ישרלא. הי' שניהם כהנים הוא אונן עליהם והם אוננים עליו הוא אין מטמא להם והם אין מטמאים לו. פי' לגבי אוננין מספקא אזלינן לחומר אואסורים לאכול בקדשים ולגבי טומאה אזלינן לחומרא ואין מטמאים. הוא אינו יורש אותן והן יורשין אותו. פי' האו אינו יורש אותן דיורשים מדחין אותו אלו אצל אלו והן יורשין אותו דמי מעכב ע"י והוי ממון והן חולקין. פי' שניהם. ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה דמספיקא לא מצינו לעונשו. ועולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק. פי' עוהל לעבוד ואין בני משמרם יכולים לעכב ע"י אבל אינו חולק דכל משמר דחי לי' גבי חברי'. ואם היו שניהן במשמר א' נוטלין חלק א'. ואמרי' מ"ש שתי משמרות דלא דאזיל להאי משמר ומדחי לי' ואזיל להאי משמר ומדחי לי' משמר א' נמי ליזול להאי להאי בית אב ולידחי' לי וליזול להאי ב"א וידחי לי' אר"פ ה"ק אם הי' שניהן במשמר א' ובית אב א' נוטל:

מצות חליצה בג' דיינים ואפילו בג' הדיוטות. חלצה במנעל חליצתה כשירה באנפלא חליצתה פסולה בסנדל שי"ל עקב כשר שאין לו עקב פסול מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה, פי' אפילו בג' הדיוטות דלא בעי' יושבי סנהדרין. ולקמן נפרש אמאי קרי להו דיינים ולא תני בשלשה סתם מאחר דאפילו הדיוטות כשרים, מנעל הוא מעור רך כדרך שאנו נועלים. אנפליא הוא מבגד כעין בתי שוקים שלנו ומ"ה האי פסולה דבעינן נעל דבר הגון דהיינו עור כדכתיב ואנעלך תחש, אבל בגד לא, סנדל הגון דהיינו עור כדכתיב ואנעלך תחש, אבל בגד לא, סנדל שיש לו עקב כשר. סנדל שהוא מעור מבושל וקשה א"נ מעור רך ומלבישים אותו מבפנים עור אחר כדי לעבותו ולהקשותו אם י"ל עקב כשר. שעקבו של אדם נכנס לתוכו ומכסה עקבו אז הוא כשר. לאפוקי אם הי' עשוי כעין הקורקדסים שלנו שאין להם מכסים העקב שהוא פסול דעיקר החליצה בעקב הוא שהוא עיקר הרגל, מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה פי' אם נחתך מן הארכובה ולמטה שנחתך והיא חולצת בשוקו או אם לא נחתך רגלו וקשרה הרצועות ע"ג שוקו חליצתה כשרה דגם השוק רגל מיקרי אבל נחתך רגלו מן הארכובה ולמעלה שנחתך כל שוקו ונשאר עצם הקוליה הוא הירך וחלצה בו אינה חליצה דדלא מיקרי רגל, ואע"פ שאדם אניו חי בכך דהוה טרפה איצטריך למימר דאל הוי חליצה שהחולצת מן הטרפה חליצתה כשרה אי לאו דאל מקרי רגל, א"נ שאל נחתכה שוקו. חלצה באנפליא של עור וקשה הרצועות של הירך שהוא למעלה מן הארכובה והתירן משם פסולה כדאמרי' לקמן דמצות חליצה הוא להתיר

הרצועות ולהשמיט המנעול מן הרגל ובעי' שיהי' קשורות הרצועות במקום כשר דהיניו מן הארכובה ולמטה ולא מן ארכובה ולמעלה:
ומאחר דאפי' ג' הדיוטות דיינים למ"ל הא קמ"ל דבעי' ג' שיודעים להקרות כמו דיינים, תנינא להא דת"ר חליצה בג' שיודעים להקרות ר"י אומר בה' ובגמ' מפרש טפמא דת"ק ור"י:

דף קא:

אר"י אר"נ הל' מצות חליצה בג' הואיל וסתמא במקום מחלוקת דתנן סמיכות הזקנים וטריפת העגלה בג' דברי ר' יוסי ור"י אומר בה', החליצה והמיאונים הג' ולא פלגי ר"י שם הדר בי'. ר"י ש"מ:
א"ר צריכי דיינים למיקבע דוכתי דכתיב ועלתה יבמתו השערה, פי' יקבעו מקום שיבאו שם היבם והיבמה ולא ילכו הדיינים בבית היבמה או בבית היבם כדי לקיים ועלתה יבמתו השערה. ר"פ ור"י ב"ש ור"ה דר"י עבדי עובדא בה' כמאן כר"י, והא הדר בי' לפירסומי מילתא בעלמא.
אר"כ הוה קאימנא קמי' דר"י ומאר לאיצטרופי לי סליקתא לצירלי דקני לפרסומא מילתא, פי' חבילה של קנים שהכינו לישב שם הדיינים בחליצה זו רב שמואל בר יהודה הוה קאי קמי' דר"י א"ל סליקתא לזירדא דקני למלוי ה' לפירסומי מילתא. וא"ל תנינא ב"ד של ישראל ולא ב"ד של גרים ואנא גר אנא, פי' הוא ואביו נתגיירו אר"י כגון דין רשב"י מרענא שטרא אפומי' דאי אמר ידענא בהאי שטרא דפרוע הוא לא מזדקיקנא לי' למיגבי' ביה.

דף קב.

א"ר גר דן את חבירו גר ד"ת שנאמר שום תשים עליך מלך מקרב אחיך ומשום תשים ילפי' כל משימות שאתה משים לא יהא אלא מקרב אחיך עליך הוא דבעינן מקרב אחיך אבל גר דן את חבירו גר דיני ממונות אבל לא דיני נפשות שאין ראוי לישב בסנהדרין, ואם הי' אמו מישראל אפילו ישראל דן. ולענין חליצה עד שיהא אביו ואמו מישראל, מ"ט תרי בישראל כתיב.
חלצה במנעל חליצתה כשירה א"ר אר"ב א"ר אם יבא אליהו ויאמו חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל. ור' יוסי אר"ב א"ר אם יבא אלי' ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעיל

לו שכבר נהגו העם בסנדל. מ"ב. א"ב מנעל לכתחיהל דלרבה אין חולצין בו וה"ק אם יבא אלי' ויאמר כו' דוקא אם יבא אלי' ואיאמר הא מסתמא אין חולצין לכתחלה ולר"י חולצין בו דה"ק ר"י דוקא אם יבא אלי' ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו הא מסתמא חולצין במנעל לכתחלה. ואקשי' ולמ"ד מנעל אפי' לכתחלה והתנן חלצה במנעל כשרה דיעבד אין לכתחלה לא ה"ה דאפי' לכתחלה ואיידי דקבעי למיתני סיפא באנפולה חליצתה פסוהל דאפי' דיעדב תנא רישא נמי דיעבד, ומ"ד מנעל לכתחלה לא מ"ט גזירה משום מנעל מרופט א"נ משום חצי מנעל, פי' דנקרע גבו ואינו מכסה רגלו ומפני שהוא רך מתישב על הרגל ואדם נועלו לפי הדחק, וכיון שנפתח שאינו חופה את רוב הרגל פסול לחליצה אבל סנדל שהוא קשה משנפחת ואניו חופה את רוב הרגל אינו מועיל ואין נועלין אותו, וגם פעמים שנועלין מנעל שאינו חופה אל אחצי גב הרגל והוא פסול לחליצה, אבל סנדל אין דרכן לנעול אלא סנדל החופה כל הרגל הלכך במנעל איכא למיגזר ובסנדל ליכא למגזר, ואע"ג דרבה ור"י [פליגי] בהא מילתא וקי"ל הל' כרבה בכ"מ בר משדה ענין ומחצה ורבה הוא דאמר מנעל לכתחילה לא, אפ"ה כיון דנהגו העם במנעל חולצין בו לכתחילה דהכי אמרי' דמנהגא מילתא הוי. ובירושלמי גרסי' מנהג מבטל הלכה, ובבבל נהגו לנעול סנדלים ולא נעלים מ"ה נהגו בסנדל כדרך נעליהן:

אר"י א"ר התרת יבמה לשוק כשמיטת רוב העקב, פי' שכיון שחלצה רוב העקב חליצה כשרה, מיתיבי התיר רצועות מנעל וסנדל או ששמט רוב העקב חליצה כשרה, מיתיבי התיר רצועות מנעל וסנדל או ששמט רוב הרגל חליצתה פסולה, פי' אם היבם התיר הרצועות אע"פ שהיבמה חלצה המנעל ושמטתו מעל רגלו חליצתה פסולה, א"נ אם היבמה התירה הרצועות והיבם שמט רוב הרגל מן המנעל ואח"כ חלצתו היבמה חליצתה פסולה דבעי' שהיבמה תתיר הרצועות ותשמיט המנעל מעל הרגל טעמא דשמט הוא אבל שמט היא חליצתה כשרה אם התירה היא ושמטה היא רוב הרגל אין רוב העקב לא, פי' רוב הרגל תניא אלמא אין חליצתו כשרה אלא ברוב הרגל, ומתרץ היינו רוב הרגל היינו רוב העקב ואמאי קרי לי' רוב הרגל משם דחילי' דכרעא, ומסייע לי' לר"י דאמר ר"י בין שהתיר הוא ושמטה היא בן שמט הוא הותירה היא חליצתה פסולה עד שתתיר היא ותשמיט היא. פי' ובברייתא הכא תנאי שאם התיר היבם הרצועות או שממט את רוב הרגל חליצתה פסולה אלמא אין החליצה כשרה עד שתתיר היא את הרצועות ותשמיט רוב העקב, ירושלמי כיצד הוא עושה מתירתו בימין ותופסתו בשמאל ושומטת עקב בימין וגוררתו בימין כדי שתהא התרה וחליצה בימין.

דף קב:

אר"י א"ר יבמה שגדלה בין האחין מותרת להנשא בא' מהן ואין חוששין שמא חלצה סנדלו של א' מהם עעמא דלא חזינא הא חזינא חיישינן ואע"פ שאל נעשית חליצה זו להתיר אלא לשמוט בעלמא, חיישינן, והתניא בין שנתכוין הוא ולא נתכונה היא, בין שנתכונה היא ולא נתכוין הוא חליצתה פסולה עד שיתכונו שניהם, ואסיקנא הא דבעי כיונה ה"מ לאשתורי לעלמא אבל לאחרים פסולה.

אר"י א"ר סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו שנאמר ואנעלך תחש, פי' המורה שתפר בתוכי בגד כעין שתופרין בתוכו לבדין. לשון אח רשתפרו במשיחה כעין שלנו אין חולצין בו דבעי' כולה דעור, ואינו נ"ל הראשון דהא מכשירין בסנדל של עץ המחופה עור לקמן ומ"ש עץ בתוכו או לבד בתוכו ולא אזילנן אלא בתר החיצון שהוא המנעל. והשני כיון שמנהגל כל העולם האו לתפרן בחוטי פשתן למה יפסל דבדבר זה החוים לבדו אין מגינים את העור והחוטים מחברין אותן ולמה יהי' פסול. ור"ח ז"ל פי' סנדל הוא שתחת הרגל ועושים עליו חוטי פשתן תפורים בו שחופין את הרגל. וזה הפתרון נ"ל:

ואימא תחש אין מידי אחרינא לא, פי' לא יהא כשר עור אחר, נעל נעל ריבה, אי ריבה אפילו כל מילי נמי. א"כ תחש מאי אהנו לי:

בעא מיני ר"א מרבא האו של עור ותריסותיו של שער מהו, א"ל מי לא קריינא בי' ואנעלך תחש, פי' רצועותיו של שער, א"ה כולו של שער נמי ההוא קרקא מיקרי ואין שמו נעל:

באינפלא חליצתו פסולה למימרא דאינפלא לאו מנעל הוא ורמינהו א' מנעל וסנדל ואינפלא לא יטייל בהן מבית לבית ולא ממטה למטה, פי' ביום הכפורים, א"ר לא קשאי כאן באנפלא של עור כאן באינפלא של בגד, הנ"מ דאלת"ה קשה יוה"כ איוה"כ דתניא לא יטייל אדם בתוך ביתו בקורדיקסון ביוה"כ אבל מטיל באנפלא בתוך ביתו אל אלאו ש"מ כאן באנפלא של עור כאן באנפלא של בגד:

דף קג.

אמר אמימר אהי מאן דמחליץ צריך למדחסו' לצרעי' פי' לדחוק רגליו בקרקע בחזוק א"ל ר"א לאמימר והתני רבי בין עומד בין יושב פי' והמוטה אין דרכו לדחוק רגליו ומהדר לעולם דדוחק לכרעי' פי' אע"פ שהוא מוטה ידחוק רגליו בקרקע.

ואמר אמימר האי מאן דמחליץ צריך למדחס' לכרעי' פי' לדחוק רגלייו בקרקע בחוזק א"ל ר"ה לאמימר והתנאי רבא בין עומד בין יושב פי' מוטה פי' והמוטה אין דרכו לדחוק רגלו ומהדר לעולם דדוחק לכרעי' פי' אע"פ שהוא מוטה ידחוק רגליו בקרקע.

ואמר אמימר האי מאן דמסגי אליחתא דכרעי' לא יחלוץ. פי' מי שרגלו הפוכה אינו דורס במקום מדרך רגליו אלא הוא דורס בגב הרגל לא יחלץ שאין זו רגל כיון שאינו דורס במקום הראוי לדרוס, אר"א למאי דקאמר אמימר לאו בר אובא חליץ ולאו בר קיפוף חלוץ. בפ' אלו מגלחין אמרי' דאיחלשי' דעתי' דרב אשי ואיתהפך כרעייהו. ואע"ג דתנן מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה התם הוא דכי נחתך רגלו קם לי' שוק במקום רגל דרחמנא אמר מעל רגלו דהיינו שוק אבל לאו הא רגל היא. עיין במעריך ע"ז בספק המכריע.

מן הארכובה ולמטה כו' ורמינהו רגלו פרט לבעלי קבין פי' מי שנקטעה רגלו ומשיב קב בראש שוקו ומהלך בו פטור מן הראיה כיון שאין לו רגל אע"פ ששוקו קיימת אלמא שוק לאו רגל האו והכא אמאי הוי חליצתו כשרה בשוק. שאני הכא דכתיב מעל רגלו והכשיר השוק שהוא מעל רגלו. א"ה מארכובה ולמעלה נמי נעל אמר רחמנא ולא נעל דנעל: מתניתין חלצה בסנדל של עץ בשל שמאל בימין חליצתה כשירא חלצה בגדול שהוא יכול לחלוק בו. בקטן שחופה את רוב רגלו חליצתה כשרה, חלצה בלילה חליצתה כשרה ור"א פוסל. בשמאל פסולה ור"א מכשיר:

דף קג:

ת"ר נעלו אין לי אלא נעלו נעל של כל אדם מניין ת"ל נעל מ"מ א"כ מת"ל נעלי נעלו הראוי לו פרט לגדול שא"י להלוך בו, פרוט לקטן שאינו חופה את רוב רגלו פוט לסנדל המרופט שאין לו עקב. פי' שנפחת ואינו מכסה את העקב שעיקר החליצה אניה אלא בעקב:

אביי הוה יתיב קמי' דר"י אתאי יבמה לחלוץ א"ל הב לי סנדלך יהיב לי' בשמאל א"ל אימור דאמר רבנו בדיעבד לכתחלה מי אמרו, פי' לכתחלה עשה אביי כך מפני שהי' סובר שגם בסנדל שאינו שלו אסור. א"ה סנדל שאינו שלו נמי אימור דאמר רבנן בדיעבד לכתחלה מי אמור. א"ל אביי הכי קאמינא לך זיל הב לי' ואקני' ליה.

בסנדל של עץ. אוקמוה אבוה דשמואל במחופה עור אבל אם אינו מחופה עור לא מקרי נעל כדילפי' ואנעלך תחש.

דף קד.

א"ר הי"ל סנדל של זקן העשוי לכבודו לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה פסולה א"ל רבינא לר"א מ"ש של זקן העשוי לכבודו דלא דלאו להילוכא עבידי דבי דינא נמי לאו להילוכא עבידי, פי' אותו של זקן הוא מיוחד לתכריכיו וזה של ב"ד נמי מיוחד לחלוץ בו וכיון דאלו להילוכא עבדי יהא פסול כאותו של זקן א"ל אילו מסגי בי' שלוחא דב"ד מי קפיד עלי' דיינא הלכך כיון דלא קפיד עלייהו כאלו להילוכא עביד אבל של זקן קפיד עליהו והלכך לא הוי נעל.

חלצה בלילה כו'. אסיקנא דבהא קמפלגי דמ"ס חליצה כגמר דין דמי ומ"ס כתחלת דין דמי. פי' בפ' א' ידיני ממונות דנין ביום וגומרים בלילה ואמרי' אתם מנה"מ אר"א אר"פ דכתיב ושפטו את העם בכל עת משמע אפילו בלילה. והא מדכתיב ביום הנחליו את בניו דרשו מיני' ביום אתה דן דיני גזילות ולא בלילה הא כיצד יום לתחלה דין לילה לגמר דין. ובחליצה פליגי ת"ק ור"א דר"א סבר חלצה כתחלה דין דמיא שמעכשיו היא רשאית לגבות כתובתה. שכ"ז שהיא ש"י אינה רשאי לגבות כתובתה שכמו שלא ניתנה כתובה לגבות מחיים דבעל. כך לא ניתנה לגבות מחיים דיבם כיון שהיא זקוקה לו. ואם מתה קודם שתחלוץ יבמה יורש כתובת' כדאמרי' לעיל בפ' החולץ נמצא שמשעת חליצה היא רשאית לגבות כתובתה. והלכך תחלת דין הוי ובעי' יום. ואם חלצה בלילה פסולה. ות"ק סבר חליצה גמר דין הוי שמיד מורים לה ב"ד להנשא ולמאן. רב ב"ח עבדי עובדא במוק וביחידי ובלילה. פי' מוק הוא מנעל העשוי מלבד קשה ואניו עור. אמר שמואל כמה רב גוברי' דהא גברא דעבדי עובדא כיחידאי דתניא אריב"י אני ראיתי את ר"י בן אלישע שחלץ במוק וביחידי ובלילה וא"כ סתם מתניתין דמכשיר בלילה כר"י ב"א הוא ולית הלכתא כוותי'.

בשמאל חליצתה פסול ור"א מכשר. מ"ט דרבנן אמר עולא ילפי' רגל רגל ממצורע מה להלן בימין דכתיב בי' על בוהן רגלו הימנית אף כאן דימין ומקשה ור"א לא יליף. והתנאי אר"א ענין לרצועה שהאי באוזן ימנית נאמר כאן אוזן ונאמר להלן אוזן מה להלן בימין אף כאן בימין. ופריק רבא אוזן אוזן מופנה רגל רגל לאו מופנה. פי' אוזן אוזן מופנה משני צדדין בין במצורע בין בנרצע דמצוע עני מיורת לגמרי כדאמרי' בפ"ק דמנחות יד יד לקמיצה. רגל רגל לחליצה. אוזן אוזן לרציעה. וגבי רציעה נמי תרי אוזן כתיב ורצע אדוניו את אזנו ונתת באזנו ובדלת. רגל רגל לא מופנה משני צדדי' אלא מצד א' דמצורע מיור שכל מה דכתוב במצורע עני כתוב בפ' מצורע עשיר, אבל בחליצה ליכא אלא חד ואיצטריך לגופי' וסבר ר"א דמופנה מצד א' למדין אם אין תשובה ואם יש תשובה

משיבין ואין למדין ומהכא נפקא לן בכל דוכתי. ואמרי' השתא למ"ד מופנה מצד א' למדין ואין משיבין אל אלמ"ד למדין ומשיבין מאי איכא למימר. ר"א היא שאמר מופנה מצד א' למדין ואין משיבין. וכי לא מופנה מאי פרכת דאיכא למיפרך מה למצורע שכן טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת. ואין הל' כר"א דיחדי ורבים הלכה כרבים.

ואם חלצה בשמאל חליצתה פסולה. ומבעי' לי איטר באיזה רגל חולץ מי אמרי דומיא דתפילין ואמרי' במנחות אטר מניח בימינו שהוא שמאלו. וה"נ אע"ג דילפי' רגל רגל ממצורע אטר חולץ בשמאלו שהוא ימינו. א"ד אין דין אטרות נוהג אלא ביד דחזיא למלאכה אבל רגל דלא חזיא למלאכא לא. ורגל האטר שוה הוא לרגל כל האדם. ויש לפשוט שדין אטרות נוהגים ברגל ממאי דאמרינן בבכורות פ' מומין אלו ת"ר אטר בין בדי בין ברגל פסול. ואכתי קמבעי' לי' מן אמרי' דוקא בתפילין אמרי' הכי משים דבעי' ידכה והימין של איטר הוא כהה שלו והלכך מניח בימינו שהיה שמאל אבל בחליצה דבעי ימין י"ל דל"ש אטר מכל אדם. תדע דלא תנאי במצורע דילפי' חליצה מיני' אטר במה הוא מזה כדתניא גבי תפלין ולא בחליצה ולא ברציעה ואל בכל אותם שצריכים ימין למימרא דאטר שהו לכל אדם. א"ו ל"ש דגלי לך בתפילין וה"ה נמי לחליצה ולכולהו:

מתניתין חליצה רקקה ולא קראת חליצתה כשרה רקקה ולא חלצה חליצתה פסולה. חלצה קראה ולא רקקה ר"א אומר חליצתה פסולה ורע"א חליצתה כשרה אר"א ככה יעשה לאיש כתיב כל דבר שמעשה מעכב.

דף קד:

א"ל ר"ע משם ראהי ככה יעשה לאיש כ"ד שמעשה באיש. פי' ככה הוי עכובא וקסבר ר"א ככה יעשה כתיב כל שיש בו מעשה מעכב ורקיקה יש בי מעשה אבל הקריאה היא דיבור בעלמא. ור"ע סבר ככה יעשה לאיש כתיב כל מעשה שהוא באיש כגון החליצה אבל הרקיקה הוא מעשה באשה הלכך לא מעכבא. וקי"ל הל' כר"ע אע"ג דאמרינן דקריאה לא מעכבה ה"מ בהנהו דבני קריאה נינהו אבל אלם ואלמת דבני דעה נינהו כיון דלאו בני קריאה נינהו לאו בני חליצה נינהו כדר"ז כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שיאנו ראוי לבילה בילה מעכבת בו:

שלחו לי' לאבוה דשמואל יבמה שרקקה תחלוץ דברקיקה לחוד איפסלי' על האחים דילמא דמאן דחזי דרקקא סבר דחלצה כבר שכך הוא הסדר תחלה חולצת ואח"כ רוקקת. ותנ"ה חלצה ולא רקקה ולא קראה חליצתה כשרה רקקה ולא חלצה ולא קראה חליצתה פוסלה קראה ולא רקקה ולא חלצה אין כאן בית מיחוש. פסולה למאן אילימא

לעלמא פשיטא מי הוה חליצה כלל דתשתרי לעלמא אלא לאו לאחים. ומ"ש רקקה דפסולה לאחים וקריאה לא פסלה. קריאה דאי' בין בתחלה בי בסוף לא מיחלפא לה פי' אם יראו אחיו אחר שקראה שהיא מביבמת לא מחלפא בחליצה שיאמר מדקראה ש"מ חלצה כבר שהרי יש קריאה קודם חליצה והלכך אמרי הך קריאה קודם חליצה הות מש"ה נתיבמה דאכתי לא חלצה אבל רקקה דלבסוף איתא לכתחלה ליתא למיחלפה לה ואתי למימר כיון שרקקה חלצה כבר ואתי למשרי חליצה ליבם:

דף קה.

תניא בן שהקדים רקיקה לחליצה בין שהקדים חליצה לרקיקה מה שעשוי עשוי דסדרן לא מעכבא:

לוי נפק לקרייתא בעי מיני' דידמת במה תחלוץ. יבמה שרקקה דם מהו. לא הוה בידי' אתא שאיל בבי מדרשא א"ל מי כתיב וחלצה ביד מי כתיב וירקה רוק:

שלחו לי' לאבוה דשמואל יבמה שרקקה דה תחלוץ לפי שא"א לדם בלא צחצוחי הרוק וכיון דרקקה נפסלה על האחים ואסורה ליבם. מיתיבי יכול יהא הדם מפיו ומפי האמה טמא ת"ל זובו טמא הוא הוא טמא ואין דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא אלא טהור, ל"ק כאן במוצצת כאן בשותת. פי' במה דאמרינן שא"א לדם בלא צרחצוחי רוק בפי' ורוקקת אותו אע"פ שיצא דם באותו המציצה א"א באל רוק. וזה דתניא התם דם היוצא מפיו טהור. בנוטף מאליו. דבההיא דם ודאי לית בי' רוק. ואי קשיא אע"פ שא"א לדם בלא צחצוחי הורק לבטיל האי רוק ברובה דדם. י"ל אין ראוי לומר כאן ליבטל ברובה שהרי קים לן שרוק יוצא מפי היבמה ונפטרה בו מה יעשה לי אם נתערב דבר אחר בו דאי [דלא] יטמא אחרים שי"ל שבטל ברוב ולא יטמא אחרים. א"נ גם לטמא אחרים י"ל דמטמא כגון זב שרקק דם בטהור טמא שכיון שיש בו צחצוחי רוק הרי נטמא ואינו בטל ברוב דכל מיד ידמטמא בכ"ש אין לומר בו בטל ברוב שהרי כל היכא דאיתי' נטמו. אבל אם היתה דבר שצריך שיעור ונתערב בדבר אחר שם י"ל דבטל ברוב ואיך יכול ללקט בו שיעורו שיצטרף:

מתניתין החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת לקטן פסולה. קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה. פי' לאו דוקא חרש וחרשת דלא בני דעה נינהו אל אאפילו אלם ואלמת דבני דעה נינהו. ואמר' חליצתן פולסה. ה"ג בירולשמי תנינן חרש שדברו חכמים בכ"מ שאינו שומע ואינו מדבר ואם יש לחרש אחים חולצים

לה הם. ואם אין לו אחים אחרים כונס ואניו מוציא לעולם כדאמרינן לקמן בפ' החרש. וחרשת נמי לא שרייתה דוקא בחליצה אלא כונסה ואניו מוציא לעולם:

דף קה:

והחולצת לקטן חליצתה פסולה. אר"י א"ש זו דברי ר"מ אבל ח"א אין חליצת קטן כלום. פי' מתני' דתני חליצת קטן כלום. פי' מתני' דתני חליצת הגטן פוסלה. וקי"ל דכל היכא דקתני פסולה פוסלה על האחין וגם פוסל בכהונה. ר"מ היא דאמר עשו חליצת בן ט' כגט בגדול דכי היכי דביאת בן ט' פוסלת על האחים כמאמר בגדול ה"נ חליצת בן ט' פוסלת על האחים כגט בגדול אבל חכמים סברי דוקא ביאת בן ט' פוסלת על האחים כמאמר בגדול משום דאשכחן דביאתו חשיבא שהערוות ממאנת ע"י ביאתו אבל חליצתו אינה כלום ולא פסלה על האחים.

קטנה שחלצה כו' אר"י א"ר זו דברי ר"מ דאמר איש כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאשי אבל ח"א איש כתיב בפ' אבל אשה בין גדולה בין קטנה. פי' ר"מ סבר קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין פי' משום דכתיב גבי חליצה ואם לא יחפץ האיש איש ראוי חלוץ ולא קטן והוה מקיש אשה לאיא דכתיב ועלתה יבמתו השערה וכי היכי דחליצת קטן פסול ה"נ דחליצת הקטנה פסולה. אבל חכמים סברי איש כתיב בפ' ולא קטן אבל אשה בין גדולה בין קטנה חזי' לחליצה ואמרינן מאן חכמים ר' יוסי. א"ר אמי מדבריו של ר' קטנה חולצת בפעוטות. רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים, פי' שנה אחת קודם לנערותי' דהוא כל שנת י"ב קודם השנה שתשלים שתכנוס יום א' בשנת הי"ג. ומסיק תלמודא והל' עד שתביא שתי שערות:

מתניתין חלצה בשנים או בג' נמצא א' מהן קרוב או פסול חליצתה פסולה. אר"י אר"נ אין הל' כאותו הזוג. והארש"נ חדא זימנא דאר"י אר"נ הל' מצות חליצה בג'. צריכא דאי איתמר הך קמייתא ה"א ה"מ לכתחלה אבל בדיעבד אפילו בתרי נמי כשירה קמ"ל אין הל' כאותו הזוג. ואי אשמעינן בהא ה"א ה"מ בדיעבד אבל לכתחילה לבעיי ה' קמ"ל.

דף קו.

ת"ר חליצה מוטעת כשרה איזה הוא חליצה מוטעת. אמר כל אומרים לו חלץ לה ובכך אתה כונסה א"ל ר"י אני שונה בין שנתכוין הוא ולא נתכונה היא ובין שנתכונה היא ולא נתכוין הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהן כאחד ואת האמת חליצה מועטת כשרה אלא איזה היא חליצה מועטת כל שאומרים לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים

זוז. תנ"ה חליצה מועטת כשירה ואיזו היא חליצה מועטת כל שא"ל חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתיים זוז ומעשה באשה א' שנפלה לפני יבם שאינו הגון חלץ לה ע"מ שתתן לו מאתים זוז ובא מעשה לפני ר"ח והכשיר, פי' כדמפרש בפ' המדיר דכל תנאי. מב"ג ומב"ר גמרי' תנאה. דאפשר לאתנוי' ע"י שליח שעשה משה ליהושע תליא לתת להם את ארץ גלעד הוי תנאה וכל תנאי דאל אפשר ע"י שליח כגון החליצה אין תנאי מועיל בה: ההיא דאתאי לקמי דרחב"א א"ל בתי עמודי א"ל אימא ישיבתה זו היא עמידתה ותקנתא דממונא הוא דחזי לה ובעי' למיכלי' מינה א"ל ולא ניחא לך א"ל לא, א"ל חלוץ לה ובכך אתה כונסה לבתר דחליץ לה א"ל השתא מינך איפסלא חלוץ לה חליצה מעליא כי היכי דתשתרי לעלמא, פי' מפני שלא הי' בידו לכופו לחלוץ כדא"ר בהחולץ דאין כופין עשה לו תחבולה לאוסרה עלי' ואח"כ כפאו לחלוץ:

בת חמוה דר"פ נפלה לפני יבם שאינו הגון לה אתא לקמי' דאביי א"ל חלוץ ע"מ שתתן לך מאתים זוז לאחר מיפסלה מיהו נחייבו לקיומו תנאה מן דינא כשאר שכירות דעלמא, א"ל משטה אני בך עבדה לי' מי לא תניא הרי שהי' בורח מב"ה והיתה מעברת לפני' וא"ל טול דינר והעבירני אין לו אלא שכרי אלמא מצי א"ל משטה אני בך ה"נ מצי א"ל משטה אני בך.

ת"ר חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול. פי' אם לא תקיים תנאו והטעתו פסול דגט אפשר ליתן ע"פ שליח הלכך מהני בי' תנאה, חליצה מעושת פסולה גט מעושה כשר. ה"ד אי דאמר רוצה אני אפילו חליצה נמי כשירה אי דל"א רוצה אני אפילו גט נמי לא, ה"ק חליצה מוטעת לעולם כשירה גט מוטעה לעולם פסול חליצה מעושת וגט מעושה זימנין כשר וזימנין פסול. ולא ק' הא דאמר רוצה אני הא דל"א רוצה אני. דתנאי יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בע"כ ת"ל לרצונו האא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. וכך אתה אומר בגיטי שנים כפין אותו עד שיאמר רוצה אני.

א"ר אר"ה חולצין אע"פ שאין מכירים וממאנים אע"פ שאין מכירים, פי' יבמה שבאה לב"ד והביאה לפניהם אדם אחד ואומרת זה יבמי אע"פ שאין ב"ד מתירים אותו חולצין לה ממנו ואין כותבין לה גט חליצה. וא"ת מה לה לזה הדוחק. כגון שהי' צריך איש זה לילך למדה"י ואומרת היבמה אם לא יחלוץ לי עכשיו צריכה אני ללכת אחריו שם, בעבור זה תחליצי לי וילך לו, אביא לכם ראי' שאחיו מן האב הי' בעלי' וכן האשה שבאה למאן ממאנים לה ומקבלין מיאונה אע"פ שאין מכירים. ואין כותבין לה גט מיאון. וא"ת מה דוחק יש להן למאן באל הכרה כיון שאין כותבין לה גט מיאון להיות מותרת להנשא עד שתביא ראי' ויכירו. לכשיכירו אז תמאן. י"ל שהיא היתה דוחקת שעבור שטוענת

אני קרובה להיות בת י"ב שנה ויום א' אם לא אמאן עכשיו בפניכם שאני קטנה אגדיל ושוב לא אוכל למאן קבלי מיאוני עכשו אח"כ אביא לכם ראי' שאפילו אם אגדיל ואהי' בת י"ב שנה ויו"א תעשו לי עדות שבזמן פ' מיאנתי בפניכם כשאביא לכם ראי'. ומה היא הכרת המיאון בשלמא הכרת החליצה צריך שיכירו היבם אם אחי בעלה הוא מן האב אבל ממאנת מה צריכין ב"ד להכיר אע"פ שאין מכירין בעלה ה"ה יכולה למאן שאל בפניו ולמה לא מקבל מיאנוה, ואע"פ שאין מכירין אם היתה אשת ראובן כיון שהיא אומרת אני אשתו ואני ממאנת בו שרצוני להתקדש לאסר למה לא יקבל מיאונה ונכתוב לה כי בפנינו מיאנה בבעלה אין לחוש לכל דבר. י"ל דזו היא הכרת הממנאנת שיש לחוש אע"פ שיודעים ב"ד שעכשיו היא ממאנת שמא אביה קיבל קידושין בחייו שהן קדושי תורה ואין לה כח לעקרן במיאונה ואם יכתבו גט מיאון יסברו העולם כי בעודה יתומה נתקדשה ונמצאת א"א יוצאה בלא גט. הלכך אין כותבי לה גט מיאון עד שיכירו שאחר מיתת אביה נתקדשה. לפיכך וכו' אלא אם מכירים אותו ואין חוששים לב"ד טוען, פי' לפיכך אם לא הספיקו ב"ד ראשון לחקור אחריהן ולכתוב לה ושיהא ראי' בעדים להנשא ועמדו עדים לפני ב"ד אחר והעעידו שפלונית זו ראינוה שחלצה בב"ד פלוני אין כותבין לה גט חליצה ואין מתירין אותה להנשא אלא אם מכירים שאותו שחלצה ממנו הי' יבמה ואין סומכין בחליצה שנעשית לפני ב"ד הראשון דאמי איכפת לוה אם חלצה לה בלא הכרה אין העיקר תלוי אלא כשמתירים אותה להנשא הלכך השתא הוא דבעי' שיכירו אם הי' יבמה ולמה התירו לב"ד ראשון לחלוץ בלא הכרה לפני שאין חוששין לב"ד שני שמא יטעו ויאמרו מדחלצה בב"ד פ' ש"מ הם הכירו שהי' יבמה ויפה נוכל להתירה. לא חיישינן להא מילתא דודאי בלא הכרה לא יתירוה דיאן ב"ד טועין. ורבא דידיה אמר אין חולצין אא"כ מכירים שזה הוא יבמה לפיכך אם לא הספיקו לכתוב לה גט חליצה ועמדו עדים והעידו לפני ב"ד אחר בודאי כי פ' שחלצה בב"ד פ'. כותבים לה גט חליצה ומתירים אותה לינשא מיד בלא הכרתה שבטוב יכולים לסמוך על ב"ד הראשון שחלצו בפניהם שלא היו חולצים לה בלא הכרה. ולמה אין רשאין ב"ד הראשון לחלוץ בלא הכרה דחיישינן לב"ד טועים שמא יסמכו ב"ד עליהם ויתירוה בלא הכרה כי יאמרו ב"ד הראשון הכירו כשחלצוהו. דבי דינא בתר בי דינא לא דייקי. והל' כרבא. וההכרה הוא כדאמרן לעיל בפ' החולץ גבגי אשתמודעינהו והלכך גלוי מילתא בעלמא היא ואפילו קרוב ואפילו אשה. זו הגירסא שכתבתי היאהעיקר וה"ג בפ' י"ג, אבל יש ספרים שמהפכים הגירסא ובדר"ה גרסי' חוששים לב"ד טועים ובדרבא גרסי'

אין חוששין וכך כתב בזה ר' יצחק ז"ל, וביש נוחלין כתב אפיכא. וקשי' דידי' אדיד' ומה שכתבתי כאן הוא העיקר.

דף קו:

מתניתין מצות חליצה בא הוא והיבמה לפני ב"ד הם נותנים לו עצה ההוגנת לו שנאמר וקראו לו זקני עירו ודברו אליו. היא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בשישראל לא אבה יבמי והוא אומר לא חפצתי לקחתה ובלה"ק היו אומרים. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו. רוק הנראה לעינים. וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו. ע"כ היו מקרין, וכשהקריא ר' הורקנוס בכפר עכו וגמר כל הפ' הוחזקו להיות מקרין כל הפרשה. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל. מצוה בדיינים ולא מצוה בתלמידים. ר"י אומר מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל חלוץ הנעל:

תניא וקראו לו ולא שלוחם ודברו אליו שמשיאים לו עצה ההוגנת לו שאם הי' הוא ילד והיא זקנה, הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל זקנה מ"ל אצל ילדה לך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך פי' אע"פ שכל הזמנות ב"ד אין מצוין הן ללכת ולהזמין בע"ד אלא שולחין להם שלוחן הכא משום מצוה חייבים שיקראוהו הם אולי ישא פניהם וישמע להן.

אר"י מצות חליצה קוראה וקורא. חולצת ורוקקת וקוראה מאי קמ"ל מתני' היא. הא קמ"ל מצוה היא ואי אפיך ל"ל בה. אמר אביי האי מאן דמקרי גט חליצה, פי' המקרא את האשה בשעה שהיא חולצת לא לקרי' לדידי' לא. לחודי'. ואבה לחודי'. דמשמע אבה יבמי אל אלא אבה יבמי בחד זימנא. רבא אמר אסוקי מילתא חדא היא ואסיק מילתא ל"ל בה. ר"א אשכחי' לר"ה דהוה קמצטער ומקרי לה לא אבה יבמי א"ל ולא ס"ל מר להא דרבא א"ל מודה רבא בלא אבה יבמי משום דר"ז דאר"ז כל הראוי לבילה וכו'. פי' מודה רבא בלא אבה בימי דבעי' שלא תפסוק דאי מפסקה משמע דהא לא אירשא קאי דאמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא. כלומר לא מאן אלא אבה יבמי. אבל לא חפצתי שהוא פתיחת קריאתו ל"ל. דהאי לא אלעיל קאי ואי מפסיק ל"ל בה. ואי אמרת אע"ג דמודה רבא באל אבה יבמי הא קי"ל דקריאה לא מעכבא. ואמאי הוה מצטער כולי האי משום דר"ז דאע"ג דקריאה לא מעכבא ה"מ במאן דידעי למקרי אבל לאמן דלא ידעי למיקרי מעכבא כדר' זירא וכו'.

ובלה"ק היו אומרים כדנפקא לן בסוטה פ' א"נ דתנן התם אלו נאמרין בלה"ק מקרא בכורים וחליצה. חליצה כיצד וענתה ואמרה ככה ועשה לאיש ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם מה עניה האמור להלן בלה"ק אף כאן בלה"ק. ור"י אומר וענתה ואמרה ככה עד שתאמר בלה"ק. ולוים גופי' מנלן גמר קול ממשה כתיב הכא קול רם וכתיב התם משה ידבר והא' יעננו בקול מה להלן בלה"ק אף כאן בלה"ק. ואע"ג דכתיב ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה לאו דוקא בעמידה דהכי אמרינן בפ' א"מ אמאימר שכיב ליה בר ברא קרע עילוי' אתא ברי' וקרע באפי' אידכר דמיושב קרע קם קרע מעומד. א"ל ר"א קריאה מעומד מנ"ל א"ל דכתיב ויקם איוב ויקרע את מעילו אלא מעתה ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה ה"נ והתניא בי עומד בין יושב בין מוטה א"ל התם לא כתיב ועמד ואמר התם כתיב ויקם ויקרא.

אמר אביי האי מאן דכתיב גט חליצה צריך למיכתב הכי ואקרינהו לדידה ממאן ועד יבמי ואקרינהו לדידיה מלא חפצתי עד לקחתה אקרינהו לדידה מכאן ועד חלוץ הנעל, פי' מפני שאין גט חליצה משורטט לא הי' כתיב כל הפסוק כדאמרינן בפ"ק דגיטין ג' תיבות כותבין בלא שירטוט ד' אין כותבין. מר זוטרא הוה משרטט וכתב כל הפ' כולה. מתקיף לה מרבר"א והא לא ניתן לכתוב. פ' כדאמרינן בהניזקין אין כותבין מגלה ותינוק להתלמד בה שהתורה חתומה ניתנה. והל' כמר זוטרא דבמקום מצוה שרי:

אמר אביי רקקה וקולטתו הרוח לא עשו ואל כלום. בעי' עד דמטי רוקא קדם אפי' והדר אזיל.

אמר רבא אכלה תומא ורקקה אכלה גרגישתא ורקקה לא עלתה כלום מ"ט רוק מחמת עצמה בעי' ואל מחמת ד"א. פי' גוש עפר. במעבה האדמה. תרגום בגרגישתא דארעא.

וא"ר צריך דייני למיחזי רוק כי נפיק מפומא דיבמה דכתיב לעיני הזקנים וירקה.

ונקרא שמו בישראל תנאי א"ר פעם א' היינו יושבין לפני ר"ט ובאה יבמה לחלוץ וא"ל ענו כולכם ואמור חלוץ הנעל חלוץ הנעל:

ירושלמי אית תנאי תני חליצה גנאי ואית תנאי תני חליצה שבח א"ר יוסי מ"ד חליצה גנאי ע"י שפגם דבר א' מן התורה יבא ויטול פגמו. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל. ימ"ד חליצה שבח נאמר כאן קריא' ונאמר להלן ויקרא בהם שמי מה קריאה שנאמרה להלן שבח אף קריאה שנאמרה כאן שבח.

דף קז.

בית שמאי אומרים אין ממאנים אלא ארוסות לה"א ארוסות ונשואות, בש"א בבעל ואל ביבם ובה"א בבעל וביבם. בש"א בפניו אבל שלא בפניו לא ובה"א בפניו ושלא בפני בש"א בפני ב"ד ובה"א בפני ב"ד ששלא בפני ב"ד. אמרו ב"ה לב"ש ממאנת והיא קטנה אפילו ד' וה' פעמים א"ל ב"ש א"כ בנות ישראל הפקר. אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותנשא, אמר ר"י מ"ט דב"ש לפי שאין תנאי בנשואין ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין, פי' אם האדם קדש את האשה על תנאי ואח"כ נשאה אמרינן אתלי' לתנאי' שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות למיבעל על תנאי ולא נפיק מיניה אל אבגיטא. והרואה שזהו ממאנת בנשואין ויוצאה בלא גט יסברו שתנאי הי' בקדידושין וכשנשאת ע"ד תנאי הראשון נשאת ואתי למימר יש תנאי בנשואין, וב"ה סברי מידע ידעי דנשואי קטנה דרבנן נינהו, ור"י אמר לפי שאין אדם עושה בעילתי בע"ז, פי' אין אדם רוצה לעשות בעיילתו בע"ז. וא"ת דממאנת בנשואין נמצא שהיתה בעילתו בע"ז וממנעו ולא נסבו לה. ומעקר הקנתא דרבנן דתקינו קדושין לקטנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר כדאמרינן לקמן. וב"ה סברי כיון דאיכא קדושין וקדושי' ע"י חופה לא אמרו דבע"ז הוא, ר"פ אמר טעמא דב"ש משום פירי וטיעמא דב"ה משום פירי דאי אמרת נשואה תמאן שמיט ואכל להו ואמר סוף סוף למיפקי קאי. וב"ה סברי אדרבה כיון דאמרת תמאן אשבוחי משבחת להו, סבד דאי לא עייצי לה קרוביה ומפיק לה מיני'. רבא אמר טעמא דב"ש חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה' פי' וממנעי ולא נסבו לה שמא יפסיד סעודתו. וב"ה תרווייהו ניחא עלייהו דתפיק עלי' שמייה דאישות וליכא למיחש להכי:

כתב ר"ח ז"ל דברי גאון שאמר אנן ואבהתנה כדאי' לקמן, יתומה לקידושה תביא ראי' דבוגרת היא כדי לאיתרחוקי מן המיאונים, כדאמרי התרחק מן המיאונים ודיינא, דהמקדש יתומה קטנה מוכחינן ומנזיפנא לי' מיהו לא נפקינן לה מבעלה. ואינו נ"ל דברים הללו. דרבנן תקינו קידושין ונשואים לקטנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר וכ"ש דב"ש וב"ה פליגי בנשואים וכל מחלקותם הוא של אתעקר תקנתא דרבנן דאימנועי ולא נסבי לה ואנן ניקום ונתקן דלא תתקדש יתומה עד שתבגור משום הרחק מן המיאונין. והא רבנן דאמרי' התרחק מן המיאונים אינהו תקינו לנשואין לקטנה. ש"מ התרחק מן המיאונין לא נאמרר אל אאם רצה הקטנה למאן שנפתה ונפייס אותה שלא מאן. אבל לא שלא נמחה בקדושיה.

בש"א בבעל וכו'. אר"א ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו. פי' אם עשה בה יבמה מאמר יכולה למאן במאמרו דלא תבעי' מיני' גיטא, אבל לא לזיקתו בנשואי הראשון ולצאת בלי חליצה. מ"ט מאמר דאיהו עבדי בה מצי עקרא. זיקה דרחמנא רמי לה לא מצי עקרה.

דף קז:

עולא אמר ממאנת אף לזיקתו מ"ט נישואי קמאי עקרה. וקי"ל כעולא. איתיביה רבא לעולא כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת ואמאי תמאן השתא ותעקרינהו לנשואין קמאי ותתייבם צרתה. ופריק. צרת ערוה שאני דתני רמי ב"י מיאנה בבעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו אלמא בשעת נפילה נראית כללתו. ה"נ בשעת נפילה נראית כצרת בתו.

א"ר מיאנה בזה אסורה לאחים מידי דהוה בעלת גט, עלת גט לאו כיון דאיתסרי לה לחוד איתסרי לכולהו ה"נ ל"ש. ושמואל אמר מיאנה בזה מותרת לאחים ול"ד לבעה"ג בעה"ג. הוא דקא דחי לה. הכא איהי קא דחיא נפשה. דקאמרה לא ידענא בך ולא צריכנא בך הוא דלא רעינא אבל באחוך רעינא. וקיי"ל כשמואל דר"י קאי כוותיה דכי אתא רבנן אר"י מיאנה בזה מותרת לאחים אבל לא אסורה לכ"ע משום דמיחלפא בבעה"ג.

בש"א בב"ד וכו' תנן החליצה והמיאון בג'. מאן תנא אמר רבא ר"מ. ואביי אמר אפי' תימא ב"ה ע"כ לא פליגי ב"ה אלא דלא בעי' מומחים אבל ג' בעי דתנוא מיאון בש" אבב"ד. ובה"א בב"ד ושלא בב"ד. ואלו ואלו מודים שצריך ג'. ר"י ב"ר יהודה ור"א בר"ש מכשירים בשנים. אר"י ב"מ אר"נ ה"ל כאותו זוג:

בה"א ממאנת אפי' ד' וכו' והא מיאנה לה חדא זמנא. פי' ומה צורך עוד למאן אמר עולא תרתי קתני או תמאן ותמתין ותארס, או תמאן ותנשא לאלתר. וכיון שנשאת א"ר למאן לב"ש.

מתניתין איזה היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאוה אמה או אחיה לדעתה השיאוה שלא לדעתה א"ל למאן. ר"א אומר אין מעשה קטנה [כלום] אלא כמפותה. בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה. בת כהן לישראל תאכל ראב"י אומר כל עכבא שהוא מן האיש כאלו היא אשתו. וכל עכבא שאינה מן האיש כאלו אניה אשתו. פי' אם השיאוה שלא לדעתה א"צ מיאון דדוקא האב יכול לקדשה בלא דעתה אבל אחיו ומה לא ואע"ג דחיקון רבנן שיקדשוהו אמה ואחיה דוקא לדעתה אבל אם קדשוה שלא לדעתה אין קדושי'

כלל וא"צ למאן ואע"פ שהגדילה לבסוף לא בעי גט כדין קטנה שלא מיאנה אלא נפקא בלא כלום כיון שהי' קדושיה שלא לדעתה.
אמר ר"י וא"ל במתניתא תנא בראשונה הי' כותבין גט מיאנת לא רעינא ביה לית אנא בעי להנסבא לי' כיון דחזי דנפיש דבורא אמרי אתי לחלופי בגיטא תקינו הכי ביום פ' מיאנה פ' בת פ' באנפנא, פי' מפני רוב דברים יסברו שהוא כגט גירושין וכשיראו שנושא קרובתי' יאמרו גם מגרש נמי מותר בקרובותי' ונפיק מיני' חורבא.

דף קח.

ת"ר איזהו מיאון שאמרה א"א בפלוני א"א בקידושין שקידשוני. ר"ח ב"א אומר כל תינוקת וכו' פי' זמנה היא כפעוטות כמבואר בפ' התקבל בגיטין. אר"י א"ש הל' כר"ח ב"א. תנא קטנה שלא מיאנה ועמדה ונשאת משום ריב"ב אמרו קדושי' הן מיאוניה. ור"י א"ש הל' כריב"ב ומסיק תלמודא והל' כריב"ב אפילו בנשואין דקמא:
ר"א אומר וכו' תניא ר"א אומר אין מעשה קטנה כלום ואין בעלה זכאי במציאתה ולא במע"י ואל בהפ"נ ואינו ירושה ואינו מטמא לה כללו ש"ד אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מיאו. פי' שאם לא תמאן בקטנותה ותגדיל תהי' צריכה ממנו גט. ר"י אומר אין מעשה קטנה כלום ובעלה זכאי במציאתה ומע"י והפ"נ כללו ש"ד ה"ה כאשתו לכל דבר. וקי"ל ר"א ור"י הל' כר"י ונתן בהניזיקין העיד ד"מ בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט ועל בת ישראל שנישאת לכהן שאוכלת בתרומה. ואם מתה בעלה יורשה ותנאי לה נמי בבחירתה. ובפ' שמיני דעדיות נמי תנן העיד ר"י ב"א ור"י הכהן על קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שהיא אוכלת בתרומה כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה.
דאב"י אומר כל עכבה וכו' ה"ל עכבה שהאי מן האיש. וה"ד עכבה שאינה מן האיש אביי ב"א ור"ח ב"א דאמרי תרוייהו כל שיוצאה ממנו בגט זו היא עכבה שהוא מן האיש וכל שיוצאה ממנו במיאון זו האו עכבה שיאנה מן האיש.
הוא מותר בקרובותי' והאי מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה. הא לקמן קתני לה הממאנת באיש הוא מותר בקרובותי' והיא מותרת בחרוביו ולא פסלה תן הכהונה תנא והדור מפרשי:
מתניתין הממאנת באיש היא מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובתותי' ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט היא אסורה בקרוביו והוא אסור בקרובותי' ופסלה מן הכהונה נתן

לה גט והחזירה ומיאנה בו ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה מותרת לחזור לו. מיאנה בו והחזירה ונתן לה גט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אסורה לחזור לו.

דף קח:

זה הכלל גט אחר מיאון אסור לחזור לו מיאון אחר גט מותרת לחזור לו. הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו כל שיוצאת הימנה בגט אסורה לחזור לו במיאון מותרת לחזור לו. פי' כשנתן לה גט והחזירה ומיאנה בו ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה מותרת לחזור לו ואע"פ שכבר נתן לה גט מעיקרא ואם לא הי' מחזירה ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה היתה אסורה לו ואפ"ה כי החזירה ומינה בו אתי מיאון דידה ומבטל גט דיד' וגלי עלה דקטנה היא ואין גיטה גט ולא הוי מחזיר גרושתו לאחר שנושאת, זה הכלל וכו' כלומר אפי' פעמים הרבה גירשה והחזירה ומיאנה אם נשאת לאחר מתוך גט אסורה לחזור לו מתוך מיאון מותרת לחזור לו הממאנת באיש ונשאת לאחר כו'. פי' כל שיוצאת ממנו בגט אסורה לחזור לו ואע"פ שמיאנה באחר לא אתי מיאון דתברי' ומבטל גיטא דידיה ואע"פ שמיאנה בשני ועקרה קידושי' ונשואי' ואין הגרושה נאסרת אלא בקדושין גמורים אפ"ה כיון דבתורת קידושין ונשואין נבעלה לא קרינא בו והלכה והיתה לאיש אחר ואמרי' מ"ט מיאון דחברי' דלא מבחל גיטא דידי' ומ"ש מיאון דיד' דמבטל גיטא דידי', פי' והרי המיאון דחברי' גילה עלי' שהיא קטנה וגיטא דיהיב לה לא הוי כלום, ומהדר איידי דשכרת בקריצותא וברמיזותא אזיל ומבשבש לה ומייתי לי'. פי' ילך ויטענה ותתחרט שגירשתיך ויפתה אותה שתחזור אליו ותמאן בשני מ"ה אסור להחזירה. א"ה מיאון דידה נמי לא יבטל גיטא דידי' דילמא משבש לה ומייתי לי'. ומהדר כבר שבשה ואל אשתבשה שהרי לאחר גירושין החזירה ולא יכול לפייסה שתעמוד עמו ומיאנה בו. הולכך ליכא למיחש לשיבושא. וכן כל היוצאת ממנו במיאון לא חיישי' לשיבושא דהא פייסא כדהואי גבי' דלא תמאן ולא איפייסא. אבל כי נשאת לאחר מתוך הגט הולך ומפייסה לומר מתחרט אני בגירושין והיא אוהבתו שהרי בע"כ יוצאה ממנו הלכך הדרא ומיאנה בשני. אלא אי קשה דחברי' אדחברי ק'. דתנן מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אסורה לחזור לו. טעמא דנתאלמנה או נתגרשה הא מיאנה מותרת לחזור לו אלמא אתי מיאון דחברי' ומבטל גיטא דידי'. ורמינהו הממאנת באיש ונשאת לאתר וגירשה לאחר ומיאנה בו זה הכלל כל שיוצאת ממנו בגט וכו' אלמא לא אתי מיאון דחברי' ומבטל גיטה דידי. אר"א תרבא מי ששנה זו לא שנה זו עולא אמר כגון בגיטין דמיתחזיא בגדוהל. פי'

כיון שהוציאוה ג' בגט ומחזיא בגדוהל תו לא הדרא לחד מנייהו ולא אתי מיאון דאחר לבטולי' אבל קודום שתשלש אתי מיאון דחבירי' ומבטל גיטא דידי' ואי בעי לאהדרה מהדר לה.

ארי"ב"א א"ר כשם שאסורה לו אסורה לאחיו. פי' דהו"ל גרושת אחיו ולא מהני בה מיאון דחברי' לבטולי הגט דיהיב לה דלא תהוי גרושת אחיו ואמאי הא אינה מכרת בקריצותיו וברמיזותיו. פי' דלדידי' מ"ה גזרינן ולא אמרי' במיאון דחביר' מבטל גיטא דידי' משום דמכרת בקריצותיו ורמיזותיו והוא משבש לה אבל לאחיו שאינה מכרת בקריצותיו ורמיזותיו אמאי גזרי' ומהדר גזירה הא אטו הא:

מתניתין המגרשה את האשה ומחזירה מותרת ליבם ור"א אוסר.

דף קט.

וכן המגרשה את היתומה והחזירה מותרת ליבם ור"א וסר. קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי האב. החזירה אסורה ליבם פי' אם החזירוה מותרת ליבם ול"א נשואין הראשונים מפילים יבמה לפני יבם והרי נאסרו עליו אותן נשואים משעה שגירשה אחיו וה"ל גרושת אחיו אלא מיתה מפלת ומשעת המיתה הויא אשת אח ומתיבמת, ור"א אוסר כדפרשי' טעמא לקמן, וכן המגרשה את היתומה והחזירה בין בקטנותה בין בגדלותה מותרת ליבם דמיתה מפלת ור"א ואסר כדבעי למימר טעמא, טעמא שהשיאוה אבי' בקטנותה ונתגרשה בקטנותה ה"ה כיתומה בחיי האב. שאעפ"י שאביה חי הויא כיתומה לען קדושין דשוב אין לה כח לקבל קדושי' כדאמרינן בפ' נערה כיון שהשיאה אין לאביה רשות בה אם החזירה בקטנותה אסורה ליבם אם מת בקטנותה ואפילו לרבנן דגירושיה גירושין גמורים ואין חזרתה חזרה גמורה דקדושי חזרה אין כלום הואיל ופקע זכות אב והיא אין לה יד מפני שהיא קטנה והו"ל כגרושה עומדת וקיים עלי' בכרת, ואע"ד דהיא בכתר גמור אפ"ה לא מצי למיפק בלא חליצה דכיון דחל עלי' קדושין מדרבנן היכי תיפוק יבמה לשוק באל חליצה. ואע"ג דתנן בפ' כיצד כלל אמרו ביבמה כל שאסורה איסור ערוה לא חולצת לא מתיבמת. דוקא בערוה המיוחדת לכל כגון ט"ו שנים השנויות בפ"ק אבל זאת יסברו העולם שהחזרתה התירה גרושי' וזאת הוא ערוה שהוא בכרת וחולצת:

מ"ט דר"א ומסיק ר"א ה"ט דר"א דגזור הנך אטו יתומה בחיי האב הנ"מ מדקתני סיפא קטנה שהשיאוה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי האב. החזירה אסורה ליבם. האי מאי למימרא פשיטא. אלא לאו הא קמ"ל טעמא דר"א דגזור הנך אטו יתומה בחיי האב ש"מ.

ואין הל' כר"א דיחיד ורבים הלכה כרבים. תנאי אמור חכמים לר"א בקטנה שהשיאוה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי אב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושי' גירושין גמורים ואין חזרתה חזרה גמורה. בד"א כשגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה אבל גירשה כשהאי קטנה והחזירה כשהיא גדו' או שגירשה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת חולצת וא מתיבמ' משום ר"א אמרו חולצת ולא מתיבמת:

מתניתין שני אחין נשואין שתי אחיות יתומות קטנות ומת בעלה של א' מהן תצא משום אחות אשה וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תצא משום אחות אשה מת בעלה של גדולה מלמדים את הקטנה שתמאן בו. רג"א אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשתו ר"י אומר אוי לו על אשתו אוי לו על אשת אחיו מוציא אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה. פי' תצא משום אחות אשה ופטורה מחליצה ומיבום דאף קדושי גדולה מדחי לזיקה דקטנה. מת בעלה של גדולה ונפלה לפני בעל הקטנה זיקה של גדולה שהאי מה"ת אוסרת הקנטה עליו דנשואי' מדרבנן ולא אלימי לאפקועי זיקא מדאורייתא והו"ל אחות זקוקתו. ולייבם את הגדולה א"א דהו"ל אחות אשתו דקטנה האי אשתו מדרבנן ומה יעשו. ר"א אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ותיעקר נשואי' והוא מיבם את הגדולה. רג"א אין זיקתה אוסרת את זו דר"ג בבר אי זיקתה אוסתר כלומר לא אלימא זיקה למיסרי' הלכך אם מיאנה מיאנה ותתיבם הגדולה ואם לא תמתין קטנה אצלו עד שתגדיל והי' נשואיה גמורים ותצא הגדולה משום אחות אשה אבל מיחלץ לגדולה לא דפוסל הקטנה עליו מושם אחות חלוצתו ומוציא את אשתו בגט ואין מלמדין אותה למאן דקסבר יתרחק אדם מן המיאנוין ומיתב נמי לא יתבה תותי'. דקסבר יש זיקה. אלא תצא בגט וזו לא תתיבם משום אחות גרושתו אלא תצא בחליצה:

ר"א אומר מלמדים וכו'. ומי שרי למאן והא תני ב"ק לעולם ידבק אדם בג' דברים ויתרחק מג' דברים. בחליצה והבאת שלום והפ"נ. ויתרחק מן ג' מן המיאונים ומן הפקדונות ומן הערבנות. ומהדר מיאון דמצוה שאני. אר"י א"ש הל' כר"א וכן אמר ר' אלעזר הל' כר"א:

דף קט:

רג"א אם מיאנה בו כו'. בעא מיני' ר"א מרב טעמא דר"ג משום דקסבר קידושי קטנה מיתלא תלי דכי גדלה בהדייהו ואע"ג דלא בעל. פי' והן קדושי תורה לדחות את אחותה. או טעמא דר"ג משום דקסבר המקדש אחות יתומה נפטרה יבמה והלכה לה. אי בעל אין ואי לא לא. פי' דלא גדלו קדושי' בהדייהו למיהוי קדושי יתומה. אר"ש כי

ניס ושכיב א"ל להא שמעתתא דתנאי המקדש את הקטנה קידושיה תלוי מאי תלוי לאו דכי גדלה גדלה בהדה ואע"ג דלא בעל, א"ל רבאה בדר"נ לא, מילתא דקטנה מיתלי תלוי קאי אי בעיל אין ואי לא לא. פי' לא תימא קידושי קטנה דמשמע הקדושין שקבלה סעודה קטנה שאותן הקדושין לא יתקיימו לעולם ואע"פ שתגדיל עד שיבעול ויקדשנה פעם אחתר אלא ה"ק מילתא דקטנה כלומר קדושי' העיקרים שלה שתהא מקודשת בהן מה"ת תלוין הן עד שתגדיל ויבעול. ואם לא יבעול לא. אכל כ"ז שהאי קטנה לא יתקיימו אפי' אם יבעול אבל כשתגדיל ויבעל אז הם קיימם. וסבר רב חי בעל אין ואי לא לא. והאתמר קטנה לא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת ר"א א"צ גט משני וש"א צריכה גט משני. מאי לאו דלא בעל אלמא גדלה קדושי' בהדה למיהוי קדושין דאורייתא דתו לא תפסי קדושיו בה, לא. דבעל. אם בלע הוי קדושי תורה וקדושי השני אינן כלום. אבל אם לא בעל אחר שהגדילה אינן אלא מדרבנן דבעי' מיני' גט אבל מיהו הפסי בה קידושי שני וצריכה גט מזה ומזה. א"ה מ"ט דשמולא קסבר שמולא כל הבעול דעתו ע"ד קדושי הראשונים הוא ביועל. והא איפלוגי בה חדא זימנא דאתמר קדשה ע"ת וכנסה סתם א"ד צריכה הימנו גט. פי' שאי אדם עושה בעילתו בע"ז ואתולי אחלה לתנאי'. ושמואל אמר א"צ ממנו גט דכל הבעול ע"ד קדושי הראשונים הוא בועל. צריכא דאי אתמא בהא קאמר רב משום דליכא תנאה אבל התם דאיכא תנאה אימא מודה לי' לשמולא שעל תנאי הוא בעול צריכה. ואי אתמר בהך קאמר שמולא אבל בהיא מודי לי' לרב צריכה. וקיי"ל רב ושמולא הל' כרב באיסורי.

דף קי.

מתניתין מי שהי' נשוי ב' יתומות קטנות ומת ביאתה או חליצתה של א' מהן פוטרת צרתה וכן שתי חרשות. קטנה וחרשת. אין ביאת א' מהן פוטרת צרתה. פקחת וחרשת ביאת הפקחת פוטרת את החרשת ואין ביאת החרשת פוטרת הפקחת. גדוהל וקטנה. ביאת הגדוהל פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת הגדולה. פי' ביאת הקטנה בעודה קטנה אי חלצה לאחר שתגדיל דקטנה לאו בת חליצה היא קטנה וחרשת. לא ידעי' בהי ניחא לה והיא חשיבא לי' טפי מ"ה אין ביאת א' מהן פוטרת צרתה. וחרשת בת חליצה היה והתנן החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה. אר"ג א"ר כי קתני וכן ב' חרשות אביאה ולעוללם חרשת לאו בת חליצה היא.

דף קי:

קטנה וחרשת אין ביאת וכו' כיצד תקנתן אר"ח א"ר כונס את החרשתוקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ ומוציא את החרשת בגט דחליצת הקטנה פסלה לי' משום לא בנה שוב לא יבנה.

דף קיא.

מתניתין מי שהי' נשוי ב' יתומות ומת בא יבם על הראשונה חזר ובא על השניה או שבא אחיו על השניה לא פסל את הראשונה וכן שתי חרשות. פ' לא פסל את הראשונה שהרי ביאתן שוה. ואי ראשונה קנוי' היא ה"ה אשתו ואחרונה ביאת זנות. ואי לא קנוי' היא הרי שתיהן נכריות אצלו שלא הי' קנויות לאחיו ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו אבל אחרונה לא דילמא קנויות הוי ומשבא על הראשונה קיימי הך עלי' באיסור שתי בתים.

דף קיא:

קטנה וחרשת בא יבם על הקטנה וחזר ובא על החרשת או שבא אחיו על החרשת פסל את הקטנה. בא יבם על החרשת וחזר ובא על הקטנה פסל את החרשהת. פי' כיון שלא שוו אהדדי ואין קנינן קנין גמור אסרי אהדדי. פקחת וחרשת בא יבם על הפקחת וחזר ובא על החרשת לא פסל את הפקחת בא יבם על החרשת וחזר ובא על הפקח או שבא אחיו על הפקחת פסל את חחרשת. גדולה וקטנה בא יבם על הגדוה וחזר ובא על הקטנה או שבא אחיו על הקטנה לא פסל את הגדוהל בא יבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה פסל את הקטנה. פי' ושתיהן אסורות ור"א אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ויקיים את הגדולה בהיתר. אר"י א"ש הל' כר"א וכן חמר ר' אליעזר הל' כר' אלעזר. פי' ר' אלעזר הוא ר"א בן פדת אמורא. ור' אליעזר יימתני' הוא ר"א בן שמוע.

מתניתין יבם קטן שבא על יבמה קטנה וגדלו זה עם זה בא על יבמה גדולה תגדלנו. היבמה שאמרה תוך ל' יום לא נבעלתי כופין אותו שיחלוץ לה. לאחר ל' יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה. ובזמן שהוא מודה אפי' לאחר יב"ח כופין אותו שיחלוץ לה. פי' יבם קטן שבא על יבמה קטנה כו' וא"ר לפוטרה בגט בקטנות עד שתגדיל ויבעל לאחר שיגדל דביאת קטן אע"פ שחשבי ביאה להרוג הערוה ע"י אינה חשובא להתפקע הזיקה שתהא יוצאת בגט לבד שעשו חכמים ביאת בן ט' כמאמר בגדול וכי היכי דמאמר בגדול לא

מפקע לה לזיקה להפטר בגט לבדו. והכי תנן בנדה בפ' יוצא דופן בן ט' שנים ויום א' הבא על יבמה קטנה אינו נותן גט עד שיגדיל. ואקשי' בגמ' ולכי גדול בגט סגי לה. והתנאי עשו ביאת בון ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצ' לזיקתו אף ביאת בע"כ א"ר ה"ק לכשיגדיל ובעל ויתן גט.

בא על יבמה גדולה תגדלנו פי' ולכשיגדיל יבעל ויתן גט אבל יבם גדול הבא על יבמה קטנה לא קתני יגדלנה אלא אם רצה לפוטרה בגט בעודה קטנה יכול דביאתה הפקיעה הזיקה. ואע"ג דקדושי קטנה אינן קדושין יבומה יבום הוא דלא בעינן דעת אשה גבי יבום דאמר מר ויבמה בע"כ, וה"נ תנן בהאי פירקה גדולה וקטנה ביאת הגדוהל פוטרת הקטנה. ואין ביאת הקטנה פוטרת הגדולה. טעמא דקטנה שאין קדושי' קדושי' תורה. הא קטנה שהשיאה אביה שקידושי' ק"ת וזיקתה חשיבה ה"נ דביאתה פוטרת הגדולה אלמא ביאת הקטנה מפקעת הזיקה שהרי הגדולה נפטרת בביאתה:

ואי קשיא כי היכי דלא בעי' דעת יבמה ליבום ה"נ לא בעי' דעת היבם דתנן הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באנוס בין ברצון אפי' הוא שוגג והאי מזידה וכו' אלמה אע"ג דהוא שוגג ואניו סובר כי היא יבמתו קנה ואמאי לא מפקעא ביאת הקטן כל הזיקה דתיסגי לה בגט לכשיגדיל ואע"פ שלא יבעול כי היכי דמפקעא ביאת הקטנה:

תשובה היבם אע"ג דלא בעי כוונה לשם ביאה בעלמא כדאמרי' בהבא ע"י נפל מן הגג ונתקע ביבמה לא קנה ואמרי' התם אר"י ישן לש קנה ביבמתו דא"ק יבמם יבא עלי' עד דמכיון לשם מצוה והתניא בין ער בין ישן אימא בין ערה בין ישנה אלמא ביבם בעי כוונות ביאות בעלמא והלכך ביאת הקטן לא מפקעא לי' לזיקה דאין לקטן שום כוונה. אבל יבמה דלא בעי' אפילו כוונת ביאה ביאת הקטנה מפקעת כל הזיקה.

מתני' דלא כר' מאיר דתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דברי ר"מ פי' דחייש למעוטי קטן שמא ימצא סריס קטנה שמה תמצא איילונת דלאו בני חליצה ויבום נינהו וקיימי באיסור אשת אח שלא במקום מצוה אבל רבנן סברי לא חיישי למעוטא ורובא דעלמא לאו סריס ואילנות נינהו: ומקשי קרי כאן להקים לאחיו שם בישראל וקטן לאו בר הכי הוא. אמר אביי יבמה יבא עלי' כל דהו. רבא אמר בלא"ה לא מצית אמרת מי איכא ימידי דהשתא אסורה לו ולבתר שעתא שרה לי'. והאר"י א"ר כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עלי' ה"ה כאשת אח שי"ל בנים ואסו'. פי' והלכך ליכא למימר: בקטנו יהא אסור ליבם וימתים עד שיגדיל אי דשרי בגדלו שרי נמי בקטנהו. ואימא ה"נ פי' שיהא אסור גם בגדלו ולא תמצא חובת יבמה אא"כ הי' גדול בשעת נפילה

א"ק כי ישבו אחים יחדיו ואפילו בן יום א'. וכיון דאמר רחמנא שאפילו הוא בן יום א' היא זקוקה לו בקטנותו שאם תאסרנה עליו שעה א' אסורה לו עולמית:

היבמה שאמרה בתוך ל' יום לא נבעלתי כופין אותו שיחלוץ לה. פי' האי אומרת עדיין אל נבעלתי ובחזקת יבמה אני עומדת והוא אמר בעלתי ונפקעה זיקת יבמין מעלי היבמה נאמנת, דאמרינן עד ל' יום מוקים אינש אנפשי ולא בעל טפי לא מוקים הלכך תוך ל' יום היא נאמנ' וכופין אותו שיחלוץ לה להפקיע ממנה זיקת יבמין אבל לאחר ל' יום הוא נאמן ואין כופין אותו לחלוץ. מיהו כיון דאיהו אמרה לא בעלתי שויתה אנפשה תתיכא דאיסורא ואל משתרי לעלמא אלא בחליצה הלכך מבקשים ממנו בדרך פיוסים שיחלוץ לה וכיון שהוא מודה לדבריה שלא בא עליה אפילו לאחר יב"ח כופין אותו שיחלוץ לה.

דף קיב.

ואקשי' ועד שכופין אותו לחלוץ נכפנו ליבם, פי' נהי דאיהי מהימנא שלא בא עליה נכופנו שיבא עלי' ואמאי תני כופין אותו שיחלוץ לה. א"ר בשגיטה יוצהא מת"י: ירולשמי חברייא בעי מה אנן קיימן אם כמשנה ראשונה שמענו שמותר ליבם. ואם כמשנה אחרונה שמענו ושמותר לחלוץ. שמענו שכפין. פי' בתמיה אע"ג דנתן חזרו לומר מצות חליצה קודמת לא שנכוף אותו כדאמרינן בפ' החולץ א"ר ואין כופין ואהדר ר"ה שגיטה יוצאה מת"י ותוך ידה. הוא אומר בעלתי וגט אשה היא ודייך בגט זה ופקעה ממך זיקת יבמין והיא אומרת לא נבעלתי וגט יבמה הוא זה כאדם הנותן גט לבימתו לפוסלה עליו ועדיין צריכה חליצה לזיקתו הלכך כופין אותו שיחלוץ לה אסור לקיימא מפני גיטא.

תניא יבמה שאמרה תוך ל' יום לא נבעלתי בין הוא אומר בעלתי ובין שאומר לא נבעלת כופין אותו שיחלוץ לה, לאחר ל' יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה. היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי זו יוצאה בגט. פי' היא נאמנת שאומרת נבעלתי ופקעה זיקתו ודי לה בגט זה שיצא מת"י והוא שאומר לא בעלתי ועדיין צריכה חליצה לא כל הימנו לאסרה ולא מבעי' לאחר ל' יום דכולי האי לא מוקים אינש אנפשי' אלא אפילו תוך ל' יום היא נאמנת דחזרת הכנוס בעול לאלתר כדאמרי' לקמן גבי צרתה ול"א דעד תלתין יומין מוקי אינש אנפשי' אלא בדאמרה לא נבעלתי ושויתה אנפשה חתיכה דאיסורא. וכופין את היבם לחלוץ שמה מפסיד בכך. אבל בדאמרה היא נבעלתי אפילו בלילה ראשונה נאמנת ולא כל הימנו לאסורה ובריתא סתם קתני דכ"ז שהאי אמרה נבעלתי האי נאמנת בין תוך ל' בין לאחר ל', הוא אומר בעלתי והאי אומרת ל"נ אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי

צריכה גט וחליצה. פי' הכי משמע כיון דאמרה האי ל"נ שויתה אנפשה חד"א וצריכה חליצה וכיון דאמר הוא בעלתי ואית לן חזקה דכל הכונס לאלתר הוא בעול צריכה גט ואע"פ שחזר ואמר לא בעלתי והודה לדבריה כיון דמתחילה אמר בעלתי וחזקת הכנוס בעול. היא צריכה גט בין בתוך ל' בין לאחר ל' ומדקתני דצריכה גט וחליצה משמע דאין גיטה יוצא מתי. והיכא אוקי בשגיטה יוצא מת"י ואכתי הק"ל אמאמי קתני רישא כופין אותו לחלוץ עד שיכפנו לחלוץ יכפנו ליבם. ומתרץ ר"א דהכי קתני צריכה חליצה עם גט, ולעולם בשגיטה יוצא מת"י. ונ"ל דר"א לפי תירוצא הכי מתרץ הברייתא אע"פ שחזרה ואמרה נבעלתי צריכה חליצה עם עם גיטי' כיון דאמרה תחלה לא נבעלתי.

בעי מני' חנן ברי' דר"נ מר"נ צרתה מאי היא פי' שכנסה היבם ונפטרת צרתה ואמרה היבמה אח"כ לא נבעלתי מהו לאסור צרתה מפני דבורה של זו. א"ל וכי מפני שאני כופים ומבקשים נאסור צרתה. פי' אם אנו כופין ומבקשים לצרתה משום דשוי' אנפשי' חד"א נאסר צרתה. צרתה ודאי לא מיתסרא דחזקה כונס את האשה בעול לאלתר ובחזקה זו אנו סומכין להתיר צרה.

מתניתין המדרת הנאה מיבמה בחיי' בעלה כופין אותה שיחלוץ לה. לאחר מית הבעל מבקשים ממנו שיחלוץ לה ואם נתכוונה לכך. אפי' בחיי בעלה מבקשים ממנו שיחלוץ לה. פי' אם נדרה הנאה מיבמה בחיי בעלה מפני שעם שהי"ל עמו ועכשיו שמת בעלה היא אסורה להתיבם לו מפני נדרה. אם אניו רוצה לחלוץ לה כופין אותו שיחלוץ לה שהרי אניה יכולה להתיבם. ולא מבעי למשנה אחרונה אלא אפי' למשנה ראשונה דאמרי' מצות יבום קודמת כופין אותו שיחלוץ לה. אבל אם נדרה לאחר מיתת בעלה שנתכוונה לכך לאסור עצמה עליו מבקשים ממנו ואפילו למשנה אחרונה שאין כופין כדאמרי' לעיל בפ' החולץ.

תנן התם ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובתן האומרת טמאה אני לך. והשמים ביני לבינך ונטולה אני מן היהודים. חזרו לור שאל תהא אשה נותנת עניה באחר ומקלקת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראי' לדבריה השמים ביני ובינך יעשו דרך בקשה. ונטולה משמשתו ותהא נטולה מן היהודים. פי' אשת כהן שאמרה לבעלה נבעלתי באונס ונסורה אני לך כופין אותו ונותן לה גט ונותן לה כתובה חזרו לור שמא עיני' נתנה באחר ואינה נאמנת עד שתביא ראי' לדבריה ואע"ג דשויתא אנפשה חד"א בעלה כופה אותה ואיני מאמניה ולא מענישא. א"נ אומר לה צא באל כתובה אם את חוששת על נפשך ואניה נוטלת כתובה עד שתביא ראי' לדבריה. והשמים ביני לבינך עד עלי הבור אשאינך יורה כחץ וא"א בך שאני רוצה לעשות בנים. ובראשונה היו סוברים דאשה

מוקדת אפו"ר ולא הי' מבקשים ממנה שלא תחיש לכך ודברים שבינו לבינה היא נאמנת. חזרו לומר שאין האשה מצוה על פו"ר אם נתפייסה רי טוב ואם לא נתפייסה ובאה מחמת טענה דבעי' חוטרא לידה ומרא לקבורה ואע"פ שאינו מצוה על פו"ר אני רוצה לסמוך לעיו בזקנות בכה"ג יוציא ויתן כתובה כדאמרן לעיל בהבא על בימתו. והאומרת נטוהל אני מן היהדוים שנדרה ואמרה הנאת תשמיש כל היהודים עלי בקונס הזה. היו אומרים ברשונה יוצא ויתן כתובה דאלו נדרה על בעלה לחוד הו"ל מודרת דבעי לאנסובי לאחרינא וקנסוה ככתובתה. אבל כי נדרה מכל היהודים דלאו בדעתה לאנסובי לאחריני לא הוי מורדת בכך אלא מפני שהתשמיש מאוס עלי' מ"ה לא קנסוה בכתובתה. חזרו לומר שלא תהא נותנת עיני' באחר ומקלקלת אצל בעלה ותלך אצל חכם ויתיר נדרה. אלא אמרו יפר חלקו שהבעל מפר נדרים שבינו לבינה ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים. ואע"ג דאמרינן בנדרים נדר שהותר מקצתו הותר כולו דוקא כשהותר ע"פ חכם שעוקר הנדר מעיקרו אבל בעל שמפר בעל כרחו מה שמפר מפר והשאר אינו מופר:

איבעי' להו נטולה אני מן היהודים. ליבם. אמי מי מסקא דעתה דמת בעלה ותפול קמי יבם או לא. פי' מי אסירא ליבם מפני נדר זה שנדרה בחיי בעל היא לא. מי מסקא דעתה דמיית בעל ותיפול קמי יבם ונדרה נמי אדעתא דידי' ובעל לא הפר אלא לחלקו ובים לא מצי מיפר שאפילו בעל אניו מפר בקודמים ואסורה. או לא אסקה דעתה ולא נדרה לא לאסור עצמה על כל מי שמותרת לו ע"י גרושי בעלה ולהפיס דעתו של בעל שלא יחשדנה בנותנת עיניה באחר כדי שיתרצה לגרשה. אבל היבם שאסורה לו ועומדת אפי' לאחר גירושי' לא נתכוונה ומותרת לו אם מת בעלה ולא גירשה. רב אמר אניו כבעל שהי' צריך להפר דליבם מותרת באל הפרה ושמואל אמר ה"ה כבעל שהנדר חל עליו ואסורה היא לו דמסקה דעתה דמת בעלה ואדעתא דיבם נדרה. אמר אביי כותי' דרב מסתברא דתנן הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ לה ואם איתא דמסקא דעתה דמית בעל. מבקשים ממנעו מבעי' ליה שהרי נתכוונה לכך בחיי בעלה. אלא לאו ש"מ לא מסקא אדעתה דמית בעלה וה"נ לא מסקי אדעתה דמית בעל ואל נדרה אלא מאותן שהיו מותרים לה בגירושי בעלה ולא מיבם. והלכך מותרת הי אליבם. וקי"ל הל' כרב באיסורי וכ"ש שדייק מתני' כוותי':

דף קיב:

חרש שנשא פקחת. ופקח שנשא חרשת רצה יוציא רצה יקיים כשם שכנס ברמיזה. אבל פקח שנשא פקחת ונתחרשה ורצה יוציא רצה יקיים. נשתטתה לא יוציא. נתחרש או נשתטה אינו מוציא עולמית. אריב"ז וכי מפשני מה האשה שנתחרשה יציא והאיש שנתחרש אניו מוציא א"ל אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו. העיד ר"י ב"ג על החרשת שהשיאה אביה שהאי יוצאה בגט א"ל אין זה כיוצא בה. פי' כמו שהי' הקדושין ברמיזה באל דעת שלימה כך הם הגירושין. ירושלמי מתני' כשקדשה בכסף אבל בבעילה קדושיה מעשה וגירושיה אינה מעשה.

אבל פקח שנשא פקחת וכו'. פי' אע"פ שהי' קדושין גמורים יכול להוציאה בגט משום דאל בעי' דעת אשה בגט ולא גרסי' אבל דהכא נמי רצה יוציא קתני וי"ל דגרסי' לי' וקאי אנתחרש היא. ודוקא חרש מעיקרו יוציא אבל פקח ונתחרש אינו מוציא:

נשתטה לא יוציא לקמן מפרש טעמא. נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית כיון שהי' קדושין גמורים דגט בעינן דעת האיש.

העיד ר"י ב"ג על החרשת שהשיאה אביה בקטנותה וקבל קדושין והוי קדושין גמורים שהיא יוצאה בגט אע"פ שגדלה ופקע כח האב והיא מקבלת גיטה משום דלא בעינן דעת אשה בגט.

אר"מ ב"ח מ"ש חרש וחרשת תקינו להו רבנן נשואין ומ"ש שוטה ושוטת דלא תקינו להו רבנן נשואין. דתניא שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום אלמא אפי' מדרבנן לא הוי קדושין. ומהדר חרש וחרשת דקיימא בתקנתא דרבנן תקינו להו רבנן נשואין. שוטה ושוטת דלא קיימו בתקנתא דרבנן לא תקינו בהו נשואין חרש דלא אתי לכלל נשואין דאורייתא תקינו להו רבנן נשואין ומ"ש שוטה ושוטת דלא תקינו להו רבנן נשואין. דתניא שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום אלמא אפי' מדרבנן לא הוי קדושין. ומהדר חרש וחרשת דקיימא בתקנתא דרבנן תקינו להו רבנן נשואין. שוטה ושוטת דלא קיימו בתקנתא דרבנן לא תקינו בהו נשואין חרש דלא אתי לכלל נשואין דאורייתא תקינו לי' רבנן נשואין כדי שלא יבטל מפו"ר. קטן דאתיא לכלל נשואין דאורייתא לא תקינו לי' רבנן נשואין וקטנה תקינו לה רבנן נשואין התם שלא ינהגו בה מנהג הפקר דאי לא מצי לאנסובי אין מי שישמרנה ויבא לקלקל עמה. ומ"ש קטנה דממאנה ומ"ש חרשת דלא ממאנה. ומהדר דא"כ מימנעי ולא נסבה לה. שהקטנה יש לה גבול עד שתגדל וסבר מפייסינא לה עד שתביא שתי

שערות שהיא יוצאת בגט. ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שהיא אוכלת בתרומה ואילו חרשת לא אכלה, גזירה שמא יאכלו חרש ופקחת בתרומה דאורייתא. אבל בקטנה לא גזרינן דאפילו אי אכלה בתרומה דאורייתא קטן אוכל נבילות הוא.

דף קיג.

ומ"ש קטנה דאית לה כתובה ומ"ש חרשת דל"ל כתובה דא"כ מימנעו ולא מנסבה לה, פי' הלואי ויקחהו בלא כתו'. אבל קטנה דאתי' לכלל דעת לא מימנעי, וקטנה מנ"ל דאית לה כתובה דתנן הממאנת והשנייה והאיילנות אין להן כתובה. והחרשת מנ"ל דל"ל כתובה דתניא חרש ושוטה שנשאו פחקת אע"פ שנתפקח החרש ונשתפה השוטה אין עליהן כלום רצו מקיימין יש להן כתובה מנה. ופקח שנשא חרשת או שוטה אע"פ שכתב לה מאה מנה. כתובתה קיימת מפני שרצה להחזיק בנכסיו טעמא דרצה הא לא רצה אין לה. א"ה פקחת וחרשת נמי לתקיו לה כתובה דא"כ מימנעה ולא נסבא להו. יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא:

ההוא חרשא דהות בשביבותי' דר"מ אנסבי' וכתב לה ד' מאה זוזי מנכסיה א"ר מאן חכים כר"מ דגברא רבא הוא וקסבר אלו רצה שפחה למשמשו מי לא זבנינן להי. וכ"ש הכא דאיכא תרתי. וי"ל ה"ה אם משיאו מידי דהוה אקטן דתנן בשלהי פ' הותב קטן שהשיאה ואביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה אבל איהו דוקא אם נתפקח דומיא דקטן שהגדיל אבל היכא דפסקה לה ב"ד אע"ג דלא נתפקח כעובדא דרב מלכוי.

דף קיג:

נשתטתה לא יוציא. אר"י ד"ת שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בע"כ ומ"ט אמרו אינה מתגגרשת כדי שלא ניהגו בה מנהג הפקר. ה"ד אילימא דיודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עצמה מי נהגו בה מנהג הפקר. ואלא שאינה יודעת לא לשמור גיטה ולא לשמור עצמה ד"ת שוטה מתגרשת והאדר"י ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש א"ע יצאת זו שאין לה יד לגרש א"ע ותנא דברי ושלחה מביתו מי שמשלחה ואניה חוזרת יצאת זו שמשלחה וחוזרת, פי' ומכאן מתמעטות אשה שאין לה דעת לשמור את גטה שאין לה יד להתגרש. ומהדר ל"צ דיודעת לשמור את גייטה שאין לה יד להתגרש. ומהדר ל"צ דיודעת לשמור גיטה דהיינו נותנים לה אגוז ונוטלתו צרור וזרקתו ואניה יודעת לשמו עצמה. ד"ת שוטה מתגרשת דהא יודעת לשמור גיטה ורבנן אמרו דלא ליפקא שלא ינהגו בה מנהג הפקר ובההיא שוטה איירי מתני'. אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי

דידה נשתטתה לא יוציא וגבי דידיי' לא יוציא עולמית. ש"מ האי דאורייתא והאי דרבנן. ש"מ. ובפ' מי שאחזרו דייק אביי דיוקא אחרינא דקתני לא יוציא עולמית ש"מ אעפ"י שא"י לדבר מתוך הכתב א"י לגרש ע"י כתיבה יכון שהי' קדושין בעודו פקח. והתם דייק מדתני לא יוציא עולמית ש"מ אפילו ע"י כתב. והכא דייק אמדלא תני נמי עולמית גבי נשתטית למימרא דלא יוציא דנשתטית אינה עולמית. דמדאורייתא יכול להוציא ואינו אסור אלא מדרבנן:

העיד ריב"ג וכו' א"ר מעדותו של ריב"ג אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר כנסי שט"ח זה מגורשת מי לא אר"י לא בעא5 דעתה ה"נ לא בעינן דעתה. פשיטא מ"ד כיון דא"ל כנסי שט"ח זה בטולי בטלי קמ"ל אם איתא דבטלי' לעדים הוה א"ל. ומדדלא אמר לעדים לא בטלי' מידי והא דקא"ל הכי מחמת כיסופא הוא דא"ל. ולא דמיא האי למאן דתנן בפ' הזורק א"ל כנסי שט"ח או שמצאתו מאחריו קראה וה"ה גיטה אינו גט עד שיאמר לה ה"ז גיטך. התם לא הודיע לעדים תחלה שלשם גירושין נותנו לה ולאשה לא אמר אלא כנסי שט"ח זה הלכך אינו גט עד שיאמר לה ה"ז גיטך. ופליגי התם תנאי בברייתא רשב"א ור'. דר' מכשיר באומר לה ה"ז גיטך ור"ש אומר אינו גט עד שיטלנה ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה ה"ז גיטך והתם מתני' דהזורק ר' היא. אבל הכא שהודיע לעדים מתחלה ואמר ראו גט זה שאני נותן לה ולשם גירושין אני נותן לה אע"פ שאמר לאשה כנסי שט"ח זה מגורשת אע"פ של"א ה"ז גיטך ולא בעי דעת אשה בגט. ובפ' הזורק שלא הודיע לעדים מתחלה ולאשה אמר כנסי שט"ח זה. וי"ל להצניע ננתו לה אבל לא להתגרש בו ואעפ"י שהוא אומר לה של גירושין הי' בלבי הו"ל דברים שבלב ואינן דברים כיון שלא פירש:

ר"י בר ביסנא אירכסו לי' מפתחות דבי מדרשא ברה"ר בשבתא אתא לקמי' דר' פדת א"ל זיל דבר התם טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחת להו אית להו. אלמא קסבר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצוין להפרישו. פי' וה"ה גם אביו אינו מצוה להפרישו והיא דאמרינן שאביו חייב לחנכו במצות כדאמרינן בשלהי לולב הגזול ת"ר קטן היודע לנענע חייב בלבולב והיודע להתעטף חייב בציצית וכו' דוקא בקיום המצות שיש בהן מעשה חייב האב לחנך את בנו אבל מניעת האיסור אין בו מעשה ואין האב חייב למונעו עד שיגדיל.

דף קיד.

תניא דמסייע לי' לא יאמר אדם לתינוק הבא לי מפתח הביא לי חותם אלא מניחו תולש מניחו זורק. ת"ש נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליך אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו שכן שביתתו עליך. אר"י בעושה ע"ד אביו. פי' שהתינוק צופה ומביט באביו ורואה שנוח לו בכך ואביו עומד עליו דהוי כאלו מצוה אבל הנך מפתחות דר"י לא הודיעם שנאבדו לו ולא הכירו בדעתו שנוח לו ואפילו עשה ע"ד אביו אניו אסור אלא מדרבנן. ומ"ה שרינן לי' גבי כיס לנו שהחשיך לו בדרך ליתנו לקטן כי היכי דשרינן התם ליתנו לנכרי ולהוליכו פחות פחות מד"א דאסירי מדרבנן ולגבי כיסו שרי ואי הוה קטן העושה ע"ד אביו מה"ת לא הי' מתירו שם. וכשנותן כיסו לקטן ונותנו לו סתם והוא מוליכו לא שאמר לו הוליך כיס זה שא"כ הי' אסור מה"ת כאמרינן לקמן להזהיר גדולים על הקטנים:

ת"ש לא תאכל לא תאכלם להזהיר גדולים על הקטנים מאי לאו דאמרי' להו לא תאכלו לאו דלא ליספי להו בידים. ואי קשיא כיון דלמיספי להו בידים אסור מה"ת כדנפקא לן מהאי קרא א"כ היכי אמרינן בשבת בפ' תולין ר"מ יהיב פרוטה לתינוק גוי וזרע לי'. פי' כשיתא בכרמא. וליתיב לתינוק ישראל אתי למיסרן ומשמע תנאה דלמא אתי למיסרך הא לאו הכי שרי והאמרת דאסור מה"ת למיספא להו איסור בידים. ובשלהי בכל מערבין נמי אמרי' וליתבי' לינוקא לית הל' כר"א דאתי למיסרך אלמא אי לאו דילמא אתי למיסרך שרי. י"ל דודאי באלו דהוה איסורא דאורייתא הוה אסיר בלאו דילמא אתי למיסרך אלא באיסורא דרבנן אמרינן הכי דכיון דבגדול ליכא אלא איסורא דרבנן הוה שרי למיעבד ע"י קטן אי לאו טעמא דילמא אתי למיסרך והתם איסורא דרבנן הוא דהכי אמרי' התם בפ' ר"ט אומר כשות אינו כלאים בכרם וח"א כלאים בכרם וקיי"ל כל המיקל בארץ הל' כמותו בחו"ל. מכריז רב מאן זבעי למיזרע כישות בכרם מיזרע. רב עמרם חסידא מנגיד עלי'. ר"מ יהיב פרוטה לתינוק גוי וזרע לי' וליתיב לי' לתינוק ישראל אתי למיסרך אלמא אפי' למ"ד איסור דרבנן הוא. ובפ' בכל מערבין נמי הכי אמרי' יוה"כ מא"ל היכי נעביד לי ברך עלי' ושתי כיון דאמר זמן קבלי' עלי' ואיתסר לי' הא קאמר לי' ריב"א לרב מי בדלת א"ל בדילנא. וליברך עלי' וליתבי' המברך צריך שיטעום. וליתבי לינוקא לית הל' כר' אחא ב"י דאתי למיסרך אלמא אין בו אלא איסורא דרבנן שקבעו עליו מבע"י ומ"ה הוה שרי למיתבא לינוקר אאי לאו משום דילמא אתי למיסרך אבל לעולם איסור דאורייתא אסור למיתבי' לינוקא כדילפי' מקרא להזהיר גדולים על הקטנים.

תניא תינוק יונק והולך מנכרית ומבהמה טמאה ואין חוששין לו כיונק שקץ ולא יאכילנו נבלות וטרפות שקציה ורמשים ומכולם יונק אפילו בשבת ובגדול אסור. א"ש אומר נוהגים היינו שיונקים מבהמה טהורה ביו"ט. ה"ד אי דאיתא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה אפי' ביו"ט נמי אסור ל"צ דאיכא צערא וקסבר מפרק כלאחר יד הוא. שבת דאיכא איסור סקילה גזרו רבנן יו"ט דאיכא איסור לאו לא גזרו רבנן. ופליגא הא דאבא שאול. דר' מרוינם דאמרינן בכתבות בפ' אע"פ תנאי ר"מ אומר גונח יונק חלב בשבת מ"ט מפרק כלאחר יד הוא ובמקום צערא לא גזרו רבנן ונ"ל דלא גרסי' התם בשבת אלא ביו"ט:

מתניתין ב' אחים חרשים נשואים לב' אחיות פקחות או לב' אחיות חרשות או לב' אחיות א' חרשת וא' פקחת וכן ב' אחיות חרשות נשואות לב' אחין פקחין או לב' אחין א' פקח וא' חרש הרי אלו פטורים מן החליצה ומן היבום ואם הי' נכריות יכנוסו ואם רצו להוציאן יוציאו. פי' הרי אלו פטורין דהואיל ושניהן חרשין או שתיהן חרשות כקידושי זה כך קידושי זו ואתי קדושי אשתו ומפקעי זיקת דאחיו ואם היו נכריות יכנוסו שאין חליצה בחרש וחרשת מפני שאין בהם. ואמר. ואמרה. ואח"כ אם רצו להוציאו יוציאו או בגט דאתי גט ברמיזה ומפקע נשואי דידיה וזיקת אחיו דהוי ברמיזה. ב' אחים א' חרש וא' פקח נשואין לב' אחיות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אש מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסור לעולם. פי' מוציא את אשתו בגט דזיקת אחותה הבאה מכח קדושין גמורים אוסרתה עליו ואין כח בקדושיו לדחותה משום אחות אשה ואשת אחיו אסורה לעולם משום דחרש לא חולץ. ולכנוס א"א משום אחות אשה:

מתניתין ב' אחים פקחים נשואים ב' אחיות א' חרשת וא' פקחת. מת פקח בעל החרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה. פי' דאתיא זיקת יבמתו דהאי מה"ת ואסרה לאשתו משום אחות זקוקתו שאין כח בקדושיו לדחות זיקה דאורייתא:

מתניתין שני אחים א' פקח וא' חרש נשואים שתי אחיות א' חרשת וא' פקחת מת חרש בעל חרשת. מה יעשה פקרח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא אשתו בגט ואשת אחיו ואסורה לעולם:

מתניתין ב' אחים א' פקח וא' חרש נשואין ב' נכריות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מיבם מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואינו מוציא לעולם:

מתניתין ב' אחים פקחים נשואים ב' נכריות א' פקחת וא' חרשת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא, מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת או חולץ או מיבם:
מתניתין ב' אחים א' חרש וא' פקח נשואים ב' נכריות א' פקחת וא' חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא. מת פקחת בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת כונס ואינו מוציא לעולם. פי' שאין כח לביאתו להפקיע זיקתה ואסורה להנשא לשוק לעולם:

דף קיד:

האשה שהלכה היא ובעלה למד"ה שלום בינו לבינה ושלום בעולם באת ואמרה מת בעלי תנשא מת בעלי אתיבם. שלום בינה לבינו ומחלמה בעולם. קטטה בינו לבינה ושלום בעולם באה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת. רי"א לעולם אינה נאמנת אא"כ באה בוכה ובגדיה קרועים. א"ל א' זו וא' זו תנשא. פי' דוקא אם יש שלום בינו לבינה שאין קטטה ביניהם אז האי נאמנת אבל אם ראינו שיש בניהם קטטה אינה נאמנת שמחמת שנאתו מתכונת לאסור נפשה עליו. ולקמן מפרש ה"ד קטטה. ובעת מלחמה נמי אניה נאמנת:
א"ר מ"ט דמלחמה משום דאמרה בדדמי ס"ד דכל הני דאיקטלי' הוא פליט ואת"ל כיון דשלום בינו לבינה נטרא וחזיא לי' זימנין דמחי לי' בגירא או ברומחא וסברא ודאי דמית ליה ודילמא עבדי לי' מסתרי וחיי. פי' אם פירש ממנה חדש או חדשים מדמה בלבה ותאמר ודאי מת במלחמה כמו שמתו הרבה ושמא לא מת אלא הוליכוהו בשביה ואפילו את"ל פעמים שראתהו מוכה מכת חרב או רומח והיא סבורה שלא יוכל לחיות ופעמים דעבדי לי' מסתרא שהוא תחבושת עשבים ידועים ויחיה. סבר בא למימר רעבון אינו כמלחמה דלא אמרה בדדמי. פי' שאינה נבהלת לברוח ברעבון כמו במלחמה ול"א בדדמי וי"ל אמון בדברי'. הדר א"ר רעבון ה"ה כמלחמה. ההיא דאתא לקמי' דרבא א"ל בעלי מת ברעב א"ל שפיר עבדת דשיזבח נפשך ס"ד בההיא פורתא דנסתא דשבקת לי' הוה חיי א"ל מר נמי ידע דבכה"ג לא הוו חיי. פי' נתכוון לבודקה ולנסותה מתוך דבריה אם אומרת בדדמי אם לאו וסידר הדברים של בדדמי לפני' ואפשר באותן שאר הנפות שהנחת לו לחיות יפה עשית שהצלת נפשך והנחתן ובאת והיא הודית לדברי' שסברה שיקבל עדותה בדדמי וכשראתה שאמרה בדדמי חזר רבא לומר רעבון נמי כמלחמה דמי שמפני שראתה בני אדם מתים ברעב ולעבעלה לא הי' מזונות מרובים או הי' תפוח מפני העב ואמרה בדדמי ואף על גב דלא מת ממש ומעידה עליו שמת. א"ר רעבון

גרוע ממלחמה. דאלו במלחמה כי אמרה מת בעלי במלחמה הוא דלא מהימני הא מת על מטתו מהימנא ואלו רעבון עד דאמרה מת וקרבתיו. פי' דהא דתנן מלחמה בעולם אניה נאמנת הכי משמע כגון דקאמרה בפירוש מת במלחמה אבל אמרה מת על מטתו מהימנא. ואע"ג דאמרה הוכה במלחמה ומת על מטתו דדוקא כשאמרה מת במלחמה ראיתיו לא מהימנא. שמתוך שהיא נבהלת לברוח אמרה בדדמי אבל כשאמרה מוכה כאב ומת על מטתו נאמנת הכי משמע כגון דקאמרה בפירוש מת במלחמה אבל אמרה מת על מטתו מהימנא. ואע"ג דאמרה הוכה במלחמה ומת על מטתו דדוקא כשאמרה מת במלחמה ראיתיו לא מהימנא. שמתוך שהאי נבהלת לברוח אמרה בדדמי אבל כשאמרה מוכח כאב ומת על מטתו נאמנת ואלו רעבון עד דאמרה מת וקברתיו דכי אמרה מת על מטתו דמי למת במלחמה דאמרי' לא חזיא דמת ממש ואמרה בדדמי. והכא נמי הי' מוטל תפוח במטה מחמת רעבון ולא חזי' לי' דמית ממש ושמא רחמו עליו והאכילוהו וחיי הלכך אינה נאמנת עד שתאמר מת וקברתיו. וה"ה במלחמה אם אמרה מת בעלי במלחמה וקברתיו נאמנת דל"ש מלחמה מרעבון בהא מילתא דכיון דאמרה קברתיו ל"ל דילמא בדדמי אמרה, ולא חיישינן דילמא משקרא דחיישי לקלקולא וכך כתב גם ר"ח ז"ל בקטטה בינו לבינה דאמרה בדדמי לעולם אינה נאמנת עד דאמרה מת וקברתיו.

מפלת ה"ה כמלחמה דאמרה בדדמי. פי' ע"י רעש היו נופלים כל בתי העיר וכ"א בורח בחוץ למלט על נפשו. וגם היא ברחה ולא ראתה את בעלה וסבורה שמת ושמא גם הוא ניצל וברח. שילוח נחשים ועקרבים ה"ה כמלחמה דאמרה בדדמי.

דבר. ואמרי לה וה"ה כמלחמה ואמרי לה אינה כמלחמה דסמכי אדאמרי' איפשי שב שנין הוי מותנא ואינש בלא זמנא לא שכיב. וכיון דלא אפסקי' הל' כמאן עבדא לחומרא וה"ה כמלחמה.

דף קטו.

איבעי' להו החזיקה היא מלחמה בעולם מהו מי אמרינן מה לה לשקר דאי בעי אמרה שלום בעולם א"ד כיון דבהחזקה אמרה בדדמי ל"א מ"ל לשקר ומרע לחזקה. כתב המורה ואי ואי קשיא ותפשוט לי' מתני' דקתני שלום בעולם נאמנת והא שלום בעולם אפילו מלחמה בעולם אמרת לעיל כי אמרה מת היינו החזיקה היא מלחמה בעולם ותירץ. מתניתין דאמרה מת סתם ואשמעינן מתני' דהואיל ושלום בעולם אע"ג דל"א על מטתו בהדיא מסתמא מת על מטתו קאמרה. ובזמן שיש מלחמה בעולם מסממא מת במלחמה קאמרה עד דאמרה מת על מטתו. וכי קא מבעי' לי' לרבא כגון שיש שלום בעולם ואמרה

איהי מת במלחמה, ואינו נ"ל פתרון זה לפרושי מתני' דקתני מלחמה בעולם אינה נאמנת כגון דאמרה מת סתם דכיון דאלו אמרה מת על מטתו מהימנא אמאי כי אמרה מת סתם קאסרי' לה מיד יבדקנה לחקור אותה האיך מת. וגם משעת שלום דמהימנא אמאי שרינן לה במת סתם נחקר אותה דילמא מת במלחמה קאמרה. ואת"ל דהיא הוחזיקה מלחמה אינה נאמנת לא תהא נאמנת וכי בשופטני עסקינן שאין חוקרין הדברים ומבררים יפה האיך מת כיון שי שלחלק בדבר. לפיכך נ"ל לפרש דהאי דקתני מלחמה בעולם אינה נאמנת דאמרה בדדמי ומ"ה דייק מינה רבא הא מת על מטתו מהימנא דמתני' מוכחא בפירוש דקאמרה מת במלחמה. תדע דהכי הוי מדאמרינן ההיא דאתא לקמי' דרבא א"ל מת בעלי ברעב. אלמא בפירוש העיזה ואמרה מת ברעב. והה"נ במלחמה דאמרי' במתני' דלא מהימנא כגון דאמרה מת בעלי במלחמה ומשום דאיסתפקא לן האי דתנאי במתני' מלחמה בעולם אינה נאמנת אי דהוחזקה לן דאיכא מלחמה בעולם הוא דלא מהימנא הא הוחזקה היא מלחמה בעולם מהימנא ע"י מינו. וה"פ דמתני' מלחמה ידוע בעולם ואמרה מת בעלי לא מהימנא אבל שלום בעולם אע"ג דאמרה מת במלחמה מהימנאה משום מגו. א"ד האי דתני מלחמה בעולם דברי האשה הם שהיא החזיקה מלחמה בעולם ואמרה מת בעלי במלחמה ואפ"ה לא מהימנא דכיון דאית לן חזקה דבמלחמה אמרה בדדמי לא אתי מגו ומרע לחזקה דל"ל מ"ל לשקר דאיהי גופה לא מכווני לשקורי אלא היא סבורה שמת ושלום בעולם היא שאמרה בשעת שלום מת על מיטתו.

ת"ש עישינו עלינו בית הוא מת ואני נצלתי אינה נאמנת. פי' הציתו הבית באש ונתמלא עשן ואני ברחתי ונצלתי והונא נשאר שם ומת אניה נאמנת. והא ההכא בהוחזקה מלחמה בעולם וקתני אינה נאמת ול"א מ"ל לשקר דאי בעי אמרה מת סתם. ומהדר ש"ה דא"ל כי היכי לדידך איתרחיש ניסא לדידיה נמי איתרחיש ניסא. פי' ש"ה דקאמרה דכשנתמלא הבית עשן ברחה ואל המתינה עד שתראוהו מת ואי משום עשן כי היכי דלדידך איתרחיש וכו' אבל לגבי מלחמה א"ל אי לא חזיתיה לא אמרה דהא אי בעי' לשקר לא הוה מחזקא מלחמה בעולם. ול"ד מלחמה לשריפת אש. דבמלחמה תוכל לחזור אחר בעלה ולראותו משא"כ בשריפה שאין אדם מתעכב שם לראות מה יעשה לו שמא תבער בו האש ולחזור אחריו אחרי ששקעה האש א"א שכבר נעשה אפר. הלכך לא מהימנא שא"י להעיד עליו אלא רק בעת השרפה היינו בבית אני והוא אזי יצאתי והוא לא ראיתיו. שיצא. ומדלא יצא שם מת ע"כ אינה נאמנת דאמרינן לה כי היכי וכו' ואע"ג דאמרה אחר ששקעה האש ראיתיו מת והכרתיו אינה נאמנת דאמרינן בדדמי קאמרה.

אבל במלחמה אינו כן שבתוך המלחמה יכולה לראות אם מת. א"נ תחפש אחריו ותראנו א"נ ע"פ עדים כשרים שיעידו עליו הלכך י"ל שתהא נאמנת.

ת"ש נפלו עלינו גויים נפלו עלינו לסטים הוא מת ואני נצלתי נאמת. פי' והא הכא האי החזיקתן וקתני נאנמת. ול"א בדדמי קאמרה אלא אמרינן מ"ל לשקר. התם כדראב"א דאמר אשה כלי זיינה עליה. פי' הכא לא אמרה בדדמי אלא נטרא לי' עד דחזיי' דמית. פי' אשה לא מסתפיא מליסטים כדראב"א בפ' אין מעמידין אבל בעת מלחמה אין מי שישגיח והאשה בורחת להציל נפשה מ"ה לא מהימנא דאמרה בדדמי ולא איפשטא ועבדינן לחומרא. ההוא גברא דבשלהי הילולא איתלי נורא בגנני' א"ל דביתהו חזי גבראי חזי גבראי איתחזי גברא ארובא דשדא ופיסתי' דידא שדיי'. סבר רחב"א למימר היינו עשינו עלינו בית עשינו עלינו מערה. פי' דלא מהימנא א"ל רבא מי דמי התם ל"א חזי גבראי חזי גבראי. הכא הא אמרה. ועוד הא גברה חרובה דשדי ופיסתא דידא דשיי'. ורחב"א גברא חרובא דשדי אתא אינש לאצלוי' ואכלתיה נואא דאיתלי ביה ופיסתא דידא דשדי' נורא אתלי בי' ואתיליד בו סומא ומחמת כסופא ערק ואזל לעלמא.

אבעי' להו ע"א במלחמה מהו טעמא דע"א משום מילתא דעבידא לגלויי לא משקרי ה"נ לא משקר א"ד טעמא דע"א משום דהאי גופה דייקי ומינסבא והכא לא דייקי. ואי קשי' אטו באשה נמי מי ל"ל האי טעמא דמילתא דעבידא לגלויי לא משקרא ואפ"ה אמרינן דבדדמי קאמרה וה"נ נימא בע"א וי"ל דה"ק אי טעמא דע"א משום דמילתא דע"ל ל"מ א"כ נאמן הוא כשניה וכי היכי דבעדות שלמה ל"א דבדדמי קאמרו ה"נ בע"א שע"א כאן כשנים דמי. א"ד לא מהימן ע"א אלא משום דהאי גופה דייקא ומינסבי' והכא לא דייקא שפיר אמרה בדדמי. ת"ש מעשה בב' ת"ח שהיו באים עם א"י ב"ם בספינה וטבעו והשיא ר' את נשותיהן ע"פ נשיא והא מים כמלחמה דמי והא מאה נשים כע"א דמי וקתני השיא ר' את נשותיהן. פי' והא מים כו' דא"ל בהו בדדמי ודילמא טבעו בצד זה ועלי בצד זה ומאה נשים כע"א דמי והשיא את נשותיהם אלמא ע"א במלחמה נאמן. ומכאן מוכח דדוקא בע"א אמרינן דבדדמי קאמר ואין מקבלין עדותו אבל בתרי לא חיישינן דבדדמי קאמרי אלא מקבלין עדותן בכ"מ ואפילו במלחמה. ומהדר ותסברא מים שאין להם סוף נינהו ומים שאל"ס אשתו אסורה. פי' ותסברא דבטבעו בלחוד העידו ותו לא א"ה מאי ארי' נשים אפילו אנשים נמי כי אמרו טבעו לא מהימני שאין זה עדות בתורה ואנן דאמרינן ע"א במלחמה לא מהימן אע"ג שמעיד עדות ברורה אמרי' דילמא בדדמי קאמר שאילו הי' שנים היתה עדות שלמה אבל טבעו שאינה עדות ברורה אפילו באנשים האיך תהיה עדות בנשים. א"ו מדקבל עדותן לא בטבעו לחוד אלא כגון דאמרי אסקנוהו

קמן וחזנהו לאלתר וקאמרו סימני' דלאו עלייהו סמכי' אלא אסימנים. פי' אי אמרו הכרנו אותם בטב"ע אין לסמוך בעדותן שי"ל בן דמי קא אמרי שמתוך שראו טבעותן סברי כי הם הם ואחרים הם אבל השתא דאמרי הכרנוה בטב"ע וגם בסימנים שעליהן והתבררנו כי הם הם נאמנות דאסימנים סמכינן שבבירור היכרום יפה. אבל לעולם אי אמרי הכרנוס בטב"ע בלחוד תלינן דבדדמי קאמרי וכיון דלא איפשיטה לחומרא עבדינן ואין ע"א נאמן במלמה: ואין לפשוט ממאי דאמרינן לקמן ההוא גברא דטבע בדיגלת ואסקיה אגישרא מבסתנא ואסבה רבא לדביתהו אפומי' דשושביני ובתר ה' יומין ש"מ דע"א נאמן במים. דהתם ל"ל בדדמי שלא ראה טביעתו ואל הי' עמו בספינה וכשראהו על שפת הנהר לאחר ה' ימים שנבררו יפה בהכרת פניו לא הי' מעיד עליו וכמו שהי' נאמן להעיד עליו אם ראוהו מת מוטל ביבשה עד ג' ימים כך הוא נאמן עליו במים לאחר ה' ימים ואין לומר שם בדדמי לי' אלא בטב"ע הכירו כפי רוב כדרך כל המעידים על האדם שמת שמכירו בבירור. ול"א בדדמי אלא כשראוה טביעתו ולא ראה עליתו או ראה טביעתו ועליתו ומדמה לי' שזהו אותו שנטבע אבל זה שלא הי' עמו בספינה ולא ראה טביעתו וראהו מת על שפת המים והכירו בטב"ע אין לך ברורה גדולה מזו:

דף קטו:

ההוא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה א"ל הב לי שומשמי א"ל שיקלתינהו א"ל הא כך וכך הואי ובחברתא דידך דמיין א"ל שקילתינהו והני אחריני נינהו. סבר ר"ח למימר היינו מתני' שני ת"ח דסמכי אסימנא ול"א הנך אזדו לעלמא והני אחריני נינהו ואיתרמו בהו הנך סמנים א"ל רבא מי דמי התם קאמרי סימנים. הכא שומשמי מאי סטימנים אית להו דקאמר כך וכך הוין אימור איתרמוי' איתרמי להו וחיישנין שמא פינה. ואסקי והל' חיישינן שמא פינה.

יצחק ר"ג בר אחת' דר"ב הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב שלחו מתם יצחק ר"ג ב"א דר"ב הוה אזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב. מי חיישינן לתרי יצחק לתרי יוסף ב"ש או לא. פי' שמו הי' כך ולא שהי' ריש גלותא. שלא הי' ראש הגלות אלא אחר. אביי אמר חיישינן רבא אמר לא חיישינן. וכגון שלא הוחזקה שני יצחק ר"ג בקורטבא דמודה רבא היכי דהוחזקו שני יוסף ב"ש בעיר א' דחיישיבנן ולא פליגי אלא בשלא הוחזקו דאביי אמר אפ"ה חיישינן ורבא סבר כיון דאל הוחזקו לא חיישינן והל' כרבא עיין בפסקי בפ' כל הגט.

דף קטז.

ההוא גיטא דאשתכח בהורא וכתוב ביה הכי בסורא מתא אנא ענן בר חייא נהרדעא פטריות ותורכית ית פלונית אינתתי ובדיק רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא הוי ענן בר חייא ובר מענן בר חייא מתגרא דהוי לנהרדעא. ואתו סהדי ואמרו דההיא יומא דאיכתיב האי גיטא ענן בר חייא גבן הוה בנהרדעא. אמר אביי נדידי דחיישינן הכא לא חיישינן דהא אמרי סהדי בנהרדעא הוה מאי בעי בסורא. אמר רבא אפילו לדידי דלא חיישינן הכא כיון דאתחזק חיישינן דילמא בגמלא פרחא אזיל. א"נ בקפיצה אזיל. א"נ מילי מסר כדא"ל רב לספריה וכן א"ל ר"ה לספריה כי איתניכו בשילה כתביתו בשילה אע"ג דמסירי לכו מילי בהונא. פי' הגט נמצא בסורא והאשה עומדת ותבעתו והי' כתוב בו דכתיבי בסורא וכתבו ענין ב"ח מנהרדעא לאשתו ואנו חוששין שמא אין זה הגט מאותו ענן בעל זו האשה אלא מענן אחר ומפני חששא זו בדקו מסורא ועד נהרדעא ולא נמצא ענן ב"ח אחר כ"א א' בנהרדעא והעדים היו מעידים כי ביום שנכתב הגט הזה הי' בנהרדעא ולא יתכן לבוא באותו היום מנהרדעא לסורא ולפיכך הכשירו אביו ורבא חייש שמא הלך באותו יום ע"י גמל קל או ע"י שם בקפיצה או שמא דברים מסר לעדים קודם לכן בעודו בנהרדעא שיכתבו גט לאשתו והלכו העדים לסורא וכתבוהו שם ולא כתוב שם המקום שנמסר להם לכתוב הגט דהיינו נהרדעא אלא שם המקום שיכתבוהו כדא"ל רב לספריה. ואי קשיא היכי אמר רבא דחיישינן דילמא בגמלא פרחא אזיל ופסלי' גיטה בחששא זו והא בפ"ק דמכות א"ר באו ב' ואמו בצפרא בחד בשבא בסורא הרג פי' את הנפש ובאו ב' עדים ואמרו בפנינו בחד בשבא בנהרדעא עמנו הייתם חזינן אי מצפרא לפניא מצי אדלי מסורא לנהרדעא לא הוי זוממים ואי לא הוי זוממים פשיטא מ"ד ליחוש לגמלא פרחא קמ"ל. אלמא לא חייש רבא לגמלא פרחא וקטלינן להו והכא חייש לג"פ ופסלינן לגיטא. וי"ל דבודאי נ"ל ל"א לג"פ ולא לקפיצה דא"כ אין לדבר סוף ולא ימצא לעולם עדים זוממין והכא לא חייש רבא אלא לשמא מילי מסר שיתכן להיות ול"א קפיצה וג"פ אלא להעד לעלמא כ"א להרבות החששא ואלו לא הי' החששא דילמא מילי מסר בעבור קפיצה וג"פ לא היינו פוסלין הגט. והל' כרבא.

קטטה בינו לבינה ה"ד קטטה. פי' שאם הי' דברים ביניהם על שום כעס שהי' להם לא תקרא קטטה שדרך איש לאשתו לכעוס זע"ז ומפני כך אין האשה שונאה את בעלה אלא פשוט קטטה של גירושין ביניהן דאורחא דמילתא שהיא שונאתו. אר"י א"ש באומרת בעלי גרשני ומתמה כולהו נמי הכי אומרות אלא באומרת לבעלה גירשתני. ולהימנה מדר"ה דאר"ה אישה מתיר אותה. ובשלהי נדרים אמרינן איבעיה להו אמרה לבעלה

גירשתני מהו משום דבעי למיפשטיה ממתני' דהתם ודאי דממתני' דהתם לא מצית למיפשטי' אבל מ"מ מימרא דרב המנונא קיימי.

דף קטז:

איבעי' להו ע"א בקטטה מהו. טעמא דע"א משום דמילתא דעבידי לגלויי לא משקר או דילמא דע"א משום דהיא גופה דייקא ומינסבא: והכא כיון דאית לה קטה לא דייקא. ואיתקום בתיקו ותיקו דאסורא לחומרא ולא מהימן.
ר' יהודה אומר לעולם אינה נאמנת וכו' ההיא דאתאי לבי דינא דר' יהודה אחרו לה ספרי קרעי מאניך סתרי מזייך אלפוה שקרא. ומהדר אינהו כרבנן ס"ל סברי תעביד הכי כי היכי דלישרייה.
מתניתין בה"א לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד אמרו להן ב"ש א' הבאה מן הקציר וא' הבאה מן הזתים וא' הבאה ממדינת הים לא דברו בקציר אל אבהוה חזרו ב"ה להורות כב"ש ואפי' ממדינה למדינה דשכיח שיירתא ומירתא לשקר. ירושלמי למה קציר א"ר מנא דאונסיה שכירו שאין החמה קודחת על ראשו של אדם אלא בשעת הקציר כדכתיב ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים ויאמר אל אביו ראשי ראשי וגו' ורבנן אמרי דרחשא שכיח.

דף קיז.

מתניתין ב"ש אומרים תינשא ותטול כתובתה וב"ה אומרים תנשא ולא תטול כתובתה. אמרו להן ב"ש התרתם אם הערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל אמרו להן ב"ה מצינו שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה. אמרו להן ב"ש והלא מספר כתובתה נמלמוד שהוא כתב לה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב לכי חזרו ב"ה להורות כב"ש. ואמר רב חסדא נתיבמה יבמה נכנס לנחלה על פיה הן דרשו מדרש כתובה ואנו לא נדרוש מדרש תורה יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי קם. אר"נ באה לב"ד ואמרה מת בעלי התירוני לינשא מתירים אותה לינשה ונותנין לה כתובה. תני לי כתובתי אף לינשא אין מתירים אותה. מ"ט אדעתא דכתובה אתאי. איבעי' להו התירוני לינשא ותנו לי כתובתי מהו. כיון דקאמרה כתובה אדעתא דכתובה אתאי א"ד כל מילי דאינש א"ל בב"ד תנו לי כתובתי והתירוני לינשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אתאי א"ד משום דלא ידעה במאי אישתרא אמרה הכי תיקו. וכל תיקו דאיסורא לחומרא.

מתניתין הכל נאמנים להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה. מה בין גט למיתה שהגט הכתב שבידו מוכיח. עד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר צא מת הרי זו לא תצא. א' אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תצא. שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת אע"פ שאל נשאת תנשא, פי' ה' נשים הללו שונאות אותה ומתכוונת לקלקלה ומ"ה אינן נאמנות: חמותה שונאתה שאומרת הלכה זו תאכל כל יגיעי ועמלי וכן בת חמותה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אחדה. יבמתה יראה שמא סופה להיות צרתה לכשימות בעלה. ובת בעלה אומרת זו באה במקום אמי ואוכלת כל עמלה. מה בין גט למיתה דאמרינן בפ"ב דגיטין אף הנשים שאינן נאמנין לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטה ממד"ה ואע"ג דעלייהו סמכינן שצריכות לומר בפני נכתב ובפ"ג שהגט הכתב מוכיח ועיקר הסמך על הכתב הוא. אבל הכא אין אנו סומכין אלא על עדותן:

איבעי' להו בת חמיה מהו טעמא דבת חמותה משום דאיכא אמא דסנייא לה היא נמי סניא לה והכא ליכא, א"ד טעמא דב חמותה משום דקאמרה קאכלה לגירהנא דבי נשא ל"ש בת חמותה ול"ש בת חמיה ולא איפשטא:

תניא ר' יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי האי בכלל בת הבעל. כלה הרי היא בכלל חמות דכתיב כמים הפנים לפנים כן לב ההדם לאדם. פי' כל שחבירו שונאו גם הוא שונא אותו וה"ה אשת אב לרבנן וכמו שבת חמותה אינה נאמנת לה כן גם היא אינה נאמנת לבת חמותה ונמצאת אשת אב בכלל בת חמות. והכי תנאי בתוספתא בפ' האשה והללו שאין נאנמות להעידה אף היא אינה נאנמת להעידן. ירושלמי תני כשם שאין נאמנות עליה כך אינה נאמנת עליהן בן חמותה בבת חמותה בת בעלה בבת בעלה יבמתה אפי' אחותה א"ר יוסי מתניתין אמרה כן שלא עשה זכרים כנקבות ופליגא מתניתין אההיא ברייתא דתנינן תמן אומ' האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתכנס לביתה וכן אין האיש נאמן לומר מת אחי ליבם את אשתו מפני שאין לה בנים היו לה בנים נאמן. פי' דוקא כשאין לה בנים שהיא זקוקה לו אינו נאמן. לא היו לה בנים שאינה זקוקה לו נאמן אלמא שיבמתה אינה נאמנת יבמה נאמן ולא עשו זכרים כנקבות ומתלמודינו נמי אית למילף שלא עשו זכרים כנקבות מדקא מיבעיא לן על בת אחיה ולא פשוט ליה מבת חמיה להתירא.

דף קיז:

עד אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת לא תצא טעמא דנשאת הא לא נשאת לא תנשא והאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה ע"א הרי כאן שנים ואין דבריו של א' במקום שנים. ה"ק עד אומר מת והתירוה לינשא ובא אחר ואמר לא מת לא תצא מהתירה הראשון. ודוקא התירוה קודם שיבא עד שני המכחישו אבל בא קודם שהתירוה מודה עולא דלא סמיכנן אקמא דאכתי לא אחשביניה כתרי. ומבעי לי' טעמא דהתירה לינשא אבל אם בא עד שני והכחישו קודם שהתירוה לינשא והלכא ונשאת מהו שתצא תנן בסיפא עד א' אומר מת וא' אומר לא מת ה"ז לא תנשא. עברה ונשאת מוה מי דיקינן מינה מדקתני' לא תנשא ולא קתני ואם נשאת תצא ש"מ דאל תצא א"ד כיון דאמר רבנן לא תנשא ממילא אם נשאת תצא. ומצאתי בתוספתא בפ' האשה ר' מנחם ב"ר יוסי אומר עד א' אומר מת ונשאת ובא אחר ואמר לא מת ה"ז לא תצא. בתחלה עד א' אומר מת ועד א' אומר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת אע"ש שנשאת תצא. פי' אם בתחלה קודם שתנשא או שיתירוה להנשא בא עד שני והכחישו אע"פ שנשאת תצא. וגרסינן בירושלמי עד אומר מת ונשאת ובא עד אחר ואומר לא מת ה"ז לא תצא מפני שאחר שנשאת הא אם עד שלא נשאת ונשאת תצא. א"ר יוחנן זו דברי ר' מנחם ב"ר יוסי אבל דברי חכמים בין שאמר משנשאת בין שאמר עד שלא נשאת לא תנשא ואם נשאת לא תצא:

עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תצא. פשיטא אין דבריו של א' במקום שנים לא צריכא בפסול לעדות וכדר' נחמיה דתניא ר' נחמיאה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד א' הלך אחרי רוב דעת ועשו שתי שנים באיש א' כשני אנשים באיש א'. אי בעית אימא כל היכא דאתא ע"א כשר מעיקרא אפי' ק' נשים כע"א דמיין. אלא כגון דאתאי אשה מעיקרא. ותרצה לדר' נחמיה הכי ר' נחמיה אומר כ"מ שהאמינה תורה ע"א הלך אחר רוב דעו ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים אבבאיש א' אבל שתי נשים ואיש א' פלגא ופלגא הוא:

ואם נשאת לא תצא, פי' כל מקום שהאמינה תורה ע"א כגון בסוטה שהאמינה תורה ע"א שאמר אני ראיתיה שנטמת ואל היתה אתה עוד. וכגון בעגלה ערופה שהאמינה תורה ע"א לומר אני ראיתי אם ההורג ולא הי' שם עוד, פי' וכל האי סוגיא דאמירנן הכא אמרינן במס' סוטה גבי סוטה וגבי עגלה ערופה והכא דהאמינן ע"א עשו כשל תורה:

שנים אומרים מת וע"א אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנשא. מאי קמ"ל בפסול עדות דאזילינן בתר רוב דעות היינו הך. מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב לחומרא אבל לקולא לא קמ"ל:

מתניתין א' אומרת מת וא' אומרת לא מת זו שאמרה מת תנשא ותטול כתובתה וזו שאמרה לא מת לא תינשא ולא תטול כתובתה, זו אומרת מת והא' אומרת נהרג ר"מ אומר הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודה אומר אומרים הואיל וזו וזו מדים שאינו קיים הרי אלו ינשאו. עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת ה"ז לא תנשא. פי' שתי נשים צרות שבאו ממד"ה א' אומרת מת בעלי וא' אומרת וא' אומרת לא מת זו שאומרת מת בעלי תנשא ותטול כתובתה ואין הכחשת צרתה אוסרתה שאינה נאמנת לא להשיאוה ולא להכחישה. ודוקא הכחשה דידה לא הויא הכחשה אבל האשה שאמרה מת בעלי וע"א אומר לא מת ומכחישה ואפי' אשה מכחישתה לא תנשא. וזו שאומרת לא מת לא תנשא.

דף קיח.

טעמה דאמרה לא מת הא אישתקא תנשא והא אין צרה מעידה לחברתה. ומהדר לא מת אצטריכא לי' סד"א האי מיימת מת והאי דקאמרה לא מת לקילקולא דצרה קאמיכונה תמות נפשי עם פלשתים הוא דקעבדה קמ"ל. פי' אע"ג דכי שתקה פשיטא לן דלא תנשא דמהו דתימא כיון דאתא ומערערא גליא דעתה דלצערה צרה קמיכונה ולעכבא שאל תנשא והלכך אפי' היא תשתרי קמ"ל.

א' אומרת מת וא' אומרת נהרג וכו'. פי' דקסבר ר' מאיר הכחשת הצרה הכחשה היא ור' יהודה ור"ש סברי הכחשת צרה אינה הכחשה ודוקא צרות אינן מכחישות זו את זו אבל מ"א אומר מת וע"א אומר נהרג עדות מוכחשת היא ואע"פ ששניהם מודים שאינו קיים לא תנשא. והכי אמרינן נמי בירושלמי א"ר אלעזר מודו ר' יהודה ור"ש בעדים. מה בין עדי' מה בין צרה לא עש' דברי צרה אצל חברתה כלום.

ומקשה וליפליג ר"מ ברישא. פי' ר"מ דסבר דהכחשת צרה הויא הכחשה לפלג נמי ברישא דקתני א' אומרת מת וא' אומרת נהרג (גליון ס"א לא תנשא) תנשא. דהא צרתה מכחשת לה. א"ר אליעזר במחלוקת שנויה ור' יהודה ור"ש היא. פי' ור"מ מפליג ארישא קאי וה"ק לא מיבעיא כי אמרה לא מת דהויא הכחשה היא ולא מינסבא אלא אפי' היכא דתרוייהו מודי שאינו קיים הכחשה היא ולא מינסבא אלא אפי' היכא דתרוייהו מודו שאינו קיים הכחשה האי ואל מינסבא חדא מינייהו. ור' יהודה ור"ש ס"ל דהכא אפי'

תרווייהו מישתרי כיון ששתיהן אומרים שאינו קיים דהכחשה דצרה אינה הכחשה. וקיי"ל ר"מ ור' יהודה ור"ש אין הלכה כר"מ דהכחשת צרה אינה הכחשה. ושני עדים המכחישים זה את זה פסולים ונמצא עכשיו שאין דין א"א [והוא] כדיני נפשות דכי היכי דאמרי' בסנהדרין גבי דיני נפשות א' אומר בסייף וא' אומר באירין הרגו אין זה נדון ה"נ אמרינן הכא גבי עדות אשה. ואע"ג דאמרינן בפ' דיני ממונות בתרא אמר רבא עדות המכחשת זא"ז בבדיקות כשרה בדיני נפשות הכא גבי אשה לא אוקילו רבנן אלא הכי הוא כדיני נפשות שבטלה עדותן.

עד א' אומר מת וע"א לא מת אשה וכו'. כיון שבא העד השני או האשה ואמרי לא מת קודם שהתירה אותה ע"פ העד הראשון ה"ז לא תנשא. וגרסינן בירושלמי גידל בר מנימין בשם רב כל מקום שהכשירו עדות אשה באיש האיש מכחיש את האשה והאשה מכחישה את האיש וליתני עד אומר מת ואשה אומרת לא מת. תני בשם ר' כן בשם ר' נחמיה.

מתניתין האשה שהלך היא ובעלה למד"ה ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון ר"ע אומר לא זו דרך מוציאה מידי עברה עד שתהא אסורה להנשא תהא אסורה לאכול בתרומה. פי' ר' טרפון סובר אין הצרה נאמנת לא להתירה ולא לפוסלה ור' עקיבא חייש לחומרא. אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא ותטול כתובה וחמותה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי ר"ט ר"ע אומר אין זו הדרך מוציאה מי"ע עד שתהא אסורה לינשא אסור לאב"ת. פי' הכל פסולים להעיד לחמותה ולא משגיחים בעדותה אפי' לאוסרה בתרומה. ואע"ג דאמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי שכבר נתרחקה ממנה לפי עדותה לא מהימנא ור"ע חייש לחומרא ואינה אוכלת בתרומה. וצריכא דאי אחמר הך קמייתא בהא קאמר ר' טרפון משום צערא דגופה אבל חמותה דצערא דמילי דעלמא אימא מודה ליה לר"ש צריכה. ואי איתמר בהא קאמר ר"ע אבל בהך אימא מודה ליה לר"ט צריכא. א"ר יהודה א"ש הלכה כר' טרפון.

דף קיח:

מתניתין קידש א' מה' נשים ואינו יודע איזו מהן קידש כל אוז"א אומרת אותי קידש נותן גט לכל או"א ומניח כתובה ביניהן ונסתלק דברי ר' טרפון ור' עקיבא אומר לא. זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שיתן גט וכתובה לכל או"א אם אנו רוצה לישא את כולן. ומיכן מוכח שיש כתיבה לארוסה בתנאי ואע"ג דלא כתב לה. דליכא לאוקומי

מתניתין בדכתב לה שא"כ אמאי אינו יודע ניחזי למאן כתב אלא מפני דלא כתב לה. פליג ר' עקיבא ומשום דעבד איסורא אבל בקידש דלא עבדי איסורא מודה לר"ט אבל השתא דתני קדש חזינן דאפי' בקדש דלא עביד איסורא פליג ר"ע וה"ה דפליג בלקה וא"י ממי לקח. ותו דייקינן גזל קתני לקח לא קתני ואי היה תני לקח ה"א דוקא בלקח וקדש דלא עבדי איסורא פליג ר"ט אבל בגזל דעביד איסורא מודה לר"ע אבל השתא דתני גזל חזינא דאפי' בגזל דעביד איסורא פליג ר"ט וה"ה בבעל. ושמעינן השתא ממתני' דבין בקדש ולקח ובין בגזל ובעל פליגי ולא אתיא מתני' לא כת"ק ואל כרשב"א ד"ר שמעון בן אלעזר סבר דמודה ר"ע בקדש ולקח ולא פלי אלא בבעל וגזל ומתני' קתני דאפי' בבעל וגזל פליגי דתניא ארשב"א לא נחלקו ר"ט ור"ע על שקדש א' מה' נשים ואינו יודע איזו קדש שמניח כתובה ביניהן ומסתלק על מה נחלקו על שבעל שר' טרפון אומר מניח כתובה ביניהן ומסתלקח ור"ע אומר עד שיתן כתובה לכל או"א. ולא נחלקו ר"ט ור"צ על שלקח מקח מה' בני אדם ואינו יודע מאיזה מהם לקח שמניח דמי מקח ביניהן ומסתלק על מה נחלקו על שגזל שר"ע אומר נותן דמי גזילה לכאו"א מדקאמר רשב"א דבקדש ולקח לא פליגי מכלל דת"ק סבר פליגי מני אי ת"ק ליתני קדש ולקח אי רשב"א ליתני בעל וגזל. וק' אמאי דייקי' מכלל דת"ק סבר בקדש ולקח פליגי אבל בבעל וגזל לא פליגי ומדחקא לפרושי מתני' מאי קדש קדש בביאה ולוקמי' כרשב"א. נסיק אפילו מכלל דת"ק סבר דבזה ובזה פליגי ותיתי מתני' כת"ק. ובתוספתא מצאתי בפירוש שהי' אומר ת"ק דוקא בקדש ולקח פליגי אבל לא בבלע וגזל. דתניא בפ' האשה, קדש א' מה' נשים ואין ידוע איזו מהן קידש כאו"א אא"ק שמניח כתובה ביניהן ומסתלק לא נחלקו אלא על שבעל ולא נחלק על של"מ ואין ידוע שאיזה מ"ל וכאו"א אומר ממני לקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק ועל מה נחלקו על שגזל. ונ"ל דהגמ' מכלל דת"ק סבר דבקדש ולקח פליגי אלמא בפי' אמר ת"ק הכי. ומהדר לעולם רשב"א הוא ומאי קדש דקדש בביאה ותנא קדש להודיעך כחו דר"ט דאע"ג דאיסור דרבנן עביד קניס ותנא גזל להודיעם כחו דר"ט דאע"ג דעביד איסורא דאורייתא לא קניס אבל בקדש ולקח גם ר"ע מודה שמניח כתובה ודמי מקח ביניהן ונסתלק וקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו. ור"ט חבירו הוא כדאמרינן בפ' הכותב:

מתניתין האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למד"ה ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ בני נאמנת. מת בני ואח"כ מת בעלי אינה נאמנת. וחוששי' לדבריה וחולצת ולא מתיבמת. פי' כשהלכה היא ובעלה ובנה היתה בחזקת מותרת לשוק ואסורה ליבם הלכך כשאומרת מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת ונשאת לשוק וכשאומרת מת בני ואח"כ מת

בעלי ואני מותרת ליבם אינה נאמנת לעקור חזקתה ומיהי לשוק לא שרינן לה בחוקתה קמייהא משום דשיותה אנפשה חתיכה דאיסורא הלכך חוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת:

מתניתין ניתן לי בן במדינת הים ואמרה מת בני ואח"כ מת בלי נאמנת. בעלי ואח"כ בני אינה נאנמת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת פי' כיון שיצאה בחזקת שאין לה בנים ואם ימות בעלה היא זקוקה ליבם ועכשיו שאומרת ניתן לי בן ומת אם אומרת מת בני ואח"כ בעלי נאמנת ומתיבמת משום דמוקמה נפשה אחזקה קמייתא אבל כשאומרת מת בעלי ואח"כ מת בני ואני פטורה לינשא בשוק אינה נאנמת מפני שעוקרת חזקתה. מיהו ליבמה אסירא משום דשויה לפשה חתיכה דאיסור אהלכך חוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת:

מתניתין ניתן לי יבם במד"ה מת בעני ואח"כ יבם יבמו ואח"כ בעלי נאמנת. פי' שהיא הלכה בחזקת היתר לשוק אם ימות בעלה משום הכי נאמנת דאוקי נפשה אחזקתה:

מתניתין הלכה היא ובעלה ויבמה למד"ה אמרה מת בעלי ואח"כ מת יבמי יבמי וא"כ מת בעלי אינה נאנמת שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתכנס לביתה וכן אין האיש נאמן לומר מה אחי שאיבם את אשתו ול אמתה אשתו שאקח את אחותה. פי' כיון שהלך בעלה ויבמה ועומדת בחזקת איסור לשוק אינה נאנמת לומר מת יבמי שתהא מותרת לשוק:

בעא מיני' רבא מר' נחמן המזכה גט לאשתו במקום יבם מוה. פי' שעשה שליח לקבלה וזכה הוא על ידו שתתגרש בו מעכשיו שאמר לו זכה גט זה בעבור אשתי (הכא המזכה דבר לחברו שלא בפניו) כיון דסניא לה זכות הוא לה וזכין לאדם שלא בפניו. [אל"ת]. פי' מרישא פשיט דהלכה היא ובעלה ובנה ובאה ואמרה מת בני ואח"כ בעלי שמחבבת עצמה ליזקק ליבום ואי' קי"ל דסנייא ליה תהא נאנמת דנימא ביה כמאה עדים שמזקקת עתמה ליבום ואע"ג דמפקה עצמה מחזתה תהא נאנמת ותתיבם כיון שמעידה חובתה אלא ודאי מדתני' אינה מתיבמת ש"מ דחיישינן דילמא רחמה ליה מש"ה קאמרה הכי וגבי גט נמי זמנין דרחמה לה לחוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו הלכה חולצת ולא מתיבמת. אמר ליה רבינא לרבא המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו כיון דאית ליה קטטה בהדה זכות הוא לה או דילמא ניחא דגופא עדיף לה. ת"ש דאמר ריש לקיש טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו והלכך לא קים לן דזכות הוא לה וחולצת ולא מתיבמת. עיין בערך י"ג בספר המכריע.

דף קיט.

האשה שהלך בעלה וצרתה למד"ה ובאו ואמור מת בעליך לא תנשא ולא תתיבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה היתה לה תמות אינה חוששת יצאתה מלאה חוששת ר' יהושע אומר אינה חוששת. פי' לא תנשא הואיל ובלא בנים יצא בעלה הרי היא בחזקת איסור לשוק ולא תתיבם דחיישינן שמא ילדה צרתה. ולקמן נפרש אמאי לא תחלוץ ותנשא ממה נפשך. היתת לה חמות במדינת הים ולא הי' לה לא בן ולא יבם שיאסרוה אינה חוששת שמא ניתן אלא מותרת לינשא אע"ג דחיישינן לעיל שמא ילדה צרתה התם דכל מה דילדא צרתה בין זכר בין נקבה אסור לה איבם אבל חמות דאי נמי ילדה אינה זקוקה אלא א"כ ילדה זכר כולי האי לא חיישינן שמא ילדה. וזכר הי'. יצאת מלאה חוששין שמא זכר היה. ר' יהושע אומר אינה חוששת דאיכא למימר שמא הפילה ואת"ל לא הפילה ספק נקבה ילדה. ודייקינן מאי היא צרתה הא קמ"ל האי דאזלה בהדר הוא דחיישינן אבל לצרתה אחריתי לא חיישינן. פי' אם באו עדים שאין צרתה מעוברת מותרת ליבם אבל לא חיישינן שמא נשא אשה אחרת וילדה:

לא תנשא ולא תתיבם בשלמא יבומי לא חיישינן דילמא מעוברא וקא פגע באיסור באשת אח דאורייתא אלא לא תנשא אמאי לא. הלך אחר רוב נשים ורוב נשים מעוברת יולדות אלמא מתני' ר' מאיר האי דחייש למעוטא. וקשיא לי טובא דהיכא דיש בה חזקת דאסור אכי הכא דיציאתה בחזקת אסורה לעולם בעינא למיסמך ארובא ולהפקיע חזקת איסורא להתירה. נהי דאהני רובא ליחוש ולאסרה על היבם שאע"פ [היכא] שהיתה מותרת ליבם חיישינן לרובא ולא תתיבם אבל לסמוך על הרוב ולהפקיע חזקת האיסור מי אמרי רבנן. ובתשע חניות דאזלינן בתר רוב אוקא שרינן אותה חתיכה משום דלא איתחזק איסורא אבל הכא דאיתחזק איסור אהיכא אשכחן בכולא תלמודא דאזלינן בתר רוב ומבטלינן לחזקה דאיסורא. וקטן וקטנה דאזלי רבנן בתר רובא ומבטלינן חזקה דאיסבורא. ובפרקין דלעיל תנן ניתן לי בן במד"ה אסורה מת בני ואח"כ מת בעלי אינה נאמנת ואמאי אינה נאנמת ולימא רוב נשים מתעברות ויולדות אלא משום דלא אתי רובא ומפיק לה מחזקה והכא היכי מקשינן דאתי רובא ויפקה מחזקתה דאיסורא ולישרייה. ויש לתרץ דהא אשכחן לרבנן דאזלי בתר רובא אע"ג דליתיה דמן ואע"ג דאיכא חזקה דאיסורא. כגון גבי ששהא לי' יום באדם וח' ימים בבהמה דאמרי רבנן דאזלינן בתר רובא ולא מחזיקנן ליה בנפל כדאמרינן בפ' החולץ ובשבת בפ' ר' אליעזר דפליגי רבנן עליה [דרשב"ג] ואמרי אע"ג דלא שהא לא הוי ספיקא דאמרינן זיל בתר רובא ורובן אינן מפילות אלא בזמנן יולדות ואע"ג דהאי רובא ליתא קמן ואיכא נמי בעובר חזקה

דאיסורא שלא כלו לא חדשיו וסמכינן ארובא ושרינן ליה וכן נמי גבי הלוקח בהמה מן הנכרי דפליגי ר"ע ור"י דר"י סבר חלב פוטר דרוב חולבות יולדות ואע"ג דאיכא מיעוטא דחולבות בלא לידה סמכינן ארובא ומפקינן להמחזקה שלא ילדה ור"ע אומר חלב אינו פוטר דחייש למיעוטא ואתי ר"י כרבנן ור"ע כר"מ והכא נמי מקשי דאע"ג דאיכא חזקה דאיסורא לעלמא ליזל בתר רובא ולישרי להי ובניתן לי בן במד"ה דמוקמינן לה אחזקה דאיסורא ולא אזלינן בתר רובא משום דהשרייתא דידה תלי בגופא דבעינן נתעברה וילדה אע"ג דאית בה רובא ולא אתי רובא ומרע לחזקה דגופא שהרי בחזקה שאין לה בן וגם באה לפנינו בלא בן ועכשיו נרצה לומר שילדה היא בן ולא ארעא לחזקה דגופא לא אמרינן העמד הגוף על חזקתו. אבל הכא דשרייתא דידה תלי בצרתה מה מועלת חזקת גופה אצל צרתה הלכך הדבר בספק אם ילדה צרתה אם ולא. וגם צרתה לא באה לפנינו בלא בן וכיון דרוב נשים מתעברות ויולדות נסמוך על הרוב ולא תועיל חזקת גופה של אשה להרע רובה וצרתה. ומהדר אפי' תימא רבנן דאזני בתר רובא כי אזלי בתר רובא רובא דאיתה קמן כגון תשע חניות וסנהדרין אבל רובא דליתא קמן לא אזלי בתר רובא. והרי קטן וקטנה דרובא דליתה קמן הוא וקאזלי רבנן בתר רובא. דתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מתיבמין דברי ר"מ אמרו ליה לר"מ יפה אמרת שאין חולצין איש כתיב בפ' ומקשינן אשה לאיש. מה טעם אין מיבמין אמר להם קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילנות ונמצא פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר רוב קטנים ורוב קטנים לאו סריסי ניניהו. ובתר רוב קטנות ורוב קטנות לאו איילנות נינהו אלא מחוורתא מתני ר"מ ההא וכיון דסתם לן תנא כר"מ הלכה כמותו. ודוקא היכא דאיכא חזקה דאיסורא הוא הלכה כמותו דחייש למיעוטא אבל היכא דליכא חזקה דאיסורא אין הל' כמותו ולא חיישינן למיעוטא ומשום הכי גבי חמות דליכא חזקה דאיסורא תני בה פלוגתא דר' יהושע. והלכה כמותו דלא חייש למיעוטא כיון דליכא חזקה דאיסורא. ונ"ל דגם ר' מאיר מודה ברובא דאיתא קמן דהא בסנהדרין לא לא מצי לפלוגי דרחמנא אמר אחרי רבים להטות ואם הרוב מחייבים ממון או מיתה או מלקות הולכים אחר הרוב ולא חיישינן למיעוט המזכים ואע"ג דחזקה מסייעא למיעוטא שאם מחייבים אותו מלקות או מיתה י"ל העמד האיש על חזקתו דפטור ואם חייבוהו ממון י"ל העמד ממון על חזקתו ואפ"ה אמרה תורה אחרי רבים להטות ואם נהדרי' ילפי' לתשע אניות דהוא רובא דאיתיה קמן ואמרינן כל דפריש מרובא פריש ומ"ה סתים ר' הכא כר"מ דלא [תנשא] דחיישינן למיעוטא כון דאיכא חזקה דאיסורא דמסייעא ליה ולא אזלינן בתר רוב נשים מתעברות ויולדות ומיעוט מפילות וכל היולדת מחצה זכים ומחצה נקבות וסמוך מיעוט המפילות

למחצה דנקבות והוה להו נקבות רובא וזכרים מיעוטא [ולא ניחוש] דילמא זכר. ומסיק רבא רישא חזקה ליבום ורובא לשוק וחזקה לא עדיפא מרובא ואתי מיעוט דמפילות וסמוך אחזקה והוה ליה פלגא ופלגי' ולא תנשא ולא תתיבם. סיפא רובא לשוק וחזקה לשוק והוי זכרים מיעוטא דמיעוטא. ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ. פי' רישא חזקה ממיתח לה ליכנס ורובא מייתי לה להיתר שוקא דרוב נשים מתעברות ויולדות והרי ילדה צרתה ונפטרה חזקה לע עדיף [כרובא] דניזל אבתרא הלכך תתיבם ולשוק לא תנשא כר"מ דחייש למעוטא. סיפא חזקה לשוק שהרי בלא בנים היתה תחלה כשיצאת ורובא לשוק דאי נמי נתעברה חמותה משא נקבה היתה או נפל שרוב עוברים נפלות ונקבות כדאמרינן לעיל והיו זכרים מיעוטא ואיכא נמי חזקה לשוק דמרע נמי לחששא דמיעוטא דזכרים והוי להו זכרים מיעוטא דמיעוטא:

דף קיט:

יצאת מלאה חוששת ר' יהושע אומר אינה חוששת פי' היכא דיצאת מלאה איתרע חזקה (גיליון, דהיתרא דהות קמא דחזקת היתר לשוק אבל דניהו חזקה) דאיסורא לית ליה ומ"ה תנא ר' פלוגתא דר' יהושע ולא תנא לה סתמא כדתני ברישא לא תנשא. דברישא איכא חזקה דאיסורא סתם לה כר"מ דחייש למיעוטא. אבל הכא דליכא חזקה דאיסור אתנא פלוגתא דר"י והלכתא כר' יהושע דלא חייש למיעוטא היכי דליכא חזקה דאיסורא: **לא תנשא ולא תתיבם. ומתמיה ולעולם תחלוץ. ותנשא לשוק ממה נפשך. אמר זעירי לעצמה שלשה לחברתה תשעה וחולצת ממ"נ** פי' בשביל עצמה תמתין ג' חדשים שכל הנשים צריכות להמתין ג' חדשים ואפ' מת בעל הבמד"ה דליכא למיחש שמא מעוברת היא. ובשביל חברתה שמא מעוברת היא צריכה ט' חדשים שאפי' חלצה לא תנשא בתוך ט' שמא חברתה מעוברת היא והולד של קיימא ואין חליצה פוטרתה אלא ולד פוטרתה אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם. [ר' חנינא אמ'] לעצמה ג' לחברתה לעולם. ומתמה לעולם תמתין עד שתתברר אם יש לה ולד אם לאו. ותחלוץ לאחר ט' ותנשא ממ"נ. אבייי בר אביו ורב חנינא בר שלמיה דאמרי תרוייהו גזירה שמא יהא ולד של קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה. וליצריכא דילמא איתיה דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה ואמרו קשרו חליצה לכהן:

תנן ניתן לי בן במד"ה אמרה מת בני ואח"כ מת בעלי נאנמת בת בעלי ואח"כ בני אינה נאנמת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתיבמת. וניחוש דילמא אתי עדים ואמרי כדקאמרה ונמצאתה מצריכה כרוז לכהונה. אמר רב פפא בגרושה פי' שהיתה גרושה

מאיש אחר שפסולה לכהונה. ר' חייא בריה דרב הונא אומר באומרת אני והוא נחבינו במערה. פי. ואין איש עמנו לבא ולהעיד הלכך ליכא למיחש דילמא אתו סהדי. וכיון דכל הני אמוראי מפרשי ומתרצי למילתא דר' חנינא ש"מ הלכתא כוותיה:

מתניתין שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעל של זו. לזו עדים ולזו אין עדים זו שאין לה עדים מותרת וזו שיש לה עדים אסורה לזו בנים ולזו אין בנים זו שיש לה בנים מותרת וזו שאין לה בנים אסורה מנתיבמו ומתו היבמות אסורות להנשא. ר"א אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם. פי' שתייבמות נשי שני אחין זו אסורה מפני בעלה של זו שהוא יבמה וזקוקה לו ואעפ"י שאשתו מותרת על פיה שאומרת מת אין זו ניתרת על פיה שאין יבמה מעידה על חברתה שהיא אחת מחמש נשים שאינן נאמנת להעידה. לזו יש עדים שמת בעלה זו שיש לה עדים אסורה מפני יבמה דמאי אהני לה העדים וזו שאין לה עדים מותרת דאיהי מהימנא לומר מת בעלי ומפני יבמה אינה נאסרת שהדי יש עדים שמת. לזו בנים וזלו אין בנים ואין עדים לא לזו ולא לזו. נתיבמו פי' היו להן שני יבמין ונתיבמו שהאשה שאמרה מת בעלי התיבם ואינה צריכה זה עדותו של זו והיבמין מתו אסורות להנשא לשוק זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של זו. שמא עדיין חיים הם. ואעפ"י שנשאו שתיהן ליבמין בחזקת שמתו בעליהן אצל עצמן נאנמת אבל עכשיו לינשא לשוק שהן צריכות זו לעדות זו אין יבמות מעידות זו לזו. ור' אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמין בחזקת שמתו בעליהן תו לא מיתסרין דניחוש שמא חיים הם. ואין הלכה כר"א דיחיד ורבים הלכה כרבים:

תניא לזו עדים ובנים ולזו לא עדים ולא בנים שתיהן מותרת שאין כאן זיקת יבם זו מפני בנים וזו בעי [בעדות] חברתה. בעי ר' אמי טעמא דר' אליעזר משום דקסבר צרה מעידה לחברתה או משום דהיא היא לא מיקלקלא נפשה. למאי נפ"מ לאינסובא לצרה מקמי דידה. אי אמרת צרה מעידה לחברתה אע"ג דלא אינסיב נסבינן לה אי אמרת משום דהיא לא מקלקלא נפשה. אי נאינסיב נסבינן לה ואי לא אינסיב לא נסבינן לה מאי ת"ש ר"א אומר הואיל והותרו ליבמי' הותרו לכל אדם. ש"מ טעמא דר"א משום דאינסיב הוא. אלא לר"א לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי צרה מעידה לחברתה אע"ג דלא אנסיבא היא נסבינן לה. לדידכו אודו לי מיהת היכא דאינסבת לא מקלקלה נפשה. ורבנן תמות נפשי עם פלשתים דקעבדה ת"ש האשה שהלכה היא ובעלה למד"ה באת ואמרה מת בעלי תינשא ותטיל כתובתה וצרתה אסורה ר"א אומר הואיל והותרה היא הותרה צרתה. אימא הותרה ונשאת לאיש. דילמא בגיטא אתאי והאי דקאמר הכי לקלקולא לצרה.

אי אינסיב לישראל ה"נ הכא במאי עסקינן דאינסיב לכהן. עד כאן שקלינן וטרינן ולא פליגי רבנן עלי' דר"א אלא בצרה דלא מהימנא אבל אלו אתא עד כשר ואמר לזו לא מת בעלך הרי אלו נשאת ותפשוט בעין מהכא דבעי' לעיל בהאשה רבה דע"א נאמן לומר מת יבמתך להתירה לשוק:

דף קכ.

מתניתין אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אע"פ שיש סמנים בגופו ובכליו ואין מעידים אלא עד שתצא נפשו ואפי' ראוהו מגוייך או צלוב על הצליבה או חיה אוכלת בו ואין מעידין אלא עד ג' ימים. ר' יהודה בן בבא אומר לא ככל האדם ולא כל המקומות ולא כל השעות שוות. פי' אין מעידין על האיש שמת אא"כ ראוהו מת בפרצוף פניו עם חוטמו שיכולים להכי רשזהו אבל אם לא ראוהו בפרצוף פניו או שניטל חוטמו אין מעידין להשיא את אשתו שמא אינו הוא. ואפי' ראוהו מגוייד. פי' מנותח ומלא פצעים וחבורות כמו גודו אילנא או צלוב על הצליבה או חיה דורסה ואוכלת בו אין מעידין עד שיראו בו עד שתצא נפשו. ואין מעידין אא"כ ראוהו תוך ג' ימים למיתתו אבל לא לאחר ג' ימים שמא נשתנו מראה פניו ואינו זה שהם סבורים ריב"נ ואמר לא כל האדם שוין שיש לך אדם שממהר לנפוח משאר בני אדם כגון אדם שמן. ויש לך מקום שהחמה זורחת בו יותר משאר מקומות והמת ממהר נהסריח ולהתנות. ויש לך שעה שהעולם חם והמת מתקלקל מהרה. וקמן בעי אי לחומרא פליג אי לקולא:

ת"ר פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידים עד שיהא שניהם עם החוטם. פי' פדחת הוא המצח. אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה הכרת פניהם ענתה בם:

אעפ"י שיש סמנים בגופו וכו' ת"ר אין מעידין על השומא. ר"א ב"א אומר מעידין על השומא אמר רבא דכ"ע סימנא דרבנן והכא בשומא סימן מובהק הוא ור' אליעזר בן מהבאי סבר שומא סימן מובהק הוא. פי' מה שאנו מחזירים אחר סמנים אינו מדאורייתא דנליף מינה לאיסורא. אלא תקון דרבנן הוא ולא ילפינן מינה לאיסור תורה שאם הקילו בממון לא מקיל באיסור א"א:

דף קכ:

ואפי' ראוהו מגוייד למימרא דמגוייד חיי ורמינהו אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו ואפי' מגוייד ואפי' גוסס טמויי הואט דלא מטמא אבל מחייא לא חיי. אמר אביי לא

קשיא הא רשב"א והא רבנן דתנאי מעידין על המגוייד ואין מעידין על הצלוב ור"ש בן אלעזר אומר אף על המגוייד אין מעידין מפני שיכול ליכוות ולחיות פי' הוא מכוה מקום החתיכה ואין הדם יוצא שימות מיד. ומי מצית מומת לה כרשב"א והא תני סיפא מעשה באסיא בא' ששלשוהו במים ולא עלתא בידן אלא רגלו ואמרו חכמים מן הארכובה ולמעלה תנשא מן הארכובה ולמטה לא תנשא. והמגוייד בכל מקום שעושה בו טריפה הוא. ומהדר שאני מיא דמרזו מכה. פי' מכבידי' ומקלקלים אותה וממהרים מיתתו והאי דקתני מפני שיכול לכוות ולחיות אינו חיות גמורה דהא אם נחתכו רגליו מן הארכובה ולמעלה טריפה הוא והאיך יכול לחיות אלא האי יכול לחיות עד תריסר ירחי שתא הוא כדין טרפה וזהו לכוות ולחיות שאם מכווין אותו נעצר הדם ואינו יוצא ומתקיים עד י"ב חודש ואם לאו יוצא דמו ומת לאלתר ובהא פליגי לאינסובי לאקתא לאלתר ולא תמתין עד לאח ריי"ב חדש. אבל לאחר י"ב חדש קיים לן דלא חייב וליכא מאן דפליג ותנשא אשתו. ואפי' אם תמי לומר דרשב"א סבר טרפה חיה כדמוכח ריש אלו טרופות והכי אית לן לפרושי בתירוצה דרבא אמר בסכין מלובנת ודברי הכל. דאפי' אם היתה מלובנת כיון דעבדי טרפה היכי חיי אלא ודאי עד י"ב חדש קאמר. ואין לפרש האי מגוייד כגון שפצעו וחתכו במקום שאין נעשה בו טריפה דהא מקשה לה מארכובה ולמעה. ושמעינן מהכא שאשה הטרפה אסור האע"ג דסופו למות וההורגו פטור אפילו הכי כחי הוא חשוב לכל דבריו. וכדאמרינן לקמן שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ואמרינן התם חי הוא וסופו למות וכי היכי דגיטא גט הא ה"נ טרפה שקדש קדושיו קדושין וכן נמי מקחו מקח וממכרו ממכר:

וחיה אוכלת שנפשו יוצאה מעידים. אר"י א"ש שחט בו שנים אי רוב שנים וברח מעידים עליו. איני והאר"י א"ש שחט בי שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשי הרי אלו יכתבו ויתנו אלמא כחי מחזקינן ליה חי הוא וסופו למות. פי' חי הוא לפיכך גיטא גט וסופו למות הלכך מעידים עליו:

דף קכא.

ר' יהודה [**ב"ב**] **אומר לא כל האדם כו** איבעי' להו ר' יהודה לקולא פליג או לחומרא פליג פי' להקל ולהוסיף יותר על ג' ימים או החמיר שיש לך אדם ומקום שחי (מדידי') רק עד ג' ימים. ת"ש דההוא גברא דטבע בכרמי ואסקוה בר הדיא בתר תלתא יומי ואנסבי רב דימי מנהרדעא לדביתהו ותו ההוא גברא דטבע בדגלת ואסקוה אגירשא דשביסתנא ואנסבוה רבא לדביתהו אפומא דשושבינא לבתר ה' יומי אי אמרת בשלמא לקולא פליג

אינהו דעבדי כר' יהודה אלא אי אמרת לחומרא פליג אינהו דעבידי כמאן. שאני מיא דצמתי והאמרת מיא מרזי מכה ה"מ היכא דאיכא מכה אבל היכא דליכא מכה מיא צמת צמתי וה"מ דכי אפקוה חזיוה בשעתיה אבל אי אישתהי מתפח תיפח. פי' משתנה צורתו אחר שהעלוהו מן המים אם יאחר מעט:

מתניתין נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה אר"מ מעשה בא' שנפל לבור הגדול ועלה לאחר ג' ימים אר"י מעשה בסומא א' שירד לטבול במערה וירד מושכו אחריו ושהו כדי שתצא נפשם ושיאו נשותיהן. ושוב מעשה באסיא בא' ששלשוהו אל הים ולא עלה בידם אלא רגלו מן הארכובה. ואמרו חכמים מן הארכובה ולמעלה תנשא מן הארכובה ולמטה לא תנשא. פי' ר"מ סבר אע"פ שיש להן סוף אשתו אסורה ואע"ש ששהו כדי שתצא נפשו מפני שאדם שוהה במים יום או יומיים ויותר וניצול. ומעשה בא' שנפל לבור הגדול וכו' ובור מים שיש להן סוף הוא וחיה ג' ימים ולא מת. ור' יוסי מחלק בין מים שיש להן סוף ומים שאין להן סוף דבסומא ומושכיו שירדו במערה כיון שיש להם סוף התירו חכמים נשיהו כששהו בכדי שתצא נשמתם. ובמים שהוא מים שאין להם סוף אסרו חכמים אס"פ שעלתה רגל בידן אם עלה מן הארכובה ולמטה שי"ל יכול הוא לחיות ועלה מצד אחר שלא נוכל לראותו כשיצא משם:

ת"ר נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין להן סוף אשתו אסורה דברי ר"מ. וח"א מים שיש להן סוף אשתו מותרת שאם עלה משום הי' רואהו אלא ודאי מת. ומים שאין להן סוף אשתו אסור השמא מצד אחר עלה ולא ראוהו. וקיי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים. ה"ד מים של"ס אמר אביי כל שעמוד ורואה מד' רוחותיו ההוא גבר' דטבעי באגמי דסמקי אסבה רב שילא לדביתהו א"ל רב לשמואל תא וזמתיה א"ל נשלח לי ברישא שלחו ליה מים שאל"ס אשתו אסורה או מותרת שלח להו אסורה ואגמא דסמקי מים שיש להן סוף הוא או מים שאין להן סוף שלח להו מים שאין להן סוף ומר מ"ט עביד הכי א"ל מיטעא טעאי אנא סברי כיון דקוו יקיימי [משולס"ה ול"ה כיון דא"ג אומר גלי אשפלו]. תושלב"ה